Tutkinnon perusteet

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

Tutkinnon suorittaneen osaaminen

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon suorittanut saavuttaa ohjauksen, kasvatuksen ja kommunikoinnin tehtävissä tarvittavaa monipuolista osaamista. Alalla tarvitaan hyviä viestintä- ja vuorovaikutustaitoja sekä kykyä ottaa huomioon taustaltaan erilaisten ja eri-ikäisten ohjauksen ja tuen tarpeet. Vastuu ohjattavien ja asiakkaiden psyykkisestä ja fyysisestä turvallisuudesta korostuu myös alan osaamisvaatimuksissa. Alalla työskennellään usein osana moniammatillista ryhmää ja/tai verkostoa.

Työtehtäviä, joissa tutkinnon suorittanut voi toimia

Lastenohjaaja työskentelee varhaiskasvatuksen tehtävissä huolehtimalla lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Hän voi työskennellä myös erilaisten perheiden ja kouluikäisten lasten kanssa. Lastenohjaajan työ on kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa. Nuoriso- ja yhteisöohjaaja suunnittelee, järjestää ja ohjaa eri-ikäisten ihmisten toimintaa. Työ on eri ikäisten ohjaus-, opastus- ja tukityötä, jonka painopiste on osallisuuden lisääminen, kansalaistoiminta ja monikulttuurinen työ. Alalla painottuvat harrastus- ja toimintamahdollisuuksien ohella nuorten elinolojen kehittäminen sekä yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen ja laajentaminen. Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja toimii viittomakielisten, kuulo- ja näkövammaisten, kielihäiriöisten sekä puhevammaisten ohjaus-, kasvatus- ja avustamistehtävissä.

Perusteen nimi	Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto
Määräyksen diaarinumero	OPH-5150-2021
Koulutukset	Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto (381241)
Osaamisalat	Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala (1700)
	Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala (1702)
	Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala (1701)
Tutkintonimikkeet	Nuoriso- ja yhteisöohjaaja (10200)
	Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja (10201)
	Lastenohjaaja (10102)
Voimaantulo	01.08.2022
Pdf luotu	24.10.2022

Sisältö

1. Tutkinnon muodostuminen. 1
2. Tutkinnon osat. 6
   2.1. Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 15 osp (106331). 6
   2.2. Yksilön, ryhmän ja yhteisön ohjaaminen, 35 osp (106350). 13
   2.3. Nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen, 30 osp (106342). 21
   2.4. Osallisuuden tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen, 30 osp (106343). 32
   2.5. Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp (106348). . . . 39
   2.6. Ikääntyvien toiminnan ohjaaminen, 20 osp (106332). 46
   2.7. Ilmaisun ohjaaminen, 20 osp (106333). 53
   2.8. Liikkumisen ohjaaminen, 15 osp (106340). 58
   2.9. Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 20 osp (106341). 64
   2.10. Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 20 osp (106347). 71
   2.11. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp (106730). 77
   2.12. Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp (106735). 79
   2.13. Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp (106734). . . 80
   2.14. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (106731). 82
   2.15. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (106733). 84
   2.16. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (106732). 86
   2.17. Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp (106237). 88
   2.18. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen, 30 osp (106349). 102
   2.19. Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö, 20 osp (106344). 110
   2.20. Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp (106345). 117
   2.21. Suomalaisella viittomakielellä toimiminen, 30 osp (106346). 126
   2.22. Kommunikointikeinojen käyttö vuorovaikutuksen edistämisessä, 20 osp (106337). 136
   2.23. Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen ohjaaminen, 20 osp (106336). 150
   2.24. Kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen ohjaaminen, 20 osp (106334). 167
   2.25. Kuurosokeiden ja näkövammaisten asiakkaiden toiminnan ohjaaminen, 15 osp (106338). 176

2.26. Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan aikuisen itsenäisen suoriutumisen ohjaaminen, 20 osp (106335). 184
2.27. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (106727). 199
2.28. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (106728). 221
2.29. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (106729). 226
4. Osaamisen arviointi. 238
5. Mukauttaminen ja poikkeaminen. 239
6. Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala. 240
7. Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala. 241
8. Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala. 242
9. Liite 1. Arvoperusta. 243
10. Liite 2. Luvat ja pätevyydet. 244

1. Tutkinnon muodostuminen

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (140 – 145 osaamispistettä), joista pakollisten tutkinnon osien laajuus on 105 – 110 osaamispistettä ja valinnaisten tutkinnon osien laajuus on 35 – 40 osaamispistettä. Tutkinnon kahteen osaamisalaan kuuluva pakollinen tutkinnon osa Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen (40 osaamispistettä) on yhteinen sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon kanssa

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto muodostuu kolmesta osaamisalasta:

Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala, tutkintonimike nuoriso- ja yhteisöohjaaja, muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta (110 osaamispistettä) ja valinnaisista tutkinnon osista (35 osaamispistettä). Pakolliset tutkinnon osat ovat: Ammatillinen kohtaaminen, kasvatus ja ohjaaminen (15 osaamispistettä), Yksilön, ryhmän ja yhteisön ohjaaminen (35 osaamispistettä), Nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen (30 osaamispistettä) sekä Osallisuuden tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen (30 osaamispistettä).

Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala, tutkintonimike kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja, muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta (110 osaamispistettä) ja 35 osaamispisteen laajuisista valinnaisista tutkinnon osista. Pakolliset tutkinnon osat ovat: Suomalaisella viittomakielellä toimiminen (30 osaamispistettä), Kommunikointikeinojen käyttö vuorovaikutuksen edistämisessä (20 osaamispistettä), Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen (40 osaamispistettä) sekä Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen ohjaaminen (20 osaamispistettä). Osaamisalaan kuuluu kolme kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamista syventävää ja laajentavaa valinnaista tutkinnon osaa.

Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala, tutkintonimike lastenohjaaja, muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta (105 - 110 osaamispistettä) ja 35 - 40 osaamispisteen laajuisista valinnaisista tutkinnon osista. Pakolliset tutkinnon osat ovat: Ammatillinen kohtaaminen, kasvatus ja ohjaaminen (15 osaamispistettä), Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen (40 osaamispistettä), Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen (30 osaamispistettä) sekä Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö. Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisalan tutkinnon osista Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö (20 osaamispistettä) ja Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristöissä (25 osaamispistettä) valitaan vain toinen. Ne ovat muilta osin samansisältöiset paitsi Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristöissä sisältää myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan lastenohjaajan tehtävässä tarvittavan erityisosaamisen.

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT | 145 OSP
Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala | 145 osp
Pakolliset tutkinnon osat | 110 osp
Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 15 osp, **P**
Yksilön, ryhmän ja yhteisön ohjaaminen, 35 osp, **P**
Nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen, 30 osp, **P**
Osallisuuden tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen, 30 osp, **P**
Valinnaiset tutkinnon osat | 35 osp
Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp
Ikääntyvien toiminnan ohjaaminen, 20 osp
Ilmaisun ohjaaminen, 20 osp
Liikkumisen ohjaaminen, 15 osp
Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 20 osp
Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 20 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa | 5-15 osp *Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.*
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta | 5-15 osp *Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisesta ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.*
Korkeakouluopinnot | 5-15 osp *Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.*
Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja | 1-25 osp
Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala | 145 osp
Pakolliset tutkinnon osat | 85 osp
Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 15 osp, **P**
Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp, **P**
Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen, 30 osp, **P**
Osaamisalan pakolliset valinnaiset tutkinnon osat | 20-25 osp

Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö, 20 osp
Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp
Valinnaiset tutkinnon osat | 35-40 osp
Ikääntyvien toiminnan ohjaaminen, 20 osp
Ilmaisun ohjaaminen, 20 osp
Liikkumisen ohjaaminen, 15 osp
Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 20 osp
Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 20 osp
Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa | 5-15 osp *Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.*
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta | 5-15 osp *Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisesta ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.*
Korkeakouluopinnot | 5-15 osp *Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.*
Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja | 1-25 osp
Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala | 145 osp
Pakolliset tutkinnon osat | 110 osp
Suomalaisella viittomakielellä toimiminen, 30 osp, **P**
Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp, **P**
Kommunikointikeinojen käyttö vuorovaikutuksen edistämisessä, 20 osp, **P**
Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen ohjaaminen, 20 osp, **P**
Valinnaiset tutkinnon osat | 35 osp
Kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen ohjaaminen, 20 osp
Kuurosokeiden ja näkövammaisten asiakkaiden toiminnan ohjaaminen, 15 osp

Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan aikuisen itsenäisen suoriutumisen ohjaaminen, 20 osp
Ikääntyvien toiminnan ohjaaminen, 20 osp
Ilmaisun ohjaaminen, 20 osp
Liikkumisen ohjaaminen, 15 osp
Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 20 osp
Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 20 osp
Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp
Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa | 5-15 osp *Tutkinnon osa tai osat sisältävät työelämän paikallisten tarpeiden mukaista osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Koulutuksen järjestäjä nimeää tutkinnon osan työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja määrittää sille laajuuden osaamispisteinä. Koulutuksen järjestäjä määrittelee ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arvioinnin vastaavasti kuin ammatillisissa tutkinnon osissa.*
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta | 5-15 osp *Tutkintoon voi valita tutkinnon perusteissa määritellyn ammatillisen tutkinnon osan tai osia toisesta ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteesta.*
Korkeakouluopinnot | 5-15 osp *Tutkinnon osa sisältää ammatillista osaamista tukevia korkeakouluopintoja.*
Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja | 1-25 osp
YHTEISET TUTKINNON OSAT | 35 OSP *Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen laajuus on vähintään 11 osaamispistettä, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen laajuus on vähintään 6 osaamispistettä ja yhteiskunta- ja työelämäosaamisen laajuus on vähintään 9 osaamispistettä. Lisäksi yhteisiin tutkinnon osiin tulee sisältyä valinnaisia osaamistavoitteita opiskelijan valitsemasta yhdestä tai useammasta yhteisestä tutkinnon osasta ja tutkinnon osan osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että yhteisten tutkinnon osien 35 osaamispisteen laajuus täyttyy.*
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp
Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp
Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet | 9 osp

Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet ovat tutkinnon perusteissa määrättyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä muita valinnaisia osaamistavoitteita, jotka tukevat kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä tavoitteita. Valinnaisiin osaamistavoitteisiin voidaan sisällyttää myös opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden tutkinnon perusteissa määrättyjä osaamistavoitteita.

2. Tutkinnon osat

2.1. Ammatillinen kohtaaminen kasvatus- ja ohjausalalla, 15 osp (106331)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa alaa ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- toimia ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden ja työyhteisön kanssa
- huolehtia yksilön ja ryhmän hyvinvoinnista ja turvallisuudesta
- toimia erilaisten yksilöiden kanssa kunnioittaen moninaisuutta
- tukea yksilön kasvua ja kehitystä
- toteuttaa kasvatus- ja ohjausalan päivittäistä toimintaa
- noudattaa työelämän perustaitoja
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa alaa ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii alaa ohjaavan lainsäädännön, asiakirjojen ja arvopohjan mukaisesti • noudattaa vaitiolovelvollisuutta • noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • noudattaa alan ammattieettisiä ohjeita ja sopimuksia sekä pohtii omaa ammatillista kasvuaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii alaa ohjaavan lainsäädännön, asiakirjojen ja arvopohjan mukaisesti sekä perustelee tekemiään ratkaisuja niiden pohjalta • noudattaa vaitiolovelvollisuutta • noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • noudattaa ammattieettisiä ohjeita ja sopimuksia, pohtii omaa ammatillista kasvuaan sekä tunnistaa kehittämistarpeitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii alaa ohjaavan lainsäädännön, asiakirjojen ja arvopohjan mukaisesti, perustelee monipuolisesti niiden pohjalta tekemiään ratkaisuja sekä ymmärtää lainsäädännön ja asiakirjojen merkityksen työssään • noudattaa vaitiolovelvollisuutta • noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • noudattaa ammattieettisiä ohjeita ja sopimuksia, pohtii omaa ammatillista kasvuaan sekä tunnistaa kehittämistarpeitaan ja ottaa ne huomioon toiminnassaan

Opiskelija toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden ja työyhteisön kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kohtaa ammatillisesti ja yhdenvertaisesti asiakkaita sekä työyhteisön jäseniä • osallistuu erilaisiin työyhteisön vuorovaikutustilanteisiin hyviä käytöstapoja noudattaen • havaitsee asiakkaan erilaisia tunteita sekä tunnistaa vuorovaikutustilanteissa omat tunteensa • ottaa huomioon vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden helposti havaittavia eleitä, ilmeitä, kehon kieltä ja äänen painoja • ilmaisee asioita asiallisesti • havainnoi vuorovaikutustilanteen ilmapiiriä • ottaa huomioon yksilön itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kohtaa ammatillisesti ja yhdenvertaisesti asiakkaita sekä työyhteisön jäseniä • toimii työyhteisön vuorovaikutustilanteissa erilaisten ihmisten kanssa hyviä käytöstapoja noudattaen • havaitsee asiakkaan erilaisia tunteita, huomioi erilaisia tunteita ammatillisesti sekä tunnistaa vuorovaikutustilanteissa omat tunteensa • ottaa huomioon vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden eleitä, ilmeitä, kehon kieltä ja äänen painoja sekä käyttää sanatonta viestintää vuorovaikutustilanteissa • kommunikoi asiallisesti ja selkeästi muita kuunnellen • havainnoi vuorovaikutuksen ilmapiiriä ja kannustaa asiakkaita toimimaan yhteistyössä keskenään • ottaa huomioon yksilön itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kohtaa ammatillisesti ja yhdenvertaisesti asiakkaita sekä työyhteisön jäseniä • toimii joustavasti ja aloitteellisesti työyhteisön vuorovaikutustilanteissa erilaisten ihmisten kanssa hyviä käytöstapoja noudattaen • havaitsee ja huomioi ammatillisesti asiakkaan erilaisia tunteita, ymmärtää tunteiden merkityksen vuorovaikutustilanteissa ja kehittää omaa tunneilmaisuaan • ottaa huomioon vuorovaikutustilanteissa asiakkaiden eleitä, ilmeitä, kehon kieltä ja äänen painoja, käyttää sanatonta viestintää sekä ymmärtää sanattoman viestinnän merkityksen työssään • kommunikoi asiallisesti ja selkeästi muita kuunnellen sekä kohtaa yksilöt yhdenvertaisesti • havainnoi vuorovaikutuksen ilmapiiriä, kannustaa asiakkaita toimimaan yhteistyössä keskenään ja ohjaa myönteisen ilmapiirin luomista • ottaa toiminnassaan huomioon yksilön itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden.

Opiskelija huolehtii yksilön ja ryhmän hyvinvoinnista ja turvallisuudesta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu yksilön hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtimiseen • toimii ymmärtäen oman työnsä merkityksen asiakkaan hyvinvoinnille • noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita • hallitsee EA1-tasoiset taidot • toimii hygieniaohjeistuksen mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osallistuu yksilön tai ryhmän fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtimiseen • toimii ymmärtäen oman työnsä merkityksen asiakkaan hyvinvoinnille sekä tunnistaa muita hyvinvointia edistäviä tekijöitä • noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita • hallitsee EA1-tasoiset taidot • toimii hygieniaohjeistuksen mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• huolehtii yksilön tai ryhmän fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista ja turvallisuudesta • toimii ymmärtäen oman työnsä merkityksen asiakkaan hyvinvoinnille sekä tunnistaa muita asiakkaan hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviä tekijöitä • noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita • hallitsee EA1-tasoiset taidot • toimii hygieniaohjeistuksen mukaisesti.

Opiskelija toimii erilaisten yksilöiden kanssa kunnioittaen moninaisuutta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii huomioiden yksilöiden ja ryhmän moninaisuuden • tuntee keskeistä suomalaista kulttuuria ja kulttuuriperinnettä sekä pohtii omia arvojaan ja asenteitaan • toimii eri kulttuurien, uskontojen ja katsomusten ominaispiirteitä ja tapoja kunnioittaen • kohtaa luontevasti erilaisia ja erilaisista taustoista tulevia yksilöitä • toimii hyödyntäen tietoa yleisimmistä kasvun ja tuen tarpeista • toimii erilaisten yksilöiden kanssa huomioiden heidän tarpeitaan yhdessä työyhteisön kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii huomioiden yksilöiden ja ryhmän moninaisuuden ja pohtii asenteidensa ja arvojensa vaikutusta vuorovaikutustilanteissa • tuntee suomalaista kulttuuria ja kulttuuriperinnettä, pohtii omia arvojaan ja asenteitaan sekä hyödyntää työssään tietoa suomalaisesta kulttuurista • toimii eri kulttuurien, uskontojen ja katsomusten ominaispiirteitä ja tapoja kunnioittaen ja rohkaisee yksilöitä toimimaan arvostaen omaa kulttuuria • viestii omalla toiminnallaan hyväksymistä ja arvostamista erilaisia ja erilaisista taustoista tulevia yksilöitä kohtaan • toimii hyödyntäen tietoa yleisimmistä kasvun ja tuen tarpeista • toimii erilaisten yksilöiden kanssa huomioiden heidän tarpeitaan ja vahvuuksiaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ottaa huomioon yksilöiden ja ryhmän moninaisuuden pohtien asenteidensa ja arvojensa vaikutusta vuorovaikutustilanteissa sekä kehittää työskentelytapojaan kohdatessaan moninaisuutta • tuntee monipuolisesti suomalaista kulttuuria ja kulttuuriperinnettä, pohtii omia arvojaan ja asenteitaan sekä hyödyntää työssään tietoa suomalaisesta kulttuurista ja kotouttamisen merkityksestä • toimii eri kulttuurien, uskontojen ja katsomusten ominaispiirteitä ja tapoja kunnioittaen ja ymmärtäen sekä rohkaisee yksilöitä toimimaan omaa kulttuuriaan arvostaen • luo aktiivisesti myönteistä, suvaitsevaa ja kannustavaa ilmapiiriä kohdatessaan erilaisia ja erilaisista taustoista tulevia asiakkaita • toimii hyödyntäen monipuolisesti tietoa yleisimmistä kasvun ja tuen tarpeista • toimii erilaisten yksilöiden kanssa huomioiden monipuolisesti heidän tarpeitaan ja vahvuuksiaan.

Opiskelija tukee yksilön kasvua ja kehitystä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tukee työyhteisön jäsenenä yksilön kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä • tunnistaa toimintaympäristön tavoitteita sekä kasvatus- ja ohjausalan keskeisiä käsitteitä • tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä toteuttamalla toimintaa yhdessä työyhteisön kanssa • tunnistaa yksilön vahvuuksia ja tarjoaa onnistumisen kokemuksia • kartoittaa yksilön toimintaympäristöjä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tukee toiminnallaan monipuolisesti yksilön kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä • työskentelee toimintaympäristön tavoitteiden mukaisesti sekä käyttää alan keskeisiä käsitteitä toiminnassaan • tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä suunnittelemalla ja toteuttamalla toimintaa yhdessä työyhteisön kanssa • tunnistaa yksilön vahvuuksia ja tarjoaa onnistumisen kokemuksia • tunnistaa toimintaympäristön ja ihmissuhteiden merkityksen yksilön kasvulle ja kehitykselle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• edistää toiminnallaan monipuolisesti yksilön kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä soveltaen toiminnassaan tietoa ihmisen kehityksestä ja kasvusta • työskentelee toimintaympäristön tavoitteiden mukaisesti, käyttää alan keskeisiä käsitteitä toiminnassaan ja ymmärtää kasvatuksen merkityksen työssään • tukee asiakkaan kasvua ja kehitystä suunnittelemalla ja toteuttamalla monipuolista toimintaa yhdessä työyhteisön ja asiakkaiden kanssa • tunnistaa yksilöiden vahvuuksia ja tarjoaa monipuolisia onnistumisen kokemuksia • tunnistaa toimintaympäristön ja ihmissuhteiden merkityksen yksilön kasvulle ja kehitykselle sekä ottaa sen toiminnassaan huomioon.

Opiskelija toteuttaa kasvatus- ja ohjausalan päivittäistä toimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toteuttaa yhdessä työyhteisön kanssa päivittäistä toimintaa huomioiden yksilön tai ryhmän tarpeita • työskentelee työyhteisön työsuunnitelman tai päiväjärjestyksen mukaan • käyttää tavanomaisia ohjaustapoja ja välineitä työympäristössään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja toteuttaa päivittäistä toimintaa yhdessä työyhteisön kanssa huomioiden yksilön tai ryhmän tarpeita ja toiveita sekä hyödyntäen elämänkulkuun liittyvää tietämystään • työskentelee omatoimisesti työyhteisön työsuunnitelman tai päiväjärjestyksen mukaan • käyttää tavanomaisia, tilanteeseen sopivia ohjaustapoja ja välineitä työympäristössään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa monipuolista päivittäistä toimintaa yhdessä työyhteisön kanssa huomioiden yksilön tai ryhmän tarpeita ja toiveita sekä hyödyntää elämänkulkuun liittyvää tietämystään • työskentelee omatoimisesti työyhteisön työsuunnitelman tai päiväjärjestyksen mukaan tilanteita ennakoiden • käyttää monipuolisia tilanteeseen sopivia ohjaustapoja ja välineitä työympäristössään.

Opiskelija noudattaa työelämän perustaidot

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osaa toimia työyhteisön arvojen ja tavoitteiden mukaan • toimii työpaikan sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti ja pyytää tarvittaessa opastusta • tutustuu työpaikan työsuojelumääräyksiin ja -ohjeisiin ja noudattaa niitä • työskentelee työntekijätaitojen mukaisesti • pukeutuu työyhteisön käytänteiden mukaan ja huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan • huolehtii työkyvystään ja työhyvinvoinnistaan • työskentelee sovituissa työtehtävissä ja tuntee työympäristön muita ammattiryhmiä ja heidän työtehtäviään • työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti • osaa käyttää ohjeiden mukaisesti työpaikan digivälineitä sekä tuntee niiden käytön periaatteet • osallistuu työyhteisön kokoukseen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osaa toimia työyhteisön arvojen ja tavoitteiden mukaan • toimii työpaikan sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti • tutustuu työpaikan työsuojelumääräyksiin ja -ohjeisiin ja noudattaa niitä sekä osallistuu yhteistyössä työyhteisön kanssa työturvallisuuden kehittämiseen • työskentelee työntekijätaitojen mukaisesti tuntien työntekijänä oikeudet ja velvollisuudet työssään • pukeutuu työyhteisön käytänteiden mukaan ja huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan • huolehtii työkyvystään ja työhyvinvoinnistaan • työskentelee vastuullisesti sovituissa työtehtävissä, auttaa tarvittaessa muita sekä tuntee työympäristön muita ammattiryhmiä ja heidän työtehtäviään • työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti kehittäen aktiivisesti osaamistaan • käyttää työpaikan digivälineitä sekä tuntee niiden käytön periaatteet • osallistuu aktiivisesti työyhteisön kokoukseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osaa toimia työyhteisön arvojen ja tavoitteiden mukaan • toimii työpaikan sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti omatoimisesti erilaisissa tilanteissa • tutustuu työpaikan työsuojelumääräyksiin ja -ohjeisiin ja noudattaa niitä sekä osallistuu yhteistyössä työyhteisön kanssa työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittämiseen • työskentelee työntekijätaitojen mukaisesti tuntien työntekijänä oikeudet ja velvollisuudet työssään ja ymmärtäen niiden merkityksen työlleen • pukeutuu työyhteisön käytänteiden mukaan ja huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan • huolehtii työkyvystään ja työhyvinvoinnistaan • työskentelee vastuullisesti ja joustavasti muuttuvissa työtehtävissä, tuntee työympäristön muita ammattiryhmiä sekä heidän työtehtäviänsä ja vastuualueitansa ja auttaa tarvittaessa muita • työskentelee kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti kehittäen aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan

	• osaa käyttää monipuolisesti työpaikan digivälineitä ja tuntee niiden käytön periaatteet • osallistuu aktiivisesti työyhteisön kokoukseen tekemällä oma-aloitteisesti kehittämisehdotuksia.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi ammatillisia vuorovaikutustaitojaan • arvioi omaa työskentelyään ja ottaa vastaan palautetta • antaa palautetta työyhteisössään pyydettäessä • tunnistaa omat ammatilliset vahvuutensa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi ammatillisia vuorovaikutustaitojaan ja kehittää niitä tarvittaessa saamansa palautteen pohjalta • arvioi omaa työskentelyään ja hyödyntää tarvittaessa saamaansa palautetta • tunnistaa omat ammatilliset vahvuutensa ja kehittämistarpeensa • antaa kannustavaa palautetta työyhteisössään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi monipuolisesti ammatillisia vuorovaikutustaitojaan ja kehittää niitä tarvittaessa saamansa palautteen pohjalta sekä ottaa vastaan saamansa palautteen rakentavasti • arvioi ja kehittää aktiivisesti omaa työskentelyään palautteen pohjalta • antaa kannustavaa ja kehittävää palautetta työyhteisössä • tunnistaa omat ammatilliset vahvuutensa ja kehittämistarpeensa sekä oman ammatillisen kasvunsa.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä päivittäisissä kasvatuksen ja ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.2. Yksilön, ryhmän ja yhteisön ohjaaminen, 35 osp (106350)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- suunnitella ja toteuttaa toimintaa yksilölle ja ryhmälle tai yhteisölle
- ohjaa ryhmää toimimaan yhdessä huomioiden ryhmän kehitysvaiheen
- työskennellä käyttäen ohjauksen menetelmiä
- ohjata kestävään elämäntapaan sekä suunnitella ja toteuttaa retken, leirin tai tapahtuman
- huolehtia ohjattavien kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta ja ottaa huomioon työturvallisuuteen liittyvät tekijät
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita työryhmän ohjaamana • toimii ohjattavien kanssa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan • kohtaa ohjattavat yksilöinä ja ryhmän jäseninä • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • huolehtii ohjattavien kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta ja ottaa huomioon työturvallisuuteen liittyvät tekijät
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita • toimii ohjattavien kanssa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan edistäen toiminnallaan moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä • kohtaa ohjattavat yksilöinä ja ryhmän jäseninä kuunnellen ja kunnioittaen heitä • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti perustellen toimintaansa • huolehtii ohjattavien kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta ja ottaa huomioon työturvallisuuteen liittyvät tekijät
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita perustellen toimintaansa • toimii ohjattavien kanssa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan edistäen moninaisuutta kunnioittavaa toimintakulttuuria työyhteisössään • kohtaa ohjattavat yksilöinä ja ryhmän jäseninä kuunnellen ja kunnioittaen heitä sekä edistäen sosiaalisten taitojen kehittymistä • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti perustellen toimintaansa ja ratkaisee työhönsä liittyviä eettisiä haasteita • huolehtii ohjattavien kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta ja ottaa huomioon työturvallisuuteen liittyvät tekijät.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa toimintaa yksilölle ja ryhmälle tai yhteisölle.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ja toteuttaa yhdessä työyhteisön kanssa yksilölle ja ryhmälle ohjauskokonaisuuden huomioiden ohjattavien iän, tarpeet ja toiveet • ottaa huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa ohjattavien moninaisuuden • valitsee yhdessä työyhteisön kanssa ohjattavien tarpeen mukaan yksilö- tai ryhmänohjauksen • laatii ohjeiden mukaan aikataulutetun ohjaussuunnitelman ja toimii sen mukaan sekä tiedostaa varasuunnitelman merkityksen työssään • ottaa yhdessä työyhteisön kanssa suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaympäristön mahdollisuudet • tiedottaa ohjauskokonaisuudesta työyhteisölle • työskentelee yhteistyössä työyhteisön kanssa ja ymmärtää työnjaon merkityksen suunnittelussa ja toteutuksessa • ohjaa yksilöä ja ryhmää hyödyntäen tietoa yksilön ja ryhmän ohjaamisesta • ratkaisee ongelmatilanteita yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa • tarvitsee ohjausta työ- ja ohjausprosessin hallinnassa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja toteuttaa yksilölle ja ryhmälle tai yhteisölle tavoitteellisen ohjauskokonaisuuden huomioiden ohjattavien iän, kehitystason, tarpeet ja toiveet • ottaa huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa ohjattavien moninaisuuden sekä hyödyntää tietoa kohderyhmästä • valitsee ohjattavien tarpeen mukaan yksilö- tai ryhmänohjauksen • laatii aikataulutetun ohjaussuunnitelman ja varasuunnitelman sekä ohjaa niiden mukaan • ottaa suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaympäristön erilaiset mahdollisuudet • tiedottaa ja markkinoi ohjauskokonaisuuttaan työyhteisölle ja ohjattaville • työskentelee yhteistyössä työyhteisön kanssa ennalta sovitun työnjaon mukaan ja ymmärtää ennakkoon sovitun työnjaon merkityksen suunnittelussa ja toteutuksessa • ohjaa yksilöä ja ryhmää tai yhteisöä hyödyntäen monipuolisesti tietoa yksilön ja ryhmän tai yhteisön ohjaamisesta • ratkaisee tavallisimpia ongelmatilanteita itsenäisesti • työskentelee omatoimisesti työ- ja ohjausprosessissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa yksilölle ja ryhmälle tai yhteisölle tavoitteellisen ja monipuolisen ohjauskokonaisuuden huomioiden ohjattavien iän, kehitystason, tarpeet sekä ottamalla ohjattavat mukaan suunnitteluun • ottaa huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa ohjattavien moninaisuuden ja hyödyntää monipuolisesti tietoa kohderyhmästä • valitsee ohjattavien tarpeen mukaan yksilö- tai ryhmänohjauksen perustellen valintaansa • laatii aikataulutetun ohjaussuunnitelman sekä varasuunnitelman, ohjaa suunnitelman mukaan ja osaa muuttaa tehtyä suunnitelmaa tarpeen vaatiessa

	• ottaa suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon monipuolisesti toimintaympäristön erilaiset mahdollisuudet sekä perustelee esteettömyyden merkitystä • tiedottaa ja markkinoi ohjauskokonaisuuttaan työyhteisölle, ohjattaville ja mahdollisille sidosryhmille tarkoituksenmukaisella tavalla • suunnittelee yhdessä muiden kanssa ohjaukselle työnjaon ja työskentelee sen mukaan joustaen tarvittaessa • ohjaa yksilöä ja ryhmää tai yhteisöä sekä perustelee monipuolisesti toimintaansa tiedolla yksilön ja ryhmän tai yhteisön ohjaamisesta • ratkaisee ongelmatilanteita itsenäisesti • työskentelee järjestelmällisesti työ- ja ohjausprosessissa halliten sen kokonaisuudessaan.

Opiskelija ohjaa ryhmää toimimaan yhdessä huomioiden ryhmän kehitysvaiheen.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osaa kertoa ryhmän kehitysvaiheet • tiedostaa ryhmän periaatteiden, sääntöjen tai sopimusten merkityksen ohjatessaan ryhmiä tai yhteisöjä • osaa yhdessä työyhteisön kanssa ryhmäyttää ohjattavaa ryhmää • kannustaa ohjattaviaan vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön keskenään • antaa yhdessä työyhteisön kanssa ohjattavilleen mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin • kannustaa ja antaa palautetta ohjattavilleen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ottaa toiminnassaan huomioon ohjattavan ryhmänsä kehitysvaiheen ja osaa perustella, miksi ryhmä tarvitsee erilaista ohjaamista eri vaiheissa • laatii yhdessä ohjattavien kanssa ryhmän toiminnalle periaatteita, sääntöjä tai sopimuksia ymmärtäen niiden merkityksen työssään • ryhmäyttää ohjattavaa ryhmää ymmärtäen sen merkityksen ryhmän toimintakyvylle • edistää ohjattavien keskinäistä vuorovaikutusta sekä yhteistyötaitoja • antaa ohjattaville mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin • kannustaa, motivoi ja antaa palautetta ohjattavilleen sekä luo ohjauksellaan myönteistä ilmapiiriä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ottaa toiminnassaan huomioon ohjattavan ryhmän kehitysvaiheen ja soveltaa monipuolisesti ohjaustilanteissa tietoa ryhmädynamiikasta ja sen vaikutuksesta ohjaamiseen • laatii yhdessä ohjattavien kanssa ryhmän toiminnalle periaatteita, sääntöjä tai sopimuksia ymmärtäen niiden merkityksen työssään sekä työskentelee johdonmukaisesti • ryhmäyttää ohjattavaa ryhmää ja osaa perustella eri kehitysvaiheissa olevien ryhmien ryhmäyttämisen merkityksen • edistää ohjattavien keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistyötaitoja tiedostaen erilaisten persoonien ja roolien merkityksen ryhmän toiminnalle • antaa ohjattaville monipuolisesti mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin • kannustaa, motivoi ja antaa palautetta yleisesti ja yhteisöllisesti ohjattavilleen sekä luo ohjauksellaan ja omalla toiminnallaan myönteistä ilmapiiriä.

Opiskelija työskentelee käyttäen ohjauksen menetelmiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee käyttäen yhdessä työyhteisön kanssa luovia ja toiminnallisia ohjauksen menetelmiä • valitsee yhdessä työyhteisön kanssa yksilö- ja ryhmänohjaukseen sopivat menetelmät ohjattavien valmiudet huomioiden • sovittaa ohjauksen menetelmät kohderyhmän ikään sopivaksi ohjeiden mukaan • osaa kertoa työyhteisössään joidenkin käyttämiensä ohjausmenetelmien merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille • hyödyntää yhdessä työyhteisön kanssa keskeisiä välineitä ja materiaaleja • ottaa huomioon estetiikkaan ja viihtyvyyteen liittyviä tekijöitä • ottaa toiminnassaan huomioon ympäristön mahdollisuuksia ja toimijoita • osallistuu ohjaustyössä käytettävien digitaalisten tiedotus- ja muiden ympäristöjen valintaan ja käyttää niitä ohjeiden mukaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osaa valita ja käyttää itsenäisesti luovia ja toiminnallisia ohjauksen menetelmiä, jotka tukevat asetettuihin tavoitteisiin pääsemistä • valitsee yksilö- ja ryhmänohjauksessa sopivia menetelmiä ohjattavien psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset valmiudet ja tilanteen huomioiden sekä osaa ohjata sellaista toimintaa, johon kaikki voivat osallistua • sovittaa ohjauksen menetelmät kohderyhmän ikään sopivaksi • osaa kertoa työyhteisössään käyttämiensä ohjausmenetelmien merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille • hyödyntää perustellusti keskeisiä välineitä ja materiaaleja sekä ohjaa niiden käytössä • suunnittelee ohjausalueensa toimintaa esteettisten ja viihtyvyyttä edistävien periaatteiden mukaisesti • ottaa toiminnassaan huomioon ympäristön mahdollisuuksia ja toimijoita sekä osaa edistää osallistujien omaehtoista harrastamista • valitsee työn tavoitteita tukevat digitaaliset toimintaympäristöt ja käyttää niitä itsenäisesti osana ohjausprosessia
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osaa valita ja käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti luovia ja toiminnallisia ohjauksen menetelmiä, jotka tukevat asetettuihin tavoitteisiin pääsemistä • valitsee sopivia menetelmiä ohjattavien psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset valmiudet ja tilanteen huomioiden ja osaa ohjata osallistavaa toimintaa, johon kaikki voivat osallistua • soveltaa ohjauksen menetelmiä kohderyhmään sopiviksi ja osaa soveltaa tietoa eri-ikäisten ohjauksissa • osaa kertoa työyhteisössään laajasti käyttämiensä ohjausmenetelmien merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille • ottaa tavoitteellisessa ohjauksessa huomioon olosuhteet keskeisiä välineitä ja materiaaleja valittaessa, ohjaa niiden käytössä sekä soveltaa muuttuvissa olosuhteissa väline- tai menetelmätietämystään • suunnittelee ohjausalueensa toimintaa esteettisten ja viihtyvyyttä edistävien periaatteiden mukaisesti sekä kehittää

	ohjausalueensa toimintaa esteettisten ja viihtyvyyttä edistävien periaatteiden mukaisesti • ottaa toiminnassaan huomioon ympäristön mahdollisuuksia ja toimijoita, edistää osallistujien omaehtoista harrastamista ja innostaa heitä tutustumaan uusiin menetelmiin • käyttää monipuolisesti digitaalisia toimintaympäristöjä työnsä tavoitteiden mukaisesti sekä soveltaa niitä uusilla tavoilla ohjattaviensa tarpeet huomioiden.

Opiskelija ohjaa kestävään elämäntapaan sekä suunnittelee ja toteuttaa retken, leirin tai tapahtuman.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii kestävän kehityksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti • ohjaa omalla toiminnallaan ohjattaviaan kestävään elämäntapaan • suunnittelee ja toteuttaa retken, leirin tai tapahtuman ohjaajana yhdessä työyhteisön kanssa • toimii tuntien leiri- ja retkitoiminnan tai tapahtuman järjestämisen keskeiset periaatteet • valitsee toiminnoissa luontoa kunnioittavia, ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja ja työmenetelmiä työryhmän jäsenenä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii kestävän kehityksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti sekä soveltaa tietoa • ohjaa omalla toiminnallaan ohjattaviaan kestävään elämäntapaan ja toimimaan kestävän kehityksen toimintaperiaatteiden mukaisesti • suunnittelee ja toteuttaa retken, leirin tai tapahtuman ohjaajana itsenäisesti tai työyhteisön käytänteiden mukaan sekä hyödyntää monipuolisesti omaa osaamistaan • työskentelee leiri- ja retkitoiminnan tai tapahtuman järjestämisen keskeisten periaatteiden mukaan • valitsee ja käyttää toiminnoissa luontoa kunnioittavia, ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja ja työmenetelmiä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii kestävän kehityksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti, soveltaa tietoa ja perustelee tekemiään ratkaisuja • ohjaa omalla toiminnallaan ohjattaviaan kestävään elämäntapaan ja toimimaan kestävän kehityksen toimintaperiaatteiden mukaisesti perustellen toimintaansa tiedolla • suunnittelee ja toteuttaa retken, leirin tai tapahtuman ohjaajana itsenäisesti tai työyhteisön käytänteiden mukaan sekä hyödyntää monipuolisesti ja luovasti omaa osaamistaan sekä vertaisohjaajia työssään • työskentelee leiri- ja retkitoiminnan tai tapahtuman järjestämisen keskeisten periaatteiden mukaan ja hyödyntää tietoa leiri- ja retkitoiminnan tai tapahtuman järjestämisen kehittämisessä • valitsee ja käyttää toiminnoissa luontoa kunnioittavia, ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja ja työmenetelmiä ymmärtäen vastuullisen toiminnan.

Opiskelija huolehtii ohjattavien kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta ja ottaa huomioon työturvallisuuteen liittyvät tekijät.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• huomioi toiminnassaan ohjattavien tavallisimmat ruoka-aineallergiat ja sairaudet • tietää lääkehoitosuunnitelman merkityksen työssään • tuntee tavallisimpien sairauksien lääkehoitoa sekä tietää oman tehtävänsä lääkehoidossa • ottaa yhdessä työyhteisön kanssa huomioon ennalta ehkäisevästi turvallisuuteen liittyvät fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset riskit • ottaa yhdessä työyhteisön kanssa huomioon turvallisuuden ja turvallisuusmääräykset ohjauksen suunnittelussa, ohjeistuksessa ja toteutuksessa sekä tietää, kenelle ilmoittaa turvallisuuteen liittyvistä riskeistä • valitsee yhdessä työyhteisön kanssa laitteet, varusteet ja välineet, jotka ovat turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaisia • tutustuu ohjauskokonaisuuksien turvallisuussuunnitelmaan ja pelastussuunnitelmaan • ottaa huomioon toiminta- ja työkyvyn ylläpitämisen työssään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• huomioi toiminnassaan oma-aloitteisesti ohjattavien ruoka-aineallergiat ja tavallisimmat sairaudet • tietää lääkehoitosuunnitelman merkityksen työssään • tuntee tavallisimpien sairauksien lääkehoitoa sekä tietää oman tehtävänsä lääkehoidossa • ottaa työssään huomioon ennalta ehkäisevästi turvallisuuteen liittyvät fyysiset ja psyykkiset ja sosiaaliset riskit • ottaa turvallisuuden ja turvallisuusmääräykset huomioon ohjauksen suunnittelussa, ohjeistuksessa ja toteutuksessa sekä tietää, kenelle ilmoittaa turvallisuuteen liittyvistä riskeistä • valitsee laitteet, varusteet ja välineet, jotka ovat turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaisia, ja testaa ne ennen käyttöä • laatii yhdessä työryhmän kanssa ohjauskokonaisuuksiin turvallisuussuunnitelman sekä tutustuu pelastussuunnitelmaan • ottaa huomioon toiminta- ja työkyvyn ylläpitämisen työssään, säätelee työn kuormitusta ja on motivoitunut terveellisten elintapojen noudattamiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• huomioi toiminnassaan oma-aloitteisesti ja ennakoiden ohjattavien ruoka-aineallergiat ja tavallisimmat sairaudet sekä tuen tarpeet • tietää lääkehoitosuunnitelman merkityksen työssään tuntien keskeiset lääkehoitoa ohjaavat säädökset • tuntee tavallisimpien sairauksien lääkehoitoa sekä tietää oman tehtävänsä lääkehoidossa • ottaa työssään huomioon ennaltaehkäisevästi turvallisuuteen liittyvät fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset riskit kehittäen yhteistyössä muiden kanssa turvallista toimintaa • ottaa turvallisuuden ja turvallisuusmääräykset monipuolisesti huomioon ohjauksen suunnittelussa, ohjeistuksessa ja toteutuksessa sekä tietää, kenelle ilmoittaa turvallisuuteen liittyvistä riskeistä

	• valitsee itsenäisesti laitteet, varusteet ja välineet, jotka ovat turvallisuuden kannalta tarkoituksenmukaisia, ja testaa ne ennen käyttöä • laatii ohjauskokonaisuuksiin turvallisuussuunnitelman sekä tutustuu pelastussuunnitelmaan • ottaa huomioon toiminta- ja työkyvyn ylläpitämisen työssään, säätelee työn kuormitusta ja on motivoitunut terveellisten elintapojen noudattamiseen ja edistämiseen.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä • ottaa vastaan palautetta ohjattaviltaan ja työtovereiltaan • tunnistaa työprosessin hallinnassa ja ohjauksessa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan • asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulle ja kehittymiselle
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ylläpitää ja edistää osaltaan hyvää työilmapiiriä • pyytää ohjattaviltaan ja työtovereiltaan palautetta ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa • tunnistaa realistisesti työprosessin hallinnassa ja ohjauksessa omia vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteitaan • asettaa monipuolisia tavoitteita ammatilliselle kasvulleen ja kehittymiselleen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ylläpitää ja edistää osaltaan hyvää työilmapiiriä ja yhdessä toimimista • pyytää ohjattaviltaan ja työtovereiltaan palautetta erilaisin menetelmin, joiden pohjalta arvioi ja kehittää omaa työtään • tunnistaa realistisesti työprosessin hallinnassa ja ohjauksessa omia vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteitaan,joiden pohjalta haluaa kehittyä alan osaajaksi • asettaa monipuolisia tavoitteita ammatilliselle kasvulleen ja kehittymiselleen ja osaa kertoa realistisesta suunnitelmasta, kuinka päästä niihin.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä yksilön, ryhmän tai yhteisön suunnitelmallisen ja tavoitteellisen ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.3. Nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen, 30 osp (106342)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa työtään ohjaavia ajantasaisia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- työskennellä hyödyntäen tietoa nuoruudesta ja nuoruuden ilmiöistä
- auttaa ja tukea nuorten kasvua ja hyvinvointia
- ottaa toiminnassaan huomioon nuoren perheen ja lähiverkoston

- suunnitella ja toteuttaa projektimaista toimintaa
- edistää osallisuutta ja kannustaa vaikuttamiseen
- ohjata nuoria eettiseen ajatteluun ja arvojen pohtimiseen
- työskennellä hyödyntäen digitaalisia toimintaympäristöjä sekä toteuttaa teknologia- ja mediakasvatusta
- työskennellä monialaisissa verkostoissa
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa ajantasaista nuorisotyötä ohjaavaa lainsäädäntöä sekä työympäristön toimintaohjeita • kohtelee nuoria ja työyhteisön jäseniä yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • kohtaa nuoren ainutlaatuisena yksilönä • toimii ottaen huomioon nuorisotyön ammattieettiset perusteet, toimintatavat ja työpaikan arvot • toimii nuoren edun huomioiden ja noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii ehkäisevän lastensuojelun toimintaperiaatteiden mukaan • toimii sukupuolisensitiivisesti • toimii tuntien nuorisotyön historian pääpiirteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa ajantasaista nuorisotyötä ohjaavaa lainsäädäntöä sekä työympäristön toimintaohjeita sekä perustelee tekemiään ratkaisuja niiden pohjalta • kohtelee nuoria ja työyhteisön jäseniä yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • kohtaa nuoren ainutlaatuisena yksilönä sekä välittää arvostavaa ja hyväksyvää ilmapiiriä • toimii ottaen huomioon nuorisotyön ammattieettiset perusteet, toimintatavat ja työpaikan arvot perustellen toimintaansa • toimii nuoren edun huomioiden ja noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii ehkäisevän lastensuojelun toimintaperiaatteiden mukaan ja perustelee työssään tekemiään valintoja • toimii sukupuolisensitiivisesti • työskentelee tuntien nuorisotyön historian pääpiirteet ja keskeiset vaikuttavat kehityslinjat
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa ajantasaista nuorisotyötä ohjaavaa lainsäädäntöä sekä työympäristön toimintaohjeita, perustelee monipuolisesti niiden pohjalta tekemiään ratkaisuja sekä ymmärtää lainsäädännön ja toimintaohjeiden merkityksen työssään • kohtelee nuoria ja työyhteisön jäseniä yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • kohtaa nuoren ainutlaatuisena yksilönä sekä välittää arvostavaa, hyväksyvää ja kunnioittavaa ilmapiiriä • toimii ottaen huomioon nuorisotyön ammattieettiset perusteet, toimintatavat ja työpaikan arvot perustellen toimintaansa ja ratkaisten eettisiä haasteita • toimii nuoren edun huomioiden ja noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii ehkäisevän lastensuojelun toimintaperiaatteiden mukaan ja perustelee monipuolisesti työssään tekemiä valintoja • toimii sukupuolisensitiivisesti • työskentelee tuntien nuorisotyön historian pääpiirteet ja keskeiset vaikuttavat kehityslinjat sekä ymmärtäen näiden merkityksen nuorisotyön nykyisissä käytännöissä.

Opiskelija työskentelee hyödyntäen tietoa nuoruudesta ja nuoruuden ilmiöistä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• havaitsee nuoren elämään liittyviä erityispiirteitä • tukee nuoren kasvua ja kehitystä hyödyntäen tietoa nuoren kasvusta ja kehityksestä työryhmän jäsenenä • huomioi toiminnassaan nuoruuden ajankohtaisia ilmiöitä • työskentelee yhteistyössä työyhteisön kanssa huomioiden nuorten kasvuyhteisöt
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• huomioi toiminnassaan nuorten elämään liittyviä erityispiirteitä ja kehityshaasteita • tukee nuoren kasvua ja kehitystä yksilölliset tarpeet huomioiden hyödyntäen tietoa nuoren kasvusta ja kehityksestä • työskentelee ottaen huomioon nuoruuden ajankohtaisia ilmiöitä • työskentelee huomioiden nuorten kasvuyhteisöt, yhteisölliset näkökulmat ja yhteisölliset menetelmät
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• huomioi toiminnassaan nuorten elämään liittyviä erityispiirteitä ja kehityshaasteita sekä tunnistaa riskejä ja suojaavia tekijöitä • tukee nuoren tasapainoista kasvua ja kehitystä yksilölliset tarpeet huomioiden ja hyödyntäen tietoa nuoren kasvusta ja kehityksestä • työskentelee ottaen huomioon nuoruuden ajankohtaisia ilmiöitä sekä osaa tarvittaessa puuttua näihin • työskentelee huomioiden nuorten kasvuyhteisöt, yhteisölliset näkökulmat ja yhteisölliset menetelmät ja osaa perustella toimintaansa tiedolla nuorten kasvuyhteisöjen merkityksestä.

Opiskelija auttaa ja tukee nuorten kasvua ja hyvinvointia.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• antaa ohjattavilleen myönteistä palautetta ja tukee onnistumisia • auttaa ohjattaviaan tunnistamaan erilaisia tunteita hyödyntäen tietoa mielen hyvinvoinnista • tukee ohjaustoiminnallaan nuoren hyvinvointia ja terveellisiä elämäntapoja • kertoo ohjattavilleen ravinnon, levon, liikunnan ja ihmissuhteiden merkityksestä • hyödyntää tietoa turvataitojen merkityksestä ja ohjaa tiedostamaan seksuaalisen ja ruummiillisen itsemäärämisoikeuden merkityksen • osaa kertoa lastensuojeluprosessista • kannustaa nuorta mielekkääseen vapaa-aikaan • tunnistaa eri sektorien toimijoita nuoren kasvun ja hyvinvoinnin tukemisessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tukee ohjattavan myönteisen identiteetin, minäkuvan ja itsetunnon muotoutumista ja ylläpitoa antamalla palautetta sekä tukemalla onnistumisia • auttaa ohjattaviaan tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan erilaisia tunteita hyödyntäen monipuolisesti tietoa mielen hyvinvoinnista • tukee ohjaustoiminnallaan nuoren hyvinvointia ja terveellisiä elämäntapoja ja ymmärtää arvojen ja elämäntapavalintojen merkityksen ohjausprosessissa • ohjaa ohjattaviaan terveellisiin elämäntapoihin hyödyntäen tietoa monipuolisesti terveellisten elämäntapojen merkityksestä • ohjaa ohjattaviaan ymmärtämään turvarajat ja koskemattomuuden sekä edistää nuoren tietoisuutta seksuaalisuudesta ja ruumiillisesta itsemäärämisoikeudesta • osaa tarvittaessa kohdata ja tukea nuorta, joka on osallisena lastensuojeluprosessissa • kannustaa nuorta mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan sekä osaa ohjata harrastusten pariin • osaa hyödyntää eri sektoreiden toimijoita nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistämisessä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tukee monipuolisin keinoin ohjattavan myönteisen identiteetin, minäkuvan ja itsetunnon muotoutumista ja ylläpitoa antamalla palautetta ja tukemalla onnistumisia • ohjaa nuoria ilmaisemaan ja hyväksymään tunteita erilaisten harjoitteiden avulla ja hyödyntää monipuolisesti tietoa mielen hyvinvoinnista • tukee ohjaustoiminnallaan nuoren hyvinvointia ja terveellisiä elämäntapoja, ymmärtää arvojen ja elämäntapavalintojen merkityksen ohjausprosessissa sekä kehittää ohjausta moniarvoisista lähtökohdista • ohjaa ohjattaviaan terveellisiin elämäntapoihin ja arjen- ja elämänhallintaan sekä tukee nuoren kasvua aikuiseksi • ohjaa ohjattaviaan ymmärtämään turvarajat ja koskemattomuuden sekä edistää aktiivisesti nuoren tietoisuutta seksuaalisuudesta ja ruumiillisesta itsemäärämisoikeudesta tukea antaen

	• osaa tarvittaessa kohdata ja tukea nuorta, joka on osallisena lastensuojeluprosessissa ja hyödyntää tietoa lastensuojeluprosessista • kannustaa nuorta mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan sekä osaa ohjata harrastuksen pariin tiedostaen sen merkityksen nuoren kasvulle ja hyvinvoinnille • osaa aktiivisesti hyödyntää eri sektoreiden toimijoita nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Opiskelija ottaa toiminnassaan huomioon nuoren perheen ja lähiverkoston.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tiedostaa nuoren erilaisia lähiverkostoja ja toiminta- ja kasvuympäristöjä ja ymmärtää niiden merkityksen nuoren elämässä • suhtautuu kunnioittavasti monimuotoisiin ohjattavien perheisiin ja lähiverkostoihin, heidän arvoihinsa sekä ymmärtää niiden merkityksen ohjauksessa • tiedostaa nuoren vertaisryhmän ja vertaistuen merkityksen nuoren toimintakyvylle ja hyvinvoinnille
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ohjaa nuorta ymmärtäen lähiverkoston ja toiminta- ja kasvuympäristön merkityksen hänen elämässään • suhtautuu kunnioittavasti monimuotoisiin ohjattavien perheisiin ja lähiverkostoihin, heidän arvoihinsa sekä ymmärtää niiden merkityksen ohjauksessa sekä ottaa huomioon vanhempien ja huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön mahdollisuudet • tiedostaa nuoren vertaisryhmän ja vertaistuen merkityksen nuoren toimintakyvylle ja hyvinvoinnille, kannustaa ohjattaviaan keskinäiseen keskusteluun ja osaa perustella vertaisryhmän merkitystä tiedolla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ohjaa nuorta ymmärtäen lähiverkoston ja toiminta- ja kasvuympäristön merkityksen hänen elämässään sekä auttaa itsenäistymisessä ymmärtäen lähiverkoston tuen merkityksen • suhtautuu kunnioittavasti monimuotoisiin ohjattavien perheisiin ja lähiverkostoihin, heidän arvoihinsa ja ymmärtää niiden merkityksen ohjauksessa sekä toimii yhteistyössä vanhempien ja huoltajien kanssa työpaikan käytänteiden mukaisesti • tiedostaa nuoren vertaisryhmän ja vertaistuen merkityksen nuoren toimintakyvylle ja hyvinvoinnille, kannustaa ohjattaviaan keskinäiseen keskusteluun perustellen vertaisryhmän merkitystä tiedolla sekä osaa perustella toimintaansa syrjäytymiseen liittyvällä tiedolla.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa projektimaista toimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu ohjeiden mukaisesti projektityön vaiheiden suunnitteluun ja toteuttamiseen • osaa valita yhdessä työyhteisön kanssa tarkoituksenmukaiset menetelmät, materiaalit ja välineet nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistämiseksi • tiedostaa budjetin merkityksen työssään • arvioi projektityön onnistumiset ja kehittämiskohteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii projektin suunnittelussa ja toteutuksessa oma-aloitteisesti ja osana projektiryhmää • osaa valita tarkoituksenmukaiset menetelmät, materiaalit ja välineet nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistämiseksi • laatii ohjauskokonaisuudelleen budjetin • arvioi projektin toteutumisen asetettujen tavoitteiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa työpaikan käytänteiden mukaan projektimaisen työn osallistamalla kohderyhmää tavoitteena nuorten kasvattaminen toimijoiksi • osaa valita tarkoituksenmukaiset ja monipuoliset menetelmät, välineet ja materiaalit nuoren kasvun ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä osaa perustella toimintaansa tiedolla • laatii ohjauskokonaisuudelleen budjetin, seuraa talouden toteutumista työssään ja hyödyntää kokonaistaloudellisimman tavan järjestää toimintaa • arvioi projektin onnistumista asetettujen tavoitteiden mukaan ja kehittää työskentelytapoja sekä pohtii projektin jatkomahdollisuuksia.

Opiskelija edistää osallisuutta ja kannustaa vaikuttamiseen.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ottaa toiminnassaan huomioon aktiivisen kansalaisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen periaatteita • kannustaa nuoria ohjatusti vaikuttamaan heitä itseään koskeviin asioihin joitakin vaikuttamiskeinoja hyödyntäen • tiedostaa nuorisotyön mahdollisuudet vaikuttaa nuorten elinoloihin sekä pystyy viestimään nuoriin liittyvistä ilmiöistä omassa työyhteisössään • tuntee nuoria koskevia alueellisia suunnitelmia
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• järjestää kohderyhmälle mahdollisuuksia tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa • kannustaa nuoria vaikuttamaan heitä itseään koskeviin asioihin joitakin vaikuttamiskeinoja hyödyntäen • tiedostaa nuorisotyön mahdollisuudet vaikuttaa nuorten elinoloihin ja pystyy viestimään nuoruuteen liittyvistä ilmiöistä toimintaympäristössään • toimii nuoria koskevien alueellisten suunnitelmien mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tukee ohjattaviaan vaikuttamaan, osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja heitä koskevaan päätöksentekoon sekä tekemään aloitteita • kannustaa nuoria vaikuttamaan heitä itseään koskeviin asioihin erilaisia vaikuttamiskeinoja hyödyntäen • tiedostaa nuorisotyön mahdollisuudet vaikuttaa nuorten elinoloihin sekä pystyy viestimään nuoriin liittyvistä ilmiöistä yhteistyötahoille • toimii nuoria koskevien alueellisten suunnitelmien mukaan perustellen toimintaansa tiedolla.

Opiskelija ohjaa nuoria eettiseen ajatteluun ja arvojen pohtimiseen.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tunnistaa omien arvojen merkityksen ja kohtaa eri kulttuuri- ja arvotaustasta tulevat ohjattavat luontevalla tavalla • huomaa erilaisia ristiriitatilanteita ohjattavien keskuudessa ja puuttuu niihin työpaikan käytänteiden mukaan • tunnistaa rasistisen ja sekstistisen toiminnan • tukee ohjattavien eettistä pohdintaa yhdessä työyhteisön kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tunnistaa omien arvojen merkityksen ja kohtaa eri kulttuuri- ja arvotaustasta tulevat ohjattavat luontevalla tavalla luoden kunnioittavaa ilmapiiriä • huomaa erilaisia ristiriitatilanteita ohjattavien keskuudessa ja osaa puuttua niihin • tunnistaa rasistisen ja sekstistisen toiminnan ja puuttuu niihin aktiivisesti työpaikan käytänteiden mukaan • tukee ohjattavien eettistä pohdintaa ja toimii rakentavasti arvojen ristiriitatilanteessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tunnistaa omien arvojen merkityksen ja kohtaa eri kulttuuri- ja arvotaustasta tulevat ohjattavat luontevalla tavalla luoden kunnioittavaa ja erilaisuuden hyväksyvää ilmapiiriä ymmärtäen kansainvälisyyskasvatuksen merkityksen työssään • puuttuu aktiivisesti rasistiseen ja sekstististiseen toimintaan ja edistää aktiivisesti tasavertaisuutta ja suvaitsevaisuutta • huomaa erilaisia ristiriitatilanteita ohjattavien keskuudessa ja osaa puuttua niihin johdonmukaisesti sekä kannustaa nuoria myönteisesti ratkaisemaan ristiriitoja • ohjaa nuoria eettiseen ajatteluun ja toimii rakentavasti arvojen ristiriitatilanteissa.

Opiskelija työskentelee hyödyntäen digitaalisia toimintaympäristöjä sekä toteuttaa teknologia- ja mediakasvatusta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee hyödyntäen tietoa digitaalisen median merkityksestä nuorten elämässä • tunnistaa teknologia- ja mediakasvatuksen mahdollisuuksia • käyttää työssään ohjeiden mukaan digitaalisia toimintaympäristöjä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee hyödyntäen tietoa digitaalisen median merkityksestä nuorten keskeisenä kasvu- ja toimintaympäristönä • työskentelee hyödyntäen teknologia- ja mediakasvatuksen mahdollisuuksia • käyttää työssään digitaalisia toimintaympäristöjä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee hyödyntäen monipuolisesti tietoa digitaalisen median merkityksestä nuorten keskeisenä kasvu- ja toimintaympäristönä • työskentelee hyödyntäen laaja-alaisesti teknologia ja mediakasvatuksen mahdollisuuksia • käyttää työssään itsenäisesti ajankohtaisia digitaalisia toimintaympäristöjä • pitää osaamistaan ajan tasalla sekä ottaa nuoret mukaan digitaalisen nuorisotyön menetelmien kehittämiseen.

Opiskelija työskentelee monialaisessa yhteistyössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osaa työskennellä omat työtehtävänsä ja työn tavoitteet tuntien osana laajempaa kokonaisuutta • työskentelee toimintaympäristössään eri työntekijöiden kanssa tuntien heidän työtehtäviään ja vastuualueitaan • tunnistaa oman työpaikkansa sektorin ja osaa kertoa yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin toiminnalliset erot • ottaa huomioon lähialojen toimintatapoja ja palveluja • osaa kuunnella nuorta sekä työryhmän jäsenenä ohjata häntä oikean avun piiriin palveluverkostossa • tunnistaa kouluyhteistyön ja koulunuorisotyön mahdollisuudet työssään ja koulutuksen merkityksen nuoren elämään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osaa työskennellä omat työtehtävänsä ja työn tavoitteet tuntien osana monialaista verkostotyötä • työskentelee toimintaympäristössään eri työntekijöiden ja ammattiryhmien kanssa tuntien heidän työtehtäviään ja vastuualueitaan • osaa kertoa, mitä sektoria oma työpaikka edustaa sekä esimerkkejä kaikkien sektoreiden toimintaympäristöistä, toimintaperiaatteista, toimintamuodoista ja rahoitusjärjestelmistä • ottaa huomioon lähialojen toimintatapoja ja palveluja sekä toimintaympäristön yhteistyöverkostoja ja yhteistyömuotoja • osaa kuunnella nuorta sekä ohjata häntä oikean avun piiriin hyödyntäen tietoa nuorten palveluverkostosta • toimii kouluyhteistyön mahdollisuuksia hyödyntäen ja tukee nuoria erilaisissa kouluyhteisöön liittyvissä kysymyksissä sekä osaa perustella koulunkäynnin merkitystä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osaa työskennellä omat työtehtävänsä ja työn tavoitteet tuntien osana monialaista verkostotyötä ja kehittää käytänteitä yhdessä muiden toimijoiden kanssa • työskentelee toimintaympäristössään eri työntekijöiden ja ammattiryhmien kanssa tuntien heidän työtehtäviään ja vastuualueitaan sekä monialaisen työn periaatteita • osaa kertoa, mitä sektoria oma työpaikka edustaa ja tuntee oman työpaikkansa sekä muiden sektoreiden toimintaympäristöjä, toimintaperiaatteita, toimintamuotoja ja rahoitusjärjestelmän • ottaa huomioon lähialojen toimintatapoja ja palveluja, toimintaympäristön yhteistyöverkostoja ja yhteistyömuotoja toimien luontevasti yhteistyöverkostoissa sekä soveltaa työssään tietoa alueellisesta nuorisotyöstä • osaa kuunnella nuorta sekä ohjata häntä oikean avun piiriin hyödyntäen monipuolisesti tietoa nuorten palveluverkostosta sekä nuorten tukemisen tavoitteista • osallistuu kouluyhteistyöhön ja tukee nuoria erilaisissa kouluun liittyvissä kysymyksissä perustellen koulunkäynnin merkitystä.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa toimintaansa ja muuttaa sitä ohjeiden mukaisesti sekä ottaa vastaan palautetta työstään • arvioi ammatillista kehittymistään ja asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulleen • arvostaa omaa työtään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• pyytää palautetta ja arvioi omaa toimintaansa sekä muuttaa sitä tarvittaessa • arvioi monipuolisesti ammatillista kehittymistään ja asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulleen • arvostaa omaa työtään ja kehittää omaa osaamistaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• pyytää aktiivisesti palautetta ja kehittää omaa työtään sen pohjalta • arvioi monipuolisesti ammatillista kehittymistään ja asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulleen perustellen toimintaansa • arvostaa ja kehittää omaa työtään ja osaamistaan sekä oppii muilta.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla nuorten kanssa kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä päivittäisissä kasvatuksen, ohjaamisen ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.4. Osallisuuden tukeminen ja sosiaalinen vahvistaminen, 30 osp (106343)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- työskennellä ennaltaehkäisevällä työotteella
- käyttää sosiaalisen vahvistamisen menetelmiä ja tunnistaa niiden tarpeen
- tukea asiakkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä
- käyttää työympäristön kirjaamistapoja
- toimia palveluohjauksen periaatteiden mukaan
- tukea ohjattaviaan vaikeissa elämäntilanteissa
- pitää huolta omasta hyvinvoinnistaan ja turvallisuudestaan
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita • toimii ohjattavien kanssa tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • käsittelee vastuullisesti saamiaan tietoja noudattaen tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita ja salassapitoa • noudattaa vaitiolovelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita sekä perustelee tekemiään ratkaisuja niiden pohjalta • toimii ohjattavien kanssa tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja moninaisuutta kunnioittaen • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • käsittelee vastuullisesti saamiaan tietoja noudattaen tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita ja salassapitoa • noudattaa vaitiolovelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti sekä tietää, miten toimitaan uhka- ja väkivaltatilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita, perustelee monipuolisesti niiden pohjalta tekemiään ratkaisuja sekä ymmärtää lainsäädännön ja toimintaohjeiden merkityksen työssään • toimii ohjattavien kanssa tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja moninaisuutta kunnioittaen sekä yhteisöllisyyttä tukien • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • käsittelee vastuullisesti saamiaan tietoja noudattaen tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita ja salassapitoa • noudattaa vaitiolovelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti, edistää toiminnallaan työturvallisuutta sekä tietää, miten toimitaan uhka- ja väkivaltatilanteissa.

Opiskelija työskentelee ennaltaehkäisevällä työotteella.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee ohjeiden mukaisesti ennaltaehkäisevässä työssä • tunnistaa varhaisen tukemisen ja puheeksi ottamisen tarpeen ja toimii työyhteisön käytänteiden mukaisesti • työskentelee edistäen ohjattavien hyvinvointia • tiedostaa riippuvuuksien ja mielenterveyden sosiaalisia ja psyykkisiä vaikutuksia ohjattavien hyvinvointiin ja elämänhallintaan • tunnistaa yksilön sosiaalisen vahvistamisen tarpeen • osaa kertoa lähiverkoston merkityksestä sosiaalisessa vahvistamisessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee ennaltaehkäisevässä työssä ja ymmärtää sen merkityksen ohjattavilleen • tunnistaa varhaisen tukemisen ja puheeksi ottamisen tarpeen ja osaa toimia asiakkaan kanssa työyhteisön käytänteiden mukaisesti • työskentelee edistäen ohjattavien hyvinvointia sekä arjen- ja elämänhallintaa • tunnistaa riippuvuuksien ja mielenterveyden psyykkisiä ja sosiaalisia vaikutuksia ohjattavien hyvinvointiin ja elämänhallintaan sekä kannustaa terveelliseen elämäntapaan • tunnistaa yksilön sosiaalisen vahvistamisen tarpeen ja syrjäyttämistä aiheuttavat riskitekijät • osaa kertoa lähiverkoston ja muiden ryhmien, johon ohjattava kuuluu, merkityksestä ja riskeistä sosiaalisessa vahvistamisessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee ennaltaehkäisevässä työssä ymmärtäen sen merkityksen ohjattavilleen, heidän lähiverkostolleen ja yhteiskunnalle • toimii työyhteisön varhaisen tukemisen ja puheeksi ottamisen käytäntöjen mukaisesti ja ymmärtää niiden merkityksen ennaltaehkäisevässä työssä • työskentelee monipuolisesti edistäen ohjattavien hyvinvointia ja arjen- ja elämänhallintaa • tunnistaa riippuvuuksien ja mielenterveyden psyykkisiä ja sosiaalisia vaikutuksia ohjattavien hyvinvointiin ja elämänhallintaan sekä edistää terveellisiä elämäntapoja • tunnistaa yksilön sosiaalisen vahvistamisen tarpeen ja syrjäyttämistä aiheuttavat riskitekijät sekä osaa hyödyntää tätä tietoa työssään • osaa kertoa lähiverkoston ja muiden ryhmien, johon ohjattava kuuluu, merkityksestä ja riskeistä sosiaalisessa vahvistamisessa sekä kehittää toimintaansa tiedon perusteella.

Opiskelija käyttää sosiaalisen vahvistamisen menetelmiä ja tunnistaa niiden tarpeen.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu ohjauskokonaisuuden suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa huomioiden yksilön tarpeet • työskentelee sosiaalista vahvistamista tarvitsevan yksilön kanssa • käyttää työyhteisön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja • ohjaa ratkaisukeskeisesti ottaen huomioon ohjattavien voimavarat • edistää omalla työskentelyllään kannustavaa ilmapiiriä • osallistuu yksilön sosiaalisen vahvistamisen tukemiseen työyhteisön jäsenten kanssa ja käyttää tavallisimpia sosiaalisen vahvistamisen menetelmiä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osallistuu ohjauskokonaisuuden suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen huomioiden yksilön ja ryhmän tai yhteisön tarpeet sekä kiinnostuksen kohteet • työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti sosiaalista vahvistamista tarvitsevien kanssa • käyttää työyhteisön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja ymmärtäen niiden merkityksen • ohjaa ratkaisukeskeisesti ja kannustavasti ottaen huomioon ohjattavien voimavarat ja vahvuudet • edistää omalla työskentelyllään kannustavaa ja luottamuksellista ilmapiiriä sekä antaa myönteistä palautetta ohjattavilleen • osallistuu yksilön, ryhmän tai yhteisön sosiaalisen vahvistamisen tukemiseen käyttäen menetelmiä, jotka tukevat ja vahvistavat sosiaalista toimintakykyä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee ohjauskokonaisuudessa suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti yksilön, ryhmän tai yhteisön sosiaalista vahvistamista edistäen sekä huomioiden yksilöiden ja ryhmän tarpeet, kiinnostuksen kohteet ja toimintakyvyn • työskentelee suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti sosiaalista vahvistamista tarvitsevien kanssa hyödyntäen vertaistoiminnan mahdollisuuksia • käyttää työyhteisön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti monipuolisesti ja tilanteeseen sopivalla tavalla puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja ymmärtäen niiden merkityksen • ohjaa ratkaisukeskeisesti ohjattaviaan havaitsemaan itse omat vahvuutensa ja voimavaransa sekä tukee heitä kannustaen • edistää omalla työskentelyllään kannustavaa ja luottamuksellista ilmapiiriä sekä antaa myönteistä palautetta ohjattavilleen tavoitteenaan, että jokainen kokee tulleensa nähdyksi ja kuulluksi • osallistuu yksilön, ryhmän tai yhteisön sosiaalisen vahvistamiseen käyttäen monipuolisia menetelmiä sekä ohjaa yksilöä ottamaan vastuuta omasta suunnitelmastaan ja tavoitteistaan.

Opiskelija tukee asiakkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tukee ohjattavia omatoimisuuteen tiedostaen osallisuuden merkityksen syrjäytymisen vastakohtana • tiedostaa oman roolinsa ohjattavien omaehtoisen toimijuuden mahdollistajana • hahmottaa ohjattavien olennaiset digitaaliset ympäristöt • käyttää osallisuutta vahvistavia menetelmiä • järjestää tilanteita, joissa ryhmän jäsenet kokevat kuuluvansa ryhmään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tukee ohjattavien omatoimisuutta, itseohjautuvuuden taitoja ja vastuun ottamista sekä tiedostaa osallisuuden merkityksen syrjäytymisen vastakohtana • osaa toimia ohjaajana kannustaen ohjattaviaan omaehtoiseen toimintaan • hyödyntää ohjeiden mukaan digitaalisia ympäristöjä ja välineitä ohjaustyössä • käyttää erilaisia osallisuutta vahvistavia menetelmiä ja työtapoja • järjestää tilanteita, joissa ryhmän jäsenet kokevat kuuluvansa ryhmään ja yhteisöön
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tukee ja kannustaa sekä vahvistaa ohjattavien omatoimisuutta, itseohjattavuuden taitoja sekä vastuun ottamista omasta toiminnastaan ja elämästään tiedostaen osallisuuden merkityksen syrjäytymisen vastakohtana • järjestää ohjattaville mahdollisuuden omaehtoiseen toimintaan • ideoi ja testaa digitaalisia toimintamalleja ohjattavien osallistamiseen • käyttää monipuolisesti erilaisia osallisuutta vahvistavia menetelmiä ja työtapoja • ohjaa työryhmän jäsenenä toimintaan, jossa yhteisöllisyys ja osallisuus toteutuvat.

Opiskelija käyttää työympäristön kirjaamistapoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää kirjaamisessa asianmukaista kieltä • kirjaa havaintojaan yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa työympäristön dokumentointijärjestelmään ja ymmärtää kirjaamisen ja dokumentoinnin merkityksen ja käytänteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kirjoittaa asianmukaista ja ammatillista kieltä • kirjaa havainnot työympäristön dokumentointijärjestelmään työpaikan käytänteiden mukaan sekä ymmärtää kirjaamisen ja dokumentoinnin merkityksen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kirjoittaa ymmärrettävää, asianmukaista ja ammatillista kieltä • kirjaa havainnot työympäristön dokumentointijärjestelmään työpaikan käytänteiden mukaan ja ymmärtää kirjaamisen ja dokumentoinnin merkityksen työssään ja perustelee toimintaansa tiedolla.

Opiskelija työskentelee palveluohjauksen periaatteiden mukaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee tuntien työympäristön eri ammattiryhmiä ja vastuualueita • tunnistaa monialaisen yhteistyön mahdollisuudet • tunnistaa keskeiset palveluverkostot ja digitaaliset neuvonta- ja auttamispalvelut • osaa kertoa asiakkaalle toimintaympäristön palveluverkostosta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee yhteistyössä oman työympäristön eri ammattiryhmien kanssa ja tuntee niiden vastuualueita • osallistuu työtehtävänsä mukaisesti monialaiseen yhteistyöhön • tunnistaa keskeiset palveluverkostot sekä digitaaliset neuvonta- ja auttamispalvelut ja ymmärtää niiden merkityksen ohjattavan hyvinvoinnille • osaa ohjata asiakkaita tarkoituksenmukaisten palvelujen käytössä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tuntee oman työympäristön eri ammattiryhmiä ja vastuualueita sekä toimii jäsenenä moniammatillisessa työryhmässä • osallistuu työtehtävänsä mukaisesti monialaiseen yhteistyöverkostoon • tuntee monipuolisesti eri alojen palveluverkostoja ja digitaalisia neuvonta- ja auttamispalveluita • osaa arvioida asiakkaan palvelutarpeen ja ohjata tarkoituksenmukaisten palveluiden käyttäjiksi.

Opiskelija tukee ohjattaviaan vaikeissa elämäntilanteissa

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tunnistaa ja osaa kohdata vaikeassa elämäntilanteessa olevan asiakkaan • tiedostaa työympäristön toimintamallit kriisitilanteissa • tunnistaa työympäristön kriisitilanteissa työskentelevät eri ammattiryhmät
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kohtaa vaikeassa elämäntilanteessa olevan asiakkaan ymmärtäen kriisin vaiheet • osaa toimia työympäristön toimintamallien mukaisesti kriisitilanteissa • tunnistaa työympäristön kriisitilanteissa työskentelevät ammattiryhmät ja heidän roolinsa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kohtaa ja tukee vaikeassa elämäntilanteessa olevaa asiakasta ymmärtäen kriisin vaiheet • osaa toimia työympäristön toimintamallien mukaisesti kriisitilanteissa sekä kehittää turvallista ympäristöä yhdessä työryhmän kanssa • tunnistaa työympäristön kriisitilanteissa työskentelevät ammattiryhmät ja heidän vastuunsa suhteessa omiin tehtäviin ja vastuisiin.

Opiskelija pitää huolta omasta hyvinvoinnistaan ja turvallisuudestaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii vastuualueensa mukaisesti • noudattaa työturvallisuutta koskevia säännöksiä, määräyksiä ja ohjeita • osaa erottaa ammatilliset toimintatavat henkilökohtaisista toimintatavoista • tiedostaa oman jaksamisen merkityksen työssään • tunnistaa uhkaavan käyttäytymisen merkkejä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii vastuualueensa mukaisesti tunnistaen oman ammattitaitonsa rajat • noudattaa työturvallisuutta koskevia säännöksiä, määräyksiä ja ohjeita • osaa erottaa ammatilliset toimintatavat henkilökohtaisista toimintatavoista ja asettaa ammatilliset rajat suhteessa ohjattavaan • huolehtii omasta työssä jaksamisestaan • tunnistaa uhkaavan käyttäytymisen merkkejä ja ennakoi vaaratilanteet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii vastuualueensa mukaisesti tunnistaen oman ammattitaitonsa rajat ja hyödyntää työyhteisön tukea ja moniammatillisuutta • noudattaa työturvallisuutta koskevia säännöksiä, määräyksiä ja ohjeita • osaa erottaa ammatilliset toimintatavat henkilökohtaisista toimintatavoista ja asettaa ammatilliset rajat suhteessa ohjattavaan sekä kehittää ammatillista työotetta • toimii omien voimavarojensa rajoissa ja huolehtii omasta työssä jaksamisestaan sekä tiedostaa oman persoonansa työvälineenä • osaa ennakoida ja toimia uhkaavan käyttäytymisen ja vaaran ilmentyessä työpaikan käytänteiden mukaan.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• hyödyntää työssään ammatillista tietoa • tiedostaa oman osaamisensa kehittämisen tärkeyden työssään • ottaa työstään palautetta ja muuttaa toimintaansa saamansa palautteen perusteella
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hyödyntää työssään ammatillista tietoa ja hakee sitä luotettavista lähteistä • havaitsee oman ammatillisen kasvunsa kehittämistarpeet ja osaa hakea työhönsä liittyvää tietoa • kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hyödyntää työssään ammatillista tietoa, hakee sitä luotettavista lähteistä ja ymmärtää tiedon etsimisen ja kouluttautumisen merkityksen työssään • havaitsee oman ammatillisen kasvunsa kehittämistarpeet ja osaa hakea työhönsä liittyvää tietoa sekä kertoa omista kehittämisideoistaan • kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella, antaa rakentavaa palautetta ja kehittämisehdotuksia työyhteisössä perustellen toimintaansa.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä suunnittelemalla ja järjestämällä tavoitteellista toimintaa sosiaalista vahvistamista tarvitsevalle yksilölle, ryhmälle tai yhteisölle käyttämällä sosiaalisen vahvistamisen menetelmiä sekä tukien heidän osallisuuttaan ja yhteisöllisyyttään. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.5. Vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ohjaaminen, 15 osp (106348)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- työskennellä tuntien järjestötoiminnan organisaatiorakenteen ja toimintatavat
- suunnitella ja toteuttaa toimintaa järjestötoiminnan arvojen, päämäärien ja toimintaperiaatteiden mukaan
- innostaa ja motivoida osallistumaan toimintaan
- ohjata ja opastaa vapaaehtoistoimijoita sekä organisoida vapaaehtoistoimintaa
- ohjata kansalaisyhteiskuntatoimintaa
- työskennellä tuntien erilaisia yhteistyömahdollisuuksia ja verkostoja
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä • tunnistaa työsopimuslainsäädäntöön ja vapaaehtoisuuteen perustuvan työn tekemisen eron • työskentelee ohjatusti kansalaisten perusoikeuksien, järjestön sääntöjen ja suunnitelmien mukaisesti • noudattaa työympäristön arvoja ja toimintaperiaatteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä • tunnistaa työsopimuslainsäädäntöön ja vapaaehtoisuuteen perustuvan työn tekemisen eron • työskentelee kansalaisten perusoikeuksien, järjestön sääntöjen ja suunnitelmien mukaisesti • noudattaa työympäristön arvoja ja toimintaperiaatteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä kuten yhdistyslakia ja ymmärtää sen merkityksen ja roolin jäsendemokratian vahvistajana • tunnistaa työsopimuslainsäädäntöön ja vapaaehtoisuuteen perustuvan työn tekemisen eron • työskentelee kansalaisten perusoikeuksien, järjestön sääntöjen ja suunnitelmien mukaisesti ohjaten säädösasioissa sekä opastaen tarvittaessa järjestössä toimivia • noudattaa työympäristön arvoja ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija työskentelee tuntien järjestötoiminnan organisaatiorakenteen ja toimintatavat.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osaa kertoa kolmannen sektorin organisaatiorakenteesta ja toimintaperiaatteista • osaa kertoa järjestön strategiasta, säännöistä ja toiminnan perusteista
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee ymmärtäen kolmannen sektorin toimijoiden organisaatiorakenteen, toimintaperiaatteet ja erityislaatuisuuden suunnitellessaan ja toteuttaessaan toimintaa • osaa hyödyntää järjestön strategiaa, sääntöjä, toimintasuunnitelmaa, talousarvioehdotusta ja toimintakertomusta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee ymmärtäen kolmannen sektorin toimijoiden organisaatiorakenteen, toimintaperiaatteet ja erityslaatuisuuden suunnitellessaan ja toteuttaessaan monipuolista toimintaa • osaa hyödyntää järjestön strategiaa ja soveltaa tietoa toimintasuunnitelman, talousarvioehdotuksen ja toimintakertomuksen laatimisesta sekä säännöistä.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa toimintaa järjestötoiminnan arvojen, päämäärien ja toimintaperiaatteiden mukaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee tiedostaen ammatillisen ja vapaaehtoistyön erot • työskentelee tuntien toimintaympäristön arvoja, päämääriä ja toimintatapoja • suunnittelee toiminnalle oman aikataulunsa suhteessa järjestön toimintaan • hallitsee työprosessin eri vaiheet työryhmän jäsenenä ja ohjaa toimintaa tavoitteellisesti • tiedostaa talouden merkityksen toiminnalle sekä tuntee järjestötoiminnan yleisimpiä tuki- ja avustusmuotoja • osaa tehdä tilastot toiminnan jälkeen ymmärtäen sen ja raportoinnin merkityksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee ymmärtäen ammatillisen ja vapaaehtoistyön erot, haasteet ja mahdollisuudet • ottaa toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaympäristön arvot, päämäärät ja toimintatavat tuntien työympäristön erityispiirteitä • aikatauluttaa toimintaa olemassa olevien yhteisten tavoitteiden pohjalta • hallitsee työprosessin eri vaiheet ja ohjaa toimintaa tavoitteellisesti • osaa kertoa järjestötyön talousrakenteesta sekä järjestötoiminnan yleisimmistä tuki- ja avustusmuodoista sekä rahoitusmahdollisuuksista • kirjoittaa raportin ja tekee tilastot toiminnan jälkeen ymmärtäen niiden merkityksen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee ymmärtäen ammatillisen ja vapaaehtoistyön erot, haasteet ja mahdollisuudet sekä osaa perustella ammatillisen ja vapaaehtoistyön tärkeyttä • ottaa toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaympäristön arvot, päämäärät ja toimintatavat • ottaa huomioon aikatauluihin liittyvät riskit ja pystyy mukautumaan muutoksiin • hallitsee työprosessin eri vaiheet, ohjaa ja kehittää toimintaa tavoitteellisesti • osaa kertoa olemassa olevista rahoituslähteistä sekä järjestötoiminnan yleisimmistä tuki- ja avustusmuodoista • kirjoittaa raportin ja tekee tilastot perustellen toimintaansa tiedolla raportoinnin ja tilastoinnin merkityksestä työlle.

Opiskelija innostaa ja motivoi osallistumaan toimintaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kertoo toiminnasta ymmärtäen uusien jäsenten hankkimisen, rekrytoinnin ja innostamisen merkityksen työssään • osallistuu toiminnan markkinoimiseen ymmärtäen sen merkityksen työssään • innostaa uusia ja toiminnassa jo olevia henkilöitä osallistumaan toimintaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kertoo toiminnasta ja rekrytoi henkilöitä osallistumaan toimintaan • markkinoi toimintaa ymmärtäen sen merkityksen työssään sekä hyödyntäen erilaisia markkinoinnin menetelmiä • innostaa ja motivoi uusia ja toiminnassa jo mukana olevia henkilöitä osallistumaan toimintaan ja osaa perustella toiminnan merkitystä ihmisen hyvinvoinnille
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kertoo innostavasti toiminnasta sekä motivoi ja rekrytoi henkilöitä osallistumaan toimintaan ja osaa perustella toiminnan tärkeyttä • markkinoi toimintaa monipuolisesti hyödyntäen tietoa markkinoinnista ja pysymällä ajan tasalla ajankohtaisista markkinoinnin menetelmistä ja keinoista • innostaa ja motivoi uusia ja toiminnassa olevia henkilöitä osallistumaan toimintaan sekä osaa perustella osallistumisen merkitystä ihmisen hyvinvoinnille ja yhteiskunnalle.

Opiskelija ohjaa ja opastaa vapaaehtoistoimijoita sekä organisoi vapaaehtoistoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ottaa toiminnassaan huomioon vapaaehtoistoiminnan periaatteita ja merkityksen • tukee vapaaehtoistyöntekijöitä työssään • tiedostaa vapaehtoisten hyvinvoinnista huolehtimisen merkityksen • tekee yhteistyötä ja ohjaa vapaaehtoistoimijoita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee hyödyntäen vapaaehtoistyön mahdollisuuksia sekä ymmärtää vapaaehtoistoiminnan periaatteet ja merkityksen • motivoi, tukee ja innostaa vapaaehtoistyöntekijöitä • työskentelee tiedostaen vapaehtoisten hyvinvoinnista huolehtimisen merkityksen • tekee monipuolista yhteistyötä ohjaten ja opastaen vapaaehtoistoimijoita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee hyödyntäen ja perustellen vapaaehtoistyön mahdollisuuksia työssään ja ymmärtäen vapaaehtoistoiminnan periaatteet ja merkityksen • motivoi, tukee ja innostaa vapaaehtoistyöntekijöitä saaden heitä sitoutumaan toimintaan • työskentelee tiedostaen vapaehtoisten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimisen merkityksen • tekee monipuolista yhteistyötä ohjaten, opastaen vapaaehtoistoimijoita ja organisoi vapaaehtoistyötä perustellen toimintaansa.

Opiskelija ohjaa kansalaisyhteiskuntatoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ymmärtää järjestöjen merkityksen demokraattisina toimijoina ja kansalaisyhteiskunnan roolin suomalaisessa yhteiskunnassa • hahmottaa ohjattuna aktiivisen kansalaistoiminnan muotoja Suomessa • ottaa ohjattuna kolmannen sektorin asiakkaita mukaan aktiiviseen kansalaistoimintaan kuten erilaisiin osallistaviin tapahtumiin ja toimintoihin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tiedostaa työssään järjestöjen merkityksen demokraattisina toimijoina ja kansalaisyhteiskunnan roolin suomalaisessa yhteiskunnassa • tunnistaa aktiivisen kansalaistoiminnan muotoja ja rakenteita Suomessa • ottaa itsenäisesti kolmannen sektorin asiakkaita ja muita alueen toimijoita mukaan aktiiviseen kansalaistoimintaan luomalla puitteet toteuttaa kansalaislähtöistä toimintaa kuten tapahtumia
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osaa hyödyntää tietoa järjestöjen merkityksestä demokraattisina toimijoina sekä kansalaisyhteiskunnan roolista suomalaisessa yhteiskunnassa ja innostaa demokraattiseen kansalaistoimintaan • tunnistaa ja soveltaa aktiivisen kansalaistoiminnan muotoja ja rakenteita Suomessa ja muualla maailmassa • ottaa itsenäisesti ja uusia keinoja kehittäen kolmannen sektorin asiakkaita ja muita alueen toimijoita mukaan aktiiviseen kansalaistoimintaan luomalla puitteet toteuttaa kansalaislähtöistä toimintaa kuten tapahtumia.

Opiskelija työskentelee tuntien erilaisia yhteistyömahdollisuuksia ja verkostoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• hahmottaa yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin toimijat ja heidän tehtävänsä • työskentelee tuntien järjestötoiminnan merkityksen yhteiskunnassa ja toimien sisäisten yhteistyökumppaneiden kanssa • osallistuu kokoukseen ja osaa opastettuna tehdä kokouksen esityslistan työpaikan käytänteiden mukaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• erottaa eri sektorien toimijat, tehtävät, erilaiset rahoitusmuodot ja päätöksentekojärjestelmän • työskentelee tuntien järjestötoiminnan merkityksen yhteiskunnassa ja toimii vähintään yhden organisaation yhteistyökumppaneiden kanssa • osallistuu kokoukseen laatien vapaamuotoisen kokousmuistion kokouksesta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tunnistaa eri sektorien toimijat ja heidän tehtävänsä osaten hyödyntää tätä tietoa sekä ymmärtää kolmannen sektorin mahdollisuudet nopeaan toimintaan • työskentelee tuntien järjestötoiminnan merkityksen yhteiskunnassa tekemällä yhteistyötä verkoston kanssa • osallistuu kokoukseen tehden itsenäisesti kokouksen esityslistan ja pöytäkirjan työpaikan käytänteiden mukaan.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ylläpitää ja kehittää järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan edellyttämiä tietoja ja taitoja • osaa ohjeiden mukaisesti ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan kansalaistoiminnan kehittäjänä • arvioi omaa toimintaansa ja osaamistaan realistisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ylläpitää ja kehittää järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan edellyttämiä tietoja ja taitoja • ottaa itsenäisesti palautetta omasta toiminnastaan kansalaistoiminnan kehittäjänä ja kehittää omaa toimintaa sen pohjalta • arvioi omaa toimintaansa ja osaamistaan realistisesti ja tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ylläpitää ja kehittää järjestö- ja vapaaehtoistoiminnan edellyttämiä tietoja ja taitoja • ottaa itsenäisesti ja uusia keinoja kehittäen palautetta omasta ja organisaationsa toiminnasta kansalaistoiminnan kehittäjänä ja hyödyntää tätä palautetta toiminnan kehittämisessä • arvioi omaa toimintaansa ja osaamistaan realistisesti ja tunnistaa monipuolisesti omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla vapaaehtois- ja järjestötoiminnan ympäristössä suunnittelemalla ja ohjaamalla toimintaa sekä osallistumalla työryhmän työskentelyyn sekä ohjaten ja opastaen vapaaehtoistoimijoita. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.6. Ikääntyvien toiminnan ohjaaminen, 20 osp (106332)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- kohdata ikääntyvät kunnioittavasti ja arvostavasti
- ohjata ikääntyviä asiakkaita suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti kulttuurisessa ja yhteisöllisessä toiminnassa
- toteuttaa yksilöllistä ja yhteisöllistä ohjaamista
- ottaa ohjauksessa huomioon kohderyhmän moninaisuuden
- ottaa toiminnassaan huomioon vastuun ohjattavien hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja yhteistoiminnasta
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita • kohtaa ikääntyvät yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita • noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita sekä peustelee tekemiään ratkaisuja niiden pohjalta • kohtaa ja edistää ikääntyvien yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti perustellusti • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita • noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa ajantasaista työtään ohjaavaa lainsäädäntöä ja työympäristön toimintaohjeita, perustelee monipuolisesti niiden pohjalta tekemiään ratkaisuja sekä ymmärtää lainsäädännön ja toimintaohjeiden merkityksen työssään • kohtaa ja edistää ikääntyvien yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa perustellusti • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti kehittäen ja arvioiden • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita • noudattaa työturvallisuutta koskevia säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita.

Opiskelija kohtaa ikääntyvät kunnioittavasti ja arvostavasti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kommunikoi ikääntyvien kanssa selkeästi ymmärtäen vuorovaikutuksen merkityksen • arvostaa ja kunnioittaa ikääntymistä merkittävänä elämänvaiheena • toimii arvostaen ja kunnioittaen ikääntyvän omia toiveita ja tarpeita • ottaa toiminnassaan huomioon tasa-arvon ja itsemääräämisoikeuden merkityksen työssään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kommunikoi ikääntyvien kanssa selkeästi ymmärtäen vuorovaikutuksen merkityksen ja osaa toimia haasteellisissa vuorovaikutustilanteissa • arvostaa ja kunnioittaa ikääntymistä merkittävänä elämänvaiheena hyödyntäen tietoa ikääntymisen tuomista mahdollisuuksista ja haasteista • toimii arvostaen ja kunnioittaen sekä ottamalla ohjaustoiminnassaan huomioon ikääntyvän omat toiveet ja tarpeet • ottaa toiminnassaan huomioon tasa-arvon ja itsemääräämisoikeuden merkityksen työssään hyödyntäen tietoa tasa-arvosta ja itsemääräämisoikeudesta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kommunikoi ikääntyvien kanssa tilanteen vaatimalla tavalla, monipuolisia keinoja käyttäen ja ikääntyvien tunnekokemuksia kohdaten • arvostaa ja kunnioittaa ikääntymistä merkittävänä elämänvaiheena hyödyntäen ja perustellen tietoa ikääntymisestä, sen mahdollisuuksista ja haasteista • toimii arvostaen ja kunnioittaen sekä ottamalla ohjaustoiminnassaan huomioon ikääntyvän omat toiveet ja tarpeet sekä vahvistaen ikääntyvän oma-aloitteisuutta ja tukemalla hänen mielipiteitään sekä toiveitaan • ottaa toiminnassaan huomioon tasa-arvon ja itsemääräämisoikeuden merkityksen hyödyntäen tietoa ja kehittäen työtapoja tasa-arvon ja itsemääräämisoikeuden edistämiseksi.

Opiskelija ohjaa ikääntyviä asiakkaita suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti kulttuurisessa ja yhteisöllisessä toiminnassa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee toimintaa työryhmän jäsenenä tunnistaen kohderyhmän tarpeet ja toiveet • ottaa suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon ikääntymiseen liittyvät terveyshaitat • ottaa toiminnassaan huomioon fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen vanhenemisen • työskentelee ymmärtäen ja arvostaen ikääntyvien omaa elämänhistoriaa ja elämäntilannetta • järjestää mielekästä toimintaa ymmärtäen sen merkityksen ikääntyvälle • tiedostaa ennakoivan ja joustavan työotteen tärkeyden ikääntyneiden ohjauksessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee toimintaa ja ottaa huomioon kohderyhmän tarpeet, toiveet ja kiinnostuksen kohteet • suunnittelee ja toteuttaa ohjattavien terveydentilan huomioon ottavaa toimintaa • ottaa toiminnassaan huomioon kohderyhmän fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen vanhenemisen • ottaa huomioon ohjauksessa elämänhistorian merkityksen ikääntyvän elämäntilanteessa • toteuttaa itsenäisesti monipuolista ja kulttuurista sekä yhteisöllistä toimintaa ymmärtäen sen merkityksen ikääntyvälle • osaa ennakoida ja joustaa ohjatessaan ikääntyviä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee tavoitteellista toimintaa itsenäisesti kohderyhmän tarpeet, toiveet ja kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen sekä kannustaen itseohjautuvuuteen ryhmän toiminnan suhteen • suunnittelee ja toteuttaa toimintaa huomioiden iäkkäiden ihmisten terveyshaitat ja niiden ennaltaehkäisyn • ottaa toiminnassaan huomioon kohderyhmän fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen vanhenemisen sekä arvioi fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen muutoksen tuomia haasteita • ottaa huomioon ohjauksessa elämänhistorian merkityksen ikääntyvän elämäntilanteessa perustellen toimintaansa tiedolla elämänhistorian merkityksestä • toteuttaa itsenäisesti monipuolista ja kulttuurista sekä yhteisöllistä toimintaa kannustaen ja motivoiden ikääntyviä toimimaan ja osallistumaan vuorovaikutuksessa keskenään • osaa ennakoida, joustaa ja vaihtaa suunnitelmaa tarvittaessa ohjatessaan ikääntyviä.

Opiskelija toteuttaa yksilöllistä ja yhteisöllistä ohjaamista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osaa hyödyntää työssään ryhmän osaamista ja mielenkiinnon kohteita • ohjaa ikääntyviä ohjeiden mukaan käyttäen yksilöllisiä ja yhteisöllisiä menetelmiä • osaa ohjata työryhmän jäsenenä ikääntyviä voima- ja tasapainoharjoituksissa • osaa ohjata yhdessä työryhmän kanssa ikääntyviä digilaitteiden käytössä • tiedostaa eri sukupolvien välisen yhteistyön merkityksen ikääntyville • tunnistaa vapaaehtoistyön merkityksen ikääntyvien ohjaukselle • selvittää asuinalueen ikääntyville suunnattua viriketoimintaa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osaa hyödyntää työssään ryhmän osaamista, toiveita ja mielenkiinnon kohteita ymmärtäen vertaisohjauksen mahdollisuudet • ohjaa ikääntyviä halliten erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä menetelmiä luoden ryhmähenkeä ja yhteisöllisyyttä • osaa ohjata ikääntyviä voima- ja tasapainoharjoituksissa ja perustella toimintaansa tiedolla voima- ja tasapainoharjoittelun merkityksestä • ohjaa ikääntyviä digilaitteiden käytössä • toteuttaa toimintaa huomioiden eri sukupolvien välisen yhteistyön mahdollisuudet • työskentelee vapaaehtoistyön mahdollisuuksia hyödyntäen • selvittää asuinalueen ikääntyville suunnattua viriketoimintaa ja ohjaa ikääntyviä näihin toimintoihin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hyödyntää työssään luovasti ryhmän osaamista, toiveita ja mielenkiinnon kohteita hyödyntäen vertaisohjausta • ohjaa ikääntyviä halliten erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä menetelmiä luoden ryhmähenkeä ja yhteisöllisyyttä sekä ottaen toiminnassaan monipuolisesti huomioon kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin • osaa ohjata ikääntyviä voima- ja tasapainoharjoituksissa ja perustella toimintaansa tiedolla voima- ja tasapainoharjoittelun merkityksestä sekä kannustaa ikääntyviä omaehtoiseen harjoitteluun • ohjaa monipuolisesti ja luovasti ikääntyviä digilaitteiden käytössä • toteuttaa toimintaa huomioiden eri sukupolvien välisen yhteistyön ja osaa perustella toimintaansa yhteistyön merkityksestä osallistujille • työskentelee yhteistyössä vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa ja tunnistaa heidän merkityksensä ikääntyvien ohjaukselle • selvittää asuinalueen ikääntyville suunnattua viriketoimintaa ja ohjaa ikääntyviä näihin toimintoihin yksilöllisesti ja kiinnostuksen kohteet huomioiden.

Opiskelija ottaa ohjauksessa huomioon kohderyhmän moninaisuuden.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tiedostaa keskustelun tärkeyden ikääntyvien kanssa saadakseen tietoa ikääntyvien erilaisuudesta, toimintakyvystä ja personallisuudesta • ottaa toiminnassaan huomioon ryhmän moninaisuuden yhdessä työryhmän kanssa • ottaa toiminnassaan huomioon tuen tarpeen yhdessä työryhmän kanssa • tunnistaa ohjauksen kannalta tärkeimpiä ikääntyvien käyttämiä apuvälineitä • osaa valita työryhmän jäsenenä tarkoituksenmukaisia tiloja ymmärtäen esteettömyyden merkityksen • osaa huomioida ohjauksessa aisteihin liittyvät rajoitteet yhdessä työyhteisön kanssa • osaa kertoa ikääntyvien kanssa toimivista ammattiryhmistä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• keskustelee ikääntyvien kanssa saadakseen tietoa kohderyhmän erilaisuudesta, toimintakyvystä ja persoonallisuudesta tavoitteena innostaminen ja osallistuminen toimintaan sekä myönteinen kokemus toiminnasta • ottaa toiminnassaan huomioon itsenäisesti ryhmän moninaisuuden • ottaa toiminnassaan huomioon ryhmän erilaiset yksilölliset tuen tarpeet • ottaa ohjauksessa huomioon ikääntyvien käyttämät apuvälineet • osaa valita tarkoituksenmukaisia tiloja ymmärtäen esteettömyyden merkityksen sekä järjestellä tiloja toimintaan sopiviksi • ottaa ohjauksessa huomioon aisteihin liittyvät rajoitteet • toimii moniammatillisesti ikääntyvien ohjaukseen liittyvissä asioissa ja osaa kertoa ikääntyvien kanssa toimivista ammattiryhmistä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee keskustellen ja havainnoiden ikääntyvien kanssa saadakseen tietoa kohderyhmän erilaisuudesta, toimintakyvystä ja persoonallisuudesta tavoitteena innostaminen osallistumaan toimintaan sekä parhaimmillaan myönteinen kokemus ohjauksesta • ottaa toiminnassaan huomioon monipuolisesti ryhmän moninaisuuden • suunnittelee ryhmälle tavoitteellista toimintaa huomioiden toiminnassaan monipuolisesti ryhmän erilaiset yksilölliset tuen tarpeet • ottaa ohjauksessa huomioon ikääntyvien käyttämät apuvälineet ja hyödyntää ikääntyville suunniteltuja apuvälineitä • osaa valita tarkoituksenmukaisia tiloja ymmärtäen esteettömyyden merkityksen perustellen ja kehittäen ympäristöä sekä järjestellen tiloja toimintaan sopivaksi • ottaa huomioon ohjauksessa ja kommunikoinnissa aisteihin sekä muistiin liittyvät rajoitteet perustelleen toimintaansa tiedolla • toimii moniammatillisesti ikääntyvien ohjaukseen liittyvissä asioissa ja osaa kertoa ikääntyvien kanssa toimivista ammattiryhmistä sekä hyödyntää muiden asiantuntijoiden osaamista omassa ohjauksessaan.

Opiskelija ottaa toiminnassaan huomioon vastuun ohjattavien hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja yhteistoiminnasta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tukee ja auttaa ikääntyviä selviytymään päivittäisissä toiminnoissa kuten pukeutuminen, ruokailut, liikkuminen, uni ja lepo sekä asioiden hoito • tiedostaa kuntouttavan työotteen merkityksen ikääntyvien ohjauksessa • tiedostaa ikääntyvän fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin • noudattaa ohjauksessa ja toiminnassa annettuja turvallisuusohjeita • työskentelee ohjeiden mukaan huomioiden ergonomian periaatteet
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tukee ja auttaa ikääntyviä selviytymään päivittäisissä toiminnoissa kuten pukeutuminen, ruokailut, liikkuminen, uni ja lepo sekä asioiden hoito huomioiden yksilölliset tarpeet • työskentelee kuntouttavalla työotteella tukien asiakkaan voimavaroja fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn alueella • ottaa ohjauksessa huomioon fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin • noudattaa ohjauksessa ja toiminnassa annettuja turvallisuusohjeita sekä varmistaa materiaalien ja työvälineiden turvallisuuden • työskentelee ergonomian periaatteiden mukaisesti käyttäen turvallisia ja sopivasti kuormittavia menetelmiä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tukee ja auttaa itsenäisesti ja voimavaralähtöisesti ikääntyviä selviytymään päivittäisissä toiminnoissa kuten pukeutuminen, ruokailut, liikkuminen, uni ja lepo sekä asioiden hoito huomioiden yksilölliset tarpeet • työskentelee tavoitteellisesti kuntouttavalla työotteella tukien asiakkaan voimavaroja fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn alueella perustellen toimintaansa tiedolla ja ymmärtäen ohjauksen vaikutuksen ikääntyvän hyvinvoinnille • ottaa ohjauksessa huomioon fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin ymmärtäen, että ihminen on kokonaisuus • noudattaa ohjauksessa ja toiminnassa turvallisuusohjeita ja varmistaa materiaalien ja työvälineiden turvallisuuden sekä oman turvallisuuden • työskentelee ergonomian periaatteiden mukaisesti kehittäen turvallisia ja sopivasti kuormittavia menetelmiä perustellen toimintaansa tiedolla.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan ikääntyvien toiminnan ohjaamisessa sekä muuttaa tarvittaessa omaa toimintaansa palautteen pohjalta • tunnistaa työryhmän jäsenenä oman toimintansa vaikutuksia ikääntyvien toimintakykyyn
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan ikääntyvien toiminnan ohjaamisessa sekä kehittää toimintaansa palautteen pohjalta • tunnistaa oman toimintansa vaikutuksia ikääntyvien toimintakykyyn ja sen ylläpitoon
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omia vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan ikääntyvien toiminnan ohjaamisessa sekä kehittää aktiivisesti toimintaansa hyödyntäen palautetta • tunnistaa oman toimintansa vaikutuksia ikääntyvien toimintakykyyn ja sen ylläpitoon sekä osaa perustella työhönsä liittyviä ratkaisuja ammatillisella tiedolla.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla ikääntyvien toiminnan ohjauksen ympäristössä päivittäisissä ohjaamisen, hyvinvoinnin, turvallisuuden ja yhteistoiminnan edistämisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.7. Ilmaisun ohjaaminen, 20 osp (106333)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- edistää ohjattavien ilmaisullisia taitoja sekä eri taiteenaloihin ja kulttuuriin liittyvää osaamista
- luoda ilmaisun eri muotoja edistävän toimintaympäristön
- suunnitella ja toteuttaa ilmaisun eri muotoja: musiikillista, kuvallista, sanallista ja kehollista ilmaisua
- arvioida ja kehittää omaa toimintaansa sekä ilmaisullista osaamistaan.

Arviointi

Opiskelija edistää ohjattavien ilmaisullisia taitoja sekä eri taiteenaloihin ja kulttuuriin liittyvää osaamista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarjoaa kokemuksia musiikillisesta, kuvallisesta, sanallisesta ja kehollisesta ilmaisusta yhteistyössä työyhteisön kanssa • kehittää ohjattavien ilmaisullisia taitoja jollakin ilmaisun alueella tarjoten heille välineitä tunteiden, havaintojen ja ajattelun näkyväksi tekemiselle • huomioi toiminnassaan ohjattavien ilmaisullisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita • ohjaa yksilöitä havaitsemaan ilmaisullisia vahvuuksiaan • arvostaa yksilöllisiä ratkaisuja • tuntee kulttuuria sekä kartoittaa lähiympäristön ohjattaville suunnattua kulttuuritarjontaa • osallistuu yhteistyössä työyhteisön kanssa taide- ja kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen • ohjaa havaitsemaan ympärillään olevaa taiteen ja kulttuurin moninaisuutta • huomioi toiminnassaan ohjattavien halun olla esillä ja esiintyä sekä rohkaisee heitä esiintymään huomioiden ohjattavien yksilöllisiä eroja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tarjoaa kokemuksia musiikillisesta, kuvallisesta, sanallisesta ja kehollisesta ilmaisusta yhdistelemällä luovasti ilmaisun eri muotoja • kehittää monipuolisesti ohjattavien ilmaisullisia taitoja tarjoten heille välineitä tunteiden, havaintojen ja ajattelun näkyväksi tekemiselle • huomioi toiminnassaan ohjattavien ilmaisullisia vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä ohjaa heitä kokemaan ilmaisun iloa • ohjaa yksilöitä tunnistamaan ilmaisullisia vahvuuksiaan sekä rohkaisee heitä yksilölliseen ilmaisuun • arvostaa yksilöllisiä ratkaisuja sekä ohjaa erilaisten ratkaisujen havaitsemiseen • tuntee kulttuuria sekä hyödyntää luontoa, lähiympäristöä tai lähiympäristön kulttuuritarjontaa taide- ja kulttuurikasvatuksessa • osallistuu aktiivisesti taide- ja kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen huomioiden ohjattavien moninaisuutta • ohjaa havaitsemaan taiteen ja kulttuurin moninaisuutta sekä ymmärtämään erilaista taidetta ja kulttuuria • järjestää ohjattaville monipuolisia mahdollisuuksia olla esillä ja esiintyä huomioiden ohjattavien yksilöllisiä eroja
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tarjoaa monipuolisia, elämyksellisiä ja kokonaisvaltaisia kokemuksia musiikillisesta, kuvallisesta, sanallisesta ja kehollisesta ilmaisusta ymmärtäen taiteen ja ilmaisun merkityksen yksilön kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja hyvinvoinnille • kehittää monipuolisesti ja uusien kokemusten kautta ohjattavien ilmaisullisia taitoja tarjoten heille välineitä tunteiden, havaintojen ja ajattelun näkyväksi tekemiselle • hyödyntää toiminnassa ohjattavien erilaisia ilmaisullisia vahvuuksia sekä ohjaa heitä kokemaan ilmaisun iloa

	• ohjaa erilaisia ohjattavia tunnistamaan ilmaisullisia vahvuuksiaan sekä rohkaisee heitä yksilölliseen ilmaisuun • arvostaa yhdenvertaisesti erilaisia ratkaisuja sekä ohjaa erilaisten ratkaisujen ja näkemysten havaitsemiseen, arvostamiseen ja ymmärtämiseen • tuntee kulttuuria sekä hyödyntää luontoa, lähiympäristöä tai lähiympäristön kulttuuritarjontaa taide- ja kulttuurikasvatuksessa • tarjoaa mahdollisuuksia nähdä, kokea ja luoda taidetta ja kulttuuria ymmärtäen kulttuurin merkityksen ihmisen identiteetin kehittymisessä • ohjaa havaitsemaan laajasti taiteen ja kulttuurin moninaisuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan erilaista taidetta ja kulttuuria • suunnittelee, valmistelee ja toteuttaa esityksen yhteistyössä ohjattavien kanssa heidän yksilöllisiä vahvuuksiaan hyödyntäen.

Opiskelija luo ilmaisun eri muotoja edistävän toimintaympäristön.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• järjestää yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa tiloja ilmaisuun ja luovuuteen houkuttelevaksi • huolehtii toimintaympäristön esteettisyydestä yhteistyössä työyhteisön kanssa • tarjoaa tavallisimpia välineitä ja materiaaleja omaehtoisen ilmaisullisen toiminnan tueksi yhteistyössä työyhteisön kanssa • huolehtii ohjeiden mukaisesti toimintaympäristön välineistä ja materiaaleista yhdessä ohjattavien kanssa • kannustaa luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön • antaa myönteistä palautetta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• järjestää yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa tiloja ilmaisuun ja luovuuteen houkuttelevaksi sekä osaa hyödyntää tiloja ja eri ympäristöjä ilmaisun eri muotojen toteuttamisessa • huolehtii toimintaympäristön esteettisyydestä yhteistyössä ohjattavien ja työyhteisön jäsenten kanssa • tarjoaa monipuolisia välineitä ja materiaaleja omaehtoisen ilmaisullisen toiminnan tueksi • huolehtii toimintaympäristön välineistä ja materiaaleista yhdessä ohjattavien kanssa • kannustaa luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön sekä antaa aikaa ja tilaa luoville prosesseille • antaa myönteistä palautetta sekä mahdollistaa onnistumisen kokemuksia
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• järjestää yhteistyössä työyhteisön jäsenten ja ohjattavien kanssa tiloja ilmaisuun ja luovuuteen houkuttelevaksi sekä hyödyntää monipuolisesti tiloja ja eri ympäristöjä ilmaisun eri muotojen toteuttamisessa • rakentaa yhdessä ohjattavien ja työyhteisön jäsenten kanssa esteettistä toimintaympäristöä • huomioi ohjattavien ilmaisun eri muotoihin liittyviä aloitteita ja kiinnostuksen kohteita tarjoamalla välineitä, materiaaleja ja tiloja omaehtoisen toiminnan tueksi • ohjaa ohjattavia huolehtimaan itsenäisesti toimintaympäristön välineistä ja materiaaleista • kannustaa aktiivisesti luovuuteen ja mielikuvituksen käyttöön sekä antaa aikaa ja tilaa ohjattavien yksilöllisille ja yhteisille luoville prosesseille • antaa yhdenvertaisesti myönteistä palautetta ja mahdollistaa onnistumisen kokemuksia erilaisille ohjattaville.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ilmaisun eri muotoja: musiikillista, kuvallista, sanallista ja kehollista ilmaisua.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• hallitsee joitakin ilmaisun eri muotoja ja osaa ohjata niitä suunnitellusti sekä spontaanisti arjen tilanteissa toimintaympäristöä ohjaavien asiakirjojen tai toimintaperiaatteiden mukaisesti • suunnittelee ja valmistelee yhteistyössä työyhteisön kanssa ilmaisun eri muotojen ohjaamista • toteuttaa yhdessä työyhteisön kanssa ilmaisun eri muotoja ohjaamista joillakin ilmaisun alueilla • ohjaa aistien käytössä sekä tarjoaa ohjattaville mahdollisuuksia kokeilla, tutkia ja harjoitella tekemisen eri vaiheita • käyttää joitakin ilmaisun eri muotoihin liittyviä menetelmiä, välineitä ja materiaaleja sekä opastaa niiden käytössä • hyödyntää mediaa ohjeiden mukaisesti taide- ja kulttuurikasvatuksessa • työskentelee taloudellisesti ja ekologisen kestävän elämäntavan mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hallitsee keskeiset ilmaisun eri muodot ja osaa ohjata niitä suunnitellusti sekä spontaanisti arjen tilanteissa toimintaympäristöä ohjaavien asiakirjojen tai toimintaperiaatteiden mukaisesti • suunnittelee ja valmistelee tavoitteellista ilmaisun eri muotojen ohjaamista ohjattavien kiinnostuksen kohteita, toiveita ja tarpeita huomioiden • toteuttaa monipuolisesti ilmaisun eri muotojen ohjaamista • ohjaa monipuoliseen aistien käyttöön sekä tarjoaa ohjattaville mahdollisuuksia kokeilla, tutkia ja harjoitella tekemisen eri vaiheita • käyttää keskeisiä ilmaisun eri muotoihin liittyviä menetelmiä, välineitä ja materiaaleja sekä opastaa niiden käytössä ohjattavien taitoja ja valmiuksia huomioiden • hyödyntää yhdessä ohjattavien kanssa median tarjoamia mahdollisuuksia taide- ja kulttuurikasvatuksessa työyhteisön periaatteiden mukaisesti • työskentelee taloudellisesti ja ekologisen kestävän elämäntavan mukaisesti sekä kannustaa ohjattavia ekologiseen kestävään elämäntapaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hallitsee monipuolisesti ilmaisun eri muotoja ja osaa ohjata niitä suunnitellusti sekä spontaanisti arjen tilanteissa toimintaympäristöä ohjaavien asiakirjojen tai toimintaperiaatteiden mukaisesti • suunnittelee ja valmistelee yhdessä ohjattavien kanssa tavoitteellista ilmaisun eri muotojen ohjaamista • toteuttaa yhdessä ohjattavien kanssa monipuolisen ja kokonaisvaltaisen ilmaisullisen kokonaisuuden • tarjoaa moniaistisia kokemuksia sekä ohjattavien aloitteita ja kiinnostuksen kohteita huomioiden mahdollisuuksia kokeilla, tutkia ja harjoitella tekemisen eri vaiheita • käyttää monipuolisesti ja luovasti ilmaisun eri muotoihin liittyviä menetelmiä, välineitä ja materiaaleja sekä opastaa niiden käytössä ohjattavien yksilöllisyyden, taidot ja valmiudet huomioiden

	• luo yhdessä ohjattavien kanssa taidetta mediaa hyödyntäen • työskentelee taloudellisesti ja ekologisen kestävän elämäntavan mukaisesti sekä kannustaa ohjattavia ja työyhteisöä ekologiseen kestävään elämäntapaan.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa sekä ilmaisullista osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa toimintaansa • tunnistaa ilmaisullisia vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • hyödyntää toiminnassaan joitakin ilmaisullisia vahvuuksiaan • kehittää ilmaisullista osaamistaan jollakin ilmaisun eri muotojen alueella • kehittää toimintaansa ohjeiden mukaisesti • esiintyy tilanteeseen sopivalla tavalla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omaa toimintaansa ja muuttaa sitä tarvittaessa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti ilmaisullisia vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • hyödyntää toimissaan ilmaisullisia vahvuuksiaan monipuolisesti • kehittää ilmaisullista osaamistaan monipuolisesti • kehittää toimintaansa • esiintyy luontevasti ja tilanteeseen sopivalla tavalla työyhteisön vuorovaikutustilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omaa toimintaansa, hakee aktiivisesti palautetta, muuttaa toimintaansa tarvittaessa palautteen pohjalta sekä antaa palautetta kannustavasti • tunnistaa monipuolisesti ja realistisesti ilmaisullisia vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • hyödyntää toiminnassaan ilmaisullisia vahvuuksiaan monipuolisesti sekä osaa hyödyntää toiminnassaan ohjattavien tai työyhteisön erityisosaamista • kehittää ilmaisullista osaamistaan monipuolisesti sekä tuo osaamistaan työyhteisöön • kehittää monipuolisesti toimintaansa • esiintyy luontevasti ja tilanteeseen sopivalla tavalla työyhteisön vuorovaikutustilanteissa ymmärtäen vuorovaikutuksen ja viestinnän merkityksen työssään.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä monipuolisen ilmaisun ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.8. Liikkumisen ohjaaminen, 15 osp (106340)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia liikuntaa ohjaavien suositusten, asiakirjojen ja tavoitteiden mukaisesti

- edistää ohjattavien liikunnallista elämäntapaa, hyvinvointia ja liikunnallisia taitoja
- luoda liikkumista edistävän toimintaympäristön
- suunnitella ja toteuttaa liikuntaa ja liikkumista
- huomioida ohjattavien kehityksen, tuen tarpeen ja osallisuuden
- arvioida ja kehittää omaa toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija toimii liikuntaa ohjaavien suositusten, asiakirjojen ja tavoitteiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tuntee työympäristönsä keskeiset liikuntaa ohjaavat suositukset ja asiakirjat • toteuttaa työssään liikuntaa ja liikkumista huomioiden suositusten ja asiakirjojen keskeisiä periaatteita sekä liikuntakasvatuksen tavoitteita • noudattaa työympäristön turvallisuusohjetta ja huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tuntee monipuolisesti liikuntaa ohjaavia suosituksia ja asiakirjoja • toteuttaa työssään liikuntaa ja liikkumista suositusten, asiakirjojen ja liikuntakasvatuksen tavoitteiden mukaisesti • noudattaa työympäristön turvallisuusohjetta, huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta ja ennakoi vaaroja
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tuntee monipuolisesti liikuntaa ohjaavia suosituksia ja asiakirjoja sekä perustelee niillä toimintaansa • toteuttaa työssään monipuolista liikuntaa ja liikkumista suositusten, asiakirjojen ja liikuntakasvatuksen tavoitteiden mukaisesti • noudattaa työympäristön turvallisuusohjetta, huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta, ennakoi vaaroja ja luo turvallista ympäristöä.

Opiskelija edistää ohjattavien liikunnallista elämäntapaa, hyvinvointia ja liikunnallisia taitoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarjoaa myönteisiä kokemuksia liikkumisesta • kannustaa liikunnalliseen elämäntapaan • kannustaa omaehtoiseen liikkumiseen • opastaa turvalliseen liikkumiseen • osaa kertoa työyhteisössään liikunnan merkityksestä yksilön kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja hyvinvoinnille • kertoo kohderyhmälle ohjeiden mukaisesti liikunnan terveysvaikutuksista • ohjaa liikuntaa hyödyntäen ohjeiden mukaisesti perustietoa liikuntataidoista ja liikunnallisista perustaidoista • tuntee keskeisiä lähiympäristön liikuntapalveluita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tarjoaa monipuolisia ja myönteisiä kokemuksia liikkumisesta ja liikunnasta erilaisille ohjattaville • ohjaa yhdessä työyhteisön kanssa liikunnallisen elämäntavan kehittymistä • kannustaa ja antaa mahdollisuuksia omaehtoiseen liikkumiseen • opastaa turvalliseen liikkumiseen eri ympäristöissä • huomioi liikunnan tarjoamia mahdollisuuksia yksilön kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa • kertoo liikunnan terveysvaikutuksista kohderyhmälle sopivalla tavalla • ohjaa tavoitteellista liikuntaa hyödyntäen perustietoa liikuntataidoista ja liikunnallisista perustaidoista • tuntee monipuolisesti lähiympäristön liikuntapalveluita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tarjoaa monipuolisia ja myönteisiä kokemuksia liikkumisesta ja liikunnasta erilaisille yksilöille ohjaten heitä löytämään oman tapansa liikkua ja nauttia liikkumisesta • ohjaa liikunnallisen elämäntavan kehittymistä sekä tunnistaa vaikuttamismahdollisuutensa • kannustaa omaehtoiseen liikkumiseen ja tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia omaehtoiselle liikkumiselle • opastaa turvalliseen liikkumiseen eri ympäristöissä sekä kannustaa haastamaan omia liikunnallisia taitoja ja kykyjä • hyödyntää monipuolisesti liikunnan tarjoamia mahdollisuuksia yksilön kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa • kertoo liikunnan terveysvaikutuksista kohderyhmälle sopivalla tavalla sekä ymmärtää liikunnan merkityksen kohderyhmälle • ohjaa tavoitteellista ja monipuolista liikuntaa perustellen toimintaansa tiedolla liikuntataidoista ja liikunnallisista perustaidoista • tuntee monipuolisesti lähiympäristön liikuntapalveluita sekä osaa ohjata liikuntapalveluiden käytössä.

Opiskelija luo liikkumista edistävän ympäristön.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarjoaa tavallisimpia välineitä omaehtoisen liikkumisen tueksi • järjestää yhteistyössä työyhteisön kanssa tiloja liikuntaan houkuttelevaksi • toimii liikuntaan innostavana mallina • kannustaa liikkumaan ja antaa myönteistä palautetta • selvittää työyhteisön liikuntaa edistävät ja liikuntaa rajoittavat tekijät
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hyödyntää liikuntavälineitä omaehtoisen liikkumisen innoittajana • järjestää yhteistyössä työyhteisön kanssa tiloja liikuntaan houkuttelevaksi ja osaa hyödyntää tiloja ja eri ympäristöjä liikunnan toteuttamisessa • toimii liikuntaan innostavana mallina sekä ohjaa liikunnan ilon kokemiseen • kannustaa liikkumaan ja antaa myönteistä palautetta sekä mahdollistaa onnistumisen kokemuksia erilaisille liikkujille • selvittää työyhteisön liikuntaa edistävät ja liikuntaa rajoittavat tekijät sekä osallistuu liikuntaan rajoittavien esteiden poistamiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hyödyntää monipuolisesti ja luovasti liikuntavälineitä omaehtoisen liikkumisen innoittajana huomioiden kohderyhmän tarpeita ja kiinnostuksen kohteita • järjestää yhteistyössä työyhteisön ja asiakkaiden kanssa tiloja liikuntaan houkuttelevaksi sekä hyödyntää monipuolisesti tiloja ja eri ympäristöjä liikunnan toteuttamisessa • toimii monipuolisena liikuntaan innostavana mallina, ohjaa liikunnan ilon kokemiseen sekä kehittää omaa liikunnallista osaamistaan • kannustaa liikkumaan, antaa myönteistä palautetta, mahdollistaa onnistumisen kokemuksia erilaisille liikkujille sekä ohjaa yksilöitä havaitsemaan liikunnallisia vahvuuksiaan • selvittää työyhteisön liikuntaa edistävät ja liikuntaa rajoittavat tekijät, osallistuu liikuntaa rajoittavien esteiden poistamiseen sekä kehittää työyhteisön liikuntaa edistäviä käytäntöjä.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa liikuntaa ja liikkumista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu liikunnan ja liikkumisen suunnitteluun ja valmisteluun työyhteisön periaatteiden mukaisesti • toteuttaa liikuntaa ja liikkumista yhteistyössä työyhteisön kanssa • käyttää keskeisiä liikunnan ja liikkumisen ohjaamiseen soveltuvia ohjausmenetelmiä • käyttää keskeisiä liikuntavälineitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja valmistelee tavoitteellista liikuntaa ja liikkumista työyhteisön periaatteiden mukaisesti • toteuttaa liikuntaa ja liikkumista kohderyhmän tarpeita huomioiden sekä yhteisöllisyyttä edistäen • käyttää monipuolisia ja vaihtelevia liikunnan ja liikkumisen ohjaamiseen soveltuvia ohjausmenetelmiä • käyttää monipuolisesti liikuntavälineitä sekä opastaa liikuntavälineiden käytössä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja valmistelee tavoitteellisia liikunnallisia kokonaisuuksia erilaisille kohderyhmille • toteuttaa liikuntaa ja liikkumista monipuolisesti kohderyhmän tarpeita ja osallisuutta huomioiden sekä yhteisöllisyyttä edistäen • käyttää monipuolisia ja vaihtelevia liikunnan ja liikkumisen ohjaamiseen soveltuvia ohjausmenetelmiä joustavasti tilanteen ja kohderyhmän edellyttämällä tavalla • käyttää monipuolisesti liikuntavälineitä, opastaa kohderyhmää liikuntavälineiden käytössä sekä hyödyntää mediavälineitä ja -sovelluksia liikunnan ja liikkumisen ohjaamisessa.

Opiskelija huomioi ohjattavien kehityksen, tuen tarpeen sekä osallisuuden.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• huomioi toiminnassaan ohjeiden mukaisesti ohjattavien kehityksen ja tuen tarpeita • varmistaa ohjattavien mahdollisuuden osallistua toimintaan tarjoamalla joitakin vaihtoehtoisia toimintamuotoja • kuulee ohjattavien toiveita ja huomioi niitä toiminnassaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tunnistaa itsenäisesti ohjattavien kehityksen ja tuen tarpeita sekä huomioi niitä toiminnassaan • varmistaa ohjattavien mahdollisuuden osallistua toimintaan tarjoamalla erilaisia vaihtoehtoisia toimintamuotoja • selvittää aktiivisesti ohjattavien toiveita ja kiinnostuksen kohteita, pyytää palautetta sekä huomioi niitä toiminnassaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tunnistaa itsenäisesti ohjattavien kehityksen, tuen tarpeita ja liikkumiseen liittyviä rajoitteita sekä huomioi niitä toiminnassaan • varmistaa ohjattavien mahdollisuuden osallistua toimintaan tarjoamalla luovasti ja tilanteen edellyttämällä tavalla vaihtoehtoisia toimintamuotoja • huomioi ohjattavien toiveet ja palautteet toiminnassaan sekä suunnittelee ja toteuttaa toimintaa yhteistyössä ohjattavien kanssa.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa toimintaansa • tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • ohjaa liikuntaa hyödyntäen liikunnallisia vahvuuksiaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omaa toimintaansa ja muuttaa sitä tarvittaessa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • ohjaa liikuntaa hyödyntäen monipuolisesti liikunnallisia vahvuuksiaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omaa toimintaansa, hakee aktiivisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti ja realistisesti vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan sekä pyrkii itsensä kehittämiseen • ohjaa liikuntaa hyödyntäen monipuolisesti liikunnallisia vahvuuksiaan sekä kehittää omaa liikunnallista osaamistaan.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä liikunnan ja liikkumisen edistämisen ja ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.9. Luonto- ja elämystoiminnan ohjaaminen, 20 osp (106341)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella ja toteuttaa luonto- ja elämystoimintaa
- järjestää luonto- ja elämystoimintaa huomioiden turvallisuusasiat
- ottaa huomioon luonto- ja elämystoiminnan merkityksen ja mahdollisuudet yksilön kasvun ja yhteisöllisyyden tukemisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä
- suunnitella ja järjestää retken tai leirin sekä ohjata luonnossa liikkumista
- suunnitella ja toteuttaa seikkailukasvatusta osana luonto- ja elämystoimintaa
- ohjata luonto- ja elämystoimintaa eettisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti
- arvioida ja kehittää luonto- ja elämystoiminnan taitojaan.

Arviointi

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa luonto- ja elämystoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ja ohjaa luonto- ja elämystoimintaa työryhmän jäsenenä kohderyhmän tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen • ottaa huomioon luonto- ja elämystoiminnan periaatteita • sovittaa ohjauksen menetelmät, välineet ja tehtävät kohderyhmän ikään ja toimintaympäristöön sopiviksi ohjeiden mukaan • hyödyntää ympäristön eri elementtejä ja vuodenajan erityispiirteitä sekä ottaa huomioon sääolosuhteet • tuntee luonto- ja elämystoiminnan toimijoita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja ohjaa luonto- ja elämystoimintaa kohderyhmän tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen • ottaa huomioon luonto- ja elämystoiminnan periaatteet • sovittaa erilaisia ohjauksen menetelmiä, välineitä ja tehtäviä kohderyhmän toimintaympäristöön ja ikään sopiviksi ja ottaa huomioon ryhmän osallistujien psyykkiset ja fyysiset valmiudet sekä sosiaaliset tarpeet • hyödyntää ympäristön eri elementtejä ja vuodenajan erityispiirteitä sekä ottaa huomioon sääolosuhteet • tuntee luonto- ja elämystoiminnan toimijat
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja ohjaa luonto- ja elämystoimintaa luovasti ja monipuolisesti kohderyhmän tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioon ottaen • huomioi toiminnassaan luonto- ja elämystoiminnan periaatteet • valitsee monipuolisia luonto- ja elämystoiminnan menetelmiä ja välineitä, mukauttaa ohjauksen toimintaympäristöön ja ottaa huomioon monipuolisesti ryhmän osallistujien psyykkiset ja fyysiset valmiudet sekä sosiaaliset tarpeet • hyödyntää monipuolisesti ympäristön eri elementtejä ja vuodenajan erityispiirteitä ja ottaa huomioon sääolosuhteet sekä edistää ohjattavien omaehtoista luonto- ja elämystoimintaa ympäristökasvatuksen periaatteet huomioiden • tuntee luonto- ja elämystoiminnan toimijat ja osaa ohjata tarvittaessa niiden toiminnan pariin.

Opiskelija järjestää luonto- ja elämystoimintaa huomioiden turvallisuusasiat.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa toiminnassaan alan turvallisuusohjeita ohjeiden mukaan • laatii turvallisuussuunnitelman ja noudattaa sitä ohjeiden mukaan • kartoittaa työn suunnittelussa toiminnan ongelmatilanteita, riskejä ja mahdollisia onnettomuus-, vaara- ja uhkatilanteita sekä noudattaa annettuja ohjeita eikä aiheuta toiminnallaan kohderyhmälle vaaraa ohjeiden mukaan • omaa luonto- ja elämystoiminnassa tarvittavat ensiaputaidot.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa toiminnassaan alan turvallisuusohjeita • laatii turvallisuussuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • kartoittaa, huomioi ja ennaltaehkäisee työn suunnittelussa ja toiminnassa ongelmatilanteita, riskejä ja mahdollisia onnettomuus-, vaara- ja uhkatilanteita ja ilmoittaa niistä tarvittaessa työyhteisölle • omaa luonto- ja elämystoiminnassa tarvittavat ensiaputaidot
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa toiminnassaan alan turvallisuusohjeita ja kehittää niitä tarvittaessa • laatii turvallisuussuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • kartoittaa, huomioi ja ennaltaehkäisee työn suunnittelussa ja toiminnassa ongelmatilanteita, riskejä ja mahdollisia onnettomuus-, vaara- ja uhkatilanteita ja ilmoittaa niistä työyhteisölle sekä kehittää työyhteisön kanssa turvallisempaa luonto- ja elämystoimintaa • omaa luonto- ja elämystoiminnassa tarvittavat ensiaputaidot.

Opiskelija ottaa huomioon luonto- ja elämystoiminnan merkityksen ja mahdollisuudet yksilön kasvun ja yhteisöllisyyden tukemisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ja toteuttaa luonto- ja elämystoimintaa, jossa kohtaaminen ja vuorovaikutus mahdollistuvat • huomioi luonnon merkityksen hyvinvoinnin ja voimavarojen edistäjänä • kannustaa kohderyhmää toimimaan vapaa-aikana luonto- ja elämystoiminnassa työryhmän jäsenenä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista ja yhteisöllistä luonto- ja elämystoimintaa • huomioi luonnon merkityksen hyvinvoinnin ja voimavarojen edistäjänä ja hyödyntää sitä toiminnassaan välittämällä myönteisiä luonto- ja elämystoiminnan kokemuksia ohjattaville • kannustaa ja ohjaa kohderyhmää toimimaan vapaa-aikana luonto- ja elämystoiminnassa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista, virikkeellistä ja yhteisöllistä luonto- ja elämystoimintaa, jossa yksilön kasvu ja osallisuus mahdollistuvat • huomioi luonnon merkityksen voimavarojen antajana ja hyödyntää sitä monipuolisesti toiminnassaan • kannustaa ja ohjaa kohderyhmää toimimaan monipuolisesti vapaa-aikana luonto- ja elämystoiminnassa hyvinvoinnin edistämiseksi.

Opiskelija suunnittelee ja järjestää retken tai leirin sekä ohjaa luonnossa liikkumista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu retken tai leirin ja luonnossa liikkumisen suunnitteluun ja järjestämiseen annettujen ohjeiden mukaan työyhteisön tai työryhmän jäsenenä • valitsee tavallisimpia välineitä, tarvikkeita ja varusteita ja opastaa kohderyhmää niiden käytössä ohjeiden mukaan • käyttää tavallisimpia retki- ja luonnossa liikkumisen taitoja ja osallistuu retkiruoan valmistukseen • osaa käyttää suunnistus- tai paikantamisvälinettä • seuraa asiakkaiden toimintakykyä ja tuo esille tekemiään havaintoja • ottaa huomioon toimintaympäristön erityisvaatimuksia • tunnistaa ympäristönsä tavallisimpia kasvi- ja eläinlajeja • toimii jokamiehenoikeuksia kunnioittaen ja ohjaa kohderyhmää toimimaan niiden mukaan työryhmän jäsenenä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee, valmistelee ja toteuttaa retken tai leirin ja luonnossa liikkumisen työryhmän jäsenenä • valitsee ja käyttää tavallisimpia toimintaan soveltuvia välineitä, tarvikkeita ja varusteita ja opastaa kohderyhmää niiden käytössä • käyttää monipuolisesti retki- ja luonnossa liikkumisen taitoja ja valmistaa retkiruokia • osaa käyttää suunnistus- ja paikantamisvälineitä • seuraa asiakkaiden toimintakykyä ja ennakoi tilanteita yhteistyössä työryhmän kanssa • ohjaa kohderyhmää tavallisimpien kasvi- ja eläinlajien tunnistamisessa • toimii jokamiehenoikeuksia kunnioittaen ja ohjaa kohderyhmää toimimaan niiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee, valmistelee ja toteuttaa tavoitteellisesti ja vastuullisesti retken tai leirin sekä vaelluksen työyhteisön tai työryhmän jäsenenä ottaen huomioon toimintaympäristön ja kohderyhmän • valitsee ja käyttää monipuolisesti erilaisia tarkoituksenmukaisia välineitä, tarvikkeita ja varusteita ja opastaa kohderyhmää niiden valinnassa ja käytössä muuttuvissa olosuhteissa • käyttää monipuolisesti retki- ja luonnossa liikkumisen taitoja ja valmistaa retkiruokia ohjattavien kanssa • käyttää erilaisia suunnistus- ja paikantamisvälineitä ja opastaa ohjattavia niiden käytössä • seuraa asiakkaiden toimintakykyä, ennakoi tilanteita ja toimii joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla • ohjaa kohderyhmää kasvi- ja eläinlajien tunnistamisessa • toimii jokamiehenoikeuksia kunnioittaen ja ohjaa kohderyhmää toimimaan niiden mukaan ja osaa perustella toimintaansa.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa seikkailukasvatusta osana luonto- ja elämystoimintaa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ja ohjaa seikkailukasvatusta ohjeiden mukaan työryhmän jäsenenä osana luonto- ja elämystoimintaa • käyttää tavallisimpia toimintaan tarkoitettuja ja soveltuvia välineitä ja menetelmiä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja ohjaa seikkailukasvatusta työryhmän jäsenenä osana luonto- ja elämystoimintaa • valitsee seikkailukasvatukseen tarkoitettuja ja soveltuvia välineitä sekä menetelmiä ja osaa ohjata niiden käytössä sekä tuntee toimintaan ja välineisiin liittyvät turvallisuusriskit
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja ohjaa osallistujan tai ryhmän kehitystasolle soveltuvaa seikkailukasvatusta työryhmän jäsenenä osana luonto- ja elämystoimintaa • valitsee seikkailukasvatukseen tarkoitettuja ja soveltuvia välineitä ja menetelmiä, ottaa huomioon olosuhteet välineitä ja menetelmiä valitessaan, osaa ohjata niiden käytössä ja tuntee toimintaan ja välineisiin liittyvät turvallisuuskriteerit.

Opiskelija ohjaa luonto- ja elämystoimintaa eettisesti ja kestävän kehityksen mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ei vahingoita toiminnallaan luontoa • toimii luonnonsuojelusäädösten mukaisesti • huomioi luonto- ja elämystoiminnan ympäristövaikutuksia • suhtautuu myönteisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaiseen toimintaan ja tunnistaa kestävän kehityksen periaatteita luonto- ja elämystoiminnan toimintaympäristössä • ottaa huomioon välineiden ja varusteiden valinnassa niiden kestävyyttä, kierrätettävyyttä ja ympäristöystävällisyyttä työryhmän jäsenenä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ei vahingoita toiminnallaan luontoa ja toimii luontoarvoja kunnioittaen • toimii luonnonsuojelusäädösten mukaisesti ja ohjaa kohderyhmää noudattamaan niitä työryhmän jäsenenä • huomioi luonto- ja elämystoiminnan ympäristövaikutukset • ottaa luonto- ja elämystoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon kestävän kehityksen periaatteet • ottaa huomioon välineiden ja varusteiden valinnassa niiden kestävyyttä, kierrätettävyyttä ja ympäristöystävällisyyttä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii luontoarvoja kunnioittaen ja noudattaa kestävän kehityksen periaatteita erilaisissa luonto- ja elämystoiminnan toimintaympäristöissä • toimii luonnonsuojelusäädösten mukaisesti ja ohjaa kohderyhmää noudattamaan niitä • huomioi luonto- ja elämystoiminnan ympäristövaikutukset ja edistää luonnonsuojelua • ottaa luonto- ja elämystoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon kestävän kehityksen periaatteet sekä arvioi ja kehittää toimintaansa kestävän kehityksen periaatteiden mukaan • ottaa huomioon välineiden ja varusteiden valinnassa niiden kestävyyden, kierrätettävyyden ja ympäristöystävällisyyden ja huoltaa välineitä ja varusteita tarpeen mukaan.

Opiskelija arvioi ja kehittää luonto- ja elämystoiminnan taitojaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa toimintaansa • tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • ohjaa luonto- ja elämystoimintaa hyödyntäen omia vahvuuksiaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omaa toimintaansa ja muuttaa sitä palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti omia vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • ohjaa luonto- ja elämystoimintaa hyödyntäen monipuolisesti omia vahvuuksiaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omaa toimintaansa, hakee aktiivisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti ja realistisesti omia vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan sekä pyrkii toimintansa kehittämiseen • ohjaa luonto- ja elämystoimintaa hyödyntäen monipuolisesti ja luovasti omia vahvuuksiaan sekä kehittää omaa osaamistaan.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus- ja ohjausalan ympäristössä, jossa on mahdollisuus toimia luonto- ja elämystoiminnan tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.10. Tukea tarvitsevien ohjaaminen, 20 osp (106347)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- ottaa toiminnassaan huomioon erilaiset tuen tarpeet
- suunnitella ja toteuttaa tavoitteellista toimintaa tukea tarvitseville asiakkaille
- käyttää työssään monipuolisia menetelmiä ja välineitä
- käyttää työssään puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia
- osallistua monialaiseen yhteistyöhön
- arvioida ja kehittää toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa työtään ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee ajantasaisen lainsäädännön, ohjaavien asiakirjojen ja arvopohjan mukaan • toimii tukea tarvitsevien kanssa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan • työskentelee noudattaen alan ammattieettisiä ohjeita ja sopimuksia • noudattaa vaitiolovelvollisuutta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee ajantasaisen lainsäädännön, ohjaavien asiakirjojen ja arvopohjan mukaan sekä osaa perustella niiden pohjalta tekemiään ratkaisuja • toimii tukea tarvitsevien kanssa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan edistäen toiminnallaan moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä • työskentelee noudattaen alan ammattieettisiä ohjeita ja sopimuksia • noudattaa vaitiolovelvollisuutta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee ajantasaisen lainsäädännön, ohjaavien asiakirjojen ja arvopohjan mukaan, osaa perustella niiden pohjalta tekemiään ratkaisuja sekä ymmärtää lainsäädännön ja asiakirjojen merkityksen työssään • toimii tukea tarvitsevien kanssa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan edistäen moninaisuutta kunnioittavaa toimintakulttuuria • työskentelee noudattaen alan ammattieettisiä ohjeita ja sopimuksia • noudattaa vaitiolovelvollisuutta.

Opiskelija ottaa toiminnassaan huomioon erilaiset tuen tarpeet.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kohtaa kunnioittavasti ja arvostavasti tukea tarvitsevan asiakkaan • huomioi tukea tarvitsevan asiakkaan vahvuuksia ja tarjoaa onnistumisen kokemuksia • havaitsee ryhmässä ilmeneviä tavallisimpia tuen tarpeita ja osaa kertoa havainnoistaan työyhteisössään • ottaa toiminnassaan huomioon työryhmän jäsenenä asiakkaan yksilölliset tuen tarpeet • ottaa yhdessä sovitulla tavalla toiminnassaan huomioon varhaisen tukemisen ja puheeksi ottamisen merkityksen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kohtaa kunnioittavasti ja arvostavasti tukea tarvitsevan asiakkaan luoden myönteistä ja luottamuksellista ilmapiiriä • ottaa huomioon tukea tarvitsevan asiakkaan vahvuudet ja tarjoaa hänelle onnistumisen kokemuksia sekä osaa perustella niiden merkityksen itsetunnolle ja minäkuvan vahvistumiselle • tunnistaa ryhmässä ilmeneviä tuen tarpeita ja osaa kertoa havainnoistaan työyhteisössään • ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan yksilölliset tuen tarpeet ja hyödyntää tietoa erilaisista tuen tarpeista • havaitsee varhaisen tukemisen ja puheeksi ottamisen tarpeen ja osaa toimia työyhteisössä sen mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kohtaa kunnioittavasti ja arvostavasti tukea tarvitsevan asiakkaan luoden myönteistä ja luottamuksellista ilmapiiriä sekä moninaisuutta hyväksyvää toimintaympäristöä • havaitsee monipuolisesti tukea tarvitsevan asiakkaan vahvuuksia, tarjoaa hänelle onnistumisen kokemuksia ja valitsee aktiivisesti menetelmiä itsetunnon ja vahvuuksien tukemiseksi perustellen • tunnistaa ryhmässä ilmeneviä tuen tarpeita ja osaa kertoa havainnoistaan työyhteisössään sekä perustella tiedolla • ottaa toiminnassaan huomioon monipuolisesti asiakkaan yksilölliset tuen tarpeet ja hyödyntää sekä perustelee tekemiään ratkaisuja tiedolla erilaisista tuen tarpeista • toimii aloitteellisesti työyhteisössä varhaisen tukemisen ja puheeksi ottamisen käytäntöjen edistämiseksi.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista toimintaa tukea tarvitseville asiakkaille.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee ja toteuttaa toimintaa työyhteisön jäsenten kanssa ottaen huomioon tukea tarvitsevat asiakkaat ja heidän yksilölliset tarpeensa • työskentelee työympäristön ohjeiden mukaisesti hyödyntäen yksilöohjausta, pienryhmätoimintaa tai ryhmätyöskentelyä • mahdollistaa kaikkien tasavertaisen osallistumisen toimintaan ja tiedostaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen esteettömyyden sekä saavutettavuuden merkityksen työssään • edistää yhteisöllisyyttä ohjatessaan tukea tarvitsevia asiakkaita ja hyödyntää tietoa yhteisöllisyyden vaikutuksesta tukea tarvitseville • toimii noudattaen työyhteisön struktuuria ymmärtäen sen merkityksen tukea tarvitsevalle • havainnoi turvallisuuteen liittyviä asioita työympäristössään kertoen niistä työyhteisölle
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista toimintaa ottaen huomioon tukea tarvitsevat asiakkaat ja heidän yksilölliset tarpeensa ja vahvuutensa • käyttää yksilöohjauksen, pienryhmätoiminnan tai ryhmätyöskentelyn menetelmiä huomioiden tukea tarvitsevien asiakkaan tarpeet • mahdollistaa kaikkien tasavertaisen osallistumisen toimintaan ja tiedostaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen esteettömyyden sekä saavutettavuuden merkityksen perustellen toimintaansa • edistää yhteisöllisyyttä ohjatessaan tukea tarvitsevia asiakkaita ja hyödyntää monipuolisesti tietoa yhteisöllisyyden vaikutuksesta tukea tarvitseville • toimii noudattaen työyhteisön struktuuria ja ymmärtää sen merkityksen tukea tarvitsevalle • ennakoi turvallisuuteen liittyviä seikkoja toiminnassaan tiedostaen oman toimivaltansa ja vastuunsa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa monipuolista tavoitteellista toimintaa ottaen huomioon tukea tarvitsevat asiakkaat ja heidän yksilölliset tarpeensa, vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa • käyttää asiakkaan tarpeet huomioiden ja perustellusti yksilöohjauksen, pienryhmätoiminnan tai ryhmätyöskentelyn menetelmiä ja ymmärtää ryhmien joustavan muuntelun merkityksen tukea tarvitseville asiakkaille • mahdollistaa kaikkien tasavertaisen osallistumisen toimintaan ja tiedostaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen esteettömyyden sekä saavutettavuuden merkityksen perustellen ja kehittäen toimintaansa • edistää yhteisöllisyyttä ohjatessaan tukea tarvitsevia asiakkaita, hyödyntää monipuolisesti tietoa yhteisöllisyyden edistämisestä sekä kehittää toimintaansa • toimii noudattaen työyhteisön struktuuria ymmärtäen sen merkityksen tukea tarvitsevalle ja soveltaa tietoa struktuurin merkityksestä • ennakoi turvallisuutta uhkaavia tilanteita ja toimii sovitulla tavalla tiedostaen toimivaltansa ja vastuunsa.

Opiskelija käyttää työssään monipuolisia menetelmiä ja välineitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää työyhteisön käytäntöjen tai yksilöllisesti asiantuntijoiden kanssa sovittuja tavallisimpia välineitä ja menetelmiä toimiessaan tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa • ohjaa tukea tarvitsevaa käyttämään eri aisteja • tuntee tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa käytettäviä tavallisimpia apuvälineitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää työyhteisön käytäntöjen tai yksilöllisesti asiantuntijoiden kanssa sovittuja tilanteeseen sopivia monipuolisia menetelmiä ja välineitä toimiessaan tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa • tarjoaa tukea tarvitsevalle monipuolisia mahdollisuuksia käyttää eri aisteja • käyttää työssään tarkoituksenmukaisia tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa käytettäviä apuvälineitä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää työyhteisön käytäntöjen tai yksilöllisesti asiantuntijoiden kanssa sovittuja tilanteeseen sopivia monipuolisia menetelmiä ja välineitä työskennellessään tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa ja perustelee niiden valintaa • vahvistaa tukea tarvitsevien asiakkaiden eri aistikanavien käyttöä • käyttää työssään tarkoituksenmukaisia tukea tarvitsevien asiakkaiden kanssa käytettäviä apuvälineitä vaihtelevissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Opiskelija käyttää työssään puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tukee asiakkaan kommunikointia ja vuorovaikutusta arjen tilanteissa • käyttää työyhteisön käytänteiden mukaisesti kuvia, piirtämistä, kirjoitusta tai tukiviittomia kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tukemisessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tukee asiakkaiden kommunikointia ja vuorovaikutusta monipuolisesti arjen tilanteissa huomioiden yksilölliset tarpeet • käyttää työyhteisön käytänteiden mukaisesti kuvia, piirtämistä, kirjoitusta tai tukiviittomia kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tukemisessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tukee asiakkaiden kommunikointia ja vuorovaikutusta monipuolisesti arjen tilanteissa huomioiden yksilölliset tarpeet sekä ohjaa asiakkaita keskinäiseen vuorovaikutukseen • käyttää monipuolisesti työyhteisön käytänteiden mukaisesti kuvia, piirtämistä, kirjoitusta tai tukiviittomia kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tukemisessa ja ymmärtää niiden merkityksen asiakkaalle.

Opiskelija osallistuu monialaiseen yhteistyöhön.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee yhteistyössä työyhteisön kanssa tuntien eri ammattiryhmien tehtäviä ja vastuualueita • toimii monialaisen työryhmän tai verkoston jäsenenä sekä noudattaa työyhteisön tapoja ja käytänteitä • tuntee tavallisimpia tukipalveluita ja osaa ohjata asiakasta palveluiden käytössä työyhteisön käytänteiden mukaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee yhteistyössä työryhmän kanssa tuntien eri ammattiryhmien tehtäviä ja vastuualueita sekä monialaisen työn periaatteita ohjatessaan tukea tarvitsevia • toimii aktiivisesti monialaisen työryhmän tai verkoston jäsenenä työpaikan käytänteiden mukaan • osaa kertoa tilanteeseen sopivista tukijärjestelmistä sekä ohjata asiakasta palvelujen käytössä työyhteisön käytänteiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee yhteistyössä työryhmän kanssa tuntien eri ammattiryhmien tehtäviä ja vastuualueita sekä monialaisen yhteistyön periaatteita ohjatessaan tukea tarvitsevia ja heidän lähiverkostoaan • toimii aktiivisesti monialaisen työryhmän tai verkoston jäsenenä työpaikan käytänteiden mukaan, hyödyntää työryhmän osaamista sekä tuo rakentavasti omia näkemyksiään esille • osaa kertoa tilanteeseen sopivista tukijärjestelmistä sekä ohjata asiakasta palvelujen käytössä työyhteisön käytänteiden mukaan ja ylläpitää ajankohtaista tietoa tukijärjestelmistä.

Opiskelija arvioi ja kehittää toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ylläpitää osaamistaan tukea tarvitsevien ohjauksessa • ottaa vastaan palautetta ja arvioi toimintaansa • tunnistaa omia vahvuuksiaan • arvioi omaa osaamistaan ja ammatillista kasvuaan tukea tarvitsevien ohjaamisessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ylläpitää ja kehittää osaamistaan tukea tarvitsevien ohjauksessa • ottaa vastaan palautetta sekä arvioi ja kehittää toimintaansa • tunnistaa realistisesti omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan • arvioi realistisesti omaa osaamistaan ja ammatillista kasvuaan tukea tarvitsevien ohjauksessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ylläpitää ja kehittää aktiivisesti osaamistaan tukea tarvitsevien ohjauksessa • ottaa vastaan palautetta sekä arvioi ja kehittää aktiivisesti toimintaansa palautteen pohjalta • tunnistaa realistisesti ja monipuolisesti omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan • arvioi realistisesti ja monipuolisesti omaa osaamistaan ja ammatillista kasvuaan tukea tarvitsevien ohjauksessa.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kasvatus-ja ohjausalan ympäristössä tukea tarvitsevien ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.11. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp (106730)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

Osaamisen kehittäminen
Opiskelija

- arvioi omaa osaamistaan sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan perustellen
- laatii itselleen kehittymissuunnitelman niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi
- kehittää osaamistaan ja työtapojaan saadun palautteen perusteella
- työskentelee muuttuvissa tilanteissa
- työskentelee pitkäjänteisesti työtään kehittäen
- toimii osana tiimiä ja jakaa osaamistaan muille.

Työskentely alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä
Opiskelija

- valitsee työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää niitä muuttuvissa tilanteissa
- kokeilee uusia työmenetelmiä työssään
- hankkii ja soveltaa työssä tarvittavaa tietoa
- toimii kustannustehokkaasti ja yrityksen tuloksellisuutta edistävästi
- edistää uusien työtapojen ja -menetelmien käyttöä työyhteisössä
- vahvistaa ja luo uusia asiakassuhteita
- noudattaa työssään työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita
- ennakoi riskejä ja ilmoittaa työhön liittyvistä vaaratekijöistä
- varmistaa asiakasturvallisuuden
- työskentelee ergonomisesti ja huolehtii työkyvystään
- huolehtii työympäristönsä siisteydestä ja järjestyksestä

Laatuvaatimusten huomioiminen
Opiskelija

- asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulunsa realistiseksi
- työskentelee yrityksen tai organisaation laatuvaatimusten mukaisesti
- havaitsee laatupoikkeamat ja etsii niihin ratkaisuja
- toimii yrityksen tai organisaation kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Toimiminen alan verkostoissa
Opiskelija

- viestii asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä
- tuntee toimialan keskeiset kansalliset ja kansainväliset verkostot
- hyödyntää verkostojaan työssään

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämisehdotuksia • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

Arviointi

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla vaativissa oman alan työtehtävissä. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa tai em. kilpailutilanteisiin valmentautumisessa. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

Ammattitaitovaatimuksista poikkeaminen tai osaamisen arvioinnin mukauttaminen eivät ole mahdollisia tässä tutkinnon osassa.

2.12. Ilmastovastuullinen toiminta, 15 osp (106735)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

Ilmastonmuutoksen lähtökohtien selvittäminen
Opiskelija

- ymmärtää ilmastomuutoksen ilmiönä ja ihmisen toiminnan vaikutuksen siihen sekä ratkaisujen tarpeen
- tunnistaa suomalaisen toimintaympäristön erityispiirteitä ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen
- tunnistaa keskeisiä ilmastonmuutokseen vaikuttavia tekijöitä omalla alallaan
- tunnistaa vaikutusmahdollisuuksia ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen omassa työtehtävässään.

Ilmastonmuutoksen vaikutusten ja ratkaisujen esittäminen
Opiskelija

- selvittää oman työnsä, työyhteisönsä toiminnan, tuotteen tai palvelun ilmastovaikutuksia
- pohtii käytännön ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillintään tai siihen sopeutumiseen toimialallaan
- arvioi ja vertailee pohtimiensa ilmastoratkaisujen toteuttamiskelpoisuutta ja taloudellisuutta
- ehdottaa käytännössä toteuttavissa olevia perusteltuja ratkaisuja työnsä tai työyhteisönsä toiminnan, tuotteen tai palvelun kehittämiseen ilmastovaikutusten vähentämiseksi

Ilmastovastuullisen toiminnan vahvistaminen
Opiskelija

- viestii ehdottamistaan ilmastoratkaisuista työyhteisössään
- osallistuu toimintaan, jolla kehitetään ilmastotietoisuutta ja -asioita työyhteisössä
- kannustaa omalla toiminnaltaan muita ilmastovastuuseen

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämisehdotuksia • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä työskentelemällä ilmastovastuullisesti omalla alallaan. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.13. Kansainvälisessä työympäristössä toimiminen, 15 osp (106734)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

Valmistautuminen kansainvälisessä työympäristössä toimimiseen
Opiskelija

- etsii tietoa ja perehtyy kansainväliseen työympäristöön ja tulevaan työtehtävään
- perehtyy työtehtävään liittyvien maiden kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- huolehtii kansainvälisessä työtehtävässä tarvittavista järjestelyistä ja asiakirjoista
- selvittää ja sopii työtehtävän tavoitteet ja sisällöt
- ottaa huomioon työympäristöön ja -tehtävään liittyvät vaatimukset, tarpeet ja aikataulun

Vuorovaikutus kansainvälisessä työympäristössä
Opiskelija

- toimii vuorovaikutuksessa kansainvälisen työyhteisön ja kansainvälisten asiakkaiden kanssa
- käyttää toimialansa keskeistä sanastoa vieraalla kielellä
- jakaa osaamistaan kansainvälisessä työympäristössä
- käyttää eri viestintäkanavia vastuullisesti
- toimii eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa
- toimii työkulttuurin mukaisesti

Työskentely kansainvälisessä ympäristössä
Opiskelija

- noudattaa sovittuja työaikoja ja toimintatapoja
- toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa
- noudattaa työtehtäviin liittyviä määräyksiä ja ohjeita
- huomioi terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät riskit
- toimii vastuullisesti ja eettisesti
- toimii tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäen

Kansainvälisen osaamisen hyödyntäminen ja jakaminen
Opiskelija

- arvioi kansainvälisessä työtehtävässä hankitun osaamisen merkitystä urallaan
- hyödyntää kansainvälistä osaamistaan työssään
- arvioi työtehtävään liittyvien maiden työmenetelmien ja toimintakulttuurien vaikutuksia työn sujuvuuteen ja lopputulokseen
- jakaa kansainvälistä osaamistaan työyhteisössä

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämisehdotuksia • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä työskennellen kansainvälisessä työympäristössä tai projektissa ulkomailla tai kotimaassa.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.14. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp (106731)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

Yhteyshenkilönä toimiminen
Opiskelija

- perehtyy oman alan tutkintojen perusteisiin ja tunnistaa työtehtävien yhteyden niihin
- perehtyy koulutuksen järjestäjän ja työpaikan väliseen työnjakoon ammatillisen koulutuksen järjestämisessä
- selvittää mahdollisuuksia järjestää koulutusta ja näyttöjä työpaikalla
- tiedottaa ammatillisen koulutuksen järjestämisestä työpaikalla yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa
- toimii vuorovaikutuksessa erilaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden kanssa

Ohjaustilanteisiin valmentautuminen
Opiskelija

- perehtyy ohjattavan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan
- osallistuu osaamisen hankkimisen suunnitteluun työpaikalla
- osallistuu ohjattavan opiskelijan työturvallisuuteen, työpaikan ohjeisiin ja käytäntöihin perehdyttämiseen
- suunnittelee opiskelijan ohjausta ja aikataulua
- seuraa erilaisia ohjaustilanteita
- hyödyntää digitaalisia välineitä tarkoituksenmukaisesti
- arvioi omaa ohjausosaamistaan ja määrittää kehittämistarpeensa

Palautteen antaminen osaamisen kehittymisestä
Opiskelija

- vertaa hankittua osaamista asetettuihin tavoitteisiin
- antaa rakentavaa palautetta osaamisen kehittymisestä
- huomioi palautteen antamisessa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämisehdotuksia • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa osaamisensa näytössä toimimalla yhteyshenkilönä työpaikalla sekä valmentautumalla ohjaus- ja palautteenantotilanteisiin. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.15. Yrityksessä toimiminen, 15 osp (106733)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

Yrityksen liiketoiminnan suunnittelu

Opiskelija

- hankkii yrityksen liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
- laatii asiakaslähtöisen toimenpidesuunnitelman ja täsmentää yrityksen tavoitteet
- laatii budjetit ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän aseman
- tunnistaa yritystoimintaan liittyvät keskeiset riskit
- ymmärtää kestävän kehityksen vaatimukset ja merkityksen liiketoiminnalle

Yrityksen liiketoimintaa edistävien yhteistyöverkostojen rakentaminen
Opiskelija

- hankkii liiketoiminnan kannalta keskeisiä yhteistyökumppaneita
- sopii yhteistyöstä yhteistyökumppaneiden kanssa
- solmii tarvittaessa yhteistyösopimukset vastuut ja velvollisuudet huomioiden

Yrityksessä toimiminen
Opiskelija

- toimii yrittäjänä tai osana yhteistyöverkostoa
- hoitaa sovittua liiketoiminnan osa-aluetta
- ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaan liittyviä ongelmatilanteita
- toimii toimialan lainsäädännön mukaisesti

Yrityksen toiminnan arviointi ja kehittäminen
Opiskelija

- asettaa toiminnalleen tavoitteita yrityksen strategisten tavoitteiden mukaisesti
- tekee rakentavia ja perusteltuja ehdotuksia yrityksen toiminnan kehittämiseksi laatu- ja tulostavoitteet huomioiden
- ottaa suunnitelmissaan huomioon asiakkaiden ja sidosryhmien odotukset

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämisehdotuksia • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla yrityksessä ja kehittämällä yrityksen liiketoimintaa suunnitelman mukaisesti. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.16. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp (106732)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

Liiketoimintamahdollisuuksien etsiminen ja ideoiminen

Opiskelija

- kartoittaa valitsemallaan alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita
- arvioi kartoituksen pohjalta liiketoimintamahdollisuuksia
- ymmärtää kestävän kehityksen vaatimukset ja merkityksen liiketoiminnalle

Liikeidean kehittäminen ja liiketoimintasuunnitelman laatiminen
Opiskelija

- selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä
- kartoittaa liikeideoita ja valitsee niistä toteuttamiskelpoisen
- tekee suunnitelman yrityksen toiminnoista hyödyntäen tarvittaessa asiantuntijoita
- laskee yritystoimintaan liittyviä tuottoja ja kustannuksia sekä suunnittelee rahoitusta
- ottaa suunnittelussa huomioon toimialan lainsäädännön

Verkostoituminen sidosryhmien kanssa
Opiskelija

- valitsee toimintansa kannalta keskeisiä sidosryhmiä
- esittelee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintamallin jollekin keskeiselle sidosryhmälle

Yrityksen perustamiseen liittyvien asiakirjojen laatiminen
Opiskelija

- valitsee sopivan yritysmuodon
- laskee tarvittavan rahoituksen
- selvittää yrityksen keskeiset perustamisasiakirjat ja laatii ne

Vahvuuksien ja osaamisen arviointi
Opiskelija

- kartoittaa vahvuutensa toimia yrittäjänä
- esittelee yritystoiminnassa tarvittavan osaamisensa

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toteuttaa työn ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti • tarvitsee joissakin tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa perustietoa • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen mukaisesti
Tyydyttävä 2	• toteuttaa työn oma-aloitteisesti ja ohjeiden mukaisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja vuorovaikutteisesti • tarvitsee vain harvoissa tilanteissa lisäohjeita • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa tarkoituksenmukaisesti • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen ja omien havaintojen mukaisesti
Hyvä 3	• toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy tavanomaisista ongelmanratkaisutilanteista • hyödyntää työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti
Hyvä 4	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa • selviytyy ongelmanratkaisutilanteista hyödyntäen monipuolisia ratkaisutapoja • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja toteuttaa työkokonaisuuden itsenäisesti ottaen huomioon muut toimijat • toimii yhteistyökykyisesti ja rakentavasti haastavissakin vuorovaikutustilanteissa • soveltaa työssä tarvittavaa tietoa ongelmanratkaisutilanteissa monipuolisesti ja kriittisesti • esittää työhön ja toimintaympäristöön liittyviä perusteltuja kehittämisehdotuksia • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseen • ymmärtää oman työnsä merkityksen osana laajempaa kokonaisuutta

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä laatimalla yksin tai ryhmän kanssa liiketoimintasuunnitelman kehittämälleen liikeidealle. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.17. Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen, 40 osp (106237)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä varhaiskasvatusta ohjaavien säädösten, määräysten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaan
- suunnitella työtään ja tehdä monialaista yhteistyötä
- toteuttaa pedagogista toimintaa ja edistää osallisuutta varhaiskasvatuksessa
- toimia vuorovaikutuksessa lapsen ja huoltajan kanssa
- edistää lapsen terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia
- käyttää varhaiskasvatuksen työtapoja, -välineitä ja materiaaleja
- kehittää lapsen tunnetaitoja ja yhdessä toimimista
- edistää lapsen kielen kehitystä sekä ajattelu- ja ongelmanratkaisutaitoja
- edistää lapsen leikkiä ja liikkumista
- edistää lapsen kulttuurista, katsomuksellista ja eettistä ajattelua
- ylläpitää ja edistää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan
- arvioida ja kehittää omaa työtään.

Arviointi

Opiskelija työskentelee varhaiskasvatusta ohjaavien säädösten, määräysten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaan

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteita • noudattaa työyksikön arvoja ja toimintaperiaatteita • toimii lasta arvostaen • toimii yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan • kohtaa lapset yksilöllisesti ja ottaa huomioon lapsen mielipiteitä • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • toimii lapsen edun huomioiden ja noudattaa lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta • toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteita • noudattaa työyksikön arvoja ja toimintaperiaatteita • toimii lapsuuden itseisarvon huomioiden ja suhtautuu lapseen arvostavasti • toimii yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan edistäen toiminnallaan moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä • kohtaa lapset yksilöllisesti ja ottaa huomioon lapsen mielipiteitä sekä antaa lapselle mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskevissa asioissa • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • toimii lapsen edun huomioiden ja noudattaa lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta • toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja perustelee toimintaansa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteita • noudattaa työyksikön arvoja ja toimintaperiaatteita • toimii lapsuuden itseisarvon huomioiden ja suhtautuu lapseen arvostavasti nähden jokaisen lapsen ainutlaatuisuuden • toimii yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatteiden mukaan edistäen moninaisuutta kunnioittavaa toimintakulttuuria työyhteisössään • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • toimii lapsen edun huomioiden ja noudattaa lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta • toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti, perustelee toimintaansa ja tekee kehittämisehdotuksia.

Opiskelija suunnittelee työtään ja tekee monialaista yhteistyötä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii oman ammattinsa työnkuvan, työyksikön työtehtävien ja vastuualueiden mukaan • tekee monialaista yhteistyötä työryhmässä • suunnittelee työtehtävänsä yhteistyössä työryhmän kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii oman ammattinsa työnkuvan, työtehtävien ja vastuualueiden mukaan sekä tuntee eri ammattiryhmien tehtäviä ja vastuualueita työyksikössään • tekee vastuullisesti monialaista yhteistyötä työryhmässä sekä hyödyntää työryhmän osaamista • suunnittelee työtehtävänsä yhteistyössä työryhmän kanssa lapsiryhmän tarpeita huomioiden
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii oman ammattinsa työnkuvan, työyksikön työtehtävien ja vastuualueiden mukaan sekä tuntee varhaiskasvatuksen monialaista verkostoa • tekee vastuullisesti monialaista yhteistyötä työryhmässä ja verkoston kanssa, hyödyntää työryhmän osaamista sekä tuo esiin omia näkemyksiään • suunnittelee työtehtävänsä yhteistyössä työryhmän kanssa lapsiryhmän tarpeita huomioiden ja tilanteita ennakoiden.

Opiskelija toteuttaa pedagogista toimintaa ja edistää osallisuutta varhaiskasvatuksessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• havainnoi lasta ja lapsiryhmää hyödyntäen tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta sekä yksilöllisistä tuen tarpeista • toimii lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja varhaiskasvatusta ohjaavien suositusten mukaisesti • huomioi lasten aloitteita päivittäisessä toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa • suunnittelee ja toteuttaa lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaa • huolehtii kasvua, kehitystä ja oppimista tukevasta toimintaympäristöstä yhdessä lasten ja työryhmän kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• havainnoi lasta ja lapsiryhmää hyödyntäen monipuolisesti tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta sekä yksilöllisistä tuen tarpeista • toimii tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja varhaiskasvatusta ohjaavien suositusten mukaisesti • huomioi lasten aloitteita päivittäisessä toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa sekä tukee lasta ilmaisemaan näkemyksiään • suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaa • suunnittelee ja rakentaa kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaympäristöä yhdessä lasten ja työryhmän kanssa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• havainnoi lasta ja lapsiryhmää hyödyntäen monipuolisesti tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta sekä yksilöllisistä tuen tarpeista perustellen ratkaisujaan kehityspsykologisella ja pedagogisella tiedolla • toimii tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja varhaiskasvatusta ohjaavien suositusten mukaisesti perustellen toimintaansa • huomioi lasten ja huoltajien aloitteita päivittäisessä toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa sekä tukee lasta ilmaisemaan näkemyksiään • suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellista ja monipuolista lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaa • suunnittelee ja rakentaa kasvua, kehitystä ja oppimista edistävää toimintaympäristöä yhdessä lasten ja työryhmän kanssa huomioiden erilaiset oppijat.

Opiskelija toimii vuorovaikutuksessa lapsen ja huoltajan kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kohtaa arvostavasti lapsen ja huoltajan sekä toimii yhteistyössä heidän kanssaan • toimii vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti • on läsnä ja lasten saatavilla • välittää myönteistä vuorovaikutusmallia • tunnistaa lapsen eleitä ja olemusta sekä mukauttaa ilmaisuaan niiden mukaisesti • käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja ja selkokieltä toistuvissa päivittäisissä tilanteissa • toimii perheiden kanssa vastuullisesti ja tasavertaisesti huomioiden tietoturvan ja salassapidon • käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vuorovaikutuksen tukena sekä noudattaa työpaikan ohjeita viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kohtaa arvostavasti lapsen ja huoltajan sekä toimii yhteistyössä heidän kanssaan osallisuutta huomioiden • toimii vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti ja luo myönteisen vuorovaikutussuhteen • mahdollistaa lapselle myönteisen kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta ja auttaa lasta ilmaisemaan itseään • tunnistaa oman tapansa olla vuorovaikutuksessa ja välittää myönteistä vuorovaikutusmallia • tunnistaa lapsen eleitä ja olemusta sekä mukauttaa ilmaisuaan niiden mukaisesti ottaen huomioon lapsen kehitystason • käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja ja selkokieltä • toimii perheiden kanssa vastuullisesti ja tasavertaisesti huomioiden tietoturvan ja salassapidon • käyttää tilanteeseen soveltuvaa tieto- ja viestintäteknologiaa vuorovaikutuksen tukena ja noudattaa työpaikan ohjeita viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kohtaa arvostavasti lapsen ja huoltajan sekä toimii yhteistyössä heidän kanssaan osallisuutta edistäen • toimii vuorovaikutustilanteissa ammatillisesti huomioiden lapsen ja huoltajan tunteita ja tilanteen sekä luo myönteisen vuorovaikutussuhteen • mahdollistaa lapselle myönteisen kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta ja auttaa lasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti • tunnistaa oman tapansa olla vuorovaikutuksessa ja välittää myönteistä vuorovaikutusmallia vaihtelevissa tilanteissa • tunnistaa lapsen eleitä ja olemusta sekä mukauttaa ilmaisuaan niiden mukaisesti ottaen huomioon lapsen kehitystason, kielitaidon ja tuen tarpeita • käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja ja selkokieltä vuorovaikutusta edistäen • toimii perheiden kanssa vastuullisesti ja tasavertaisesti huomioiden tietoturvan ja salassapidon • käyttää monipuolisesti tilanteeseen soveltuvaa tieto- ja viestintäteknologiaa vuorovaikutuksen tukena sekä noudattaa työpaikan ohjeita viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä.

Opiskelija edistää lapsen terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• huolehtii lapsen perustarpeista ja henkilökohtaisesta hygieniasta • tukee ja ohjaa arjen taidoissa ja itsestä huolehtimisessa • huolehtii mahdollisuudesta lepoon ja auttaa lasta rauhoittumaan • huolehtii yhteistyössä työryhmän kanssa päivän rakenteesta sekä ylläpitää osaltaan kiireetöntä ilmapiiriä • huolehtii lapsen turvallisuudesta sekä ohjaa lasta tunnistamaan joitakin fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä • tarjoaa lapselle riittävästi ravintoa huomioiden ravitsemussuositukset, erityisruokavaliot, uskonnolliset ja eettiset ruokavaliot sekä suun terveyden • ohjaa ruokailutavoissa ja ruokakulttuureihin tutustumisessa • tunnistaa lapsen varhaisen tuen tarpeita ja toimii työyksikön ohjeiden mukaan • tuntee yleisimmät lastentaudit ja infektiosairaudet, tunnistaa niiden oireet ja ehkäisee infektioiden leviämistä • tuntee varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• huolehtii lapsen perustarpeista ja henkilökohtaisesta hygieniasta lasta arvostaen • tukee ja ohjaa arjen taidoissa ja itsestä huolehtimisessa huomioiden yksilölliset tarpeet • ohjaa lasta rauhoittumaan, rentoutumaan ja lepäämään ymmärtäen levon merkityksen lapsen kehitykselle • huolehtii yhteistyössä työryhmän kanssa päivän selkeästä rakenteesta ja luo osaltaan kiireetöntä ilmapiiriä • huolehtii lapsen turvallisuudesta sekä ohjaa lasta tunnistamaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä • ohjaa lasta riittävään, monipuoliseen ja terveyttä edistävään ruokailuun huomioiden ravitsemussuositukset, erityisruokavaliot, uskonnolliset ja eettiset ruokavaliot sekä suun terveyden • ohjaa ruokailutavoissa ja ruokakulttuureihin tutustumisessa monipuolisesti • tunnistaa lapsen varhaisen tuen tarpeita ja toimii työyksikön ohjeiden mukaan • tuntee yleisimmät lastentaudit ja infektiosairaudet, tunnistaa niiden oireet ja ehkäisee infektioiden leviämistä yhteistyössä huoltajien kanssa • tuntee varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• huolehtii lapsen perustarpeista ja henkilökohtaisesta hygieniasta sensitiivisesti ja lasta arvostaen • tukee ja ohjaa arjen taidoissa ja itsestä huolehtimisessa huomioiden yksilölliset tarpeet ja tilannetekijät • ohjaa lasta rauhoittumaan, rentoutumaan ja lepäämään hyödyntäen eri menetelmiä sekä ymmärtää levon merkityksen lapsen kehitykselle

	• huolehtii yhteistyössä työryhmän kanssa päivän selkeästä rakenteesta ja luo osaltaan kiireetöntä ilmapiiriä käyttäen monipuolisesti tilanteisiin soveltuvia menetelmiä • huolehtii lapsen turvallisuudesta sekä ohjaa lasta tunnistamaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä perustellen toimintaansa • ohjaa lasta riittävään, monipuoliseen ja terveyttä edistävään ruokailuun huomioiden ravitsemussuositukset, erityisruokavaliot, uskonnolliset ja eettiset ruokavaliot sekä suun terveyden perustellen toimintaansa • ohjaa ruokailutavoissa ja ruokakulttuureihin tutustumisessa monipuolisesti ja perustellen toimintaansa • tunnistaa lapsen varhaisen tuen tarpeita ja toimii työyksikön ohjeiden mukaan • tuntee yleisimmät lastentaudit ja infektiosairaudet, tunnistaa niiden oireet ja ehkäisee infektioiden leviämistä yhteistyössä huoltajien kanssa • tuntee varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti.

Opiskelija käyttää varhaiskasvatuksen työtapoja, -välineitä ja materiaaleja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää varhaiskasvatuksen työtapoja, leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu, toimiessaan lapsen kanssa • ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään varhaiskasvatuksen työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti • valitsee lapselle soveltuvan työtavan, -välineet ja materiaalit huomioiden lapsen tai lapsiryhmän iän ja kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja tuen tarpeet • ohjaa lasta ja lapsiryhmää hyödyntäen tietoa yksilön ja ryhmän ohjaamisesta, ohjausmenetelmistä ja pienryhmätoiminnan mahdollisuuksista • edistää osallisuutta ohjatessaan lasta ja lapsiryhmää ja hyödyntää tietoa osallisuuden edistämisestä • kertoo yleisimmistä vaihtoehtopedagogiikoista • ohjaa lasta ja lapsiryhmää teknologian käytössä ja hyödyntää teknologiaa ohjauksessa • ohjaa sukupuolisensitiivisesti lasta kehittämään taitojaan ja tekemään valintoja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää monipuolisesti ja vaihtelevasti varhaiskasvatuksen työtapoja, leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu, toimiessaan lapsen kanssa • ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään varhaiskasvatuksen työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti hyödyntäen tietoa monipuolisista työtavoista ja oppimisen alueista • valitsee lapselle soveltuvan työtavan, -välineet ja materiaalit yhdessä lapsen kanssa huomioiden lapsen tai lapsiryhmän iän, tarpeet, valmiudet, kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja tuen tarpeet • ohjaa lasta ja lapsiryhmää hyödyntäen monipuolisesti tietoa yksilön ja ryhmän ohjaamisesta, ohjausmenetelmistä ja pienryhmätoiminnan mahdollisuuksista • edistää osallisuutta ohjatessaan lasta ja lapsiryhmää ja hyödyntää monipuolisesti tietoa osallisuuden edistämisestä • kertoo vaihtoehtoisista pedagogiikoista • ohjaa lasta ja lapsiryhmää teknologian käytössä ja hyödyntää teknologiaa monipuolisesti ohjauksessa • ohjaa sukupuolisensitiivisesti lasta kehittämään taitojaan ja tekemään valintoja
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää monipuolisesti ja tilanteeseen sopivalla tavalla varhaiskasvatuksen työtapoja, leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu, toimiessaan lapsen kanssa • ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään varhaiskasvatuksen työtapoja erikokoisissa ryhmissä sekä itsenäisesti hyödyntäen laaja-alaisesti tietoa monipuolisista työtavoista ja oppimisen alueista • valitsee lapselle soveltuvan työtavan, välineet ja materiaalit yhdessä lapsen kanssa huomioiden monipuolisesti lapsen tai lapsiryhmän iän, tarpeet, valmiudet ja kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja tuen tarpeet

	• ohjaa lasta ja lapsiryhmää perustellen toimintaansa monipuolisesti tiedolla yksilön ja ryhmän ohjaamisesta, ohjausmenetelmistä ja pienryhmätoiminnan mahdollisuuksista • edistää osallisuutta ohjatessaan lasta ja lapsiryhmää sekä perustelee toimintaansa monipuolisesti tiedolla osallisuuden edistämisestä • kertoo monipuolisesti vaihtoehtoisista pedagogiikoista • ohjaa lasta ja lapsiryhmää teknologian käytössä ja hyödyntää teknologiaa monipuolisesti ohjauksessa perustellen • ohjaa sukupuolisensitiivisesti lasta kehittämään taitojaan ja tekemään valintoja.

Opiskelija edistää lapsen tunnetaitoja ja yhdessä toimimista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ohjaa lasta tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittymisessä • tunnistaa lapsen vahvuuksia ja tukee lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistumista • ohjaa lapsia toimimaan hyvien tapojen mukaisesti sekä selvittää ristiriitatilanteita • tukee lapsen vertaissuhteiden syntymistä ja ryhmässä toimimista • tunnistaa ja ehkäisee kiusaamista sekä puuttuu siihen työyksikön ohjeiden mukaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ohjaa lasta tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittymisessä hyödyntäen tietoa psykososiaalisesta kehityksestä ja mielen hyvinvoinnista • tunnistaa lapsen vahvuuksia ja ohjaa lasta niiden tunnistamisessa sekä tukee lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistumista • ohjaa lasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti sekä selvittämään ristiriitatilanteita rakentavasti hyödyntäen tietoa myötätunnon ja empatiataidon kehittymisestä • tukee yksilöllisesti lapsen vertaissuhteiden syntymistä ja ryhmässä toimimista hyödyntäen tietoa lapsen psykososiaalisesta kehityksestä • tunnistaa ja ehkäisee kiusaamista sekä puuttuu siihen työyksikön ohjeiden mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ohjaa lasta johdonmukaisesti tunne- ja itsesäätelytaitojen kehittymisessä hyödyntäen monipuolisesti tietoa psykososiaalisesta kehityksestä ja mielen hyvinvoinnista • tunnistaa lapsen vahvuuksia ja ohjaa lasta niiden tunnistamisessa sekä tukee eri keinoin lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon vahvistumista • ohjaa lasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti sekä selvittämään ristiriitatilanteita rakentavasti perustellen toimintaansa tiedolla myötätunnon ja empatiataidon kehittymisestä • tukee yksilöllisesti lapsen vertaissuhteiden syntymistä ja ryhmässä toimimista hyödyntäen tietoa lapsen psykososiaalisesta kehityksestä ja perustellen toimintaansa • tunnistaa kiusaamista ja ehkäisee sitä sekä puuttuu siihen työyksikön ohjeiden mukaan.

Opiskelija edistää lapsen kielen kehitystä sekä ajattelu- ja ongelmanratkaisutaitoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tuntee lapsen kielen kehityksen vaiheet, tunnistaa kielen kehitykseen liittyviä vaikeuksia ja tarjoaa mahdollisuuksia kielelliseen ilmaisuun • tukee lapsen kielellistä kehitystä hyödyntämällä arkipäivän tilanteita sekä huomioi lapsen kielitaustan • hyödyntää oppimisympäristön mahdollisuuksia tukiessaan lapsen kielen kehitystä • huomioi toiminnassaan lapsen luontaisen tavan tutkia ja ihmetellä ympäristöään ja kannustaa lasta havaintojen tekemiseen ja ihmettelyyn • tukee lapsen matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä hyödyntämällä arkipäivän tilanteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tuntee lapsen kielen kehityksen vaiheet, tunnistaa kielen kehitykseen liittyviä vaikeuksia ja tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia kielelliseen ilmaisuun • tukee lapsen kielellistä kehitystä ja kielen käyttötaitoja hyödyntämällä arkipäivän tilanteita sekä huomioi lapsen kielitaustan • tarjoaa kielellisesti rikkaan oppimisympäristön ja edistää lapsen kielen kehitystä • huomioi toiminnassaan lapsen luontaisen tavan tutkia ja ihmetellä ympäristöään • ohjaa lasta havaintojen tekemiseen, ihmettelyyn ja oivaltamiseen sekä uusien ratkaisujen keksimiseen • tukee lapsen matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä hyödyntämällä arkipäivän tilanteita kannustaen lasta havainnoimaan, pohtimaan ja päättelemään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tuntee lapsen kielen kehityksen vaiheet, tunnistaa kielen kehitykseen liittyviä vaikeuksia ja tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia kielelliseen ilmaisuun perustellen toimintaansa • edistää lapsen kielellistä kehitystä ja kielen käyttötaitoja hyödyntämällä arkipäivän tilanteita johdonmukaisesti sekä huomioi lapsen kielitaustan • tarjoaa kielellisesti rikkaan oppimisympäristön ja edistää tavoitteellisesti lapsen kielen kehitystä monipuolisia menetelmiä käyttäen • huomioi toiminnassaan lapsen luontaisen tavan tutkia ja ihmetellä ympäristöään ja tarjoaa lapselle monipuolisia mahdollisuuksia tutkimiseen, ihmettelyyn ja oivaltamiseen sekä uusien ratkaisujen keksimiseen ja kriittiseen ajatteluun • ohjaa tavoitteellisesti ja monipuolisesti lapsen matemaattisen ajattelun ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä kannustaen lasta havainnoimaan, pohtimaan ja päättelemään.

Opiskelija edistää lapsen leikkiä ja liikkumista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• antaa omaehtoiselle leikille tilaa ja mahdollisuuksia • ohjaa leikkiä huomioiden lapsen aloitteet ja kiinnostuksen kohteet • huolehtii, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua leikkiin • tukee leikin kehittymistä hyödyntäen tietoa lapsen tuen tarpeista • huolehtii lapsen mahdollisuuksista päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sisällä ja ulkona varhaiskasvatuksen liikuntaa ohjaavien suositusten mukaisesti • ohjaa lasta ja lapsiryhmää liikkumisessa hyödyntäen erilaisia liikunnan menetelmiä, välineitä ja ympäristöjä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• antaa omaehtoiselle leikille tilaa ja mahdollisuuksia hyödyntäen tietoa leikin merkityksestä lapsen kehitykselle • ohjaa leikkiä huomioiden lapsen aloitteet ja kiinnostuksen kohteet • huolehtii, että jokainen lapsi saa osallistua leikkiin omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti sekä kokea leikin iloa • tukee leikin kehittymistä hyödyntäen tietoa lapsen yksilöllisistä tuen tarpeista • innostaa lasta päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sisällä ja ulkona varhaiskasvatuksen liikuntaa ohjaavien suositusten mukaisesti • ohjaa tavoitteellisesti lasta ja lapsiryhmää liikkumisessa hyödyntäen erilaisia liikunnan menetelmiä, välineitä ja ympäristöjä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• antaa omaehtoiselle leikille tilaa ja mahdollistaa myös pitkäkestoisen leikin hyödyntäen tietoa leikin merkityksestä lapsen kehitykselle • kannustaa lasta leikkiin ja ohjaa leikkiä huomioiden sensitiivisesti lapsen aloitteet ja kiinnostuksen kohteet • ohjaa lasta osallistumaan leikkiin omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti tukien mahdollisuutta kokea leikin iloa • tukee leikin kehittymistä hyödyntäen tietoa lapsen yksilöllisistä tuen tarpeista perustellen toimintaansa • innostaa lasta päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sisällä ja ulkona varhaiskasvatuksen liikuntaa ohjaavien suositusten mukaisesti huomioiden vähän liikkuvat ja tukea tarvitsevat lapset • ohjaa tavoitteellisesti lasta ja lapsiryhmää liikkumisessa sekä liikunnan ilon kokemisessa hyödyntäen monipuolisesti erilaisia liikunnan menetelmiä, välineitä ja ympäristöjä.

Opiskelija edistää lapsen kulttuurista, katsomuksellista ja eettistä ajattelua.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ylläpitää osaltaan hyväksyvää, turvallista ja moninaisuutta kunnioittavaa toimintaympäristöä • hyödyntää toiminnassaan tietoa eri kulttuureista ja katsomuksista • ohjaa lasta tutustumaan yleiseen kulttuuriperintöön sekä muihin lapsiryhmässä läsnä oleviin kulttuureihin ja katsomuksiin • pohtii lasten kanssa heitä askarruttavia eettisiä kysymyksiä • kunnioittaa perheiden monimuotoisuutta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ylläpitää osaltaan ja edistää hyväksyvää, turvallista ja moninaisuutta kunnioittavaa toimintaympäristöä • hyödyntää toiminnassaan monipuolisesti tietoa eri kulttuureista ja katsomuksista • ohjaa monipuolisesti lasta tutustumaan yleiseen kulttuuriperintöön sekä muihin lapsiryhmässä läsnä oleviin kulttuureihin ja katsomuksiin • pohtii lasten kanssa heitä askarruttavia eettisiä kysymyksiä ja hyödyntää arjen tilanteita eettisten asioiden käsittelyyn • tunnistaa ja huomioi perheiden monimuotoisuuden sekä kunnioittaa perheiden kulttuureja ja katsomuksia
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ylläpitää osaltaan ja edistää hyväksyvää, turvallista ja moninaisuutta kunnioittavaa toimintaympäristöä perustellen toimintaansa • hyödyntää toiminnassaan monipuolisesti tietoa eri kulttuureista ja katsomuksista perustellen toimintaansa • ohjaa monipuolisesti ja lapsilähtöisesti lasta tutustumaan yleiseen kulttuuriperintöön sekä muihin lapsiryhmässä läsnä oleviin kulttuureihin ja katsomuksiin • pohtii lasten kanssa heitä askarruttavia eettisiä kysymyksiä turvallisesti ja hyväksyvässä ilmapiirissä ja hyödyntää arjen tilanteita eettisten asioiden käsittelyyn • tunnistaa ja huomioi perheiden monimuotoisuuden sekä kunnioittaa perheiden kulttuureja ja katsomuksia perustellen toimintaansa.

Opiskelija ylläpitää ja edistää turvallisuutta, työkykyään ja työhyvinvointiaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työturvallisuusohjeita • toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti • toimii työyksikön ohjeiden mukaan mahdollisissa väkivalta- ja uhkatilanteissa huolehtien omasta sekä asiakasturvallisuudesta • ehkäisee lasten tapaturmia ja antaa ensiavun • toimii hygieniaohjeistuksen mukaisesti • työskentelee ergonomian periaatteiden mukaisesti ehkäisten työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja • tunnistaa ja toimii huomioiden työn keskeisiä kuormitus- ja riskitekijöitä ja muuttaa toimintaansa saamansa palautteen perusteella • ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työturvallisuusohjeita ja ehkäisee turvallisuusriskejä • toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti ja ennakoivasti • toimii työyksikön ohjeiden mukaan mahdollisissa väkivalta- ja uhkatilanteissa huolehtien omasta sekä asiakasturvallisuudesta • ehkäisee lasten tapaturmia ja antaa ensiavun • toimii hygieniaohjeistuksen mukaisesti • työskentelee ergonomian periaatteiden mukaisesti ehkäisten työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja ja kehittäen työtapojaan • tunnistaa ja toimii huomioiden työn kuormitus- ja riskitekijöitä sekä kehittää työtapojaan • ylläpitää ja edistää osaltaan hyvää työilmapiiriä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa työturvallisuusohjeita, ehkäisee turvallisuusriskejä ja edistää toiminnallaan työturvallisuutta • toimii haastavissa asiakastilanteissa ammatillisesti ja ennakoivasti sekä perustelee toimintaansa • toimii työyksikön ohjeiden mukaan mahdollisissa väkivalta- ja uhkatilanteissa huolehtien omasta sekä asiakasturvallisuudesta • ehkäisee lasten tapaturmia ja antaa ensiavun • toimii hygieniaohjeistuksen mukaisesti • työskentelee ergonomian periaatteiden mukaisesti vaihtelevissa tilanteissa ehkäisten työn aiheuttamia tapaturmia ja vammoja ja kehittäen työtapojaan • tunnistaa ja toimii huomioiden työn kuormitus- ja riskitekijöitä sekä kehittää työtään ja työtapojaan perustellen toimintaansa • ylläpitää ja edistää osaltaan hyvää työilmapiiriä ja yhdessä toimimista.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa työtään.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi ammatillista kehittymistään ja asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulle • tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisalueitaan sekä hyödyntää niitä toiminnassaan • ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa saamansa palautteen perusteella • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi monipuolisesti ammatillista kehittymistään ja asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulle • arvioi realistisesti vahvuuksiaan ja kehittämisalueitaan sekä hyödyntää niitä toiminnassaan • kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella ja antaa rakentavaa palautetta työyhteisössä • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä perustelee toimintaansa liittyviä ratkaisuja ammatillisella tiedolla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi monipuolisesti ammatillista kehittymistään ja asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulle perustellen toimintaansa • arvioi realistisesti ja monipuolisesti vahvuuksiaan ja kehittämisalueitaan sekä hyödyntää niitä toiminnassaan perustellusti • kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella, antaa rakentavaa palautetta ja tekee kehittämisehdotuksia työyhteisössä perustellen toimintaansa • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä perustelee toimintaansa liittyviä ratkaisuja monipuolisesti ammatillisella tiedolla.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.18. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttaminen, 30 osp (106349)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä varhaiskasvatusta ohjaavien valtakunnallisen ja paikallisen suunnitelman sekä arvoperustan ja toimintakulttuurin periaatteiden mukaisesti
- huomioida toimintaa toteuttaessaan lasten mielenkiinnon kohteita ja tarpeita sekä käyttää työnkuvansa mukaisesti pedagogisen dokumentoinnin työmenetelmää
- suunnitella, toteuttaa ja arvioida työnkuvansa mukaisesti pedagogista toimintaa huomioimalla laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja oppimisen alueet
- ohjata ja tukea leikkiä ymmärtäen sen merkityksen lapselle ja pedagogiselle toiminnalle
- luoda yhdessä työyhteisön kanssa oppimista, kehitystä ja vuorovaikutusta edistävää oppimisympäristöä

- tukea lapsen kielellisiä taitoja, itseilmaisua sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja
- arvioida ja kehittää omaa toimintaansa osana työyhteisöä.

Arviointi

Opiskelija työskentelee varhaiskasvatusta ohjaavien valtakunnallisen, paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sekä niiden arvoperustan ja toimintakulttuurin periaatteiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii ymmärtäen varhaiskasvatussuunnitelmien kolmitasoisuuden ja niiden merkityksen toiminnalleen • toimii paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti ja hahmottaa muiden paikallisella tasolla tehtävien suunnitelmien yhteyden siihen • huomioi toiminnassaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja sopimuksia henkilöstön toiminnalle • toimii varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan suuntaisesti • osallistuu ammatilliseen keskusteluun työyhteisössään • ottaa huomioon toimintakulttuuria edistäviä periaatteita toiminnassaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii ymmärtäen varhaiskasvatussuunnitelmien kolmitasoisuuden ja niiden merkityksen toiminnalleen • toimii paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti ja tiedostaa muiden paikallisella tasolla tehtävien suunnitelmien yhteyden siihen • hyödyntää toiminnassaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja sopimuksia henkilöstön toiminnalle • toimii varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan mukaisesti ymmärtäen niiden merkityksen toiminnalleen ja ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan periaatteiden mukaan • osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti ammatilliseen keskusteluun työyhteisössään • työskentelee työyhteisönsä toimintakulttuuria kehittävien periaatteiden suuntaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii ymmärtäen varhaiskasvatussuunnitelmien kolmitasoisuuden ja niiden merkityksen toiminnalleen sekä jäsentää työtään niiden mukaisesti • työskentelee paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti ja tiedostaa muiden paikallisella tasolla tehtävien suunnitelmien yhteyden siihen ja omaan työhönsä • hyödyntää monipuolisesti toiminnassaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja sopimuksia henkilöstön toiminnalle • toimii varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan mukaisesti ymmärtäen niiden merkityksen omalle toiminnalleen, arvioi ja perustelee toimintaansa sen pohjalta sekä ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan periaatteiden mukaan • osallistuu työyhteisössään ammatilliseen keskusteluun aktiivisesti, rakentavasti ja kehittämistä edistävällä tavalla • työskentelee johdonmukaisesti työyhteisönsä toimintakulttuuria kehittävien toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Opiskelija huomioi toimintaa toteuttaessaan lasten mielenkiinnon kohteita ja tarpeita sekä käyttää työnkuvansa mukaisesti pedagogisen dokumentoinnin työmenetelmää.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• rohkaisee lasta ilmaisemaan ajatuksiaan, toiveitaan ja tunteitaan • arvostaa lasten näkemyksiä, mielipiteitä ja toiveita sekä vastaa lasten aloitteisiin • ohjaa lasta havaitsemaan kehittymistään, oppimistaan sekä iloitsemaan oppimisestaan • havainnoi lasten tietoja, taitoja, kiinnostuksen kohteita, tarpeita ja lapsiryhmän toimintaa sekä dokumentoi niitä yhdessä lasten kanssa • tutkii dokumentteja yhdessä lapsen tai lasten kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• rohkaisee lasta ilmaisemaan ajatuksiaan, toiveitaan ja tunteitaan sekä ohjaa lasta muodostamaan omia mielipiteitä ja ymmärtämään erilaisia näkemyksiä • arvostaa lasten näkemyksiä, mielipiteitä ja toiveita sekä hyödyntää niitä toiminnassaan mahdollistaen lapsille osallisuuden kokemuksia • ohjaa lasta havaitsemaan kehittymistään, oppimistaan ja iloitsemaan oppimisestaan sekä tunnistamaan vahvuuksiaan • havainnoi lasten tietoja, taitoja, kiinnostuksen kohteita, tarpeita ja lapsiryhmän toimintaa sekä dokumentoi niitä monipuolisesti yhdessä lasten kanssa • tutkii dokumentteja lapsen tai lasten kanssa sekä osallistuu niiden vuorovaikutukselliseen tulkintaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• rohkaisee aktiivisesti lapsia ilmaisemaan ajatuksiaan, toiveitaan ja tunteitaan, kannustaa lasta luovaan ja kriittiseen ajatteluun sekä erilaisten näkemysten ymmärtämiseen • arvostaa lasten näkemyksiä, mielipiteitä ja toiveita sekä hyödyntää niitä monipuolisesti toiminnassaan mahdollistaen lapselle kokemuksia osallisuudesta ja vaikuttamisesta • hyödyntää toiminnassa lasten vahvuuksia sekä ohjaa lasta havaitsemaan kehittymistään, oppimistaan, iloitsemaan oppimisestaan ja tunnistamaan vahvuuksiaan • havainnoi lasten tietoja, taitoja, kiinnostuksen kohteita, tarpeita ja lapsiryhmän toimintaa sekä dokumentoi niitä monipuolisesti ja suunnitelmallisesti yhdessä lasten kanssa • tutkii ja arvioi dokumentteja lapsen ja lasten kanssa sekä osallistuu niiden vuorovaikutukselliseen tulkintaan.

Opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja arvioi työnkuvansa mukaisesti pedagogista toimintaa huomioimalla laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja oppimisen alueet.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• hyödyntää pedagogisen dokumentoinnin työmenetelmää toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa yhdessä työyhteisön kanssa • huomioi pedagogisessa toiminnassaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita ymmärtäen niiden merkityksen lapsen kasvulle, oppimiselle ja kehitykselle • suunnittelee ja toteuttaa toimintaa tarjoten lapsille mahdollisuuksia lapsilähtöiseen ja eri oppimisen alueita yhdistävään toimintaan • huomioi toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa lasten mielenkiinnon kohteita ja tarpeita sekä eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia • osallistuu työyhteisön kanssa pedagogisen toiminnan arviointiin lasten oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin näkökulmista
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla pedagogisen dokumentoinnin työmenetelmää toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa yhdessä työyhteisön kanssa • hyödyntää pedagogisessa toiminnassaan joustavasti laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita ymmärtäen niiden merkityksen lapsen kasvulle, oppimiselle ja kehitykselle • suunnittelee ja toteuttaa toimintaa tarjoten lapsille mahdollisuuksia monipuoliseen ja lapsilähtöiseen sekä eri oppimisen alueita yhdistävään toimintaan • suunnittelee ja toteuttaa toimintaa huomioiden lasten taitoja, mielenkiinnon kohteita, tarpeita ja vahvuuksia sekä hyödyntäen eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia • osallistuu työyhteisön kanssa pedagogisen toiminnan arviointiin ja tuo esiin omia havaintojaan lasten oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin näkökulmista
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hyödyntää johdonmukaisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla pedagogisen dokumentoinnin työmenetelmää toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä kehittäessään toimintaa yhdessä lasten ja työyhteisön kanssa • hyödyntää toiminnassaan tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja osa-alueita ymmärtäen niiden merkityksen lapsen kasvulle, oppimiselle ja kehitykselle sekä elinikäiselle oppimiselle • suunnittelee ja toteuttaa toimintaa tarjoten lapsille mahdollisuuksia monipuoliseen, lapsilähtöiseen ja oppimisen alueet kokonaisvaltaiseksi kokemukseksi yhdistävään toimintaan • suunnittelee ja toteuttaa pedagogista toimintaa huomioiden lasten taitoja, mielenkiinnon kohteita, vahvuuksia ja yksilöllisiä tuen tarpeita sekä hyödyntäen monipuolisesti eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia • osallistuu työyhteisön ja lasten kanssa pedagogisen toiminnan arviointiin ja tuo monipuolisesti esiin omia havaintojaan lasten oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin näkökulmista.

Opiskelija ohjaa ja tukee leikkiä ymmärtäen sen merkityksen lapselle ja pedagogiselle toiminnalle.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• hyödyntää leikkiä toiminnassaan ymmärtäen leikin merkityksen lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja oppimiselle • havainnoi leikkiä ja tunnistaa sekä fyysisen että psyykkisen aktiivisen läsnäolon mahdollisuuksia ja merkitystä leikille • tukee, kannattelee ja rikastaa leikkiä yksittäisissä tilanteissa • ohjaa yksittäisissä tilanteissa lasten leikkitaitojen kehittymistä ymmärtäen niiden merkityksen vuorovaikutukselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille • huomioi lasten leikin edellytyksenä olevan ympäristön, ajankäytön ja välineet • huomioi omassa toiminnassaan leikkiä edistävän toimintakulttuurin työyhteisön toimintatapojen mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hyödyntää leikkiä toiminnassaan tavoitteellisesti ymmärtäen leikin merkityksen lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja oppimiselle • havainnoi ja ohjaa leikkiä tilanteen edellyttämällä tavalla tunnistaen sekä fyysisen että psyykkisen aktiivisen läsnäolon mahdollisuuksia ja merkitystä leikille • tukee, kannattelee ja rikastaa leikkiä tavoitteellisesti • ohjaa tavoitteellisesti lasten leikkitaitojen kehittymistä ymmärtäen niiden merkityksen vuorovaikutukselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille • huomioi lasten leikin edellytyksenä olevan ympäristön, ajankäytön ja välineiden monipuolisuuden sekä turvallisuuden • osallistuu työyhteisön jäsenenä leikkiä edistävän toimintakulttuurin kehittämiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• hyödyntää leikkiä toiminnassaan tavoitteellisesti ja yhteisöllisesti ymmärtäen leikin merkityksen lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja oppimiselle • havainnoi ja ohjaa leikkiä luovasti ja joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla tunnistaen sekä fyysisen että psyykkisen aktiivisen läsnäolon mahdollisuuksia ja merkitystä leikille • tukee, kannattelee ja rikastaa leikkiä tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti • ohjaa tavoitteellisesti ja monipuolisesti lasten leikkitaitojen kehittymistä ymmärtäen niiden merkityksen vuorovaikutukselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille • huomioi lasten leikin edellytyksenä olevan ympäristön, ajankäytön ja välineiden monipuolisuuden, turvallisuuden ja innostavuuden • osallistuu aloitteellisesti työyhteisön jäsenenä leikkiä edistävän toimintakulttuurin kehittämiseen.

Opiskelija luo yhdessä työyhteisön kanssa oppimista, kehitystä ja vuorovaikutusta edistävää oppimisympäristöä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu oppimisympäristöjen suunnitteluun ymmärtäen niiden merkityksen lapsen oppimiselle, kehitykselle ja vuorovaikutukselle • järjestää työyhteisön kanssa leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen ja taiteelliseen ilmaisuun ohjaavia oppimisympäristöjä • huolehtii oppimisympäristön viihtyisyydestä ja innostavuudesta • tarjoaa tavallisimpia välineitä, materiaaleja ja ympäristöjä lasten omaehtoisen toiminnan tueksi huomioiden lasten aloitteita ja kiinnostuksen kohteita • huolehtii tarjoamiensa välineiden, materiaalien ja ympäristöjen asianmukaisuudesta ja turvallisuudesta • kannustaa lasta luovuuteen, oivaltamiseen ja mielikuvituksen käyttöön sekä hyväksyy lasten näkemyksiä, ratkaisuja ja tunteita • innostaa lapsia tutkimaan ympäröivää maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan • antaa aikaa lapsen yksilöllisille sekä lasten yhteisille toiminnoille • antaa myönteistä palautetta • luo käyttäytymisellään turvallista ilmapiiriä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee ja rakentaa oppimisympäristöjä yhdessä lasten ja työyhteisön kanssa ymmärtäen niiden merkityksen lapsen oppimiselle, kehitykselle ja vuorovaikutukselle • järjestää yhdessä lasten ja työyhteisön kanssa leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen ja taiteelliseen ilmaisuun ohjaavia sekä kannustavia oppimisympäristöjä • tarjoaa tavallisimpia välineitä, materiaaleja ja ympäristöjä lasten omaehtoisen toiminnan tueksi huomioiden lasten aloitteita ja kiinnostuksen kohteita, taitoja ja tarpeita • huolehtii tarjoamiensa välineiden, materiaalien ja ympäristöjen asianmukaisuudesta ja turvallisuudesta • huolehtii yhdessä lasten kanssa oppimisympäristön viihtyisyydestä ja innostavuudesta • kannustaa lasta luovuuteen, oivaltamiseen ja mielikuvituksen käyttöön sekä arvostaa lasten erilaisia näkemyksiä, ratkaisuja ja tunteita • innostaa lapsia tutkimaan, havainnoimaan ja ihmettelemään ympärillään olevaa maailmaa sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutkia ja ihmetellä • antaa aikaa ja monipuolisia mahdollisuuksia lapsen yksilöllisille sekä lasten yhteisille toiminnoille • antaa myönteistä palautetta sekä mahdollistaa onnistumisen kokemuksia • luo käyttäytymisellään turvallista ja kiireetöntä ilmapiiriä.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee ja rakentaa monipuolisia oppimisympäristöjä yhdessä lasten ja työyhteisön kanssa ymmärtäen niiden merkityksen lapsen oppimiselle, kehitykselle ja vuorovaikutukselle • arvioi ja kehittää yhdessä lasten ja työyhteisön kanssa monipuolisia leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen

	ja taiteelliseen ilmaisuun ohjaavia sekä kannustavia oppimisympäristöjä • tarjoaa monipuolisia välineitä, materiaaleja ja ympäristöjä lasten omaehtoisen toiminnan tueksi huomioiden lasten aloitteita, kiinnostuksen kohteita sekä yksilöllisiä taitoja ja tarpeita • huolehtii tarjoamiensa välineiden materiaalien ja ympäristöjen asianmukaisuudesta ja turvallisuudesta • huolehtii yhdessä lasten kanssa oppimisympäristön viihtyisyydestä ja innostavuudesta sekä kehittää oppimisympäristön viihtyisyyttä yhdessä lasten ja työyhteisön kanssa • kannustaa lasta luovuuteen, oivaltamiseen ja mielikuvituksen käyttöön sekä arvostaa tasavertaisesti lasten erilaisia näkemyksiä, ratkaisuja ja tunteita sekä ohjaa lapsia arvostamaan ja ymmärtämään erilaisia näkemyksiä ja ratkaisuja • innostaa lapsia tutkimaan, havainnoimaan ja ihmettelemään ympärillään olevaa maailmaa sekä havaitsee lasten ihmettelyn aiheita huomioiden niitä toiminnassaan • antaa aikaa ja monipuolisia mahdollisuuksia lapsen yksilöllisille sekä lasten yhteisille toiminnoille ymmärtäen vuorovaikutuksen merkityksen lapsen oppimisessa • antaa myönteistä ja kannustavaa palautetta ja mahdollistaa onnistumisen kokemuksia erilaisille lapsille • luo yhdessä lasten kanssa turvallista ja kiireetöntä ilmapiiriä.

Opiskelija tukee lapsen kielellisiä taitoja, itseilmaisua sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• keskustelee lasten kanssa sekä kannustaa lapsia vuorovaikutukseen toisten lasten ja henkilökunnan kanssa • kuuntelee lasta ja vastaa hänelle • käyttää hyvää ja selkeää kieltä toimiessaan lasten kanssa • käyttää lastenkirjallisuutta, kerrontaa, loruja ja laululeikkejä arjen tilanteissa • nimeää asioita, selittää ja perustelee • kannustaa lapsia toimimaan yhdessä • edistää lapsen monilukutaitoa tarjoamalla lapselle kokemuksia erilaisista viesteistä ja teksteistä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• keskustelee lasten kanssa kiireettömästi sekä ohjaa lapsia vuorovaikutukseen toisten lasten ja henkilökunnan kanssa • kuuntelee lasta aidosti ja arvostavasti • käyttää hyvää, selkeää ja kuvailevaa kieltä toimiessaan lasten kanssa sekä ymmärtää kielen merkityksen lapsen kehitykselle, osallisuudelle ja vaikuttamiselle • käyttää monipuolisesti lastenkirjallisuutta, kerrontaa, loruja ja kielellä leikittelyä suunnitellusti sekä arjen tilanteissa innostaen lapsia kielellisiin leikkeihin • innostaa lapsia kertomaan tarinoita, kyselemään, selittämään ja perustelemaan • kannustaa lapsia toimimaan yhdessä sekä edistää toiminnallaan yhteisöllisyyttä • edistää lapsen monilukutaitoa tarjoamalla lapselle kokemuksia erilaisista viesteistä ja teksteistä sekä ohjaamalla lasta erilaisten viestien ja tekstien tuottamiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• keskustelee erilaisten lasten kanssa luontevasti ja kiireettömästi huomioiden heidän esittämiään keskustelun aloitteita sekä ohjaa lasta ja lapsia vuorovaikutukseen toisten lasten ja henkilökunnan kanssa • kuuntelee lasta aidosti ja arvostavasti sekä ohjaa myös lasta kuuntelemaan • toimii monipuolisena kielimallina lapsille sekä ymmärtää kielen merkityksen lapsen kokonaisvaltaiselle kasvulle ja kehitykselle sekä osallisuudelle ja vaikuttamiselle • tarjoaa lapsille monipuolisia kokemuksia vaihtelevista teksteistä, kerronnasta sekä kielellä leikittelystä suunnitellusti sekä arjen tilanteissa innostaen lapsia kielellisiin leikkeihin ja herättäen lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan • ohjaa lapsia selittämään, kyselemään, perustelemaan ja kertomaan tarinoita, joita dokumentoidaan yhdessä lasten kanssa • edistää toiminnallaan yhteisöllisyyttä ja varmistaa lapsille ryhmään kuulumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksia • edistää lasten monilukutaitoa innostamalla lapsia tutkimaan, käyttämään, tuottamaan ja tulkitsemaan erilaisia viestejä ja tekstejä eri ympäristöissä.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa toimintaansa osana työyhteisöä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa toimintaansa ja pyytää palautetta toiminnastaan • tunnistaa kasvattajuuteensa liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • arvioi yhteistyö- ja työyhteisötaitojaan tunnistaen niihin liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omaa toimintaansa, pyytää palautetta toiminnastaan sekä ja muuttaa toimintaansa tarvittaessa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti kasvattajuuteensa liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • arvioi yhteistyö- ja työyhteisötaitojaan tunnistaen niihin liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan sekä kehittää yhteistyö- ja työyhteisötaitojaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omaa toimintaansa, hakee aktiivisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa tarvittaessa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti ja realistisesti kasvattajuuteensa liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan sekä kehittää niitä • arvioi yhteistyö- ja työyhteisötaitojaan tunnistaen niihin liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan sekä kehittää yhteistyö- ja työyhteisötaitojaan ja osallistuu työyhteisön jäsenenä sen kehittämiseen.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla varhaiskasvatuksen ympäristössä monipuolisen varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.19. Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö, 20 osp (106344)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- toimia yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa
- huomioida toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia
- tukea vanhemmuutta sekä edistää perheen hyvinvointia ja osallisuutta
- suunnitella ja toteuttaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä, kuten perhetapahtuman tai juhlan
- toimia moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä sekä ohjata perheitä palveluiden käytössä
- arvioida ja kehittää omaa toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa keskeistä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavaa lainsäädäntöä sekä keskeisiä asiakirjoja työympäristössään • kohtaa perheitä yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita sekä lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa keskeistä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavaa lainsäädäntöä sekä keskeisiä asiakirjoja työympäristössään ja ymmärtää niiden merkityksen työssään • toimii perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita sekä lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti sekä tietää, miten toimitaan uhka- ja väkivaltatilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa keskeistä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ohjaavaa lainsäädäntöä ja asiakirjoja työympäristössään, ymmärtää niiden merkityksen työssään sekä perustelee niiden pohjalta toimintaansa • toimii perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti perheiden osallisuutta huomioiden • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita sekä lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti, edistää toiminnallaan työturvallisuutta sekä tietää, miten toimitaan uhka- ja väkivaltatilanteissa.

Opiskelija toimii yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• keskustelee myönteisesti huoltajan kanssa lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista • toimii yhteistyössä huoltajan kanssa käyttäen työympäristön ohjeiden mukaisesti keskeisiä yhteistyön menetelmiä ja välineitä • havaitsee lapsen ja perheen elämäntilanteita sekä erilaisia tarpeita ja kertoo havainnoistaan työyhteisössään • käyttää yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä jotakin viestintäteknologista tai sosiaalisen median muotoa sekä ymmärtää niiden mahdollisuudet ja haasteet työssään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• keskustelee myönteisesti, luontevasti ja säännöllisesti huoltajan kanssa lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista • toimii yhteistyössä huoltajan kanssa käyttäen keskeisimpiä yhteistyön menetelmiä ja välineitä tilanteeseen sopivalla tavalla • huomioi työssään lapsen ja perheen elämäntilanteen sekä erilaiset tarpeet ja toimii yhteistyössä erilaisten perheiden kanssa • käyttää perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä jotakin viestintäteknologista tai sosiaalisen median muotoa työyhteisön käytäntöjen ja eettisten periaatteiden mukaisesti ymmärtäen niiden mahdollisuudet ja haasteet työssään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• keskustelee myönteisesti, luontevasti ja säännöllisesti huoltajan kanssa lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista sekä lapsen oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista tukien huoltajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta • toimii yhteistyössä huoltajan kanssa käyttäen yhteistyön menetelmiä ja välineitä tilanteeseen sopivalla tavalla sekä ymmärtää yhteistyön merkityksen lapsen oppimiselle, kehitykselle ja hyvinvoinnille • toimii luontevasti moninaisten perheiden kanssa huomioiden lapsen ja perheen elämäntilanteen sekä erilaiset tarpeet ja perustelee toimintaansa tiedolla perheen kehitysvaiheista ja vanhemmuuden rooleista • käyttää perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä monipuolisesti erilaisia viestintäteknologisia tai sosiaalisen median muotoja työyhteisön käytäntöjen ja eettisten periaatteiden mukaisesti ymmärtäen niiden mahdollisuudet ja haasteet työssään.

Opiskelija huomioi toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• pohtii omia arvojaan ja suhtautuu kunnioittavasti monimuotoisiin perheisiin • kohtaa perheiden erilaisia arvoja, kulttuureja, katsomuksia ja kasvatusnäkemyksiä ammatillisesti • kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan • huomioi toiminnassaan yhdenvertaisesti lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia • tutustuttaa lapsia ja perheitä suomalaisen kulttuuriperintöön yhdessä työyhteisön kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• pohtii omia arvojaan ja toimii mallina lapsille erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden kohtaamisessa • kohtaa perheiden erilaisia arvoja, kulttuureja, katsomuksia ja kasvatusnäkemyksiä ammatillisesti ja luontevasti • kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan • ottaa toiminnassaan huomioon yhdenvertaisesti lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia • tutustuttaa lapsia ja perheitä suomalaiseen kulttuuriperintöön sekä muihin ryhmässä läsnä oleviin kulttuureihin ja katsomuksiin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• pohtii aktiivisesti omia arvojaan ja toimii mallina lapsille ja perheille erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa • kohtaa perheiden erilaisia arvoja, kulttuureja, katsomuksia ja kasvatusnäkemyksiä ammatillisesti ja luontevasti sekä kannustaa lasta ja perhettä heidän arvojensa mukaiseen toimintaan • kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan • ottaa toiminnassaan huomioon yhdenvertaisesti lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia sekä luo moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä • edistää toiminnallaan lapsen ja perheen kulttuurista osaamista sekä kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin rakentumista.

Opiskelija tukee vanhemmuutta sekä edistää perheen hyvinvointia ja osallisuutta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kohtaa perheitä myönteisesti ja kannustavasti • kunnioittaa vanhempia ja huoltajia lapsen ensisijaisina kasvattajina ja huomioi heidän aloitteitaan ja toiveitaan • tunnistaa lapsen ja perheen tavallisimpia ongelmatilanteita ja huomioi niitä työympäristön ohjeiden mukaisesti toiminnassaan • ymmärtää kodin kasvuympäristön merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • toimii työyhteisön huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti • tuntee lastensuojeluun liittyviä käytänteitä työtehtävänsä näkökulmasta • edistää toiminnallaan lapsen ja perheen osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä työyhteisön kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii perheiden kanssa myönteisesti ja kannustavasti sekä tukee vanhemmuuden iloa • kunnioittaa vanhempia ja huoltajia lapsen ensisijaisina kasvattajina ja huomioi heidän aloitteitaan ja toiveitaan sekä kannustaa vanhempia ja huoltajia kasvatusyhteistyöhön • tuntee lapsen ja perheen tavallisimmat ongelmatilanteet ja kriisit sekä toimii tilanteiden edellyttämällä tavalla • ohjaa yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa perheitä ymmärtämään kodin kasvuympäristön merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • toimii luontevasti työyhteisön huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti • tuntee lastensuojeluun liittyviä käytänteitä työtehtävänsä näkökulmasta sekä ymmärtää työnsä merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • edistää toiminnallaan aktiivisesti lapsen ja perheen osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä työyhteisön kanssa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii perheiden kanssa myönteisesti ja kannustavasti vanhemmuuden iloa sekä lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tukien • kunnioittaa vanhempia ja huoltajia lapsen ensisijaisina kasvattajina ja huomioi heidän aloitteitaan ja toiveitaan sekä kannustaa vanhempia ja huoltajia kasvatusyhteistyöhön, osallisuuteen ja vaikuttamiseen lasta ja perhettä koskevissa asioissa • osaa keskustella vanhemmuuteen liittyvistä kysymyksistä sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla lapsen ja perheen ongelma- ja kriisitilanteissa • osaa kertoa perheille kodin kasvuympäristön merkityksestä lapsen ja perheen hyvinvoinnille • toimii luontevasti työyhteisön huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti sekä ymmärtää niiden merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • tuntee laajasti lastensuojeluun liittyviä käytänteitä työtehtävänsä näkökulmasta sekä ymmärtää työnsä merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • edistää toiminnallaan aktiivisesti ja monipuolisesti lapsen ja perheen osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä työyhteisön kanssa.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä, kuten perhetapahtuman tai juhlan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu työyhteisössä perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnitteluun ja valmisteluun • toteuttaa toimintaa perheille yhteistyössä työyhteisön kanssa • käyttää keskeisiä materiaaleja, välineitä ja menetelmiä toiminnassaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osallistuu työyhteisössä tavoitteellisen perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnitteluun ja valmisteluun tuoden esille omia ehdotuksiaan ja ideoitaan • toteuttaa toimintaa perheille itsenäisesti tai yhdessä työyhteisön kanssa kannustaen perheitä keskinäiseen vuorovaikutukseen • käyttää monipuolisesti materiaaleja, välineitä ja menetelmiä toiminnassaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osallistuu työyhteisössä aktiivisesti tavoitteellisen perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnitteluun ja valmisteluun tuoden esille omia ehdotuksiaan ja ideoitaan sekä huomioiden perheiden tarpeita, toiveita ja elämäntilanteita • toteuttaa elämyksellistä ja osallistavaa toimintaa lasten ja perheiden kanssa itsenäisesti tai yhdessä työyhteisön kanssa kannustaen perheitä keskinäiseen vuorovaikutukseen sekä yhteisöllisyyteen • käyttää monipuolisesti, luovasti ja elämyksellisesti materiaaleja, välineitä ja menetelmiä toiminnassaan.

Opiskelija toimii moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä sekä ohjaa perheitä palveluiden käytössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu työyhteisössä moniammatilliseen yhteistyöhön ja tuntee verkostoyhteistyön periaatteita työssään • osaa kertoa keskeisistä perheille suunnatuista palveluista sekä perheen auttamis- ja tukijärjestelmistä • tuntee työympäristönsä palveluihin ohjaamisen käytänteitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osallistuu moniammatilliseen yhteistyöhön sekä työympäristön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti monialaiseen yhteistyöhön verkostoyhteistyön periaatteita huomioiden • osaa kertoa keskeisistä perheille suunnatuista palveluista sekä perheen auttamis- ja tukijärjestelmistä ymmärtäen niiden merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • tuntee työympäristönsä palveluihin ohjaamisen käytänteitä sekä osallistuu yhteistyössä työyhteisön kanssa perheiden palveluihin ohjaamiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osallistuu vastuullisesti, työtehtävänsä mukaisesti ja verkostoyhteistyön periaatteita noudattaen moniammatilliseen ja monialaiseen yhteistyöhön työyhteisössä sekä perhepalveluiden yhteistyöverkostoissa työympäristön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti • osaa kertoa laajasti perheille suunnatuista palveluista sekä perheen auttamis- ja tukijärjestelmistä ymmärtäen niiden merkityksen perheen hyvinvoinnille • osaa ohjata perheitä palveluiden käytössä työympäristön käytänteiden mukaisesti.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa toimintaansa • tunnistaa monialaiseen yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • toimii yhteistyössä työtehtävänsä ja vastuualueensa mukaisesti hyödyntäen tarvittaessa työyhteisön tukea • erottaa työn ja vapaa-ajan toisistaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omaa toimintaansa ja muuttaa sitä tarvittaessa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti monialaiseen yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • toimii yhteistyössä työtehtävänsä ja vastuualueensa mukaisesti hyödyntäen tarvittaessa työyhteisön tukea ja moniammatillisuutta sekä tunnistaen ammatilliset rajansa • erottaa työn ja vapaa-ajan toisistaan sekä asettaa ammatillisesti rajoja työlleen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omaa toimintaansa, hakee aktiivisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti ja realistisesti monialaiseen yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan sekä osallistuu aktiivisesti itseään kehittäviin työtehtäviin • toimii yhteistyössä työtehtävänsä ja vastuualueensa mukaisesti hyödyntäen tarvittaessa työyhteisön tukea ja moniammatillisuutta, tunnistaen ammatilliset rajansa sekä ymmärtäen monialaisen yhteistyön merkityksen omalle työlleen • erottaa työn ja vapaa-ajan toisistaan sekä asettaa ammatillisesti rajoja työlleen ymmärtäen mielekkään vapaa-ajan merkityksen työssäjaksamiselle.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla varhaiskasvatuksen tai perhetoiminnan ympäristössä perheiden kanssa tehtävän yhteistyön sekä moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.20. Perheiden kanssa toimiminen ja monialainen yhteistyö Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien työympäristössä, 25 osp (106345)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja Suomen ev.-lut. kirkon varhaiskasvatusta ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita
- toimia yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa

- huomioida toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia sekä vahvistaa lapsen ja perheen kristillisiä arvoja ja identiteettiä
- tukea vanhemmuutta sekä edistää perheen hyvinvointia ja osallisuutta
- suunnitella ja toteuttaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä, kuten perhetapahtuman tai juhlan kirkkovuoteen liittyen
- toimia moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä sekä ohjata perheitä palveluiden käytössä
- arvioida ja kehittää omaa toimintaansa.

Arviointi

Opiskelija noudattaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Suomen ev.-lut. kirkon varhaiskasvatusta ohjaavia säädöksiä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa keskeistä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Suomen ev.-lut. kirkon varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä, linjauksia ja keskeisiä asiakirjoja työympäristössään • kohtaa perheitä yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti huomioiden toiminnassaan Suomen ev.-lut. kirkon opin keskeistä sisältöä • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita sekä lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa keskeistä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Suomen ev.-lut. kirkon varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä, linjauksia ja keskeisiä asiakirjoja työympäristössään ymmärtäen niiden merkityksen työssään • toimii perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti huomioiden toiminnassaan monipuolisesti Suomen ev.-lut. kirkon opin keskeistä sisältöä • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita sekä lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti sekä tietää, miten toimitaan uhka- ja väkivaltatilanteessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa keskeistä perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä sekä Suomen ev.-lut. kirkon varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä, linjauksia ja keskeisiä asiakirjoja työympäristössään, ymmärtää niiden merkityksen työssään sekä perustelee niiden pohjalta toimintaansa • toimii perheiden kanssa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti, perheiden osallisuutta huomioiden • toimii työympäristön arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti huomioiden toiminnassaan yhdessä lasten ja perheiden kanssa monipuolisesti Suomen ev.-lut. kirkon opin keskeistä sisältöä • noudattaa vaitiolovelvollisuutta, tietosuojaa ja tiedon siirtämiseen liittyviä periaatteita sekä lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • toimii työympäristön turvallisuusohjeiden mukaisesti, edistää toiminnallaan työturvallisuutta sekä tietää, miten toimitaan uhka- ja väkivaltatilanteessa.

Opiskelija toimii yhteistyössä lapsen ja perheen kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• keskustelee myönteisesti huoltajan kanssa lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista • toimii yhteistyössä huoltajan kanssa käyttäen työympäristön ohjeiden mukaisesti keskeisiä yhteistyön menetelmiä ja välineitä • havaitsee lapsen ja perheen elämäntilanteita sekä erilaisia tarpeita ja kertoo havainnoistaan työyhteisössään • käyttää yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä jotakin viestintäteknologista tai sosiaalisen median muotoa sekä ymmärtää niiden mahdollisuudet ja haasteet työssään
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• keskustelee myönteisesti, luontevasti ja säännöllisesti huoltajan kanssa lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista • toimii yhteistyössä huoltajan kanssa käyttäen keskeisimpiä yhteistyön menetelmiä ja välineitä tilanteeseen sopivalla tavalla • huomioi työssään lapsen ja perheen elämäntilanteen sekä erilaiset tarpeet ja toimii yhteistyössä erilaisten perheiden kanssa • käyttää perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä jotakin viestintäteknologista tai sosiaalisen median muotoa työyhteisön käytäntöjen ja eettisten periaatteiden mukaisesti ymmärtäen niiden mahdollisuudet ja haasteet työssään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• keskustelee myönteisesti, luontevasti ja säännöllisesti huoltajan kanssa lapsen päivittäisistä tapahtumista ja kokemuksista sekä lapsen oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista tukien huoltajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta • toimii yhteistyössä huoltajan kanssa käyttäen yhteistyön menetelmiä ja välineitä tilanteeseen sopivalla tavalla sekä ymmärtää yhteistyön merkityksen lapsen oppimiselle, kehitykselle ja hyvinvoinnille • toimii luontevasti moninaisten perheiden kanssa huomioiden lapsen ja perheen elämäntilanteen sekä erilaiset tarpeet ja perustelee toimintaansa tiedolla perheen kehitysvaiheista ja vanhemmuuden rooleista • käyttää perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä monipuolisesti erilaisia viestintäteknologisia tai sosiaalisen median muotoja työyhteisön käytäntöjen ja eettisten periaatteiden mukaisesti ymmärtäen niiden mahdollisuudet ja haasteet työssään.

Opiskelija huomioi toiminnassaan perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia sekä vahvistaa lapsen ja perheen kristillisiä arvoja ja identiteettiä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• pohtii omia arvojaan ja suhtautuu kunnioittavasti monimuotoisiin perheisiin • kohtaa perheiden erilaisia arvoja, kulttuureja, katsomuksia ja kasvatusnäkemyksiä ammatillisesti • kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan • huomioi toiminnassaan yhdenvertaisesti lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia • tutustuttaa lapsia ja perheitä suomalaiseen kulttuuriperintöön ja kristilliseen juhlaperinteeseen yhdessä työyhteisön kanssa • osaa keskustella lapsen ja perheen kanssa hengellisistä asioista huomioiden lapsen ja perheen toiveet ja tarpeet • tarjoaa virikkeitä lapsen ja perheen hengelliseen elämään hyödyntäen luterilaisen uskon keskeisiä sisältöjä ja muotoja • käyttää jotakin kirkon varhaiskasvatuksen toimintatapaa • tuntee keskeiset Raamatun kertomukset ja osaa hyödyntää joitakin niistä toiminnassaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• pohtii omia arvojaan ja toimii mallina lapsille erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden kohtaamisessa • kohtaa perheiden erilaisia arvoja, kulttuureja, katsomuksia ja kasvatusnäkemyksiä ammatillisesti ja luontevasti • kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan • ottaa toiminnassaan huomioon yhdenvertaisesti lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia • tutustuttaa lapsia ja perheitä suomalaiseen kulttuuriperintöön, kristilliseen juhlaperinteeseen sekä muihin ryhmässä läsnä oleviin kulttuureihin ja katsomuksiin • osaa keskustella luontevasti lapsen ja perheen kanssa hengellisistä asioista huomioiden lapsen ja perheen toiveet ja tarpeet • tarjoaa erilaisia virikkeitä lapsen ja perheen hengelliseen elämään hyödyntäen monipuolisesti luterilaisen uskon keskeisiä sisältöjä ja muotoja • käyttää erilaisia kirkon varhaiskasvatuksen toimintatapoja • tuntee keskeiset Raamatun kertomukset ja hahmottaa Raamatun kokonaisuutta sekä hyödyntää Raamatun kertomuksia toiminnassaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• pohtii aktiivisesti omia arvojaan ja toimii mallina lapsille ja perheille erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa • kohtaa perheiden erilaisia arvoja, kulttuureja, katsomuksia ja kasvatusnäkemyksiä ammatillisesti ja luontevasti sekä kannustaa lasta ja perhettä heidän arvojensa mukaiseen toimintaan • kunnioittaa sukupuolista ja seksuaalista moninaisuutta toiminnassaan • ottaa toiminnassaan huomioon yhdenvertaisesti lasten ja perheiden arvoja, kulttuureja ja katsomuksia sekä luo moninaisuutta kunnioittavaa ilmapiiriä

	• edistää toiminnallaan lapsen ja perheen kulttuurista ja kristilliseen juhlaperinteeseen liittyvää osaamista sekä kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin rakentumista • osaa keskustella luontevasti lapsen ja perheen kanssa hengellisistä asioista huomioiden lapsen ja perheen toiveet ja tarpeet sekä tukea ja vahvistaa lapsen ja perheen kristillistä identiteettiä perhettä kuunnellen ja kunnioittaen • tarjoaa ideoita ja monipuolisia virikkeitä lapsen ja perheen hengelliseen elämään hyödyntäen monipuolisesti ja perustellen luterilaisen uskon keskeisiä sisältöjä ja muotoja • käyttää monipuolisesti, luovasti ja tilanteeseen sopivalla tavalla kirkon varhaiskasvatuksen toimintatapoja • tuntee monipuolisesti Raamatun kertomuksia ja hahmottaa Raamatun kokonaisuuden sekä hyödyntää monipuolisesti Raamatun kertomuksia toiminnassaan.

Opiskelija tukee vanhemmuutta sekä edistää perheen hyvinvointia ja osallisuutta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kohtaa perheitä myönteisesti ja kannustavasti • kunnioittaa vanhempia ja huoltajia lapsen ensisijaisina kasvattajina ja huomioi heidän aloitteitaan ja toiveitaan • tunnistaa lapsen ja perheen tavallisimpia ongelmatilanteita ja huomioi niitä työympäristön ohjeiden mukaisesti toiminnassaan • ymmärtää kodin kasvuympäristön merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • toimii työyhteisön huolen puheeksi ottamisen sekä varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti • tuntee lastensuojeluun liittyviä käytänteitä työtehtävänsä näkökulmasta • edistää toiminnallaan lapsen ja perheen osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä työyhteisön kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii perheiden kanssa myönteisesti ja kannustavasti sekä tukee vanhemmuuden iloa • kunnioittaa vanhempia ja huoltajia lapsen ensisijaisina kasvattajina ja huomioi heidän aloitteitaan ja toiveitaan sekä kannustaa vanhempia ja huoltajia kasvatusyhteistyöhön • tuntee lapsen ja perheen tavallisimmat ongelmatilanteet ja kriisit sekä toimii tilanteiden edellyttämällä tavalla • ohjaa yhteistyössä työyhteisön jäsenten kanssa perheitä ymmärtämään kodin kasvuympäristön merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • toimii luontevasti työyhteisön huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti • tuntee lastensuojeluun liittyviä käytänteitä työtehtävänsä näkökulmasta sekä ymmärtää työnsä merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • edistää toiminnallaan aktiivisesti lapsen ja perheen osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä työyhteisön kanssa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii perheiden kanssa myönteisesti ja kannustavasti vanhemmuuden iloa sekä lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tukien • kunnioittaa vanhempia ja huoltajia lapsen ensisijaisina kasvattajina ja huomioi heidän aloitteitaan ja toiveitaan sekä kannustaa vanhempia ja huoltajia kasvatusyhteistyöhön, osallisuuteen ja vaikuttamiseen lasta ja perhettä koskevissa asioissa • osaa keskustella vanhemmuuteen liittyvistä kysymyksistä sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla lapsen ja perheen ongelma- ja kriisitilanteissa • osaa kertoa perheille kodin kasvuympäristön merkityksestä lapsen ja perheen hyvinvoinnille • toimii luontevasti työyhteisön huolen puheeksi ottamisen ja varhaisen tuen käytäntöjen mukaisesti sekä ymmärtää niiden merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • tuntee laajasti lastensuojeluun liittyviä käytänteitä työtehtävänsä näkökulmasta sekä ymmärtää työnsä merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • edistää toiminnallaan aktiivisesti ja monipuolisesti lapsen ja perheen osallisuutta ja hyvinvointia yhdessä työyhteisön kanssa.

Opiskelija suunnittelee ja toteuttaa perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä, kuten perhetapahtuman tai juhlan kirkkovuoteen liittyen.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• huomioi Suomen ev.-lut. kirkon kasvatukseen liittyviä keskeisiä linjauksia toiminnassaan • tuntee kirkkovuoden keskeisiä juhlapyhiä ja huomioi niitä toiminnassaan • osallistuu työyhteisössä seurakunnan varhaiskasvatuksen ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnitteluun ja valmisteluun • toteuttaa toimintaa lapsille ja perheille yhteistyössä työyhteisön kanssa • käyttää keskeisiä materiaaleja, välineitä ja menetelmiä toiminnassaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hyödyntää Suomen ev.-lut. kirkon kasvatukseen liittyviä keskeisiä linjauksia toiminnassaan • tuntee kirkkovuoden kulun ja keskeiset juhlapyhät sekä huomioi niitä toiminnassaan • osallistuu työyhteisössä tavoitteellisen seurakunnan varhaiskasvatuksen ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnitteluun ja valmisteluun tuoden esille omia ehdotuksiaan ja ideoitaan • toteuttaa toimintaa lapsille ja perheille itsenäisesti tai yhdessä työyhteisön kanssa kannustaen perheitä keskinäiseen vuorovaikutukseen • käyttää monipuolisesti materiaaleja, välineitä ja menetelmiä toiminnassaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• edistää Suomen ev.-lut. kirkon kasvatukseen liittyviä keskeisiä linjauksia toiminnassaan • tuntee kirkkovuoden kulun ja juhlapyhät sekä huomioi niitä monipuolisesti toiminnassaan • osallistuu työyhteisössä aktiivisesti tavoitteellisen seurakunnan varhaiskasvatuksen ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön suunnitteluun ja valmisteluun tuoden esille omia ehdotuksiaan ja ideoitaan sekä huomioiden lasten ja perheiden tarpeita, toiveita ja elämäntilanteita • toteuttaa elämyksellistä ja osallistavaa toimintaa lasten ja perheiden kanssa itsenäisesti tai yhdessä työyhteisön kanssa kannustaen perheitä keskinäiseen vuorovaikutukseen sekä yhteisöllisyyteen • käyttää monipuolisesti, luovasti ja elämyksellisesti materiaaleja, välineitä ja menetelmiä toiminnassaan.

Opiskelija toimii moniammatillisessa ja monialaisessa yhteistyössä sekä osaa ohjata perheitä palveluiden käytössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu työyhteisössä moniammatilliseen yhteistyöhön ja tuntee verkostoyhteistyön periaatteita työssään • osaa kertoa keskeisistä perheille suunnatuista palveluista sekä perheen auttamis- ja tukijärjestelmistä • tuntee työympäristönsä palveluihin ohjaamisen käytänteitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osallistuu moniammatilliseen yhteistyöhön sekä työympäristön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti monialaiseen yhteistyöhön verkostoyhteistyön periaatteita huomioiden • osaa kertoa keskeisistä perheille suunnatuista palveluista sekä perheen auttamis- ja tukijärjestelmistä ymmärtäen niiden merkityksen lapsen ja perheen hyvinvoinnille • tuntee työympäristönsä palveluihin ohjaamisen käytänteitä sekä osallistuu yhteistyössä työyhteisön kanssa perheiden palveluihin ohjaamiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osallistuu vastuullisesti, työtehtävänsä mukaisesti ja verkostoyhteistyön periaatteita noudattaen moniammatilliseen ja monialaiseen yhteistyöhön työyhteisössä sekä perhepalveluiden yhteistyöverkostoissa työympäristön tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti • osaa kertoa laajasti perheille suunnatuista palveluista sekä perheen auttamis- ja tukijärjestelmistä ymmärtäen niiden merkityksen perheen hyvinvoinnille • osaa ohjata perheitä palveluiden käytössä työympäristönsä käytänteiden mukaisesti.

Opiskelija arvioi ja kehittää omaa toimintaansa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa toimintaansa • tunnistaa monialaiseen yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • toimii yhteistyössä työtehtävänsä ja vastuualueensa mukaisesti hyödyntäen tarvittaessa työyhteisön tukea ja moniammatillisuutta • erottaa työn ja vapaa-ajan toisistaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omaa toimintaansa ja muuttaa sitä tarvittaessa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti monialaiseen yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan • toimii yhteistyössä työtehtävänsä ja vastuualueensa mukaisesti hyödyntäen tarvittaessa työyhteisön tukea ja moniammatillisuutta sekä tunnistaen ammatilliset rajansa • erottaa työn ja vapaa-ajan toisistaan sekä asettaa ammatillisesti rajoja työlleen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omaa toimintaansa, hakee aktiivisesti palautetta sekä kehittää toimintaansa palautteen pohjalta • tunnistaa monipuolisesti ja realistisesti monialaiseen yhteistyöhön ja perheiden kanssa toimimiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan sekä osallistuu aktiivisesti itseään kehittäviin työtehtäviin • toimii yhteistyössä työtehtävänsä ja vastuualueensa mukaisesti hyödyntäen tarvittaessa työyhteisön tukea ja moniammatillisuutta, tunnistaen ammatilliset rajansa sekä ymmärtäen monialaisen yhteistyön merkityksen omalle työlleen • erottaa työn ja vapaa-ajan toisistaan sekä asettaa ammatillisesti rajoja työlleen ymmärtäen mielekkään vapaa-ajan merkityksen työssäjaksamiselle.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien perhetoiminnan ja varhaiskasvatuksen ympäristössä seurakunnan perhetoiminnan, kirkon varhaiskasvatuksen sekä moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.21. Suomalaisella viittomakielellä toimiminen, 30 osp (106346)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia viittomakieliselle kulttuurille ominaisilla tavoilla vuorovaikutuksessa ja järjestää fyysisen tilan viittomakieliseen keskusteluun sopivaksi
- toimia suomalaisella viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa

- keskustella suomalaisella viittomakielellä jokapäiväisen elämän tilanteissa ja yleisistä aihepiireistä käydyissä keskusteluissa
- käyttää suomalaista viittomakieltä oman ammatin työtehtävissä ja työelämän tilanteissa
- käyttää suomalaista viittomakieltä sen rakenteen mukaisesti
- muuntaa käyttämäänsä viittomakieltä tilanteen ja keskustelukumppanin mukaan
- kääntää työtehtäviinsä liittyen asiakkaan arkielämään liittyviä lyhyitä suomenkielisiä tekstejä viittomakielelle
- kertoa puhuttu kieli -viittomakieli -kaksikielisyyden merkityksestä ja viittomakielen oppimisesta ja omaksumisesta
- kertoa viittomakielestä, viittomakielisestä yhteisöstä ja tapakulttuurista, kuurojen esittävästä kulttuurista sekä viittomakielisen yhteisön historiasta
- arvioida omaa suomalaisen viittomakielen taitoaan ja kehittää sitä.

Arviointi

Opiskelija toimii viittomakieliselle kulttuurille ominaisilla tavoilla vuorovaikutuksessa ja järjestää fyysisen tilan viittomakieliseen keskusteluun sopivaksi.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• selvittää tarvittaessa etukäteen viittomakielisessä tilanteessa tarvittavia viittomia sanakirjoista ja muista luotettavista lähteistä • järjestää fyysisen tilan viittomakieliseen keskusteluun sopivaksi • aloittaa viittomakielisen keskustelun viittomakieliseen kulttuuriin kuuluvalla tavalla kahdenkeskisissä tilanteissa ja 3 – 4 henkilön pienryhmän kanssa hieman haparoiden • on katsekontaktissa keskustelukumppaniin tai keskustelukumppaneihin, ottaa osaa keskusteluun seuraamalla pääosin keskustelua, reagoimalla ja vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin tai pyyntöihin sekä viemällä keskustelua eteenpäin jonkin verran oma-aloitteisesti • lopettaa viittomakielisen keskustelun viittomakieliseen kulttuuriin kuuluvalla tavalla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• selvittää tarvittaessa etukäteen viittomakielisessä tilanteessa tarvittavia viittomia sanakirjoista ja muista luotettavista lähteistä • järjestää fyysisen tilan viittomakieliseen keskusteluun sopivaksi • aloittaa viittomakielisen keskustelun melko luontevasti viittomakieliseen kulttuuriin kuuluvalla tavalla erilaisissa tilanteissa kahden kesken, 3 – 5 henkilön pienryhmän ja suuremman ryhmän kanssa • on katsekontaktissa keskustelukumppaniin tai keskustelukumppaneihin, ottaa osaa keskusteluun seuraamalla keskustelua ja osallistumalla siihen viittomakieliseen kulttuuriin kuuluvalla tavalla vuorovaikutteisesti ja oma-aloitteisesti sekä ottaen ja antaen puheenvuoroja melko luontevasti • lopettaa viittomakielisen keskustelun viittomakieliseen kulttuuriin kuuluvalla tavalla eri tilanteissa melko luontevasti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• selvittää tarvittaessa etukäteen viittomakielisessä tilanteessa tarvittavia viittomia sanakirjoista ja muista luotettavista lähteistä • järjestää fyysisen tilan viittomakieliseen keskusteluun sopivaksi • aloittaa viittomakielisen keskustelun luontevasti ja sopivimmin viittomakielisen kulttuurin tavoin erilaisissa tilanteissa ja myös suuren ryhmän kanssa • valitsee tilanteeseen sopivimmat viittomakieliselle kulttuurille ominaiset keskustelun ylläpitämistavat ja käyttää niitä luontevasti • valitsee tilanteeseen sopivimmat viittomakieliselle kulttuurille ominaiset keskustelun lopettamismistavat ja käyttää niitä luontevasti.

Opiskelija toimii suomalaisella viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutus- ja viestintätilanteissa

Viittomakielen ymmärtäminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• saa selville pääasiat jokapäiväiseen elämään ja ammatillisiin tilanteisiin liittyvästä hidastempoisesta viittomisesta • ymmärtää rakenteellisesti yksinkertaistettua, lyhyin lausein ilmaistua, selkeää viittomista jokapäiväisistä asioista • ymmärtää tuttuja viittojia melko hyvin • antaa jonkin verran visuaalista palautetta viestin ymmärtämisestä ja mikäli ei ymmärrä, pyytää viittomaan uudelleen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ymmärtää vaivatta normaalitempoista viittomista yleisistä ja oman ammatin aihepiireistä, mutta joitakin yksityiskohtia asiasisällöstä saattaa jäädä ymmärtämättä ja virheet haittaavat joskus viestin ymmärtämistä • ymmärtää viittomakielen rakenteen mukaista pidempää yhtäjaksoista viittomista • ymmärtää tuttuja viittojia hyvin ja itselle uusia viittojia melko hyvin • antaa palautetta viestin ymmärtämisestä ja kysyy asioista, jotka ovat jääneet epäselviksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ymmärtää yleistä ja oman erityisalansa melko nopeastikin viitottua kieltä, joskus jos aihepiiri on vieras, ymmärtäminen vaatii ponnistelua • ymmärtää rakenteellisesti ja kielellisesti monimutkaista pitkää yhtäjaksoista viittomista • ymmärtää tuttuja ja itselle uusia viittojia hyvin • antaa aktiivisesti palautetta viestin ymmärtämisestä, korjaa ja täydentää ymmärrystään esittämällä täsmentäviä tarkkoja kysymyksiä.

Viittominen ja keskusteleminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• viittoo ymmärrettävästi, mutta hitaasti, katkonaisesti ja käyttää lyhyitä ilmauksia • kysyttäessä ilmaisee kahdenkeskisissä keskusteluissa mielipiteensä lyhyesti, pienryhmätilanteissa lyhyin puheenvuoroin • toimii rauhallisessa viittomakielisessä vuorovaikutuksessa ja keskustelussa hitaasti ja katkonaisesti • tulee toimeen viittomakielellä tutuissa ja helpoissa kielenkäyttötilanteissa, mutta uudet tilanteet aiheuttavat vaikeuksia viestinnässä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• viittoo normaalitempolla melko sujuvasti, puheenvuorot ovat yhtenäisiä ja luontevan pituisia kokonaisuuksia, epäluontevia ilmauksia saattaa esiintyä satunnaisesti • osallistuu keskusteluun kahdenkeskisissä keskusteluissa ja ryhmätilanteissa aktiivisesti, suurryhmätilanteissa jonkun verran • ilmaisee ja perustelee mielipiteitään yhteistyö- ja ryhmätilanteissa sekä osallistuu keskusteluun melko aktiivisesti ja luontevasti • toimii normaalitempoisessa viittomakielisessä vuorovaikutuksessa ja keskustelussa • tulee melko hyvin toimeen viittomakielellä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa ja selviytyy myös odottamattomissa viestintätilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• viittoo melko nopeasti, selkeästi ja sujuvasti, mutta monimutkaisimmat lauserakenteet saattavat tuottaa vaikeuksia • osallistuu keskusteluun kahdenkeskisissä keskusteluissa, ryhmätilanteissa ja suurryhmätilanteissa aloitteellisesti ja aktiivisesti • ilmaisee ja perustelee laajasti mielipiteitään yhteistyö- ja ryhmätilanteissa sekä osallistuu keskusteluun aktiivisesti, luontevasti ja keskustelua eteenpäin vieden • toimii melko nopeassakin viittomakielisessä vuorovaikutuksessa ja keskustelussa sujuvasti • tulee hyvin toimeen viittomakielellä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa ja toimii joustavasti myös odottamattomissa ja haastavissa viestintätilanteissa.

Opiskelija keskustelee suomalaisella viittomakielellä jokapäiväisen elämän tilanteissa ja yleisistä aihepiireistä käydyissä keskusteluissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ymmärtää ja tuottaa keskeistä jokapäiväisen elämän ja yleisten aihepiirien yleiskielen perusviittomistoa, mutta viittoessa viittomien rakenneosissa voi olla virheitä, jotka eivät kuitenkaan haittaa huomattavasti ymmärrettävyyttä • käyttää huuliota, jossa on vaikutteita suomen kielestä • sormittaa hitaasti • valitsee ajoittain asiayhteyteen merkitykseltään soveltumattomia viittomia • ilmaisee asiansa toisella tavalla kohtuullisen ymmärrettävästi, mikäli ei tiedä tarvitsemaansa viittomaa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ymmärtää ja tuottaa jokapäiväisen elämän ja yleisten aihepiirien yleiskielistä viittomistoa, mutta viittoessa viittomien rakenneosissa voi olla satunnaisia virheitä • käyttää viittomakielistä huuliota melko hyvin • sormittaa sujuvasti • valitsee asiayhteyteen merkitykseltään soveltumattomia viittomia hyvin satunnaisesti • viittoo asiansa toisella tavalla, mikäli ei tiedä tarvitsemaansa viittomaa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ymmärtää ja tuottaa laajasti jokapäiväisen elämän ja yleisten keskustelujen yleiskielistä viittomistoa, mutta viittoessa viittomien rakenneosissa voi olla satunnaisia virheitä • käyttää viittomakielistä huuliota • sormittaa sujuvasti ja nopeasti • käyttää joitakin yleisimmin käytettyjä viittomakielelle luonteenomaisia sanontatapoja (ns. idiomeja) • valitsee asiayhteyteen merkitykseltään sopivat viittomat • viittoo luontevasti asiansa toisella tavalla, mikäli ei tiedä tarvitsemaansa viittomaa.

Opiskelija käyttää suomalaista viittomakieltä oman ammatin työtehtävissä ja tilanteissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• pitää lyhyen esityksen, mutta viittomakielinen ilmaisu voi olla epäselvää, hajanaista ja epävarmaa • ymmärtää ja tuottaa keskeistä ammattiin liittyvää perusviittomistoa, mutta viittoessa viittomien rakenneosissa voi olla virheitä, jotka eivät kuitenkaan haittaa huomattavasti ymmärtämistä • saa pääpiirteissään ilmaistua viittomalla haluamansa asian ammatin työtehtävässä tai työelämän tilanteessa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• pitää lyhyen esityksen ja käyttää osittain tilanteeseen sopivaa viittomakielen rekisteriä • ymmärtää ja tuottaa ammattiin liittyvää viittomistoa, mutta viittoessa viittomien rakenneosissa voi olla satunnaisia virheitä • saa ilmaistua viittomalla haluamansa asian ammatin työtehtävässä tai työelämän tilanteessa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteeseen sopivaa viittomakielen rekisteriä • ymmärtää ja tuottaa laajasti ammattiin liittyvää viittomistoa, mutta viittoessa viittomien rakenneosissa voi olla satunnaisia pieniä virheitä • saa ilmaistua viittomalla haluamansa asian vaivatta ammatin työtehtävässä tai työelämän tilanteessa.

Opiskelija käyttää suomalaista viittomakieltä sen rakenteen mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää 3–4 viittoman ilmauksia ja erilaisia lausetyyppejä (toteavat, kielto-, kysymys-, pyyntö-, käsky- ja varoituslauseet), mutta ilmaisuissa on puutteita ja epävarmuutta • tukeutuu vahvasti puhutun kielen sanajärjestykseen, mikä hankaloittaa joskus viitotun asian ymmärrettävyyttä • ilmaisee itseään nominaaliviittomien, perusverbaalien ja jonkin verran monisuuntaisten verbaalien avulla • käyttää ja ymmärtää produktiivisen leksikon kuvailevia viittomia tutuissa ilmauksissa • käyttää osoituksia ja monisuuntaisia verbaaleja läsnä olevien kohteiden mukaan • viittaa keskustelutilanteen ulkopuolisiin asioihin luomalla joskus paikkoja edessään olevaan tilaan osoittamalla • käyttää vähän osoituksia ja monisuuntaisia verbaaleja ja niiden käytössä on epäjohdonmukaisuutta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää luontevan pituisia ilmauksia ja eri lausetyyppejä selkeästi • tukeutuu jonkin verran puhutun kielen sanajärjestykseen, mutta käytetty viittomajärjestys ei yleensä hankaloita tekstin ymmärrettävyyttä • ilmaisee itseään melko monipuolisesti nominaaliviittomien, perusverbaalien ja monisuuntaisten verbaalien avulla • käyttää produktiivisen leksikon kuvailevia viittomia jonkin verran • käyttää osoituksia ja monisuuntaisia verbaaleja läsnä olevien kohteiden mukaan • viittaa keskustelutilanteen ulkopuolisiin asioihin luomalla paikkoja tilaan eri tavoin • käyttää paikkoja, osoituksia ja monisuuntaisia verbaaleja, mutta joskus niiden käytössä on epäjohdonmukaisuutta • käyttää jonkin verran roolinvaihtoa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää pitkiä kokonaisuuksia, joissa on eripituisia ilmauksia ja käyttää eri lausetyyppejä selkeästi ja luontevasti • käyttää lauseissa viittomajärjestystä, joka on asiayhteyteen ja tarkoitukseensa sopiva • ilmaisee itseään monipuolisesti nominaaliviittomien, perusverbaalien ja monisuuntaisten verbaalien avulla • käyttää produktiivisen leksikon kuvailevia viittomia melko aktiivisesti ja luontevasti • käyttää osoituksia ja monisuuntaisia verbaaleja läsnä olevien kohteiden mukaan • viittaa keskustelutilanteen ulkopuolisiin asioihin luomalla paikkoja tilaan loogisesti ja eri tavoin • käyttää tilaa ja luotuja paikkoja aktiivisesti, johdonmukaisesti ja luontevasti • käyttää roolinvaihtoa luontevasti eläytyen, aktiivisesti ja sujuvasti.

Opiskelija muuntaa käyttämäänsä viittomakieltä tilanteen ja keskustelukumppanin mukaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• viittoo samalla tavalla riippumatta siitä, mikä tilanne on • viittoo samalla tavalla riippumatta siitä, kuka hänen viittomakieltä käyttävä keskustelukumppaninsa on
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• muuntaa jonkin verran viittomakielistä ilmaisuaan eri tilanteissa • muuntaa jonkin verran viittomakielistä ilmaisuaan sekä viittomisen selkeyttä ja nopeutta vastaanottajan iän, kehityksen tai viittomakielen taidon mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• muuntaa viittomakielistä ilmaisuaan eri tilanteissa • muuntaa melko aktiivisesti viittomakielistä ilmaisuaan sekä viittomisen selkeyttä ja nopeutta vastaanottajan iän, kehityksen tai viittomakielen taidon mukaan.

Opiskelija kääntää työtehtäviinsä liittyen asiakkaan arkielämään liittyviä lyhyitä suomenkielisiä tekstejä viittomakielelle.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kääntää pääasiat yksinkertaisista, lyhyistä teksteistä viittomakielelle • käännöksessä on melko paljon sellaisia lähdekielen vaikutteita, jotka häiritsevät ymmärrettävyyttä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kääntää melko tarkasti lyhyitä tekstejä viittomakielelle • käännös on pääosin viittomakielen rakenteen mukainen • ottaa jonkin verran huomioon asiakkaiden käyttämää viittomakielen rekisteriä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kääntää sujuvasti ja tarkasti lyhyitä tekstejä viittomakielelle • käännös on viittomakielen rakenteen mukainen • ottaa huomioon asiakkaiden käyttämän viittomakielen rekisterin.

Opiskelija kertoo puhuttu kieli – viittomakieli -kaksikielisyyden merkityksestä ja viittomakielen oppimisesta ja omaksumisesta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kertoo viittomakielisen henkilön kielellisistä oikeuksista • kertoo pääpiirteittäin puhuttu kieli – viittomakieli -kaksikielisyyden merkityksestä • kertoo pääpiirteittäin viittomakielen oppimisen ja omaksumisen piirteistä • kertoo lapsen viittomakielen kehitykseen vaikuttavista tekijöistä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kertoo viittomakielisen henkilön kielellisistä oikeuksista • kertoo puhuttu kieli – viittomakieli -kaksikielisyyden merkityksestä • kertoo viittomakielen oppimisen ja omaksumisen piirteistä • kertoo lapsen viittomakielen kehitykseen vaikuttavista tekijöistä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kertoo viittomakielisen henkilön kielellisistä oikeuksista • kertoo laajasti puhuttu kieli – viittomakieli -kaksikielisyyden merkityksestä • kertoo laajasti viittomakielen oppimisen ja omaksumisen piirteistä selittäen ja käyttäen esimerkkejä • kertoo laajasti lapsen viittomakielen kehitykseen vaikuttavista tekijöistä.

Opiskelija kertoo viittomakielestä, viittomakielisestä yhteisöstä ja tapakulttuurista, kuurojen esittävästä kulttuurista sekä viittomakielisen yhteisön historiasta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kertoo pääpiirteet viittomakielestä, viittomakielisestä yhteisöstä ja tapakulttuurista, kuurojen esittävästä kulttuurista sekä viittomakielisen yhteisön historian vaiheista ja käyttää niihin liittyviä asianmukaisia käsitteitä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kertoo viittomakielestä, viittomakielisestä yhteisöstä ja tapakulttuurista, kuurojen esittävästä kulttuurista sekä viittomakielisen yhteisön historian vaiheista melko laajasti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kertoo viittomakielestä, viittomakielisestä yhteisöstä ja tapakulttuurista, kuurojen esittävästä kulttuurista sekä viittomakielisen yhteisön historian vaiheista monipuolisesti ja laajasti.

Opiskelija arvioi omaa suomalaisen viittomakielen taitoaan ja kehittää sitä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi omaa suomalaisen viittomakielen taitoaan, mutta arviointi voi olla osittain epärealistista ja kapea-alaista • tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan suomalaisen viittomakielen taidossa • kertoo jonkin tavan ylläpitää kielitaitoaan • ottaa vastaan palautetta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi omaa suomalaisen viittomakielen taitoaan melko realistisesti useasta näkökulmasta ja perustellen • tunnistaa melko realistisesti vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan suomalaisen viittomakielen taidossa • kertoo, miten ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan, ja asettaa jonkin tavoitteen kehittymiselleen • ottaa vastaan palautetta kehityshaluisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi omaa suomalaisen viittomakielen taitoaan realistisesti useasta näkökulmasta ja laajasti perustellen • tunnistaa monipuolisesti vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan suomalaisen viittomakielen taidossa • kertoo, miten ylläpitää ja kehittää monipuolisesti kielitaitoaan, ja asettaa tavoitteita kehittymiselleen • ottaa vastaan palautetta kehityshaluisesti ja muuttaa tekemistään.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla suomalaista viittomakieltä käyttävässä ympäristössä suomalaisella viittomakielellä toimimisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin**.**

2.22. Kommunikointikeinojen käyttö vuorovaikutuksen edistämisessä, 20 osp (106337)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tukea ja edistää vuorovaikutusta työssään esteettömän viestinnän periaatteiden mukaisesti
- havainnoida ja käyttää olemuskieltä ja eleilmaisua vuorovaikutustilanteissa
- käyttää tukiviittomia vuorovaikutustilanteissa ja tukea asiakasta niiden käytössä
- käyttää viitottua puhetta vuorovaikutustilanteissa ja tukea asiakasta sen käytössä
- käyttää asiakkaan tarpeiden mukaisesti esineitä, merkkejä ja kuvia vuorovaikutustilanteissa ja tukea häntä niiden käytössä
- käyttää piirtämistä vuorovaikutustilanteissa puhutun viestimisen tukena
- käyttää kirjoittamista ja sormittamista vuorovaikutustilanteissa
- käyttää selkokieltä puheessa ja vuorovaikutuksessa sekä kirjoitettua selkokieltä
- käyttää asiakkaan käyttämiä kommunikoinnin apuvälineitä, laitteita ja kommunikointisovelluksia hänen kommunikaationsa ja vuorovaikutuksensa tukemisessa

- käyttää kommunikoinnin materiaaleja asiakkaan kommunikaation ja vuorovaikutuksen tukemisessa
- välittää työtehtäviinsä liittyen pienimuotoisia viestejä asiakkaan ja jonkun toisen henkilön välillä arkipäivän tilanteissa
- toimia kommunikoinnin kuntoutuksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti
- ottaa vuorovaikutustilanteissa huomioon yksilöllisesti eri asiakasryhmien kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen häiriöiden syitä ja muotoja
- käyttää tietoa kielen ja puheen kehityksen tyypillisistä ja poikkeavista piirteistä vuorovaikutustilanteissa, ohjaamisessa, kielen kehityksen tukemisessa ja edistämisessä
- kehittää ja ylläpitää omaa ammattitaitoaan.

Arviointi

Opiskelija tukee ja edistää vuorovaikutusta työssään esteettömän viestinnän periaatteiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kommunikoi ja on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa tämän kommunikointikeinolla pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • tukee omalla toiminnallaan asiakkaan kieli- ja kommunikointitaitojen kehittymistä, mutta tarvitsee vielä työryhmältä tukea • ilmaisee itseään ymmärrettävästi • toimii vuorovaikutteisesti ja asiakkaan yhdenvertaisuutta edistäen • käyttää tulkkia ja toimii oikein tulkkaustilanteissa vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun periaatteiden mukaisesti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea.
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kommunikoi ja on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa tämän kommunikointikeinolla • tukee omalla toiminnallaan asiakkaan kieli- ja kommunikointitaitojen kehittymistä • edistää vuorovaikutustilanteiden syntymistä eri ihmisten välillä • ilmaisee itseään selkeästi • toimii aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa • kohtaa asiakkaan yksilöllisesti ja asiakkaan yhdenvertaisuutta edistäen • käyttää tulkkia ja toimii oikein tulkkaustilanteissa vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun periaatteiden mukaisesti • ohjaa asiakasta tulkkauspalvelun käytössä.
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kommunikoi ja on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa tämän kommunikointikeinolla sujuvasti • tukee monipuolisesti ja johdonmukaisesti omalla toiminnallaan asiakkaan kieli- ja kommunikointitaitojen kehittymistä • edistää monipuolisten vuorovaikutustilanteiden syntymistä eri ihmisten välillä • ilmaisee itseään selkeästi eri tilanteisiin soveltuvalla tavalla • toimii aloitteellisesti ja luontevasti vuorovaikutustilanteissa • kohtaa asiakkaan yksilöllisesti ja asiakkaan yhdenvertaisuutta edistäen • tukee työyhteisönsä kommunikointitaitoja omalla esimerkillään • käyttää tulkkia luontevasti ja toimii sujuvasti tulkkaustilanteissa vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun periaatteiden mukaisesti • ohjaa asiakasta tulkkauspalvelun käytössä erilaisissa tilanteissa.

Opiskelija havainnoi ja käyttää olemuskieltä ja eleilmaisua vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarkkailee ja tunnistaa asiakkaiden olemuskieltä ja eleilmaisua • tulkitsee asiakkaan tutut olemuskielen ja eleilmaisun viestit • pyytää apua asiakkaan uusien viestien tulkintaan • tunnistaa omassa viestinnässään käyttämäänsä eleilmaisua
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tarkkailee aktiivisesti ja tulkitsee yleensä oikein asiakkaiden olemuskieltä ja eleilmaisua • hyödyntää viestinnässään tietoisesti olemuskieltä ja eleilmaisua
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tarkkailee aktiivisesti ja tulkitsee oikein asiakkaiden olemuskielisiä ja eleilmaisullisia viestejä • hyödyntää ja käyttää omassa viestinnässään aktiivisesti ja monipuolisesti vuorovaikutustilanteissa olemuskieltä ja eleilmaisua • huomioi asiakkaan yksilölliset tarpeet ja tilanteen vuorovaikutuksessa monipuolisesti.

Opiskelija käyttää tukiviittomia vuorovaikutustilanteissa ja tukee asiakasta niiden käytössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• luo katsekontaktin keskustelukumppaniinsa • huomioi yleensä visuaalisen esteettömyyden viittoessaan • käyttää selkeää puhetta viittoessaan • tuottaa viittomat samanaikaisesti puhutun sanan kanssa • käyttää puhuessaan tukiviittomia melko selkeästi • viittoo ja ymmärtää keskeiset jokapäiväisessä elämässä ja työtehtävissä tarvittavat perusviittomat • viittoo niin, että viittomien rakenneosissa on joskus virheitä ja epätarkkuuksia, jotka eivät kuitenkaan haittaa huomattavasti viestin ymmärtämistä • valitsee joskus asiayhteyteen soveltumattomia viittomia • tarvitsee ajoittain tukea viitottavien sanojen valinnassa • tarvitsee ajoittain muistutusta viittomien aktiivisemmasta käytöstä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• luo katsekontaktin keskustelukumppaniinsa ja ylläpitää sitä viittoessaan • huomioi visuaalisen esteettömyyden viittoessaan • käyttää selkeää puhetta viittoessaan asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioiden • tuottaa viittomat samanaikaisesti puhutun sanan kanssa • käyttää puhuessaan tukiviittomia selkeästi • viittoo ja ymmärtää jokapäiväisessä elämässä ja työtehtävissä tarvittavan viittomiston • viittoo niin, että viittomien rakenneosissa on joskus virheitä ja epätarkkuuksia, jotka eivät kuitenkaan haittaa viestin ymmärtämistä • valitsee tilanteeseen ja asiayhteyteen soveltuvat viittomat • hallitsee keskeiset viittomat niin, että oma ilmaisu on yleensä sujuvaa ja luontevaa • käyttää säännöllisesti tukiviittomia
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• luo katsekontaktin keskustelukumppaniinsa ja ylläpitää sitä aktiivisesti viittoessaan • huomioi aktiivisesti ja johdonmukaisesti visuaalisen esteettömyyden viittoessaan • käyttää johdonmukaisesti, varmasti ja asiakkaan tarpeet huomioiden selkeää puhetta viittoessaan • hallitsee puheilmaisun ja viittomisen samanaikaisuuden sujuvasti • käyttää puhuessaan tukiviittomia luontevasti, varmasti ja sujuvasti • viittoo ja ymmärtää laajasti ja monipuolisesti jokapäiväisessä elämässä ja työtehtävissä tarvittavaa viittomistoa • tuottaa viittomat yleensä rakenteellisesti oikein ja selkeästi • valitsee tilanteeseen ja asiayhteyteen hyvin soveltuvat viittomat • valitsee asiakkaan kommunikointitaitoihin soveltuvat ja niitä kehittävät viittomat • ilmaisu on monipuolista ja rikasta.

Opiskelija käyttää viitottua puhetta vuorovaikutustilanteissa ja tukee asiakasta sen käytössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• luo katsekontaktin keskustelukumppaniinsa • huomioi yleensä visuaalisen esteettömyyden viittoessaan • käyttää viitottua puhetta tavallisimmissa elämäntilanteissa • tuottaa viittomat samanaikaisesti puhutun sanan kanssa • käyttää melko selkeää huuliota • puhuu ja viittoo hitaasti ja katkonaisesti • tuottaa kokonaisia lauseita viitotulla puheella • viittoo ja ymmärtää keskeiset jokapäiväisen elämän ja työtehtävissä tarvittavat perusviittomat • viittoo niin, että viittomien rakenneosissa on joskus virheitä ja epätarkkuuksia • käyttää huuliota tai sormiaakkosviestintää tilanteissa, joissa ei tiedä sanalle oikeaa viittomaa • tarvitsee tukea viittomien valinnassa • käyttää tilankäyttöä, osoituksia ja monisuuntaisia verbaaleja vähän ja niiden käytössä on epäjohdonmukaisuutta • käyttää sormiaakkosviestintää
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• luo katsekontaktin keskustelukumppaniinsa ja ylläpitää sitä viittoessaan • huomioi visuaalisen esteettömyyden viittoessaan • käyttää viitottua puhetta eri elämäntilanteissa • tuottaa viittomat samanaikaisesti puhutun sanan kanssa • käyttää selkeää huuliota • puhuu ja viittoo selkeästi ja melko sujuvasti • käyttää säännöllisesti ja melko sujuvasti viitottua puhetta • hallitsee keskeiset viittomat niin, että oma ilmaisu harvoin takeltelee • viittoo ja ymmärtää jokapäiväisen elämän ja työtehtävissä tarvittavan viittomiston • viittoo niin, että viittomien rakenneosissa on joskus virheitä ja epätarkkuuksia, jotka eivät kuitenkaan haittaa viestin ymmärtämistä • valitsee yleensä asiayhteyteen sopivat viittomat • käyttää tilankäyttöä, osoituksia ja monisuuntaisia verbaaleja, mutta tilankäytössä on joskus epäjohdonmukaisuutta • käyttää sormiaakkosviestintää sujuvasti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• luo katsekontaktin keskustelukumppaniinsa ja ylläpitää sitä aktiivisesti viittoessaan • huomioi aktiivisesti ja johdonmukaisesti visuaalisen esteettömyyden viittoessaan • käyttää viitottua puhetta eri elämäntilanteissa luontevasti, varmasti ja sujuvasti • puhuu ja viittoo selkeästi ja sujuvasti • käyttää erittäin selkeää huuliota • viittoo ja ymmärtää laajasti jokapäiväisessä elämässä ja työtehtävissä tarvittavaa viittomistoa • tuottaa viittomat yleensä rakenteellisesti oikein, huolellisesti, selkeästi ja samanaikaisesti puheen kanssa • valitsee asiayhteyteen hyvin sopivat viittomat • valitsee asiakkaan kommunikointitaitoihin soveltuvat viittomat

	• käyttää tilankäyttöä, osoituksia, monisuuntaisia verbaaleja ja roolinvaihtoa johdonmukaisesti, luontevasti ja sujuvasti • käyttää sormiaakkosviestintää sujuvasti ja varmasti eri tilanteissa.

Opiskelija käyttää asiakkaan tarpeiden mukaisesti esineitä, merkkejä ja kuvia vuorovaikutustilanteissa ja tukee häntä niiden käytössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää esineitä kommunikointitilanteissa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea niiden valinnassa • käyttää merkkejä kommunikointitilanteissa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea niiden valintaan ja käyttämiseen • käyttää kuvia tutuissa kommunikointitilanteissa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea niiden valintaan ja käyttämiseen • selvittää asiakkaan esinein, merkein tai kuvin tuotettujen ilmaisujen merkityksiä • suunnittelee ja toteuttaa vuorovaikutustilanteen, jossa kommunikoi asiakkaan kanssa hänen käyttämällään keinolla pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää esineitä kommunikointitilanteissa sujuvasti ja tukee asiakasta niiden käytössä, mutta tarvitsee ajoittain työryhmän tukea niiden valinnassa • käyttää merkkejä kommunikointitilanteissa sujuvasti ja tukee asiakasta niiden käytössä, mutta tarvitsee ajoittain työryhmän tukea niiden valinnassa • käyttää kuvia kommunikointitilanteissa luontevasti ja tukee asiakasta niiden käytössä, mutta tarvitsee ajoittain työryhmän tukea niiden valinnassa • selvittää aktiivisesti asiakkaan esinein, merkein tai kuvin tuotettujen ilmaisujen merkityksiä • suunnittelee ja toteuttaa vuorovaikutustilanteen, jossa kommunikoi asiakkaan kanssa hänen käyttämällään keinolla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää esineitä kommunikointitilanteissa luontevasti ja tukee asiakasta niiden käytössä hänen tarpeensa monipuolisesti huomioiden • käyttää merkkejä kommunikointitilanteissa luontevasti ja tukee asiakasta niiden käytössä hänen tarpeensa monipuolisesti huomioiden • käyttää kuvia kommunikointitilanteissa sujuvasti ja tukee asiakasta niiden käytössä hänen tarpeensa monipuolisesti huomioiden • selvittää aktiivisesti ja johdonmukaisesti asiakkaan esinein, merkein tai kuvin tuotettujen ilmaisujen merkityksiä • suunnittelee ja toteuttaa vuorovaikutustilanteen, jossa kommunikoi asiakkaan kanssa hänen käyttämällään keinolla asiakkaan tarpeet monipuolisesti huomioiden.

Opiskelija käyttää piirtämistä vuorovaikutustilanteissa puhutun viestimisen tukena.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää piirtämistä melko sujuvasti tavallisimmissa arjen vuorovaikutustilanteissa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea piirretyn viestin rakentamisessa • puhuu melko selkeästi piirtäessään • rakentaa piirretyn viestin niin, että se tukee melko hyvin viestin ymmärtämistä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää piirtämistä sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • puhuu selkeästi ja sujuvasti piirtäessään • rakentaa piirretyn viestin loogisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää piirtämistä luontevasti, varmasti ja sujuvasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • valitsee tilanteeseen ja asiakkaan kommunikointitaitoihin hyvin soveltuvan piirtämistavan ja -välineen • hallitsee piirroskommunikointia niin, että ilmaisu on monipuolista ja rikasta • puhuu selkeästi ja sujuvasti piirtäessään • rakentaa piirretyn viestin loogisesti.

Opiskelija käyttää kirjoittamista ja sormittamista vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää tarvittaessa kirjoittamista tukemaan kommunikointia • tuottaa viestiessään keskeiset käsitteet kirjoittamalla ja pyytää tarvittaessa työryhmältä tukea • tuottaa kirjoitetun viestin melko selkeästi • käyttää tarvittaessa sormittamista tukemaan kommunikointia • tuottaa sormiaakkoset oikein, mutta vielä hitaasti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää tarvittaessa kirjoittamista tukemaan kommunikointia • tuottaa viestiessään keskeiset käsitteet kirjoittamalla • tuottaa kirjoitetun viestin selkeästi • käyttää tarvittaessa sormittamista tukemaan kommunikointia • tuottaa sormiaakkoset oikein • huomioi asiakkaan yksilöllisiä tarpeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää tarvittaessa kirjoittamista tukemaan kommunikointia • tuottaa viestiessään keskeiset käsitteet kirjoittamalla loogisesti • tuottaa kirjoitetun viestin selkeästi • käyttää tarvittaessa sormittamista tukemaan kommunikointia • tuottaa sormiaakkoset oikein ja sujuvasti • huomioi asiakkaan yksilöllisiä tarpeita kirjoituksen ja sormiaakkosten käytössä monipuolisesti ja luovasti.

Opiskelija käyttää selkokieltä puheessa ja vuorovaikutuksessa sekä kirjoitettua selkokieltä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kirjoittaa selkokieltä pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • puhuu selkeästi ja viestiä yksinkertaistaen asiakkaan tarpeet huomioiden, mutta tarvitsee vielä siinä muistuttamista ja ilmaisun mukauttamiseen tukea
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• kirjoittaa selkokieltä käyttäen selkokielen keinoja • mukauttaa puhutut viestit sujuvasti yksinkertaisiksi huomioiden asiakkaan tarpeet
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• kirjoittaa hyvää selkokieltä ja käyttää monipuolisesti selkokielen keinoja • käyttää luontevasti selkokieltä puheessa ja vuorovaikutuksessa asiakkaan tarpeet monipuolisesti huomioiden.

Opiskelija käyttää asiakkaan käyttämiä kommunikoinnin apuvälineitä, laitteita ja kommunikointisovelluksia hänen kommunikaationsa ja vuorovaikutuksensa tukemisessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää asiakkaan käyttämää kommunikointilaitetta pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • käyttää asiakkaan mobiililaitteessa olevaa kommunikointiohjelmaa ja -sovellusta pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • käyttää asiakkaan käyttämää symboli- ja työkaluohjelmaa, -sovellusta ja helppokäyttötoimintoa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • käyttää asiakkaan käyttämiä tietokoneen käyttöön liittyviä apuvälineitä ja -ohjelmia pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • käyttää asiakkaalle soveltuvaa osoittamistapaa (osoittaminen sormella, otsatikulla, askeltaminen) pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huolehtii asiakkaan käyttämän mobiililaitteen tai tietokoneen toimintakunnosta omalla vastuualueellaan pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • avustaa kuulon apuvälineiden käytössä • huolehtii kuulokojeen toimintakunnosta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää sujuvasti asiakkaan käyttämää kommunikointilaitetta • käyttää sujuvasti asiakkaan mobiililaitteessa olevaa kommunikointiohjelmaa ja -sovellusta • käyttää sujuvasti asiakkaan käyttämää symboli- ja työkaluohjelmaa, -sovellusta ja helppokäyttötoimintoa • käyttää sujuvasti asiakkaan käyttämiä tietokoneen käyttöön liittyviä apuvälineitä ja -ohjelmia • käyttää sujuvasti asiakkaalle soveltuvaa osoittamistapaa • huolehtii asiakkaan käyttämän mobiililaitteen tai tietokoneen toimintakunnosta omalla vastuualueellaan • ohjaa ja avustaa kuulon apuvälineiden käytössä • huolehtii aktiivisesti kuulokojeen toimintakunnosta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää sujuvasti ja varmasti asiakkaan käyttämää kommunikointilaitetta • käyttää sujuvasti ja varmasti asiakkaan käyttämässä mobiililaitteessa olevaa kommunikointiohjelmaa ja -sovellusta • käyttää sujuvasti ja varmasti asiakkaan käyttämää symboli- ja työkaluohjelmaa ja -sovellusta • käyttää sujuvasti ja varmasti asiakkaan käyttämiä tietokoneen käyttöön liittyviä apuvälineitä ja -ohjelmia • käyttää sujuvasti ja varmasti asiakkaalle soveltuvaa osoittamistapaa • huolehtii aktiivisesti ja itsenäisesti asiakkaan käyttämän mobiililaitteen tai tietokoneen toimintakunnosta omalla vastuualueellaan • ohjaa ja avustaa kuulon apuvälineiden käytössä • huolehtii kuulon ja kuuntelun apuvälineiden toimintakunnosta.

Opiskelija käyttää kommunikoinnin materiaaleja asiakkaan kommunikaation ja vuorovaikutuksen tukemisessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää kommunikoinnissa asiakkaan tarpeen mukaisesti kuvia, kuvakansioita, kommunikointitauluja, toimintaohjeita, tekstejä tai esineitä, pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • valmistaa kommunikointikeinoon liittyviä materiaaleja työryhmän ohjeen mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää aktiivisesti kommunikoinnissa asiakkaan tarpeen mukaisesti kuvia, kuvakansioita, kommunikointitauluja, toimintaohjeita, tekstejä tai esineitä • ideoi ja valmistaa kommunikointikeinoon liittyviä materiaaleja asiakkaan kommunikointitarpeet huomioiden työryhmän ohjeen mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää aktiivisesti ja monipuolisesti kommunikoinnissa asiakkaan tarpeiden mukaisesti kuvia, kuvakansioita, kommunikointitauluja, toimintaohjeita, tekstejä tai esineitä • ideoi ja valmistaa työryhmän ohjeen mukaisesti kommunikointikeinoon liittyviä materiaaleja monipuolisesti asiakkaan yksilölliset kommunikointitarpeet huomioiden.

Opiskelija välittää työtehtäviinsä liittyen pienimuotoisia viestejä asiakkaan ja jonkun toisen henkilön välillä arkipäivän tilanteissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• välittää lyhyitä viestejä toimien tulkkauksen eettisten periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• välittää lyhyitä viestejä sujuvasti toimien tulkkauksen eettisten periaatteiden mukaisesti • ottaa huomioon asiakkaiden tarpeita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• välittää lyhyitä viestejä sujuvasti toimien tulkkauksen eettisten periaatteiden mukaisesti • ottaa huomioon asiakkaiden tarpeita monipuolisesti.

Opiskelija toimii kommunikoinnin kuntoutuksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää työssään tietoa keskeisistä kommunikoinnin kuntoutusprosessiin liittyvistä säädöksistä ja periaatteista • osallistuu kommunikoinnin kuntoutuksen asiantuntijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön • havaitsee kommunikointiin liittyviä haasteita pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää työssään tietoa kommunikoinnin kuntoutusprosessiin liittyvistä säädöksistä ja periaatteista • käyttää työssään kommunikoinnin kuntoutuksen prosessiin ja kuntouttajiin liittyvää tietoa • tekee yhteistyötä asiantuntijoiden kanssa • havainnoi ja havaitsee kommunikointiin liittyviä haasteita ja ottaa niitä esille työtehtävissä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää ja hyödyntää työssään kommunikoinnin prosessiin liittyviä säädöksiä ja periaatteita itsenäisesti ja monipuolisesti • havainnoi, tunnistaa ja kartoittaa kommunikointiin liittyviä haasteita ja ottaa niitä aktiivisesti esille työtehtävissä • toimii aktiivisesti yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa • opastaa tarvittaessa asiakasta ja hänen lähipiiriään hakeutumaan hänelle mahdollisesti soveltuvien palveluiden piiriin.

Opiskelija ottaa vuorovaikutustilanteissa huomioon yksilöllisesti eri asiakasryhmien kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen häiriöiden syitä ja muotoja.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää työssään tietoa puheen motorisia häiriöitä aiheuttavista vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • käyttää työssään tietoa kielellisen kyvyn häiriöistä aiheuttavista vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • käyttää työssään tietoa kuulemiseen liittyvistä vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • käyttää työssään tietoa siitä, miten toimitaan asiakkaan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • kertoo työyhteisössä turvallisuutta uhanneista tilanteista
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää työssään tietoa puheen motorisia häiriöitä aiheuttavista vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle • käyttää työssään tietoa kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavista vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle • käyttää työssään tietoa kuulemiseen liittyvistä vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle • käyttää työssään tietoa siitä, miten toimia asiakkaan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti, ja osaa huolehtia omasta turvallisuudestaan näissä tilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää monipuolisesti työssään tietoa puheen motorisia häiriöitä aiheuttavista vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle • käyttää monipuolisesti työssään tietoa kielellisen kyvyn häiriöitä aiheuttavista vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle • käyttää monipuolisesti työssään tietoa kuulemiseen liittyvistä vammoista, oireyhtymistä ja sairauksista sekä niiden vaikutuksista asiakkaalle • varautuu etukäteen mahdollisiin ennalta arvaamattomiin ja uhkatilanteisiin toimiessaan asiakkaiden parissa ja osaa toimia niissä asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioittaen.

Opiskelija käyttää tietoa kielen ja puheen kehityksen tyypillisistä ja poikkeavista piirteistä vuorovaikutustilanteissa, ohjaamisessa, kielen kehityksen tukemisessa ja edistämisessä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää työssään tietoa keskeisistä tyypillisen kielen ja puheen kehityksen vaiheista pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • ottaa toiminnassaan huomioon poikkeavan kielen ja puheen kehityksen piirteitä ja niiden vaikutuksia asiakkaan kommunikointiin pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• hyödyntää työssään tietoa tyypillisen kielen ja puheen kehityksen vaiheista • ottaa toiminnassaan huomioon poikkeavan kielen ja puheen kehityksen piirteitä ja niiden vaikutuksia asiakkaan kommunikointiin • ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaiden erityistarpeita ja tukee ja edistää heidän kielen ja puheen kehitystään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• soveltaa työssään monipuolisesti tietoa tyypillisen kielen ja puheen kehityksen vaiheista • ottaa toiminnassaan huomioon monipuolisesti ja itsenäisesti poikkeavan kielen ja puheen kehityksen piirteitä ja niiden vaikutuksia asiakkaan kommunikointiin • huomioi asiakkaiden erityistarpeita ja tukee ja edistää heidän kielen ja puheen kehitystään aktiivisesti.

Opiskelija kehittää ja ylläpitää omaa ammattitaitoaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • hyödyntää niitä toiminnassaan • arvioi ammatillista kehittymistään • asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulle • ottaa vastaan palautetta • muuttaa toimintaansa saamansa palautteen perusteella • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi realistisesti vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • arvioi monipuolisesti ammatillista kehittymistään • asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulle • kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella • antaa rakentavaa palautetta työyhteisössä • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja • perustelee toimintaansa liittyviä ratkaisuja ammatilliseen tietoon nojautuen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi realistisesti ja monipuolisesti vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • hyödyntää niitä toiminnassaan perustellusti • arvioi monipuolisesti ammatillista kehittymistään • asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulleen perustellen toimintaansa • kehittää toimintaansa aktiivisesti saamansa palautteen perusteella • antaa rakentavaa palautetta • tekee kehittämisehdotuksia työyhteisössä perustellen toimintaansa • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja aktiivisesti • perustelee toimintaansa liittyviä ratkaisuja monipuolisesti ammatilliseen tietoon nojautuen.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla eri kommunikointikeinoja käyttävässä ympäristössä kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen edistämisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.23. Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen ohjaaminen, 20 osp (106336)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä kasvatus-, ohjaus- ja opetusalan arvoperustan, ammattietiikan, säädösten, ohjaavien asiakirjojen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti
- ottaa työssään huomioon oppilaan tai opiskelijan yleiset kehitysvaiheet ja kehityshäiriöt sekä tukee kouluikäisen ja nuoren fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä

- kunnioittaa oppilaiden tai opiskelijoiden moninaisuutta
- ohjata oppilasta tai opiskelijaa selviytymään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä tai hänen käyttämällään puhetta tukevalla, täydentävällä ja korvaavalla kommunikointikeinolla
- tukea oppilaan tai opiskelijan oppimista ja taitojen kehittymistä
- ohjata ja avustaa erityistä ja yksilöllistä tukea tarvitsevaa oppilasta tai opiskelijaa turvallisesti tämän oppimis- ja toimintaympäristössä
- ohjata ja avustaa erityistä ja yksilöllistä tukea erityisesti kommunikoinnissa tarvitsevaa oppilasta tai opiskelijaa oppimis- ja toimintatilanteissa
- huolehtia oppilaan tai opiskelijan turvallisuudesta ja toimii rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa säädösten ja oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti
- huolehtia oppimisympäristöstä
- toimia yhteistyössä oppilaan tai opiskelijan, hänen huoltajiensa, lähipiirinsä sekä moniammatillisen työryhmän kanssa
- työskennellä huomioiden työturvallisuuden, ergonomian ja työhyvinvoinnin
- arvioida ja kehittää osaamistaan.

Arviointi

Opiskelija työskentelee kasvatus-, ohjaus- ja opetusalan arvoperustan, ammattietiikan, säädösten, ohjaavien asiakirjojen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• työskentelee noudattaen kasvatus-, ohjaus- ja opetusalan säädöksiä, ohjaavia asiakirjoja ja toimintaperiaatteita pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • noudattaa salassapitovelvollisuutta • noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • noudattaa oppilaitoksen ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii oppilaitoksen ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla pyytäen työryhmältä tukea uusissa tilanteissa • toimii oppilaan tai opiskelijan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• työskentelee noudattaen kasvatus-, ohjaus- ja opetusalan säädöksiä, ohjaavia asiakirjoja ja toimintaperiaatteita • noudattaa salassapitovelvollisuutta • noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • noudattaa oppilaitoksen ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii oppilaitoksen ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla myös uusissa tilanteissa • toimii oppilaan tai opiskelijan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• työskentelee noudattaen kasvatus-, ohjaus- ja opetusalan säädöksiä, ohjaavia asiakirjoja ja toimintaperiaatteita • noudattaa salassapitovelvollisuutta • noudattaa lastensuojelulain mukaista ilmoitusvelvollisuutta • noudattaa oppilaitoksen ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii oppilaitoksen ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla myös uusissa tilanteissa ja ratkaisee työhönsä liittyviä eettisiä haasteita • toimii aktiivisesti ja johdonmukaisesti oppilaan tai opiskelijan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen.

Opiskelija ottaa työssään huomioon oppilaan tai opiskelijan yleiset kehitysvaiheet ja kehityshäiriöt sekä tukee kouluikäisen ja nuoren fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• havainnoi oppilaan tai opiskelijan kehitysvaiheita kehityksen eri osa-alueilla • tukee oppilasta tai opiskelijaa hänen kehitysvaiheessaan ja kehityskriiseissään pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • työskentelee huomioiden kehityshäiriöiden ja oppimisvaikeuksien vaikutuksia oppilaaseen tai opiskelijaan ja hänen toimintaansa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • tukee jossain määrin oppilaan tai opiskelijan aktiivista liikkumista ja motoristen taitojen kehittymistä • tukee jossain määrin oppilaan tai opiskelijan minäkäsityksen ja itsetunnon syntymistä • tukee jossain määrin oppilaan tai opiskelijan taitoa tulla toimeen toisten kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• havainnoi ja tunnistaa oppilaan tai opiskelijan kehitysvaiheita kehityksen eri osa-alueilla • tukee oppilasta tai opiskelijaa hänen kehitysvaiheissaan ja kehityskriiseissään • työskentelee huomioiden kehityshäiriöiden ja oppimisvaikeuksien vaikutuksia oppilaaseen tai opiskelijaan, hänen toimintaansa ja oppimiseen • tukee oppilaan tai opiskelijan aktiivista liikkumista ja motoristen taitojen kehittymistä • tukee oppilaan tai opiskelijan minäkäsityksen, itsetunnon ja itsesäätelykeinojen syntymistä • tukee oppilaan tai opiskelijan kykyä tulla toimeen toisten kanssa, empatian oppimista ja moraalin kehittymistä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• havainnoi ja tunnistaa aktiivisesti oppilaan tai opiskelijan kehitysvaiheita kehityksen eri osa-alueilla • tukee oppilasta tai opiskelijaa hänen kehitysvaiheessaan ja kriisissään ja tukee häntä huomaamaan oman kehitysrytminsä • työskentelee huomioiden aktiivisesti kehityshäiriöiden ja oppimisvaikeuksien vaikutuksia oppilaaseen tai opiskelijaan, hänen toimintaansa ja oppimiseen • tukee monipuolisesti ja aktiivisesti oppilaan tai opiskelijan aktiivista liikkumista ja motoristen taitojen kehittymistä • tukee johdonmukaisesti oppilaan tai opiskelijan minäkäsityksen, itsetunnon ja itsesäätelykeinojen syntymistä • tukee johdonmukaisesti ja aktiivisesti oppilaan tai opiskelijan kykyä tulla toimeen toisten kanssa, empatian oppimista ja moraalin kehittymistä.

Opiskelija kunnioittaa oppilaiden tai opiskelijoiden moninaisuutta.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii työssään oppilaiden tai opiskelijoiden moninaisuuden huomioiden • kohtaa asiallisesti erilaisista taustoista tulevia oppilaita tai opiskelijoita • kannustaa oppilasta tai opiskelijaa arvostamaan omaa ja muiden kieltä ja kulttuuria • tukee jossain määrin oppilaan tai opiskelijan kaksi- ja monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä hänen käyttämissään kielissä • tukee jossain määrin viittomakielisen oppilaan tai opiskelijan viittomakielisen identiteetin syntymistä, tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä • kannustaa viittomakielistä oppilasta tai opiskelijaa käyttämään viittomakieltä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii työssään johdonmukaisesti oppilaiden tai opiskelijoiden moninaisuuden huomioiden • viestii omalla toiminnallaan hyväksymistä ja arvostamista erilaisista taustoista tulevia oppilaita tai opiskelijoita kohtaan • tukee oppilaan tai opiskelijan kaksi- ja monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä hänen käyttämissään kielissä • vahvistaa viittomakielisten oppilaiden tai opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä • rohkaisee aktiivisesti viittomakielistä oppilasta tai opiskelijaa käyttämään viittomakieltä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii työssään oppilaiden tai opiskelijoiden moninaisuuden aktiivisesti ja johdonmukaisesti huomioiden ja omia työtapojaan sen mukaisesti kehittäen • viestii johdonmukaisesti omalla toiminnallaan hyväksymistä ja arvostamista erilaisista taustoista tulevia oppilaita tai opiskelijoita kohtaan • tukee aktiivisesti oppilaan tai opiskelijan kaksi- ja monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä hänen käyttämissään kielissä • vahvistaa aktiivisesti ja monipuolisesti viittomakielisten oppilaiden tai opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä • rohkaisee aktiivisesti ja monipuolisesti viittomakielistä oppilasta tai opiskelijaa käyttämään viittomakieltä.

Opiskelija ohjaa oppilasta tai opiskelijaa selviytymään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä tai hänen käyttämällään puhetta tukevalla, täydentävällä ja korvaavalla kommunikointikeinolla.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää viittomakieltä tai puhetta tukevaa, täydentävää ja korvaavaa kommunikointikeinoa oppilaan tai opiskelijan kanssa • mukauttaa jossain määrin omaa ilmaisuaan oppilaan tai opiskelijan kommunikointitaitoja vastaavaksi tukien hänen mahdollisuuttaan ilmaista itseään • huolehtii, että oppilas tai opiskelija selviytyy vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää luontevasti viittomakieltä tai puhetta tukevaa, täydentävää ja korvaavaa kommunikointikeinoa oppilaan tai opiskelijan kanssa • mukauttaa omaa ilmaisuaan oppilaan tai opiskelijan kommunikointitaitoja vastaavaksi tukien hänen mahdollisuuttaan ilmaista itseään monipuolisesti • huolehtii aktiivisesti, että oppilas tai opiskelija selviytyy ja on tasa-arvoinen vuorovaikutustilanteissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää luontevasti ja sujuvasti viittomakieltä tai puhetta tukevaa, täydentävää ja korvaavaa kommunikointikeinoa oppilaan tai opiskelijan kanssa • mukauttaa johdonmukaisesti omaa ilmaisuaan oppilaan tai opiskelijan kommunikointitaitoja vastaavaksi tukien hänen mahdollisuuttaan ilmaista itseään monipuolisesti • huolehtii aktiivisesti, johdonmukaisesti ja tavoitteellisesti, että oppilas tai opiskelija selviytyy ja tasa-arvoinen vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija tukee oppilaan tai opiskelijan oppimista ja taitojen kehittymistä.

Oppimisen ja taitojen kehittymisen tukeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tukee oppilasta tai opiskelijaa oppimisprosessin vaiheita tunnistaen • toimii kannustavasti oppimistilanteissa ja arjen muissa tilanteissa • huolehtii työrauhasta yhden oppilaan tai opiskelijan osalta • tukee oppilaan tai opiskelijan omatoimisuutta • huolehtii jonkin verran, että oppilas tai opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, tehtävistään ja toiminnastaan • antaa palautetta oppilaalle tai opiskelijalle joissakin tilanteissa • huolehtii, että oppilas tai opiskelija keskittyy tehtäviin ja toimintoihin • toimii luotettavasti • kannustaa jossain määrin oppilasta tai opiskelijaa toimimaan yhdessä muiden kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tukee oppilasta tai opiskelijaa oppimisprosessin vaiheita huomioiden • toimii kannustavasti oppimistilanteissa ja arjen muissa tilanteissa motivointikeinoja käyttäen • huolehtii työrauhasta • tukee oppilaiden tai opiskelijoiden omatoimisuutta • huolehtii, että oppilas tai opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, tehtävistään ja toiminnastaan • antaa palautetta oppilaalle tai opiskelijalle eri tilanteissa • huolehtii omatoimisesti eri tilanteissa, että oppilas tai opiskelija keskittyy tehtäviin ja toimintoihin • toimii luotettavasti • kannustaa oppilasta tai opiskelijaa toimimaan yhdessä muiden kanssa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tukee oppilasta tai opiskelijaa oppimisprosessin vaiheita aktiivisesti huomioiden • toimii kannustaen aktiivisesti oppimistilanteissa ja arjen muissa tilanteissa käyttäen monipuolisesti motivointikeinoja • huolehtii aktiivisesti työrauhasta eri oppimisympäristöissä • tukee aktiivisesti oppilaiden tai opiskelijoiden omatoimisuutta • huolehtii johdonmukaisesti, että oppilas tai opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, tehtävistään ja toiminnastaan • antaa monipuolisesti palautetta oppilaalle tai opiskelijalle eri tilanteissa • huolehtii johdonmukaisesti ja itsenäisesti eri tilanteissa, että oppilas tai opiskelija keskittyy tehtäviin ja toimintoihin • toimii luotettavasti • kannustaa aktiivisesti oppilaita tai opiskelijoita toimimaan yhdessä muiden kanssa.

Tuen tarpeiden havainnoiminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tunnistaa ja kertoo joitakin oppilaan tai opiskelijan valmiuksia, vahvuuksia ja tuen tarpeita arjenhallinnassa, opiskelutaidoissa, oppimisessa tai yhteistyötilanteissa • arvioi oppilaan tai opiskelijan tuen tarpeita opettajan ja huoltajien tuella • toimii niin, että oppilaan tai opiskelijan yksilölliset ja erityiset tarpeet tulevat huomioiduksi jossain määrin • kertoo kolmiportaisen tuen periaatteita, muotoja ja toimintatapoja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tunnistaa ja kertoo oppilaan tai opiskelijan valmiuksia, vahvuuksia ja tuen tarpeita arjenhallinnassa, opiskelutaidoissa, oppimisessa ja yhteistyötilanteissa • arvioi oppilaan tai opiskelijan tuen tarpeita yhteistyössä opettajan ja huoltajien kanssa • toimii niin, että oppilaan tai opiskelijan yksilölliset ja erityiset tarpeet tulevat huomioiduksi • kertoo kolmiportaisen tuen periaatteet, muodot ja toimintatavat
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tunnistaa ja kertoo monipuolisesti oppilaan tai opiskelijan valmiuksia, vahvuuksia ja tuen tarpeita arjenhallinnassa, opiskelutaidoissa, oppimisessa ja yhteistyötilanteissa • arvioi aktiivisesti oppilaan tai opiskelijan tuen tarpeita yhteistyössä opettajan ja huoltajien kanssa • toimii aktiivisesti niin, että oppilaan tai opiskelijan yksilölliset ja erityiset tarpeet tulevat huomioiduksi • kertoo kolmiportaisen tuen periaatteet, muodot ja toimintatavat ja hyödyntää tätä tietoa työssään aktiivisesti.

Opiskelija ohjaa ja avustaa erityistä ja yksilöllistä tukea tarvitsevaa oppilasta tai opiskelijaa turvallisesti tämän oppimis- ja toimintaympäristössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii tuntien oppilaan tai opiskelijan oppimis- ja toimintaympäristöä ja tehtävänsä siellä • toimii tuntien pääpiirteissään oppilaan tai opiskelijan oppimis- ja toimintaympäristössä tapahtuvan opetuksen rakenteita, tavoitteita, sisältöjä ja toteuttamistapoja • toimii ohjaamis- ja avustamistehtävässä omalla vastuualueellaan valtakunnallisten ja paikallisten opetus- ja toimintasuunnitelmien, ohjeiden ja suositusten mukaisesti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • ohjaa ja avustaa oppilasta tai opiskelijaa turvallisesti ja hänen oppimistavoitteitaan huomioiden työryhmän ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii tuntien oppilaan tai opiskelijan oppimis- ja toimintaympäristön ja tehtävänsä siellä • toimii tuntien oppilaan tai opiskelijan oppimis- ja toimintaympäristössä tapahtuvan opetuksen rakenteita, tavoitteita, sisältöjä ja toteuttamistapoja • toimii ohjaamis- ja avustamistehtävässä omalla vastuualueellaan valtakunnallisten ja paikallisten opetus- ja toimintasuunnitelmien, ohjeiden ja suositusten mukaisesti • ohjaa ja avustaa oppilasta tai opiskelijaa turvallisesti ja hänen oppimistavoitteitaan huomioiden
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii tuntien perusteellisesti oppilaan tai opiskelijan oppimis- ja toimintaympäristön ja tehtävänsä siellä • toimii tuntien hyvin oppilaan tai opiskelijan oppimis- ja toimintaympäristössä tapahtuvan opetuksen rakenteita, tavoitteita, sisältöjä ja toteuttamistapoja • toimii aktiivisesti ohjaamis- ja avustamistehtävässä omalla vastuualueellaan valtakunnallisten ja paikallisten opetus- ja toimintasuunnitelmien, ohjeiden ja suositusten mukaisesti • ohjaa ja avustaa oppilasta tai opiskelijaa turvallisesti ja hänen oppimistavoitteensa aktiivisesti ja monipuolisesti huomioiden.

Opiskelija ohjaa ja avustaa erityistä ja yksilöllistä tukea erityisesti kommunikoinnissa tarvitsevaa oppilasta tai opiskelijaa oppimis- ja toimintatilanteissa.

Oppimis- ja toimintatilanteissa ohjaaminen ja avustaminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii erityistä ja yksilöllistä tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen tukena tuntien oppimisen tavoitteisiin ja sisältöihin liittyviä periaatteita pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huolehtii oppilaan tai opiskelijan oppimisesta ja selviytymisestä oppimistilanteissa häneen liittyvien tavoitteiden ja moniammatillisessa työryhmässä sovittujen periaatteiden mukaisesti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huolehtii oppilaan tai opiskelijan selviytymisestä muussa oppilaitoksen toiminnassa yhdessä sovittujen periaatteiden mukaisesti • ohjaa oppimista ja opiskelua opettajan kanssa sovittujen periaatteiden mukaisesti hänen tuellaan • ohjaa oppilasta tai opiskelijaa huolehtimaan itsestään ja oppimaan puhtauteen, ruokailuun, pukeutumiseen ja kulkemiseen liittyviä arjen taitoja ohjeiden mukaisesti • ohjaa oppilasta tai opiskelijaa selviytymään taukojen ja siirtymätilanteiden aikana ohjeiden mukaisesti • toimii niin, että tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan itseluottamus vahvistuu • ohjaa oppimista havainnollisesti ja toiminnallisesti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • ohjaa oppimista leikin, pelien, mielikuvituksen ja tarinallisuuden keinoin, mutta tarvitsee tässä tukea menetelmän valintaan • ohjaa oppilasta tai opiskelijaa tietotekniikan käytössä ja teknologian mahdollisuuksien hyödyntämisessä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii erityistä ja yksilöllistä tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen tukena tuntien hyvin oppimisen tavoitteisiin ja sisältöihin liittyviä periaatteita • huolehtii ja kantaa vastuuta oppilaan tai opiskelijan oppimisesta ja selviytymisestä oppimistilanteissa häneen liittyvien tavoitteiden ja moniammatillisessa työryhmässä sovittujen periaatteiden mukaisesti • huolehtii aktiivisesti ja kantaa vastuuta oppilaan tai opiskelijan selviytymisestä muussa oppilaitoksen toiminnassa • ohjaa oppimista ja opiskelua opettajan kanssa sovittujen periaatteiden mukaisesti • ohjaa aktiivisesti oppilasta tai opiskelijaa huolehtimaan itsestään ja oppimaan puhtauteen, ruokailuun, pukeutumiseen ja kulkemiseen liittyviä arjen taitoja • ohjaa omatoimisesti oppilasta tai opiskelijaa selviytymään taukojen ja siirtymätilanteiden aikana • toimii niin, että tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat • ohjaa oppimista havainnollisesti ja toiminnallisesti • ohjaa oppimista leikin, pelien, mielikuvituksen ja tarinallisuuden keinoin • motivoi ja ohjaa oppilasta tai opiskelijaa tietotekniikan käytössä ja teknologian mahdollisuuksien hyödyntämisessä
Hyvä 4	

Kiitettävä 5	• toimii erityistä ja yksilöllistä tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen tukena tuntien oppimisen tavoitteisiin ja sisältöihin liittyviä periaatteita • huolehtii aktiivisesti ja kantaa vastuuta oppilaan tai opiskelijan oppimisesta ja selviytymisestä oppimistilanteissa häneen liittyvien tavoitteiden ja moniammatillisessa työryhmässä sovittujen periaatteiden mukaisesti • huolehtii aktiivisesti ja kantaa vastuuta oppilaan tai opiskelijan selviytymisestä muussa oppilaitoksen toiminnassa • ohjaa oppimista ja opiskelua opettajan kanssa sovittujen periaatteiden mukaisesti • ohjaa aktiivisesti ja johdonmukaisesti oppilasta tai opiskelijaa huolehtimaan itsestään ja oppimaan puhtauteen, ruokailuun, pukeutumiseen ja kulkemiseen liittyviä arjen taitoja • ohjaa johdonmukaisesti oppilasta tai opiskelijaa selviytymään taukojen ja siirtymätilanteiden aikana • toimii niin, että tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuutta vahvistuvat • ohjaa oppimista havainnollisesti ja toiminnallisesti monipuolisin keinoin • ohjaa oppimista leikin, pelien, mielikuvituksen ja tarinallisuuden keinoin oppilaan tai opiskelijan ikätason huomioiden • motivoi ja ohjaa aktiivisesti oppilasta tai opiskelijaa tietotekniikan käytössä ja teknologian mahdollisuuksien hyödyntämisessä.

Ohjaamisen suunnittelu, toteutus ja arviointi	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• osallistuu opetuksen ja tavoitteellisen toiminnan suunnitteluun moniammatillisessa työryhmässä • suunnittelee ja toteuttaa toimintaa annettujen ohjeiden mukaisesti erilaisia menetelmiä käyttäen pyytäen tarvittaessa työryhmältä tai opettajalta tukea • ottaa suunnittelussa ohjeiden mukaan huomioon oppilaan tai opiskelijan kommunikointiin ja tuen tarpeeseen liittyviä asioita • toimii ymmärtäen arvioinnin merkityksen • kertoo oppilaan tai opiskelijan edistymisestä opettajalle
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• osallistuu opetuksen ja tavoitteellisen toiminnan suunnitteluun moniammatillisessa työryhmässä • suunnittelee ja toteuttaa sovittua toimintaa itsenäisesti erilaisia menetelmiä käyttäen pyytäen tarvittaessa jonkin verran tukea työryhmältä tai opettajalta • soveltaa erilaisia ohjausmenetelmiä tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan tarpeet huomioiden pyytäen tarvittaessa jonkin verran tukea työryhmältä tai opettajalta • ottaa suunnittelussa huomioon oppilaan tai opiskelijan kommunikointiin liittyviä asioita • arvioi toimintaa • kertoo oppilaan tai opiskelijan edistymisestä opettajalle ja moniammatilliselle työryhmälle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• osallistuu aktiivisesti opetuksen ja tavoitteellisen toiminnan suunnitteluun moniammatillisessa työryhmässä • tuo esille omia ideoitaan ja ehdotuksiaan, jotka ovat toteuttamiskelpoisia • suunnittelee ja toteuttaa toimintaa itsenäisesti ja monipuolisesti erilaisia menetelmiä käyttäen • soveltaa erilaisia ohjausmenetelmiä tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan tarpeet huomioiden • ottaa suunnittelussa johdonmukaisesti huomioon oppilaan tai opiskelijan kommunikointiin liittyviä asioita • arvioi toimintaa aktiivisesti • kertoo aktiivisesti oppilaan tai opiskelijan edistymisestä opettajalle ja moniammatilliselle työryhmälle erilaisissa tilanteissa • muuttaa tarvittaessa toimintaa tavoitteiden mukaiseksi.

Oppilaan tai opiskelijan itsemääräämisoikeuden huomioiminen ja hänen osallisuutensa tukeminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii itsemääräämisoikeutta kunnioittaen • kannustaa jonkin verran oppilasta tai opiskelijaa osallisuuteen oppimisympäristöissä • tukee jonkin verran ryhmäytymisprosessia ja oppilaan tai opiskelijan mukanaoloa siinä pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • tukee oppilaiden tai opiskelijoiden sosiaalisten suhteiden syntymistä • auttaa oppilasta tai opiskelijaa tuntemaan itsensä hyväksytyksi ja arvokkaaksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii itsemääräämisoikeutta kunnioittaen • edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisympäristöissä • kannustaa oppilasta tai opiskelijaa osallisuuteen oppimisympäristöissä • tukee ryhmäytymisprosessia ja oppilaan tai opiskelijan mukanaoloa siinä pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • edistää oppilaiden tai opiskelijoiden sosiaalisten suhteiden syntymistä • auttaa oppilasta tai opiskelijaa tuntemaan itsensä hyväksytyksi ja arvokkaaksi • tukee oppilasta tai opiskelijaa osallistumaan oman opiskelunsa ja opiskeluryhmänsä toiminnan suunnitteluun • tukee oppilasta tai opiskelijaa vaikuttamaan oppilaitoksen yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii itsemääräämisoikeutta kunnioittaen • edistää aktiivisesti yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisympäristöissä • kannustaa aktiivisesti oppilasta tai opiskelijaa osallisuuteen oppimisympäristöissä • tukee johdonmukaisesti ryhmäytymisprosessia ja oppilaan tai opiskelijan mukanaoloa siinä • edistää aktiivisesti ja monipuolisesti oppilaiden tai opiskelijoiden sosiaalisten suhteiden syntymistä • auttaa johdonmukaisesti oppilaita tai opiskelijoita tuntemaan itsensä hyväksytyksi ja arvokkaaksi • tukee aktiivisesti oppilasta tai opiskelijaa osallistumaan oman opiskelunsa ja opiskeluryhmänsä toiminnan suunnitteluun • tukee aktiivisesti oppilaita tai opiskelijoita vaikuttamaan oppilaitoksen yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen.

Opiskelija huolehtii oppilaan tai opiskelijan turvallisuudesta ja toimii rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa säädösten ja oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• huolehtii oppilaan tai opiskelijan turvallisuudesta jokapäiväisissä tilanteissa • toimii oppilaitoksen ohjeiden ja toimintatapojen mukaisesti rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa sekä muissa haastavissa tilanteissa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • toimii tuntien oppilaitoksen turvakäytännöt • toimii tuntien, milloin, mitä ja miten rajoitustoimenpiteitä voi käyttää oppilaitosympäristössä • toimii tuntien omat oikeutensa ja velvollisuutensa kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa • tuo esille havaitsemansa uhan • tuo esille havaitsemansa turvallisuutta ja hyvinvointia vaarantavan tilanteen • puuttuu epäasialliseen käytökseen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• huolehtii oppilaan tai opiskelijan turvallisuudesta jokapäiväisissä tilanteissa • toimii oppilaitoksen ohjeiden ja toimintatapojen mukaisesti rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa sekä muissa haastavissa tilanteissa • toimii tuntien oppilaitoksen turvakäytännöt • toimii tuntien, milloin, mitä ja miten rajoitustoimenpiteitä voi käyttää oppilaitosympäristössä • toimii tuntien omat oikeutensa ja velvollisuutensa kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa • pyrkii ennaltaehkäisemään haastavia tilanteita moniammatillisessa ryhmässä sovitulla tavalla • tuo esille havaitsemansa uhan • tuo esille havaitsemansa turvallisuutta ja hyvinvointia vaarantavan tilanteen • puuttuu aktiivisesti epäasialliseen käytökseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• huolehtii oppilaan tai opiskelijan turvallisuudesta muuttuvissa tilanteissa • toimii oppilaitoksen ohjeiden ja toimintatapojen mukaisesti rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa sekä muissa haastavissa tilanteissa • toimii tuntien toimintaympäristön turvakäytännöt • toimii tuntien, milloin, mitä ja miten rajoitustoimenpiteitä voi käyttää oppilaitosympäristössä • toimii tuntien omat oikeutensa ja velvollisuutensa kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa • pyrkii aktiivisesti ennaltaehkäisemään haastavia tilanteita moniammatillisessa ryhmässä sovitulla tavalla • tuo esille havaitsemansa uhan • tuo esille havaitsemansa turvallisuutta ja hyvinvointia vaarantavan tilanteen • puuttuu aktiivisesti ja johdonmukaisesti epäasialliseen käytökseen.

Opiskelija huolehtii oppimisympäristöstä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• huolehtii että oppimis- ja toimintaympäristö on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen moniammatillisen työryhmän ohjeiden mukaisesti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • tuntee toimintaympäristön lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • hallitsee EA1-tasoiset taidot • huomioi oppilaiden tai opiskelijoiden erityisruokavaliot • huolehtii, että toimintavälineet ovat kunnossa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huolehtii, että materiaalit ovat kunnossa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huolehtii, että tilat ovat esteettömät työryhmässä ohjeistetulla tavalla • huolehtii tilojen siisteydestä • käyttää tiloja ohjeiden mukaan • tuntee kestävän kehityksen periaatteita ja toimii niiden mukaisesti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huolehtii osaltaan työrauhasta ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• huolehtii, että oppimis- ja toimintaympäristö on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen moniammatillisen työryhmän ohjeiden mukaisesti • tuntee toimintaympäristön lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • hallitsee EA1-tasoiset taidot • huomioi oppilaiden tai opiskelijoiden erityisruokavaliot • huolehtii, että toimintavälineet ovat kunnossa • huolehtii, että materiaalit ovat kunnossa • huolehtii, että tilat ovat esteettömät • huolehtii tilojen siisteydestä ja esteettisyydestä • käyttää ohjeiden mukaan tiloja toimintojen kannalta joustavasti ja mielekkäästi • toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti • huolehtii osaltaan työrauhasta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• huolehtii aktiivisesti ja itsenäisesti, että oppimis- ja toimintaympäristö on fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen moniammatillisen työryhmän ohjeiden mukaisesti • tuntee toimintaympäristön lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • hallitsee EA1-tasoiset taidot • huomioi oppilaiden tai opiskelijoiden erityisruokavaliot • huolehtii aktiivisesti, että toimintavälineet ovat kunnossa • huolehtii aktiivisesti, että materiaalit ovat kunnossa • huolehtii johdonmukaisesti, että tilat ovat esteettömät • huolehtii tilojen esteettisyydestä ja siisteydestä ja aktivoi myös oppilaat tai opiskelijat huolehtimaan tästä • käyttää ohjeiden mukaan tiloja toimintojen kannalta joustavasti ja mielekkäästi • toimii johdonmukaisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti • huolehtii aktiivisesti osaltaan työrauhasta.

Opiskelija toimii yhteistyössä oppilaan tai opiskelijan, hänen huoltajiensa, lähipiirinsä sekä moniammatillisen työryhmän kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii oppilaitoksessa määriteltyjen yhteistyöperiaatteiden mukaisesti pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • toimii oppilaan tai opiskelijan omia valintoja kunnioittaen ja niitä huomioiden • toimii oppilaan tai opiskelijan huoltajien ja lähipiirin valintoja kunnioittaen • osallistuu moniammatillisen työryhmän toimintaan • toimii opettajien antamien ohjeiden mukaisesti ja yhteistyössä muun opetus- ja oppilas- tai opiskelijahuoltohenkilön kanssa • toimii työyhteisössä sovittujen periaatteiden mukaisesti • hoitaa sovitut tehtävät ohjeiden mukaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii oppilaitoksessa määriteltyjen yhteistyöperiaatteiden mukaisesti • toimii oppilaan tai opiskelijan omia valintoja kunnioittaen ja niitä huomioiden • toimii oppilaan tai opiskelijan huoltajien ja lähipiirin valintoja kunnioittaen ja tukien • osallistuu moniammatillisen työryhmän toimintaan ja tuo esille omaa osaamistaan • toimii opettajien antamien ohjeiden mukaisesti ja yhteistyössä muun opetus- ja oppilas- tai opiskelijahuoltohenkilön kanssa • toimii työyhteisössä vastuullisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti • hoitaa omatoimisesti sovitut tehtävät
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii oppilaitoksessa määriteltyjen yhteistyöperiaatteiden mukaisesti • toimii johdonmukaisesti oppilaan tai opiskelijan omia valintoja kunnioittaen ja niitä aktiivisesti huomioiden • toimii oppilaan tai opiskelijan huoltajien ja lähipiirin valintoja kunnioittaen ja tukien • osallistuu aktiivisesti moniammatillisen työryhmän toimintaan ja tuo rohkeasti esille oman osaamisensa • toimii johdonmukaisesti opettajien antamien ohjeiden mukaisesti ja yhteistyössä muun opetus- ja oppilas- tai opiskelijahuoltohenkilön kanssa • toimii työyhteisössä vastuullisesti ja aktiivisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti • hoitaa omatoimisesti, luotettavasti ja itsenäisesti sovitut tehtävät.

Opiskelija työskentelee huomioiden työturvallisuuden, ergonomian ja työhyvinvoinnin.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työturvallisuusohjeita • huolehtii omasta turvallisuudestaan oppilaan tai opiskelijan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti • muuttaa kehotuksesta työssään toimintatapaansa ergonomisemmaksi • käyttää useimmiten ergonomisesti oikeita työasentoja ja liikkeitä työskentelynsä eri vaiheissa, mutta tarvitsee tässä ajoittain muistuttamista • käyttää avustamisen apuvälineitä pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huomioi avustettavan tarpeita ja ergonomiaa • huomioi avustaessaan hygieniaan liittyviä asioita • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä omalta osaltaan • pitää huolta omasta toiminta- ja työkyvystään • ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työturvallisuusohjeita ja soveltaa tietoa muuttuvissa tilanteissa • huolehtii omasta turvallisuudestaan asiakkaan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti • ottaa työssään yleensä huomioon ergonomian • käyttää ergonomisesti oikeita työasentoja ja liikkeitä työskentelynsä eri vaiheissa • käyttää avustamisen apuvälineitä • huomioi avustettavan tarpeita ja ergonomiaa • huomioi avustaessaan hygieniaan liittyviä asioita • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä • pitää aktiivisesti huolta omasta toiminta- ja työkyvystään • ylläpitää ja edistää omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa työturvallisuusohjeita, soveltaa tietoa muuttuvissa tilanteissa ja edistää turvallisuutta • huolehtii omasta turvallisuudestaan asiakkaan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti, varautuu mahdollisiin ennalta arvaamattomiin ja uhkatilanteisiin toimiessaan asiakkaiden parissa, tunnistaa työpaikkansa turvallisuuteen liittyviä vaaroja ja riskejä sekä tiedottaa niistä • toimii työssään ergonomisesti • käyttää johdonmukaisesti ergonomisesti oikeita työasentoja ja liikkeitä työskentelynsä eri vaiheissa ja pyrkii vaikuttamaan oikeellisuuteen aktiivisesti • käyttää sujuvasti avustamisen apuvälineitä • huomioi aktiivisesti avustettavan tarpeita ja ergonomiaa • huomioi aktiivisesti avustaessaan hygieniaan liittyviä asioita • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä aktiivisesti ja huolellisesti • pitää monipuolisesti ja aktiivisesti huolta omasta toiminta- ja työkyvystään • ylläpitää ja edistää johdonmukaisesti omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä.

Opiskelija arvioi ja kehittää osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • hyödyntää joissakin tilanteissa vahvuuksiaan toiminnassaan • arvioi ammatillista kehittymistään • asettaa joitakin tavoitteita ammatilliselle kasvulle • ottaa vastaan palautetta • muuttaa jonkin verran toimintaansa saamansa palautteen perusteella • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi realistisesti vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • arvioi monipuolisesti ammatillista kehittymistään • asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulle • ottaa vastaan palautetta kehittymishaluisesti ja kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella • antaa rakentavaa palautetta työyhteisössä • perustelee toimintaansa liittyviä ratkaisuja ammatilliseen tietoon nojautuen • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja aktiivisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi realistisesti ja monipuolisesti vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • hyödyntää vahvuuksiaan toiminnassaan perustellusti • arvioi monipuolisesti ja säännöllisesti ammatillista kehittymistään • asettaa tavoitteita ammatilliselle kasvulleen perustellen toimintaansa • kehittää toimintaansa aktiivisesti saamansa palautteen perusteella • antaa rakentavaa palautetta ja tekee kehittämisehdotuksia työyhteisössä perustellen niitä • perustelee toimintaansa liittyviä ratkaisuja monipuolisesti ammatilliseen tietoon nojautuen • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja aktiivisesti ja johdonmukaisesti.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla esiopetuksen, perusopetuksen, valmentavan koulutuksen, ammatillisen koulutuksen, kansanopistokoulutuksen tai muussa vastaavassa ympäristössä kommunikoinnissa tukea tarvitsevan oppilaan tai opiskelijan oppimisen ohjaamisen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.24. Kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen ohjaaminen, 20 osp (106334)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- toimia työssään asiakaslähtöisesti asiakkaan itsemääräämisoikeuden huomioon ottaen

- tehdä moniammatillista yhteistyötä kommunikoinnin kuntoutukseen liittyvien asiantuntijoiden kanssa
- ohjata asiakasta vuorovaikutustilanteissa ja hänen käyttämänsä kommunikointikeinon oppimisessa
- valmistaa kommunikoinnin kuntoutukseen ja vuorovaikutuksen oppimiseen liittyviä materiaaleja ja ohjata niiden käyttämisessä
- järjestää asiakkaan toimintaympäristön sellaiseksi, että se ylläpitää ja kehittää hänen kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojaan
- ohjata työyhteisöä ja asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä puhetta tukevan, täydentävän ja korvaavan muun kuin viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa
- ohjata työyhteisöä ja asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa
- ohjata kommunikoinnin apuvälineiden käyttöä osana kommunikointikeinon oppimisen ohjaamista.

Arviointi

Opiskelija toimii työssään asiakaslähtöisesti asiakkaan itsemääräämisoikeuden huomioon ottaen.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja siihen liittyvät asiat • edistää ja tukee asiakkaan osallisuutta • selvittää ja kunnioittaa asiakkaan toiveita • tukee asiakasta tekemään päätöksiä pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • noudattaa työssään oman alansa eettisiä periaatteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja siihen liittyvät asiat sekä edistää sen toteutumista • edistää ja tukee aktiivisesti asiakkaan osallisuutta • selvittää ja kunnioittaa asiakkaan tavoitteita ja toiveita ja toimii niiden mukaisesti • tukee asiakasta tekemään päätöksiä • noudattaa työssään oman alansa eettisiä periaatteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan itsemääräämisoikeuden ja siihen liittyvät asiat sekä edistää aktiivisesti sen toteutumista • edistää ja tukee aktiivisesti kaikissa tilanteissa asiakkaan osallisuutta • tukee asiakasta tunnistamaan omia tavoitteitaan ja muodostamaan uusia • selvittää ja kunnioittaa asiakkaan toiveita ja toimii aktiivisesti niiden mukaisesti • tukee monipuolisesti ja johdonmukaisesti asiakasta tekemään päätöksiä • tuo esille omia ehdotuksiaan asiakkaan kommunikaation edistämisen tavoitteiksi • noudattaa työssään oman alansa eettisiä periaatteita.

Opiskelija tekee moniammatillista yhteistyötä kommunikoinnin kuntoutukseen liittyvien asiantuntijoiden kanssa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tekee yhteistyötä asiakkaan kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen kuntoutuksessa omassa työyhteisössään • toimii kommunikoinnin kuntoutuksen muiden asiantuntijoiden ohjeiden mukaan • toteuttaa käytännön työssään yhteisöllisen kuntoutuksen periaatteita pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• tekee yhteistyötä asiakkaan kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen kuntoutuksessa moniammatillisen kuntoutustyöryhmän kanssa • kääntyy kommunikoinnin kuntoutuksen muiden asiantuntijoiden puoleen tarvittaessa • toimii kommunikoinnin kuntoutuksen muiden asiantuntijoiden ohjeiden mukaan • toteuttaa käytännön työssään yhteisöllisen kuntoutuksen periaatteita
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• tekee aktiivisesti yhteistyötä asiakkaan kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen kuntoutuksessa moniammatillisen kuntoutustyöryhmän kanssa • kääntyy aktiivisesti ja itsenäisesti kommunikoinnin kuntoutuksen muiden asiantuntijoiden puoleen tarvittaessa • toimii kommunikoinnin kuntoutuksen muiden asiantuntijoiden ohjeiden mukaan • toteuttaa käytännön työssään aktiivisesti yhteisöllisen kuntoutuksen periaatteita.

Opiskelija ohjaa asiakasta vuorovaikutustilanteissa ja hänen käyttämänsä kommunikointikeinon oppimisessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• havainnoi asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitoja • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä tukevaa toimintaa pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • kannustaa ja aktivoi asiakasta itseilmaisuun • hyödyntää työssään joitakin kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen syntymistä tukevia menetelmiä • ohjaa asiakasta hänelle soveltuvan kommunikointikeinon oppimisessa ja sen käytössä joidenkin kielitaidon rikastuttamisen menetelmien avulla
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• havainnoi ja kuvailee asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitoja • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä tukevaa toimintaa • kannustaa ja aktivoi asiakasta itseilmaisuun sekä kommunikointiin ja vuorovaikutukseen • ohjaa asiakkaita keskinäiseen vuorovaikutukseen • hyödyntää aktiivisesti työssään erilaisia kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen syntymistä tukevia menetelmiä • ohjaa asiakasta hänelle soveltuvan kommunikointikeinon oppimisessa ja sen käytössä kielitaidon rikastuttamisen menetelmien avulla
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• havainnoi ja kuvailee monipuolisesti asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitoja • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi monipuolisesti asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä tukevaa toimintaa • kannustaa ja aktivoi asiakasta itseilmaisuun sekä monipuoliseen ja tasa-arvoiseen kommunikointiin ja vuorovaikutukseen • ohjaa aktiivisesti asiakkaita keskinäiseen vuorovaikutukseen • hyödyntää työssään monipuolisesti erilaisia kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen syntymistä tukevia menetelmiä • ohjaa asiakasta hänelle soveltuvan kommunikointikeinon oppimisessa ja sen käytössä monipuolisesti kielitaidon rikastuttamisen menetelmien avulla • kannustaa asiakasta oivallukseen myönteisen vuorovaikutuksen keinoin.

Opiskelija valmistaa kommunikoinnin kuntoutukseen ja vuorovaikutuksen oppimiseen liittyviä materiaaleja ja ohjaa niiden käyttämisessä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• valmistaa kommunikoinnin kuntoutukseen ja vuorovaikutuksen oppimiseen liittyviä materiaaleja, kuten oppimispelejä, tukiviittomakirjoja ja -materiaalia, ohjeistuksia ja kuvamateriaaleja • ohjaa työyhteisöä kommunikoinnin kuntoutukseen liittyvien materiaalien valmistamisessa ja käytössä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• valmistaa kommunikoinnin kuntoutukseen ja vuorovaikutuksen oppimiseen liittyviä materiaaleja, kuten oppimispelejä, tukiviittomakirjoja ja -materiaalia, ohjeistuksia ja kuvamateriaaleja • ohjaa työyhteisöä kommunikoinnin kuntoutukseen liittyvien materiaalien valmistamisessa ja käytössä • ohjaa asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä kommunikoinnin kuntoutukseen liittyvien materiaalien valmistamisessa ja käytössä • ohjaa asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä materiaalin hankintoihin liittyvissä asioissa säädösten mukaisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• valmistaa monipuolisesti kommunikoinnin kuntoutukseen ja vuorovaikutuksen oppimiseen liittyviä materiaaleja, kuten oppimispelejä, tukiviittomakirjoja ja -materiaalia, ohjeistuksia ja kuvamateriaaleja, soveltaen ja yhdistäen luovasti eri kommunikointikeinoja ja -menetelmiä • ohjaa aktiivisesti työyhteisöä kommunikoinnin kuntoutukseen liittyvien materiaalien valmistamisessa ja käytössä • ohjaa aktiivisesti asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä kommunikoinnin kuntoutukseen liittyvien materiaalien valmistamisessa ja käytössä • ohjaa asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä materiaalin hankintoihin liittyvissä asioissa säädösten mukaisesti.

Opiskelija järjestää asiakkaan toimintaympäristön sellaiseksi, että se ylläpitää ja kehittää hänen kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• järjestää toimintaympäristöön materiaaleja, virikkeitä ja toimintoja, jotka tukevat asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojen ylläpitoa ja kehittymistä • järjestää kuunteluympäristön (kuuluvuus, näkyvyys, valaistus) asiakkaan tarpeiden mukaiseksi
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• järjestää toimintaympäristöön materiaaleja, virikkeitä ja toimintoja, jotka tukevat monipuolisesti asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojen ylläpitoa ja kehittymistä • järjestää kuunteluympäristön (kuuluvuus, näkyvyys, valaistus) asiakkaan tarpeiden mukaiseksi
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• järjestää aktiivisesti ja itsenäisesti toimintaympäristöön materiaaleja, virikkeitä ja toimintoja, jotka tukevat monipuolisesti asiakkaan kommunikointi- ja vuorovaikutustaitojen ylläpitoa ja kehittymistä • järjestää aktiivisesti ja johdonmukaisesti kuunteluympäristön (kuuluvuus, näkyvyys, valaistus) asiakkaan tarpeiden mukaiseksi.

Opiskelija ohjaa työyhteisöä ja asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä puhetta tukevan, täydentävän ja korvaavan muun kuin viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää itse oikein, varmasti ja sujuvasti esinekommunikointia, merkkeihin perustuvaa kommunikointia ja kuvakommunikointia sekä mallintaa niiden käyttöä näyttäen omaa esimerkkiä • toimii kommunikaatio-ohjauksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti • ohjaa työyhteisöä asiakkaan käyttämän muun kuin viitotun kommunikointikeinon oppimisessa • ohjaa asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä asiakkaan käyttämän muun kuin viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa heidän tarpeensa ja elämäntilanteensa huomioiden • käyttää ohjauksessa joitakin toiminnallisia menetelmiä • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ohjaustilanteita
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää itse oikein, varmasti ja sujuvasti esinekommunikointia, merkkeihin perustuvaa kommunikointia ja kuvakommunikointia sekä mallintaa selkeästi niiden käyttöä näyttäen omaa esimerkkiä • toimii kommunikaatio-ohjauksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti • ohjaa aktiivisesti työyhteisöä asiakkaan käyttämän muun kuin viitotun kommunikointikeinon oppimisessa • ohjaa aktiivisesti asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä asiakkaan käyttämän muun kuin viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa heidän tarpeensa ja elämäntilanteensa huomioiden • käyttää ohjauksessa monipuolisesti toiminnallisia menetelmiä oppijat huomioiden • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ohjaustilanteita itsenäisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää itse oikein, varmasti ja sujuvasti esinekommunikointia, merkkeihin perustuvaa kommunikointia ja kuvakommunikointia sekä mallintaa selkeästi ja aktiivisesti niiden käyttöä näyttäen omaa esimerkkiä • toimii kommunikaatio-ohjauksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti • ohjaa aktiivisesti ja monipuolisesti työyhteisöä asiakkaan käyttämän muun kuin viitotun kommunikointikeinon oppimisessa • ohjaa aktiivisesti ja monipuolisesti asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä asiakkaan käyttämän muun kuin viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa heidän tarpeensa ja elämäntilanteensa huomioiden • käyttää ohjauksessa monipuolisesti toiminnallisia menetelmiä oppijat huomioiden • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi itsenäisesti ohjaustilanteita, jotka tukevat monipuolisesti oppimista • ohjaa oppimista varmasti ja luontevasti.

Opiskelija ohjaa työyhteisöä ja asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää itse oikein, varmasti ja sujuvasti tukiviittomia ja viitottua puhetta sekä mallintaa niiden käyttöä näyttäen omaa esimerkkiä • toimii kommunikaatio-ohjauksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi viitotun kommunikointikeinon oppimistilanteita • ohjaa työyhteisöä asiakkaan käyttämän viitotun kommunikointikeinon oppimisessa • ohjaa asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä asiakkaan käyttämän viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa heidän tarpeensa ja elämäntilanteensa huomioiden • käyttää ohjauksessa toiminnallisia menetelmiä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää itse oikein, varmasti ja sujuvasti tukiviittomia ja viitottua puhetta sekä mallintaa selkeästi niiden käyttöä näyttäen omaa esimerkkiä • toimii kommunikaatio-ohjauksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi itsenäisesti viitotun kommunikointikeinon oppimistilanteita • ohjaa aktiivisesti työyhteisöä asiakkaan käyttämän viitotun kommunikointikeinon oppimisessa • ohjaa aktiivisesti asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä asiakkaan käyttämän viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa heidän tarpeensa ja elämäntilanteensa huomioiden • käyttää itse oikein, varmasti ja sujuvasti tukiviittomia ja viitottua puhetta sekä mallintaa selkeästi ja aktiivisesti niiden käyttöä näyttäen omaa esimerkkiä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää ohjauksessa monipuolisesti toiminnallisia menetelmiä • toimii kommunikaatio-ohjauksen säädösten ja periaatteiden mukaisesti • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi itsenäisesti ja monipuolisesti viitotun kommunikointikeinon oppimistilanteita oppijoiden tarpeita ja viitotun menetelmän ominaispiirteitä huomioiden • ohjaa aktiivisesti ja monipuolisesti työyhteisöä asiakkaan käyttämän viitotun kommunikointikeinon oppimisessa • ohjaa aktiivisesti ja monipuolisesti asiakkaan lähi-ihmisiä tai lähipiiriä asiakkaan käyttämän viitotun kommunikointikeinon käytössä ja oppimisessa heidän tarpeensa ja elämäntilanteensa huomioiden • käyttää ohjauksessa monipuolisesti toiminnallisia menetelmiä oppijat huomioiden • ohjaa oppimista varmasti ja luontevasti.

Opiskelija ohjaa kommunikoinnin apuvälineiden käyttöä osana kommunikointikeinon oppimisen ohjaamista.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ohjaa asiakasta hänen käyttämänsä kommunikointikansion käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten asiakkaan käyttämää kommunikointikansiota päivitetään, ja huolehtii pienimuotoisesta päivityksestä saamansa ohjeen mukaisesti • ohjaa asiakasta hänen käyttämänsä kommunikoinnin apuvälineen käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten asiakkaan käyttämän kommunikoinnin apuvälineen huollosta huolehditaan ja sen toimintakunto varmistetaan, ja toimii ohjeen mukaan • ohjaa asiakasta hänen kommunikointikeinoonsa liittyvän ohjelman käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten tätä ohjelmaa päivitetään, ja huolehtii päivityksestä ohjeen mukaan
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ohjaa asiakasta ja työyhteisöä asiakkaan käyttämän kommunikointikansion käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten asiakkaan käyttämää kommunikointikansiota päivitetään, ja huolehtii pienimuotoisesta päivityksestä saamansa ohjeen mukaisesti • ohjaa asiakasta ja työyhteisöä asiakkaan käyttämän kommunikoinnin apuvälineen käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten asiakkaan käyttämän kommunikoinnin apuvälineen huollosta huolehditaan ja sen toimintakunto varmistetaan, ja toimii ohjeen mukaan • ohjaa asiakasta ja työyhteisöä hänen asiakkaan kommunikointikeinoon liittyvän ohjelman käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten tätä ohjelmaa päivitetään, ja huolehtii päivityksestä ohjeen mukaan
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ohjaa aktiivisesti asiakasta ja työyhteisöä asiakkaan käyttämän kommunikointikansion käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten kommunikointikansiota päivitetään, ja huolehtii säännöllisesti, itsenäisesti ja aktiivisesti pienimuotoisesta päivityksestä saamansa ohjeen mukaisesti • ohjaa aktiivisesti asiakasta ja työyhteisöä asiakkaan käyttämän kommunikoinnin apuvälineen käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten asiakkaan käyttämän kommunikoinnin apuvälineen huollosta huolehditaan ja sen toimintakunto varmistetaan, ja toimii ohjeen mukaan itsenäisesti ja aktiivisesti • ohjaa aktiivisesti asiakasta ja työyhteisöä asiakkaan kommunikointikeinoon liittyvän ohjelman käytössä saamansa ohjeen mukaisesti • ottaa selvää, miten tätä ohjelmaa päivitetään, ja huolehtii itsenäisesti ja aktiivisesti päivityksestä saamansa ohjeen mukaisesti.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla kommunikaation ja vuorovaikutuksen ohjausta tarvitsevissa ympäristöissä kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen ohjauksen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.25. Kuurosokeiden ja näkövammaisten asiakkaiden toiminnan ohjaaminen, 15 osp (106338)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä työtä ja toimintaympäristöä ohjaavien säädösten, määräysten, ohjeiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti
- toimia vuorovaikutuksessa ja kommunikoida kuurosokeiden ja näkövammaisten käyttämillä kommunikointikeinoilla, -tavoilla ja suomalaisella viittomakielellä
- ohjata ja avustaa kuurosokean ja näkövammaisen toimintaa turvallisesti
- opastaa kuurosokeaa ja näkövammaista turvallisesti eri ympäristöissä ja tilanteissa
- toteuttaa ympäristön kuvailua asiakkaalle
- työskennellä huomioiden työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin
- arvioida ja kehittää osaamistaan.

Arviointi

Opiskelija työskentelee työtä ja toimintaympäristöä ohjaavien säädösten, määräysten, ohjeiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työtä ja toimintaympäristöä ohjaavaa lainsäädäntöä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • kirjaa ja raportoi toimintaa työpaikan ohjeiden mukaisesti • työskentelee omavalvontamääräysten ja laatusuositusten mukaisesti • noudattaa työpaikan ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii toimintaympäristön ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla pyytäen työryhmältä tukea uusissa tilanteissa • kohtelee asiakasta tasavertaisesti • toimii asiakkaan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työtä ja toimintaympäristöä ohjaavaa lainsäädäntöä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • kirjaa ja raportoi toimintaa työpaikan ohjeiden mukaisesti • työskentelee omavalvontamääräysten ja laatusuositusten mukaisesti • noudattaa työpaikan ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii toimintaympäristön ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla myös uusissa tilanteissa • kohtelee asiakasta tasavertaisesti • toimii asiakkaan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa työtä ja toimintaympäristöä ohjaavaa lainsäädäntöä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • kirjaa ja raportoi toimintaa työpaikan ohjeiden mukaisesti • työskentelee omavalvontamääräysten ja laatusuositusten mukaisesti • noudattaa työpaikan ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii toimintaympäristön ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla myös uusissa tilanteissa ja ratkaisee työhönsä liittyviä eettisiä haasteita • kohtelee asiakasta tasavertaisesti • toimii asiakkaan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen.

Opiskelija toimii vuorovaikutuksessa ja kommunikoi kuurosokeiden ja näkövammaisten käyttämillä kommunikointikeinoilla, -tavoilla ja suomalaisella viittomakielellä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• aloittaa vuorovaikutustilanteen asianmukaisesti kuurosokeuden ja näkövammaisuuden vaikutukset huomioiden • toimii vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa, kuuntelee asiakasta ja vastaa sekä reagoi kuulemaansa • kommunikoi selkeällä puheella yleiskieltä käyttäen, selkeästi ja rauhallisesti artikuloiden ja sopivalla äänen voimakkuudella • käyttää kirjallisessa kommunikaatiossa asiakkaan näkötilanteen vaatimaa tapaa, kuten isokirjoitus, saavutettava sähköinen muoto, äänite tai pistekirjoitus • kommunikoi hitaasti asiakkaan käyttämän kommunikaatiokeinon ja kielen mukaisesti tukiviittomilla, viitotulla puheella tai suomalaisella viittomakielellä huomioiden asiakkaan rajoittuneen näkökentän • päättää vuorovaikutustilanteen asianmukaisesti kuurosokeuden ja näkövammaisuuden vaikutukset huomioiden
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• aloittaa vuorovaikutustilanteen luontevasti kuurosokeuden ja näkövammaisuuden vaikutukset huomioiden • toimii vuorovaikutuksessa luontevasti asiakkaan kanssa • kommunikoi selkeällä puheella yleiskieltä käyttäen, selkeästi ja rauhallisesti artikuloiden ja sopivalla äänen voimakkuudella sekä tarvittaessa selkopuheella • käyttää kirjallisessa kommunikaatiossa sujuvasti asiakkaan näkötilanteen vaatimaa tapaa kuten isokirjoitus, saavutettava sähköinen muoto, äänite tai pistekirjoitus • kommunikoi melko sujuvasti asiakkaan käyttämän kommunikaatiokeinon ja kielen mukaisesti tukiviittomilla, viitotulla puheella tai suomalaisella viittomakielellä, huomioi rajoittuneen näkökentän ja viittoo kädestä käteen hitaasti • päättää vuorovaikutustilanteen luontevasti kuurosokeuden ja näkövammaisuuden vaikutukset huomioiden
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• aloittaa vuorovaikutustilanteen luontevasti kuurosokeuden ja näkövammaisuuden vaikutukset huomioiden • toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa luontevasti asiakkaan kanssa • kommunikoi selkeällä puheella yleiskieltä käyttäen, selkeästi ja rauhallisesti artikuloiden ja sopivalla äänen voimakkuudella sekä tarvittaessa selkopuheella taitavasti • käyttää kirjallisessa kommunikaatiossa erittäin sujuvasti ja luontevasti asiakkaan näkötilanteen vaatimaa tapaa kuten isokirjoitus, saavutettava sähköinen muoto, äänite, pistekirjoitus • kommunikoi sujuvasti ja taitavasti asiakkaan käyttämän kommunikaatiokeinon ja kielen mukaisesti tukiviittomilla, viitotulla puheella tai suomalaisella viittomakielellä, huomioi viittoessaan rajoittuneen näkökentän ja viittoo kädestä käteen sujuvasti • käyttää joustavasti erilaisia kommunikointitapoja olosuhteiden muuttuessa • päättää vuorovaikutustilanteen luontevasti kuurosokeuden ja näkövammaisuuden vaikutukset huomioiden.

Opiskelija ohjaa ja avustaa kuurosokean ja näkövammaisen toimintaa turvallisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee, toteuttaa ja arvioi työtään hyödyntäen tietoa kuurosokeudesta ja näkövammaisuudesta • huomioi kuurosokeuden ja näkövammaisuuden erityispiirteet, valaistuksen, kommunikaation, opastuksen ja kuvailun tarpeet tavanomaisissa tilanteissa pyytäen ajoittain työryhmän tukea • ottaa toiminnassaan huomioon kuulo- ja näkövamman keskeisimmät vaikutukset kuurosokean ja näkövammaisen elämään • tuntee kuurosokeiden ja näkövammaisten ohjauksen keskeisimmät periaatteet ja toimii niiden mukaisesti turvallisesti • toimii ohjatessaan ja avustaessaan huomioiden kuurosokean ja näkövammaisen itsemääräämisoikeuden • ohjaa annettujen ohjeiden mukaisesti turvallisesti toimintaa kuurosokealle ja näkövammaiselle tai kuurosokeiden ja näkövammaisten ryhmälle • kuvailee pyydettäessä ryhmälle tilaa tai tilannetta • avustaa ohjeiden mukaan kuurosokeaa ja näkövammaista niissä toiminnoissa, joissa tämä ei selviydy itse • ylläpitää esteetöntä toimintaympäristöä • huomioi alan apuvälineiden ja materiaalien käytön työssään • kertoo pyydettäessä kuurosokeille ja näkövammaisille kuuluvien palveluiden käytöstä sekä tiedottaa näkövammaistaitojen ohjauspalvelusta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee, toteuttaa ja arvioi työtään hyödyntäen tietoa kuurosokeudesta ja näkövammaisuudesta • huomioi kuurosokeuden ja näkövammaisuuden erityispiirteet, valaistuksen, kommunikaation, opastuksen ja kuvailun tarpeita eri toimintatilanteissa • ottaa toiminnassaan huomioon kuulo- ja näkövamman vaikutukset kuurosokean ja näkövammaisen elämään • hyödyntää kuurosokeiden ja näkövammaisten ohjauksen periaatteita erilaisissa tilanteissa • toimii ohjatessaan ja avustaessaan huomioiden kuurosokean ja näkövammaisen itsemääräämisoikeuden • ohjaa itsenäisesti ja turvallisesti toimintaa kuurosokealle ja näkövammaiselle tai kuurosokeiden ja näkövammaisten ryhmälle • kuvailee tarvittaessa ryhmälle tilaa tai tilannetta • avustaa ottaen huomioon kuurosokean ja näkövammaisen yksilöllisiä tarpeita • ylläpitää monipuolisesti esteetöntä toimintaympäristöä • huomioi melko aktiivisesti alan apuvälineiden ja materiaalien käytön työssään • ohjaa kuurosokeille ja näkövammaisille kuuluvien palveluiden käyttöön sekä tiedottaa näkövammaistaitojen ohjauspalvelusta
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee, toteuttaa ja arvioi työtään hyödyntäen monipuolisesti ja joustavasti tietoa kuurosokeudesta ja näkövammaisuudesta • huomioi joustavasti kuurosokeuden erityispiirteet, valaistuksen, kommunikaation, opastuksen ja kuvailun tarpeet muuttuvissa tilanteissa

	• ottaa toiminnassaan huomioon erilaisten kuulo- ja näkövammojen vaikutukset kuurosokean ja näkövammaisen elämään • tuntee kuurosokeiden ja näkövammaisten ohjauksen periaatteet ja soveltaa niitä tilanteen ja asiakkaan tarpeen mukaan • toimii ohjatessaan ja avustaessaan huomioiden aktiivisesti kuurosokean ja näkövammaisen itsemääräämisoikeuden • ohjaa toimintaa kuurosokealle ja näkövammaiselle tai kuurosokeiden ja näkövammaisten ryhmälle turvallisesti, itsenäisesti ja asiakaslähtöisesti ja rohkaisee osallistumaan toimintaan • kuvailee taitavasti tarvittaessa ryhmälle tilaa tai tilannetta • toimii joustavasti henkilökohtaisena avustajana huomioiden kuurosokean ja näkövammaisen yksilölliset tarpeet monipuolisesti • ylläpitää monipuolisesti ja edistää esteetöntä toimintaympäristöä • huomioi monipuolisesti ja aktiivisesti alan apuvälineiden ja materiaalien käytön työssään • ohjaa kuurosokeille ja näkövammaisille kuuluvien palveluiden käyttöön ja tiedottaa näkövammaistaitojen ohjauspalvelusta.

Opiskelija opastaa kuurosokeaa ja näkövammaista turvallisesti eri ympäristöissä ja tilanteissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• aloittaa opastustilanteen asianmukaisesti asiakasta lähestyen, tervehtien ja opastuksesta sopien • opastaa helppokulkuisissa maastoissa ja tilanteissa • opastaa kuurosokeaan ja näkövammaista turvallisesti tämän terveydentilan ja liikkumiskyvyn huomioon ottaen • tarkkailee opastettavan ergonomiaa ja muuttaa tarvittaessa opastusta asiakkaalle ergonomisemmaksi • opastaa pullo-otteella • käyttää tutuissa tilanteissa yhdyskättä osoittamaan kohteita lähiympäristössä • poistuessaan kesken opastustilanteen ilmoittaa siitä ja huolehtii, että opastettavalla on kontakti tilaan • päättää opastustilanteen asianmukaisesti
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• aloittaa opastustilanteen luontevasti asiakasta lähestyen, tervehtien ja opastuksesta sopien • opastaa vaihtelevissa maastoissa ja tilanteissa, mutta tarvitsee vaativissa tilanteissa ohjausta • opastaa kuurosokeaa ja näkövammaista turvallisesti ja sopeuttaa käytettävää opastusmenetelmää olosuhteiden muuttuessa, mutta tarvitsee vaativissa tilanteissa ohjausta • tarkkailee aktiivisesti opastettavan ergonomiaa ja muuttaa opastusta asiakkaalle ergonomisemmaksi • käyttää välineopastamista ja ei-fyysistä opastamista • käyttää yleensä yhdyskättä osoittamaan kohteita lähiympäristössä • poistuessaan kesken opastustilanteen ilmoittaa siitä ja huolehtii, että opastettavalla on kontakti tilaan • päättää opastustilanteen keskustellen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• aloittaa opastustilanteen luontevasti asiakasta lähestyen, tervehtien ja opastuksesta sopien • opastaa vaativissa maastoissa ja tilanteissa • opastaa kuurosokeaa ja näkövammaista turvallisesti ja sopeuttaa käytettävää opastusmenetelmää olosuhteiden muuttuessa • ennakoi opastuksessa opastettavan ergonomisen liikkumisen • vaihtaa opastustekniikkaa tilanteen mukaan • käyttää yhdyskättä osoittamaan kohteita lähiympäristössä aktiivisesti • poistuessaan kesken opastustilanteen ilmoittaa siitä ja huolehtii, että opastettavalla on kontakti tilaan • päättää opastustilanteen keskustellen ja huomioiden asiakkaan yksilölliset tarpeet.

Opiskelija toteuttaa ympäristön kuvailua asiakkaalle.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• selvittää asiakkaan fyysisen kuvailun tarpeita • hahmottaa opastettavalle tilan keskeisimmät piirteet kielellisesti • kuvailee opastettavalle ympäristön keskeisimmät asiat kielellisesti • tuntee yleisimmät haptiisit ja käyttää niitä asiakkaan toiveen mukaan • toistaa tarvittaessa muiden puhetta kuurosokealle
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• selvittää asiakkaan fyysisen, sosiaalisen ja henkilökohtaisen kuvailun tarpeet ja toiveet • hahmottaa tilaa opastettavalle erilaisin menetelmin • kuvailee opastettavalle ympäristöä ja siinä tapahtuvaa toimintaa kielellisesti ja haptiikkaa sekä kosketusviestejä hyödyntäen • kuvailee sosiaalista tilannetta asiakkaan toiveiden mukaan • kuvailee opastettavan henkilökohtaisen kuvailutarpeen mukaisia asioita hänen toiveiden mukaan • tuntee haptiiseja ja käyttää niitä asiakkaan toiveidensa mukaan • toistaa tarvittaessa selkeästi muiden puhetta kuurosokealle
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• selvittää asiakkaan fyysisen, sosiaalisen ja henkilökohtaisen kuvailun tarpeet monipuolisesti ja luontevasti • hahmottaa tilaa opastettavalle tilanteeseen ja opastettavalle sopivimmalla tavalla • kuvailee opastettavalle ympäristöä ja siinä tapahtuvaa toimintaa monipuolisesti ja aktiivisesti eri menetelmiä käyttäen • kuvailee sosiaalista tilannetta monipuolisesti asiakkaan toiveiden mukaan • kuvailee monipuolisesti opastettavan henkilökohtaisen kuvailutarpeen mukaisia asioita hänen toiveidensa mukaan • tuntee runsaasti haptiiseja ja käyttää niitä asiakkaan toiveen mukaan • toistaa tarvittaessa selkeästi ja aktiivisesti muiden puhetta kuurosokealle.

Opiskelija työskentelee huomioiden työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työturvallisuusohjeita • muuttaa kehotuksesta ohjatessaan, avustaessaan, kommunikoidessaan ja opastaessaan toimintatapaansa ergonomisemmaksi • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä omalta osaltaan • ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työturvallisuusohjeita ja soveltaa tietoa muuttuvissa tilanteissa • ottaa yleensä huomioon ergonomian ohjatessaan, avustaessaan, kommunikoidessaan ja opastaessaan • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä • ylläpitää ja edistää omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa työturvallisuusohjeita, soveltaa tietoa muuttuvissa tilanteissa ja edistää turvallisuutta • toimii ergonomisesti ohjatessaan, avustaessaan, kommunikoidessaan ja opastaessaan • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä aktiivisesti • ylläpitää ja edistää hyvää työilmapiiriä.

Opiskelija arvioi ja kehittää osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa saadun palautteen perusteella • arvioi toimintaansa ja tunnistaa vahvuutensa ja joitakin kehittymistarpeitaan • asettaa tavoitteita ammattitaitonsa kehittämiselle
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ottaa vastaan palautetta ja kehittää sen perusteella toimintaansa • arvioi toimintaansa realistisesti ja melko monipuolisesti ja tunnistaa vahvuutensa ja kehittymistarpeensa • suunnittelee ammattitaitonsa kehittämistä melko monipuolisesti
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• pyytää ja ottaa vastaan palautetta ja kehittää sen perusteella toimintaansa aktiivisesti • arvioi toimintaansa realistisesti ja monipuolisesti ja tunnistaa vahvuutensa ja kehittymistarpeensa • suunnittelee ammattitaitonsa kehittämistä monipuolisesti.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asumispalvelujen, työtoiminnan, päivätoiminnan, kuntouttavan toiminnan, virkistystoiminnan, henkilökohtaisen avun, järjestöjen tuottamien palvelujen, kerho-, leiri-, harrastus-, kurssitoiminnan

tai muun vastaavan toiminnan ympäristössä kuurosokean asiakkaan/asiakkaiden toiminnan ohjauksen tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.26. Kommunikoinnissa tukea tarvitsevan aikuisen itsenäisen suoriutumisen ohjaaminen, 20 osp (106335)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä kasvatus- ja sosiaalialan säädösten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti
- ottaa työssään huomioon aikuisen asiakkaan kehitysvaiheen, kehityshäiriöt ja toimintakyvyn sekä tukea aikuisen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia
- ottaa huomioon aikuisen kommunikaatio- ja viittomakielialan asiakkaan erityiset tarpeet
- toimia vuorovaikutuksessa ja kommunikoida asiakkaan kanssa suomen kielellä tai viittomakielellä tai asiakkaan käyttämällä kommunikointikeinolla
- ohjata ja avustaa kommunikaatio- ja viittomakielialan aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista tämän asuinympäristössä tai muussa toimintaympäristössä
- ohjata ja avustaa kommunikaatio- ja viittomakielialan aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa
- edistää kommunikaatio- ja viittomakielialan aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista, hyvinvointia ja osallisuutta toiminnallisia, taide- ja kulttuurilähtöisiä menetelmiä sekä ympäristöä ja sen palveluita hyödyntäen
- huolehtia asiakkaan turvallisuudesta ja toimia rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa säädösten ja työpaikan ohjeiden mukaisesti
- työskennellä huomioiden työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin
- arvioida ja kehittää osaamistaan.

Arviointi

Opiskelija työskentelee kasvatus- ja sosiaalialan säädösten, toimintaperiaatteiden, arvojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa kasvatus- ja sosiaalialan lainsäädäntöä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • kirjaa ja raportoi toimintaa työpaikan ohjeiden mukaisesti • työskentelee omavalvontamääräysten ja laatusuositusten mukaisesti • noudattaa työpaikan ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii toimintaympäristön ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla pyytäen työryhmältä tukea uusissa tilanteissa • toimii asiakkaan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa kasvatus- ja sosiaalialan lainsäädäntöä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • kirjaa ja raportoi toimintaa työpaikan ohjeiden mukaisesti • työskentelee omavalvontamääräysten ja laatusuositusten mukaisesti • noudattaa työpaikan ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii toimintaympäristön ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla myös uusissa tilanteissa • toimii asiakkaan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa kasvatus- ja sosiaalialan lainsäädäntöä, määräyksiä ja toimintaperiaatteita • noudattaa tietosuojaa ja salassapitoa • kirjaa ja raportoi toimintaa työpaikan ohjeiden mukaisesti • työskentelee omavalvontamääräysten ja laatusuositusten mukaisesti • noudattaa työpaikan ohjeita työntekijän viestinnästä ja sosiaalisen median käytöstä • toimii toimintaympäristön ja ammatin arvojen mukaisesti ja ammattieettisesti kestävällä tavalla myös uusissa tilanteissa, ja ratkaisee työhönsä liittyviä eettisiä haasteita • toimii asiakkaan itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä ja omatoimisuutta kunnioittaen.

Opiskelija ottaa työssään huomioon aikuisen asiakkaan kehitysvaiheen, kehityshäiriöt ja toimintakyvyn sekä tukee aikuisen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää tietoa aikuisuuden kehitysvaiheesta ja kehityskriiseistä ja niiden vaikutuksista aikuiseen asiakkaaseen • käyttää tietoa kehityshäiriöiden ja oppimisvaikeuksien vaikutuksista aikuiseen asiakkaaseen ja hänen toimintaansa, ja toimii voimavaralähtöisesti • havainnoi jossain määrin ja ottaa pääpiirteissään huomioon aikuisen asiakkaan fyysisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee jollain tavalla aikuisen asiakkaan fyysistä hyvinvointia • havainnoi jossain määrin ja ottaa pääpiirteissään huomioon aikuisen asiakkaan psyykkisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee jollain tavalla aikuisen asiakkaan psyykkistä hyvinvointia • havainnoi jossain määrin ja ottaa pääpiirteissään huomioon aikuisen asiakkaan sosiaalisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee jollain tavalla aikuista asiakasta osallisuuteen ja sosiaalisiin suhteisiin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää monipuolisesti tietoa aikuisuuden kehitysvaiheesta ja kehityskriiseistä ja niiden vaikutuksista aikuiseen asiakkaaseen • käyttää tietoa kehityshäiriöiden ja oppimisvaikeuksien vaikutuksista aikuiseen asiakkaaseen ja hänen toimintaansa ja oppimiseensa ja toimii niitä huomioiden ja voimavaralähtöisesti • havainnoi ja ottaa toiminnassa huomioon aikuisen asiakkaan fyysisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee usealla tavalla aikuisen asiakkaan fyysistä hyvinvointia • havainnoi ja ottaa toiminnassaan huomioon aikuisen asiakkaan psyykkisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee usealla tavalla aikuisen asiakkaan psyykkistä hyvinvointia • havainnoi ja ottaa toiminnassaan huomioon aikuisen asiakkaan sosiaalisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee aikuista asiakasta osallisuuteen ja sosiaalisiin suhteisiin
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ottaa aktiivisesti työssään huomioon yleisten kehitysvaiheiden ja kehityskriisien yksilölliset vaikutukset aikuiseen asiakkaaseen • käyttää tietoa kehityshäiriöiden ja oppimisvaikeuksien vaikutuksista aikuiseen asiakkaaseen ja hänen toimintaansa ja toimii aktiivisesti niitä huomioiden ja voimavaralähtöisesti • havainnoi ja ottaa toiminnassaan huomioon monipuolisesti ja joustavasti aikuisen asiakkaan fyysisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee monipuolisesti ja aktiivisesti aikuisen asiakkaan fyysistä hyvinvointia • havainnoi ja ottaa toiminnassaan huomioon monipuolisesti ja joustavasti aikuisen asiakkaan psyykkisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee monipuolisesti ja aktiivisesti aikuisen asiakkaan psyykkistä hyvinvointia • havainnoi ja ottaa toiminnassaan huomioon monipuolisesti aikuisen asiakkaan sosiaalisen kehityksen ja toimintakyvyn ja tukee aikuista asiakasta monipuolisesti ja aktiivisesti osallisuuteen ja sosiaalisiin suhteisiin.

Opiskelija ottaa huomioon aikuisen kommunikaatio- ja viittomakielialan asiakkaan erityiset tarpeet.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• ottaa työssään pääpiirteittäin huomioon kuulon alenemiseen, kuuroutumiseen ja aikuisten huonokuuloisuuteen liittyviä tekijöitä • ottaa toiminnassaan pääpiirteissään huomioon asiakkaan sairauksiin, mielenterveysongelmiin, riippuvuuksiin tai syrjäytymiseen liittyviä erityisiä ohjaus- ja avustustarpeita pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • ottaa työssään huomioon toimintaympäristön periaatteet, käytänteet ja oman tehtävänsä lääkehoidossa sekä asiakkaan lääkehoidon toteuttamisen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• ottaa työssään huomioon kuulon alenemiseen, kuuroutumiseen ja aikuisten huonokuuloisuuteen liittyviä tekijöitä • ottaa toiminnassaan huomioon asiakkaan sairauksiin, mielenterveysongelmiin, riippuvuuksiin tai syrjäytymiseen liittyviä erityisiä ohjaus- ja avustustarpeita • ottaa työssään huomioon toimintaympäristön periaatteet, käytänteet ja oman tehtävänsä lääkehoidossa sekä asiakkaan lääkehoidon toteuttamisen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• ottaa työssään monipuolisesti ja aktiivisesti huomioon kuulon alenemiseen, kuuroutumiseen ja aikuisten huonokuuloisuuteen liittyviä tekijöitä • ottaa toiminnassaan monipuolisesti ja aktiivisesti huomioon asiakkaan sairauksiin, mielenterveysongelmiin, riippuvuuksiin tai syrjäytymiseen liittyviä erityisiä ohjaus- ja avustustarpeita • ottaa työssään huomioon toimintaympäristön periaatteet, käytänteet ja oman tehtävänsä lääkehoidossa sekä asiakkaan lääkehoidon toteuttamisen.

Opiskelija toimii vuorovaikutuksessa ja kommunikoi asiakkaan kanssa suomen kielellä tai viittomakielellä tai asiakkaan käyttämällä kommunikointikeinolla.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suhtautuu kunnioittavasti, hyväksyvästi ja kiinnostuneesti asiakkaaseen • ilmaisee ajatuksensa selkeästi, tekee jonkin verran kysymyksiä ja ylläpitää jonkin verran keskustelua, havainnoi jonkin verran vuorovaikutustilannetta ja kuuntelee vuorovaikutuskumppaniaan • toimii vastavuoroisesti ja empaattisesti ja osoittaa tukea • käyttää viittomakieltä tai puhetta tukevaa, täydentävää ja korvaavaa kommunikointikeinoa aikuisen asiakkaan tarpeen mukaan ja mukauttaa ilmaisuaan asiakkaan kommunikointitaitoja vastaavaksi • huomioi heikentyneen näön vaikutukset kommunikointiin • puhuu selkeästi kasvot huonokuuloiseen tai kuuroutuneeseen asiakkaaseen päin käyttäen melko selkeää huuliota ja kommunikoi ottaen huomioon asiakkaan sijainnin
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suhtautuu kunnioittavasti, hyväksyvästi ja kiinnostuneesti asiakkaaseen • ilmaisee ajatuksensa selkeästi, tekee kysymyksiä ja ylläpitää keskustelua, havainnoi vuorovaikutustilannetta ja kuuntelee vuorovaikutuskumppaniaan • toimii vastavuoroisesti ja empaattisesti ja osoittaa tukea • käyttää luontevasti viittomakieltä tai puhetta tukevaa, täydentävää ja korvaavaa kommunikointikeinoa aikuisen asiakkaan kanssa eri tilanteet huomioiden • huomioi aktiivisesti heikentyneen näön vaikutukset kommunikointiin • puhuu selkeästi kasvot huonokuuloiseen tai kuuroutuneeseen asiakkaaseen päin käyttäen selkeää huuliota, kommunikoi ottaen huomioon asiakkaan sijainnin ja sopeuttaa selkeän puheen ja kommunikaation nopeuden asiakkaan tarpeiden mukaan • huolehtii, että asiakas tulee kuulluksi ja on tasa-arvoinen vuorovaikutustilanteissa, ja tukee asiakkaan mahdollisuutta ilmaista itseään
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suhtautuu kunnioittavasti, hyväksyvästi ja kiinnostuneesti asiakkaaseen • ilmaisee ajatuksensa selkeästi, tekee aktiivisesti kysymyksiä ja ylläpitää aktiivisesti keskustelua, havainnoi aktiivisesti vuorovaikutustilannetta ja kuuntelee aktiivisesti vuorovaikutuskumppaniaan • toimii vastavuoroisesti ja erittäin empaattisesti ja osoittaa tukea aktiivisesti • käyttää luontevasti ja sujuvasti viittomakieltä tai puhetta tukevaa, täydentävää ja korvaavaa kommunikointikeinoa aikuisen asiakkaan kanssa eri tilanteet huomioiden • huomioi monipuolisesti heikentyneen näön vaikutukset kommunikointiin • puhuu selkeästi kasvot huonokuuloiseen tai kuuroutuneeseen asiakkaaseen päin käyttäen erittäin selkeää huuliota, kommunikoi ottaen huomioon asiakkaan sijainnin ja sopeuttaa selkeän puheen ja kommunikaation nopeuden asiakkaan tarpeiden mukaan

	• huolehtii aktiivisesti, että asiakas tulee kuulluksi ja on tasa-arvoinen vuorovaikutustilanteissa, ja tukee asiakkaan mahdollisuutta ilmaista itseään monipuolisesti.

Opiskelija ohjaa ja avustaa kommunikaatio- ja viittomakielialan aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista tämän asuinympäristössä tai muussa toimintaympäristössä.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• toimii tuntien asiakkaan toimintaympäristöä ja tehtävänsä siellä • on mukana ohjaus- ja avustustehtävien suunnittelussa työyhteisön kanssa • ottaa huomioon asiakkaan palvelu- ja kuntoutussuunnitelman sisällön ja tavoitteet ohjaus- ja avustustyössään pyytäen tarvittaessa tukea työryhmältä • havainnoi jossain määrin aikuisen ohjaus- ja avustustarpeita ja toimii pääpiirteissään niiden mukaan • ohjaa ja avustaa annettujen ohjeiden mukaan aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista hänen toimintaympäristössään huomioiden asiakkaan itsemääräämisoikeutta • tukee asiakkaan osallisuutta • käyttää työtehtävän mukaisia materiaaleja, apuvälineitä ja laitteita pyytäen tarvittaessa työryhmältä tukea • huolehtii annettujen ohjeiden mukaan toimintaympäristön siisteydestä ja turvallisuudesta • havainnoi ympäristön esteettömyyttä ja kertoo kehittämiskohteista työyhteisölle • ratkaisee ongelmatilanteita yhdessä työyhteisön kanssa • tekee yhteistyötä asiakkaan ja hänen lähipiirinsä sekä työyhteisön ja moniammatillisen verkoston kanssa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• toimii tuntien asiakkaan toimintaympäristön ja tehtävänsä siellä • osallistuu ohjaus- ja avustustehtävien suunnitteluun työyhteisön kanssa • ottaa huomioon asiakkaan palvelu- ja kuntoutussuunnitelman sisällön ja tavoitteet ohjaus- ja avustustyössään • havainnoi aikuisen ohjaus- ja avustustarpeita ja toimii niiden mukaan • ohjaa ja avustaa aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista hänen toimintaympäristössään huomioiden asiakkaan itsemääräämisoikeuden • edistää asiakkaan osallisuutta • käyttää työtehtävän mukaisia materiaaleja, apuvälineitä ja laitteita • huolehtii toimintaympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta työnkuvansa puitteissa • havainnoi ja edistää ympäristön esteettömyyttä • oppii työprosessista ja ratkaisee tavallisimpia ongelmatilanteita • tekee aktiivisesti yhteistyötä asiakkaan ja hänen lähipiirinsä sekä työyhteisön ja moniammatillisen verkoston kanssa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• toimii tuntien syvällisesti asiakkaan toimintaympäristön ja tehtävänsä siellä • osallistuu aktiivisesti ohjaus- ja avustustehtävien suunnitteluun työyhteisön kanssa • ottaa aktiivisesti huomioon asiakkaan palvelu- ja kuntoutussuunnitelman sisällön ja tavoitteet ohjaus- ja avustustyössään • havainnoi aktiivisesti ja monipuolisesti aikuisen ohjaus- ja avustustarpeita ja toimii aktiivisesti niiden mukaan

	• ohjaa ja avustaa joustavasti aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista hänen toimintaympäristössään huomioiden aktiivisesti asiakkaan itsemääräämisoikeuden • edistää asiakkaan osallisuutta monipuolisesti • käyttää sujuvasti työtehtävän mukaisia materiaaleja, apuvälineitä ja laitteita • huolehtii aktiivisesti toimintaympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta työnkuvansa puitteissa • havainnoi ja edistää aktiivisesti ja monipuolisesti ympäristön esteettömyyttä • soveltaa työprosessista saamaansa tietoa ja ratkaisee ongelmatilanteita luovasti • tekee aktiivisesti ja monipuolisesti yhteistyötä asiakkaan ja hänen lähipiirinsä sekä työyhteisön ja moniammatillisen verkoston kanssa.

Opiskelija ohjaa ja avustaa kommunikaatio- ja viittomakielialan aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• suunnittelee työtään päivittäisten toimintojen ohjaamisessa ja avustamisessa annettujen ohjeiden mukaisesti • havainnoi asiakkaan kanssa hänen yleisvointiaan ja terveydentilaansa ja ottaa ne huomioon toiminnassaan • toteuttaa turvallisesti asiakkaan perushoitoa annettujen ohjeiden mukaisesti ja itsemääräämisoikeutta huomioiden • ohjaa ja avustaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa annettujen ohjeiden mukaisesti huomioiden hänen itsemääräämisoikeutensa • kannustaa jonkin verran asiakasta päivittäisten toimintojen itsenäiseen suoriutumiseen • käyttää toiminnallisia ja osallistavia menetelmiä asiakkaan päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien taitojen harjoittelussa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä • auttaa asiakasta huomaamaan hänen itsenäisen suoriutumisensa säilymisen tai edistymisensä päivittäisissä toiminnoissa • arvioi ohjaamisen ja avustamisen onnistumista päivittäisissä toiminnoissa jostakin näkökulmasta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• suunnittelee työtään päivittäisten toimintojen ohjaamisessa ja avustamisessa huomioiden asiakkaiden turvallisuuden, toimintakyvyn ja toiveet sekä toiminnan tilat, välineet, materiaalit, kestävän kehityksen ja taloudellisuuden • havainnoi asiakkaan kanssa hänen yleisvointiaan ja terveydentilaansa ja ottaa ne huomioon toiminnassaan • toteuttaa turvallisesti asiakkaan perushoitoa ottaen huomioon hänen itsemääräämisoikeutensa • ohjaa ja avustaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa havainnoiden ja ottaen huomioon hänen ohjaus- ja avustustarpeitaan sekä hänen itsemääräämisoikeutensa • ohjaa ja avustaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa niin, ettei rajoitustoimenpiteitä tarvittaisi ja ottaa huomioon muuttuvat tilanteet • kannustaa asiakasta päivittäisten toimintojen mahdollisimman omatoimiseen ja itsenäiseen suorittamiseen • käyttää melko monipuolisesti toiminnallisia ja osallistavia menetelmiä asiakkaan päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien taitojen harjoittelussa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä • auttaa asiakasta huomaamaan hänen itsenäisen suoriutumisensa säilymisen tai edistymisen päivittäisissä toiminnoissa • arvioi ohjaamisen ja avustamisen onnistumista päivittäisissä toiminnoissa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• suunnittelee työtään päivittäisten toimintojen ohjaamisessa ja avustamisessa ottaen monipuolisesti huomioon asiakkaiden turvallisuuden, toimintakyvyn ja toiveet sekä toiminnan tilat, välineet, materiaalit, kestävän kehityksen ja taloudellisuuden • havainnoi asiakkaan kanssa hänen yleisvointiaan ja terveydentilaansa ja ottaa ne huomioon toiminnassaan

	• toteuttaa turvallisesti ja asiakaslähtöisesti asiakkaan perushoitoa ottaen aktiivisesti huomioon hänen itsemääräämisoikeutensa • ohjaa ja avustaa aktiivisesti asiakasta päivittäisissä toiminnoissa havainnoiden ja ottaen huomioon monipuolisesti hänen ohjaus- ja avustustarpeitaan sekä itsemääräämisoikeutensa • ohjaa ja avustaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa aktiivisesti niin, ettei rajoitustoimenpiteitä tarvittaisi ja ottaa monipuolisesti huomioon muuttuvat tilanteet • kannustaa ja motivoi aktiivisesti asiakasta päivittäisten toimintojen mahdollisimman omatoimiseen ja itsenäiseen suorittamiseen • käyttää monipuolisesti toiminnallisia ja osallistavia menetelmiä asiakkaan päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien taitojen harjoittelussa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä • auttaa aktiivisesti asiakasta huomaamaan hänen itsenäisen suoriutumisensa säilymisen tai edistymisen päivittäisissä toiminnoissa • arvioi monipuolisesti ohjaamisen ja avustamisen onnistumista päivittäisissä toiminnoissa.

Opiskelija edistää kommunikaatio- ja viittomakielialan aikuisen asiakkaan itsenäistä suoriutumista, hyvinvointia ja osallisuutta toiminnallisia, taide- ja kulttuurilähtöisiä menetelmiä sekä ympäristöä ja sen palveluita hyödyntäen.

Itsenäistä suoriutumista, hyvinvointia ja osallisuutta edistävän toiminnan ohjaaminen.	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• kysyy asiakkaan toiveita mielekkäästä tekemisestä • selvittää erilaisia vaihtoehtoja asiakkaan toiveen toteuttamiseen • kertoo asiakkaalle liikunta-, taide-, kulttuuri-, luonto- ja muista palveluista ja muista osallistumisen mahdollisuuksista • kysyy asiakkaalta, minkä vaihtoehdon hän haluaa toteuttaa • suunnittelee asiakkaan toimintakyvyn huomioiden joko yhdessä asiakkaan kanssa tai itse asiakkaan itsenäistä suoriutumista, hyvinvointia ja osallisuutta edistävän toiminnan toteuttamista pyytäen tarvittaessa työryhmän tukea • pyytää asiakkaita osallistumaan toimintaan • arvioi yhdessä asiakkaan kanssa toiminnan mielekkyyttä jostain näkökulmasta
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• selvittää asiakkaan toivomuksia, tarpeita ja tavoitteita hänelle mielekkäästä tekemisestä ja keskustelee niistä hänen kanssaan • selvittää asiakkaan toimintakyvyn huomioiden joko yhdessä hänen kanssaan tai itse erilaisia vaihtoehtoja asiakkaan toiveen toteuttamiseen • selittää asiakkaalle liikunta-, taide-, kulttuuri-, luonto- ja muista palveluista ja muista osallistumisen mahdollisuuksista • keskustelee eri vaihtoehdoista asiakkaan kanssa ja tukee häntä hänen päätöksenteossaan • suunnittelee asiakkaan toimintakyvyn huomioiden joko yhdessä asiakkaan kanssa tai itse asiakkaan itsenäistä suoriutumista, hyvinvointia ja osallisuutta edistävän toiminnan toteuttamista huomioiden asiakkaiden turvallisuuden, toimintakyvyn ja toiveet sekä toiminnan tilat, välineet, materiaalit, kestävän kehityksen ja taloudellisuuden • rohkaisee ja ohjaa asiakasta erilaisiin toimintoihin osallistumisessa • arvioi yhdessä asiakkaan kanssa toiminnan mielekkyyttä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• selvittää aktiivisesti asiakkaan toivomuksia, tarpeita ja tavoitteita hänelle mielekkäästä tekemisestä ja keskustelee niistä hänen kanssaan • selvittää aktiivisesti asiakkaan toimintakyvyn huomioiden joko yhdessä hänen kanssaan tai itse erilaisia vaihtoehtoja asiakkaan toiveen toteuttamiseen • selittää aktiivisesti ja innostavasti asiakkaalle liikunta-, taide-, kulttuuri-, luonto- ja muista palveluista ja muista osallistumisen mahdollisuuksista • keskustelee eri vaihtoehdoista asiakkaan kanssa, auttaa häntä eri vaihtoehtojen punnitsemisessa ja tukee häntä hänen päätöksenteossaan • suunnittelee luovasti toimintaa huomioiden monipuolisesti asiakkaiden ajatuksen, toiveet, turvallisuuden ja toimintakyvyn sekä toiminnan tilat, välineet, materiaalit, kestävän kehityksen ja taloudellisuuden • motivoi, rohkaisee ja ohjaa aktiivisesti asiakasta erilaisiin toimintoihin osallistumisessa

	• arvioi yhdessä asiakkaan kanssa monipuolisesti toiminnan mielekkyyttä.

Ohjaamisen menetelmien, välineiden ja materiaalien käyttäminen	
Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• käyttää jotakin toiminnallista menetelmää, välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita pyytäen tarvittaessa tukea työryhmältä • käyttää jotakin taide- ja kulttuurilähtöistä menetelmää, sen välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita pyytäen tarvittaessa tukea työryhmältä • käyttää liikunnanohjausta, sen välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita ja pyytäen tarvittaessa tukea työryhmältä • hyödyntää luonnon ja ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ja erilaisia palveluja toiminnassa huomioiden asiakkaan toiveita pyytäen tarvittaessa tukea työryhmältä • käyttää tieto- ja viestintätekniikan ja teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ohjaustilanteessa pyytäen tarvittaessa tukea työryhmältä • tukee asiakkaan osallisuutta virkistys-, harrastus- ja vapaa-ajantoiminnassa
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• käyttää toiminnallisia menetelmiä, välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita • käyttää taide- ja kulttuurilähtöisiä menetelmiä, välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita • käyttää liikunnanohjausta, sen välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita • hyödyntää luonnon ja ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ja erilaisia palveluja ohjaustoiminnassa huomioiden asiakkaan toiveita • käyttää tieto- ja viestintätekniikan ja teknologian tarjoamia mahdollisuuksia ohjaustilanteessa • edistää asiakkaan osallisuutta virkistys-, harrastus- ja vapaa-ajantoiminnassa
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• käyttää varmasti ja luovasti toiminnallisia menetelmiä, välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita • käyttää varmasti ja luovasti taide- ja kulttuurilähtöisiä menetelmiä, välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita • käyttää varmasti ja luovasti liikunnanohjausta, sen välineitä ja materiaaleja asiakkaan hyvinvoinnin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edistämisessä huomioiden asiakkaan toiveita • hyödyntää luovasti luonnon ja ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ja erilaisia palveluja toiminnassa huomioiden asiakkaan toiveita • käyttää varmasti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniikan ja teknologian tarjoamia mahdollisuuksia toiminnassa • edistää aktiivisesti asiakkaan osallisuutta virkistys-, harrastus- ja vapaa-ajantoiminnassa.

Opiskelija huolehti asiakkaan turvallisuudesta ja toimii rajoitus-, kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa säädösten ja työpaikan ohjeiden mukaisesti.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• huolehtii asiakkaan turvallisuudesta jokapäiväisissä tilanteissa • tuntee toimintaympäristön lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • toimii tuntien, milloin, mitä ja miten rajoitustoimenpiteitä voi käyttää työ- ja toimintaympäristössään • toimii tuntien, miten rajoitustoimenpiteistä tiedotetaan asiakasta ja hänen omaisiaan, ja toimii rajoitustoimenpiteistä annettujen määräysten ja ohjeiden mukaisesti • toimii tuntien toimintaympäristön turvakäytännöt • toimii tuntien omat oikeutensa ja velvollisuutensa kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa • tuo esille havaitsemansa uhan • tuo esille havaitsemansa turvallisuutta ja hyvinvointia vaarantavan tilanteen • puuttuu epäasialliseen käytökseen
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• huolehtii asiakkaan turvallisuudesta jokapäiväisissä tilanteissa • tuntee toimintaympäristön lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • toimii tuntien, milloin, mitä ja miten rajoitustoimenpiteitä voi käyttää työ- ja toimintaympäristössään • toimii tuntien, miten rajoitustoimenpiteistä tiedotetaan asiakasta ja hänen omaisiaan, ja toimii rajoitustoimenpiteistä annettujen määräysten ja ohjeiden mukaisesti • toimii tuntien toimintaympäristön turvakäytännöt • toimii tuntien omat oikeutensa ja velvollisuutensa kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa • pyrkii ennaltaehkäisemään haastavia tilanteita moniammatillisessa ryhmässä sovitulla tavalla • tuo esille havaitsemansa uhan • tuo esille havaitsemansa turvallisuutta ja hyvinvointia vaarantavan tilanteen • puuttuu aktiivisesti epäasialliseen käytökseen
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• huolehtii asiakkaan turvallisuudesta muuttuvissa tilanteissa • tuntee toimintaympäristön lääkehoitosuunnitelman ja toimii sen mukaisesti • toimii tuntien, milloin, mitä ja miten rajoitustoimenpiteitä voi käyttää työ- ja toimintaympäristössään • toimii tuntien, miten rajoitustoimenpiteistä tiedotetaan asiakasta ja hänen omaisiaan, ja toimii rajoitustoimenpiteistä annettujen määräysten ja ohjeiden mukaisesti • toimii tuntien toimintaympäristön turvakäytännöt • toimii tuntien omat oikeutensa ja velvollisuutensa kiusaamis- ja kriisitilanteissa ja muissa haastavissa tilanteissa • pyrkii aktiivisesti ennaltaehkäisemään haastavia tilanteita moniammatillisessa ryhmässä sovitulla tavalla • tuo esille havaitsemansa uhan • tuo esille havaitsemansa turvallisuutta ja hyvinvointia vaarantavan tilanteen • puuttuu aktiivisesti ja johdonmukaisesti epäasialliseen käytökseen.

Opiskelija työskentelee huomioiden työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• noudattaa työturvallisuusohjeita • huolehtii omasta turvallisuudestaan asiakkaan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti • muuttaa työssään kehotuksesta toimintatapaansa ergonomisemmaksi • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä omalta osaltaan • pitää huolta omasta toiminta- ja työkyvystään • ylläpitää osaltaan hyvää työilmapiiriä
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• noudattaa työturvallisuusohjeita ja soveltaa tietoa muuttuvissa tilanteissa • huolehtii omasta turvallisuudestaan asiakkaan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti • ottaa työssään yleensä huomioon ergonomian • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä • pitää aktiivisesti huolta omasta toiminta- ja työkyvystään • ylläpitää ja edistää omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• noudattaa työturvallisuusohjeita, soveltaa tietoa muuttuvissa tilanteissa ja edistää turvallisuutta • huolehtii omasta turvallisuudestaan asiakkaan käyttäytyessä ennalta arvaamattomasti, varautuu mahdollisiin ennalta arvaamattomiin ja uhkatilanteisiin toimiessaan asiakkaiden parissa, tunnistaa työpaikkansa turvallisuuteen liittyviä vaaroja ja riskejä sekä tiedottaa niistä • toimii työssään ergonomisesti • huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja ehkäisee tartuntatautien leviämistä aktiivisesti • pitää monipuolisesti ja aktiivisesti huolta omasta toiminta- ja työkyvystään • ylläpitää ja edistää hyvää työilmapiiriä.

Opiskelija arvioi ja kehittää osaamistaan.

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• arvioi osaamistaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • hyödyntää joissakin tilanteissa vahvuuksiaan toiminnassaan • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja • asettaa jonkun tavoitteen ammattitaitonsa kehittämiselle • ottaa vastaan palautetta • muuttaa jonkin verran toimintaansa saamansa palautteen perusteella
Tyydyttävä 2	
Hyvä 3	• arvioi ja kehittää toimintaansa, arvioi osaamistaan realistisesti ja melko monipuolisesti, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan • hyödyntää vahvuuksiaan toiminnassaan • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja • suunnittelee ammattitaitonsa kehittämistä melko monipuolisesti • ottaa vastaan palautetta kehittymishaluisesti • kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella
Hyvä 4	
Kiitettävä 5	• arvioi ja kehittää toimintaansa aktiivisesti, arvioi osaamistaan, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan realistisesti ja monipuolisesti • hyödyntää vahvuuksiaan toiminnassaan luovasti • ylläpitää ammatin edellyttämiä tietoja ja taitoja aktiivisesti • suunnittelee ammattitaitonsa kehittämistä monipuolisesti • pyytää ja ottaa vastaan palautetta kehittymishaluisesti • kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella aktiivisesti • tekee perusteltuja kehittämisehdotuksia työyhteisössä.

Osaamisen osoittaminen

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa näytössä käytännön työtehtävissä toimimalla asumispalvelujen, työtoiminnan, päivätoiminnan, kuntouttavan toiminnan, virkistystoiminnan, henkilökohtaisen avun, järjestöjen tuottamien palvelujen, kerho-, leiri-, kurssitoiminnan tai muun vastaavan toiminnan ympäristössä erityisesti kommunikoinnissa tukea tarvitsevan aikuisen itsenäistä suoriutumista ohjaavissa tehtävissä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin.

2.27. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp (106727)

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue suoritetaan ja sitä opetetaan siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue voidaan opiskelijan valinnan mukaan suorittaa ja sitä voidaan opettaa myös opiskelijan toisena kielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä, romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä, mikäli koulutuksen järjestäjä tarjoaa tämän mahdollisuuden.

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

Erilaisten tekstien tuottaminen
Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja

- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, saame

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen saamen kielellä
Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita

- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstejä ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

Erilaisten tekstien tuottaminen saamen kielellä
Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa omaan alaansa ja työelämään liittyviä tekstejä
- tuntee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen saamen kielellä
Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, romani

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen romanikielellä
Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen

- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

Erilaisten tekstien tuottaminen romanikielellä
Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen romanikielellä
Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, viittomakieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen viittomakielellä
Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen

- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

Eri lähteistä hankittujen viitottujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten viitottujen tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita esitetyn ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

Erilaisten viitottujen tekstien tuottaminen
Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- tuottaa viittomakielen rakenteen mukaisia tekstejä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Suomalaisen viittomakielen ja viittomakielisen kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu viittomakielisen kirjallisuuden eri lajeihin
- katsoo ja analysoi viittomakielisiä tekstejä.

Erilaisten viitottujen tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee viitottuja tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta viitotusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan viitottuja tekstejä palautteen pohjalta.

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi viittomakielisille

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen suomen kielellä käyttäen tarvittaessa tulkkausta
Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa

- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun tai tulkatun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

Erilaisten tekstien tuottaminen suomen kielellä käyttäen tarvittaessa tulkkausta
Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- käyttää pääosin kielen perusrakenteita
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen käyttäen tarvittaessa tulkkausta ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, opiskelijan oma äidinkieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen omalla äidinkielellä
Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita alan käsitteistöä käyttäen

- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa.

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tulkitsee erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia ja viittaa käyttämiinsä lähteisiin.

Erilaisten tekstien tuottaminen omalla äidinkielellä
Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- hallitsee kirjoitetun kielen käytänteitä
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkityksen
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee ja analysoi kaunokirjallisuutta.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen omalla äidinkielellä
Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, suomi toisena kielenä

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
Opiskelija

- viestii tilanteen ja kohderyhmän mukaisesti
- asettaa viestinnälleen tavoitteita
- perustelee mielipiteensä ja väitteensä ymmärrettävästi
- toimii yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- esittelee alaansa liittyviä ilmiöitä tai asioita tarkoituksenmukaista alan käsitteistöä käyttäen

- ymmärtää kielen ja vuorovaikutuksen merkityksen työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää suomen kielen taitoaan tavoitteellisesti.

Eri lähteistä hankittujen tekstien käyttäminen ja tekstin luotettavuuden arvioiminen
Opiskelija

- tuntee omalla alallaan ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tunnistaa erilaisten tekstien tavoitteita ja olennaisia merkityksiä
- hyödyntää tietolähteitä ja arvioi niiden luotettavuutta
- tekee muistiinpanoja ja tiivistää keskeisiä ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- noudattaa tekijänoikeuksia asianmukaisesti.

Erilaisten tekstien tuottaminen
Opiskelija

- viestii tavoitteellisesti ilmaistessaan tunteitaan, ajatuksiaan tai mielipiteitään
- tuottaa oman alansa ja työelämän tekstikäytänteiden mukaisia tekstejä
- käyttää pääosin kielen perusrakenteita
- käyttää kirjoitetun kielen käytänteitä tarkoituksenmukaisesti
- käyttää viestinnässään tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunteminen
Opiskelija

- tiedostaa ja huomioi kielellisen, kulttuurisen ja identiteettien moninaisuuden merkitystä
- tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin
- lukee suomenkielistä kirjallisuutta.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja tuottaminen
Opiskelija

- tutustuu eri tekstilajeihin ja analysoi niiden ilmaisutapoja
- tuottaa ja tulkitsee tekstejä yksin ja yhdessä muiden kanssa
- antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta tuotetusta tekstistä
- muokkaa tuottamiaan tekstejä palautteen pohjalta.

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen
Opiskelija

- esittää sekä spontaanin että valmistellun esityksen ja havainnollistaa esitystään
- edistää ryhmän työskentelyä ja arvostaa muiden näkökantoja
- noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä, ruotsi

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

Toisen kotimaisen kielen käyttäminen työhön liittyvissä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
Opiskelija

- selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä vuorovaikutustilanteista
- tulkitsee alaansa liittyviä suppeita tekstejä
- tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alaan liittyvää sanastoa.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Toisella kotimaisella kielellä viestiminen työelämän vuorovaikutustilanteissa
Opiskelija

- selviytyy päivittäisissä työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- ilmaisee itseään tilanteen mukaan käyttäen ruotsin kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja
- tuottaa alaansa liittyviä tekstejä
- valikoi ja hyödyntää erilaisia tietolähteitä toisella kotimaisella kielellä.

Kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen ymmärtäminen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa
Opiskelija

- ymmärtää ja huomioi ruotsin kielen aseman kansalliskielenä ja sen merkityksen kulttuurisesti moninaisessa Suomessa
- ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä

Pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Vieraan kielen käyttäminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
Opiskelija

- selviytyy suullisista vuorovaikutustilanteista
- tuottaa vuorovaikutuksessa tarvittavia tekstejä
- keskustelee työtehtävistään
- tuottaa alaansa liittyviä tekstejä
- tulkitsee alaansa liittyviä tekstejä

- arvioi ja kehittää kielitaitoaan.

Tiedon hakeminen erilaisista vieraskielisistä lähteistä
Opiskelija

- hakee toiminnassaan tarpeellista vieraskielistä tietoa eri lähteistä
- arvioi ja valikoi tietoa tarkoituksenmukaisuuden, luotettavuuden ja ajantasaisuuden kannalta.

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen
Opiskelija

- tuntee opiskelemansa kielen ja kulttuurin vaikutuksen vuorovaikutustilanteeseen
- viestii monikielisessä ja kulttuurisessa ympäristössä
- kohtaa ihmiset yhdenvertaisesti ja arvostaen.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Vieraalla kielellä viestiminen työelämän tilanteissa
Opiskelija

- selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista
- ilmaisee itseään tilanteen edellyttämällä tavalla.

Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä
Opiskelija

- toimii aktiivisena kansalaisena vierasta kieltä käyttäen
- viestii vieraalla kielellä työssä ja arkielämässä ymmärtäen oikeutensa ja velvollisuutensa
- ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuurien keskeiset piirteet.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Toiminta digitaalisessa ympäristössä

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden valinta ja käyttö
Opiskelija

- valitsee käyttötarkoituksenmukaiset laitteet ja sovellukset
- käyttää tarkoituksenmukaisia digitaalisia laitteita

Digitaalisten palveluiden ja sovellusten käyttö

Opiskelija

- hakee, käsittelee ja jakaa eri muotoista tietoa
- arvioi digitaalisen sisällön luotettavuutta
- käyttää yleisimpiä tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta- ja esitysgrafiikkasovelluksia
- käyttää tarkoituksenmukaisia digitaalisia palveluita ja sovelluksia työtehtävissään

Vastuullinen ja turvallinen toiminta
Opiskelija

- noudattaa tietosuoja- ja tietoturvaohjeistusta
- suojaa henkilökohtaisia tietojaan ja yksityisyyttään
- tunnistaa tyypillisimpiä kyber- ja tietoturvauhkia
- käyttää viestipalveluita ja sosiaalisen median palveluita vastuullisesti
- käyttää ja jakaa digitaalisia sisältöjä noudattaen tekijänoikeuksia
- tunnistaa digitaalisten laitteiden ja sovellusten käytön vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Digitaalisten ympäristöjen ja sovelluksien hyödyntäminen
Opiskelija

- tunnistaa työnsä kannalta keskeisiä verkkoyhteisöjä
- hyödyntää yhteisöllisen työskentelyn alustoja ja palveluita
- rakentaa ammatillista verkkoidentiteettiään

Digitaalisten sisältöjen tuottaminen ja jakaminen
Opiskelija

- tuottaa ja jakaa vastuullisesti digitaalista aineistoa ammattiinsa liittyvissä verkostoissa
- käyttää tai muokkaa sisältöjä huomioiden käyttö- ja tekijänoikeudet

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Taide ja luova ilmaisu

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

Kulttuurien ja taiteen merkityksen tunnistaminen hyvinvoinnille
Opiskelija

- hyödyntää kulttuurien ja taiteen eri muotoja työssään
- tunnistaa esimerkkejä paikallisesta ja kansallisesta kulttuurista ja taiteesta
- tunnistaa taiteen ja kulttuurin vaikutuksia hyvinvoinnille.

Itsensä ilmaisu taiteen ja luovan ilmaisun keinoin
Opiskelija

- kehittää omaa luovaa ilmaisuaan
- ilmaisee itseään taiteen ja luovan ilmaisun keinoin itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa.

Luova itsensä ilmaisu kirjoittamalla
Opiskelija

- kokeilee luovan kirjoittamisen erilaisia tapoja
- hyödyntää kirjoittaessaan erilaisia kuvitteellisia tekstejä
- käyttää kaunokirjallisuutta työnsä tukena.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Tiedon havainnointi ja kerääminen kulttuuriympäristöstä ja sen ilmiöistä
Opiskelija

- havainnoi kulttuuriympäristöään
- kerää tietoa kulttuuriympäristönsä ilmiöistä valitsemastaan näkökulmasta.

Teoksen, tuotteen tai palvelun toteutuksen suunnitteleminen ja kokeileminen luovan ilmaisun keinoin
Opiskelija

- suunnittelee teoksen, tuotteen tai palvelun käyttäen luovan ilmaisun keinoja
- kokeilee teoksen, tuotteen tai palvelun toteuttamista luovan ilmaisun keinoin.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

2.28. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 6 osp (106728)

Matematiikka ja matematiikan soveltaminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 4 osp

Opiskelija

Perusmatematiikan käyttö työ- ja arkielämässä
Opiskelija

- laskee peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla

- laskee prosenttilaskut
- tekee talousmatematiikan laskelmia (tulot, menot, korot, lainat ja verot)
- toteuttaa mittayksiköiden muunnoksia
- ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälöitä
- laskee tavanomaisimpia pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia
- laskee mittakaavaan liittyviä laskutoimituksia
- hyödyntää suorakulmaisen kolmion geometriaa käytännön ongelmien ratkaisemisessa.

Loogisen päättelykyvyn, matemaattisten menetelmien ja apuvälineiden käyttö matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen
Opiskelija

- mallintaa yksinkertaisia ongelmia ensimmäisen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöillä, ratkaisee ne ja tulkitsee saatuja tuloksia
- käyttää laskinta, taulukkolaskentaohjelmaa ja muita apuvälineitä ongelmien ratkaisemiseen
- etsii taulukoista ja kuvaajista ongelmien ratkaisemisessa tarvittavaa tietoa
- käsittelee ja havainnollistaa tilastollisia aineistoja
- määrittää ja tulkitsee tunnuslukuja (keskiarvon, moodin ja mediaanin) tilastollisista aineistoista
- havaitsee suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia.

Tulosten oikeellisuuden, suuruusluokan ja käytetyn ratkaisumenetelmän arviointi
Opiskelija

- varmistaa laskelmien oikeellisuuden
- varmistaa, että tuloksen yksikkö ja numerotarkkuus on mielekäs
- arvioi käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta.

Matemaattisen osaamisen arviointi ja merkityksen tunnistaminen
Opiskelija

- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa matemaattisessa osaamisessaan
- tunnistaa matematiikan merkityksen työvälineenä työ- ja arkielämässä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen päättelemällä, yhtälöillä ja kuvaajien avulla
Opiskelija

- hyödyntää toisen asteen yhtälöitä, yhtälöpareja, taulukoita ja kuvaajia matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa
- tunnistaa eksponentiaalisen mallin ja ratkaisee yksinkertaisen eksponenttiyhtälön
- hyödyntää suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa.

Matemaattisen tiedon hankinta, ryhmittely ja tulkinta
Opiskelija

- käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä matemaattisen tiedon tunnistamiseen ja vertailuun
- tunnistaa normaalijakauman käsitteen ja graafisen esityksen
- kerää, ryhmittelee ja analysoi taulukoitua ja graafista tietoa eri lähteistä.

Informaation tuottaminen tilastoaineistosta ja todennäköisyyksien laskenta
Opiskelija

- tuottaa ja tulkitsee tilastoaineistosta keskiluvut ja keskihajonnan sekä diskreetin jakauman odotusarvon
- tunnistaa todennäköisyyslaskennan merkityksen ja laskee todennäköisyyksiä.

Ratkaisujen oikeellisuuden ja tulosten suurusluokan arviointi
Opiskelija

- varmistaa matemaattisten ratkaisujen oikeellisuuden
- päättelee matemaattisten ratkaisujen tuloksen suuruusluokan.

Talousmatematiikan soveltaminen
Opiskelija

- tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja
- tekee kustannus- ja kannattavuusvertailujen pohjalta johtopäätöksiä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

Fysiikan käsitteiden ja suureiden välisten riippuvuuksien tunnistaminen ja laskutoimituksien tekeminen
Opiskelija

- kuvaa ja perustelee tavanomaisia fysiikan ilmiöitä (liike, voima, energia, lämpö ja sähkö) keskeisillä käsitteillä
- yhdistää tavanomaiset fysiikan ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa
- ratkaisee yksinkertaisia tasaiseen liikkeeseen ja energiaan liittyviä laskutehtäviä.

Kemian käsitteiden ja suureiden välisten riippuvuuksien tunnistaminen ja laskutoimituksien tekeminen
Opiskelija

- kuvaa ja perustelee tavanomaisia kemian ilmiöitä (alkuaineet ja yhdisteet, seokset, kemialliset reaktiot ja sidokset, hapettuminen ja pelkistyminen sekä hapot ja emäkset) keskeisillä käsitteillä
- yhdistää tavanomaiset kemian ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja suureet toisiinsa
- ratkaisee yksikertaisia ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä laskutehtäviä.

Kemian ja fysiikan taitojen soveltaminen ja osaaminen työ- ja arkielämässä
Opiskelija

- tunnistaa, mihin fysiikkaa ja kemiaa tarvitaan työ- ja arkielämässä
- tunnistaa, mitä fysiikan lainalaisuuksia ja turvallisuusnäkökohtia tulisi huomioida työ- ja arkielämässä
- ottaa huomioon työ- ja arkielämässä käytettävien kemiallisten aineiden ominaisuudet ja mahdolliset ympäristöriskit
- tunnistaa ilmiöiden ja aineiden ympäristövaikutuksia
- hyödyntää kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteita
- käsittelee kemiallisia aineita vaarantamatta omaa, muiden tai ympäristön turvallisuutta
- tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa fysiikan ja kemian osaamisessaan

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Fysikaalisiin ja kemiallisiin ilmiöihin liittyvien kokeellisten mittausten tekeminen ja havainnointi
Opiskelija

- tekee kokeellisia mittauksia ja havainnoi mekaniikan ja energian ilmiöitä ja niiden lainalaisuuksia käyttäen soveltuvia menetelmiä ja välineitä
- tekee kokeellisia mittauksia ja havainnoi happoihin ja emäksiin, hapettumiseen ja pelkistymiseen sekä orgaaniseen kemiaan liittyviä kemiallisia ilmiöitä ja niiden lainalaisuuksia käyttäen soveltuvia menetelmiä ja välineitä.

Kokeellisten mittaustulosten käsittely ja havaintojen analysointi
Opiskelija

- esittää keskeiset mittaustulokset taulukoilla ja graafisilla esityksillä
- käsittelee mittaustuloksia matemaattisilla menetelmillä ja mallintaa havaitsemiaan ilmiöitä
- määrittelee mahdollisia mittaustulosten virhetekijöitä ja ilmoittaa tuloksen tarkoituksenmukaisella tarkkuudella
- arvioi mittaustulosten luotettavuutta
- tekee mittaustuloksista johtopäätöksiä.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

2.29. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, 9 osp (106729)

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

Suomalaisessa yhteiskunnassa toimiminen
Opiskelija

- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet

- noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita
- toimii aktiivisena kansalaisena sekä käyttää monipuolisia vaikuttamisen tapoja.

Yhteiskunnan palvelujen käyttö ja kuluttajana toimiminen
Opiskelija

- tuntee ja osaa käyttää yhteiskunnan palveluja
- tunnistaa oikeutensa ja velvollisuutensa kuluttajana
- toimii vastuullisena kuluttajana
- hankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa.

Oman talouden suunnittelu ja talouteen liittyvien riskien arviointi
Opiskelija

- arvioi ja tunnistaa taloudelliseen tilanteeseensa vaikuttavia tekijöitä
- seuraa tulojaan ja menojaan
- suunnittelee hankintoja
- vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja
- asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita
- ennakoi talouteensa vaikuttavia riskitekijöitä erilaisissa elämäntilanteissa.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Yhteiskunnallinen osallistuminen ja vaikuttaminen
Opiskelija

- hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista
- seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa
- osallistuu yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Alan yhteiskunnallisen merkityksen arvioiminen
Opiskelija

- seuraa alan yhteiskunnallista keskustelua
- arvioi alansa merkitystä yhteiskunnassa ja tulevaisuuden näkymiä.

Kansantalouden perusasiat ja keskeiset toimijat
Opiskelija

- seuraa taloutta koskevaa uutisointia
- tunnistaa yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen kehityksen merkityksen yleisesti ja oman alan työpaikkoihin ja työllistymiseen
- ymmärtää kansantalouden perusasiat, -käsitteet ja keskeiset toimijat.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Työelämässä toimiminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

Alan työmarkkinoiden tilanteen ja osaamistarpeiden selvittäminen
Opiskelija

- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta
- tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeiset periaatteet
- tietää alansa keskeiset ammatilliset verkostot
- tunnistaa alansa eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista.

Työsopimuksen solmiminen työnantajan kanssa
Opiskelija

- perehtyy oman alansa työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön
- tarkistaa työsopimuksen sisällön käyttäen tarvittaessa asiantuntija-apua.

Työyhteisön osana toimiminen
Opiskelija

- noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja sekä toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa
- noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita
- käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita
- työskentelee luontevasti osana monimuotoista ja kulttuurisesti moninaista työyhteisöä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Työyhteisön jäsenenä toimiminen
Opiskelija

- tunnistaa oman roolinsa työyhteisön jäsenenä
- työskentelee työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti
- noudattaa sovittuja toimintatapoja ja kehittää omia toimintatapojaan.

Työelämän erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa toimiminen
Opiskelija

- toimii rakentavasti erilaisissa työelämän vuorovaikutustilanteissa
- kehittää vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen mukaisesti
- toimii erilaisissa ryhmätilanteissa oman työtehtävänsä ja työpaikan toimintakulttuurin mukaisesti
- käyttää tarkoituksenmukaista psykologista tietoa oman ja työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi.

Alan työtehtävien selvittäminen kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla
Opiskelija

- etsii itsenäisesti tietoa oman alansa työpaikoista kansallisilla ja kansainvälisillä työmarkkinoilla
- löytää itselleen soveltuvia työpaikkoja kansallisilta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

Omien kiinnostuksen kohteiden, mahdollisuuksien ja tuen tarpeiden tunnistaminen
Opiskelija

- seuraa oman oppimisensa edistymistä ja osaamisensa hankkimista tunnistaen mahdollisen tuen tarpeen
- tunnistaa kiinnostuksensa kohteita ja omia ammatillisia mahdollisuuksiaan
- selvittää ja tunnistaa omia vahvuuksiaan, valmiuksiaan ja kehittämiskohteitaan
- arvioi omaa oppimistaan ja osaamistaan säännöllisesti.

Tutkintoa ja uraa koskevien valintojen tekeminen
Opiskelija

- selvittää itselleen sopivia vaihtoehtoja oman urasuunnitelmansa tueksi käyttäen erilaisia tietolähteitä ja sähköisiä ohjauspalveluja
- tietää oman tutkinnon muodostumisen, tutkinnossa vaadittavat suoritukset ja valinnan mahdollisuudet, jotka edistävät työelämään sijoittumista ja omaa urasuunnitelmaa
- seuraa tutkinnon suorittamisen edistymistä
- käyttää tarkoituksen mukaisia oppimisympäristöjä osaamisensa hankkimisessa.

Tiedon hankkiminen erilaisista jatkokoulutusmahdollisuuksista ja koulutustarjonnasta tutkinnon suorittamisen aikana
Opiskelija

- käyttää jatkokoulutukseen ja tulevaisuuden suunnitteluun tarvittavia tietolähteitä, ohjauspalveluja ja hakujärjestelmiä
- hankkii tietoa itselleen sopivista jatkokoulutuksen vaihtoehdoista ja tekee urasuunnitelman
- perehtyy jatkokoulutuksen pääsyvaatimuksiin, hakumenettelyyn ja valintakriteereihin.

Työllistymiseen ja oman osaamisen esittelyyn valmistautuminen tutkinnon suorittamisen aikana
Opiskelija

- perehtyy työelämän tarjoamiin mahdollisuuksiin, työympäristöihin, ja kartoittaa itselleen sopivia uravaihtoehtoja
- tekee omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan näkyväksi työnhakua varten ja esittelee osaamistaan kattavasti
- hakee työpaikkoja ja hyödyntää hakujärjestelmiä ja -menetelmiä
- päivittää urasuunnitelmaansa työllistymistä varten.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

Yrityksen tavoitteiden mukaisesti toimiminen
Opiskelija

- ymmärtää yritystoiminnan merkityksen yhteiskunnassa
- toimii asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti
- ymmärtää oman toimintansa merkityksen osana työyhteisöä.

Liikeidean ja sen toteuttamismahdollisuuksien arvioiminen
Opiskelija

- ideoi liikeidean asiakkaiden tarpeet huomioiden
- löytää yrityksen perustamista tukevat keskeiset palvelut ja tietolähteet
- selvittää liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja
- arvioi liikeidean toteuttamisen taloudellisia edellytyksiä
- arvioi omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä
- selvittää yritystoiminnan riskejä ja mahdollisuuksia.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

Terveydestä ja toimintakyvystä huolehtiminen
Opiskelija

- etsii monipuolista tietoa ikäluokkansa terveyseroista ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksi
- laatii itselleen tilannekohtaisesti päivitettävän ja monipuolisen suunnitelman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, nikotiinittomuuden ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksi
- edistää terveyttään ja hyvinvointiaan aktiivisesti ja arvioi realistisesti suunnitelman toteutumista ja tavoitteiden saavuttamista hyödyntäen arvioinnissa myös muilta saamaansa palautetta.

Toimintaympäristön ja toiminnan turvallisuuden ja terveellisyyden arvioiminen
Opiskelija

- toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojensa kehittämistarpeita
- ottaa työssään monipuolisesti huomioon oman ammatinsa kuormittavuustekijät ja edistää työkykyään
- selvittää ergonomian vaikutukset työkykyyn erilaisissa työympäristöissä.

Opiskelu- ja työkyvyn sekä hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla
Opiskelija

- hakee monipuolisesti tietoa liikkumisen hyödyistä ja vaatimuksista terveydelle sekä opiskelu- ja työkyvylle ja ottaa tiedot huomioon fyysistä toimintakykyä edistävässä suunnitelmassaan huomioiden myös alakohtaiset vaatimukset opiskelu- ja työkyvyn ylläpitoon
- kehittää opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan
- liikkuu parhaansa yrittäen kaikissa liikuntatilanteissa edistäen opiskelu- ja työkykyään.

Tapaturmien syntymisen ehkäiseminen ja ensiavun antaminen
Opiskelija

- toimii huolellisesti ja ehkäisee tapaturmien syntymistä
- antaa ensiapua ja hakee oikea-aikaisesti lisäapua
- estää toiminnallaan lisätapaturmien syntymistä.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla
Opiskelija

- seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteiden toteutumista
- soveltaa monipuolisesti liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja
- arvioi perustellusti kuormittumistaan ja työkykyvaatimuksia suhteessa omaan toimintakykyynsä.

Oppilaitosyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen
Opiskelija

- toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia ja osallisuutta edistävästi.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Kestävän kehityksen edistäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

Kestävän kehityksen periaatteet
Opiskelija

- tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyyden keskeiset tavoitteet ja näiden kytkeytymisen toisiinsa
- hahmottaa ihmisen toiminnan merkityksen ilmastonmuutokseen
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ja tunnistaa luonnonvarojen kestävän käytön välttämättömyyden kansallisesti ja globaalisti
- tunnistaa kestävän kehityksen toimintatapoja omassa elämässään ja työssään.

Hiilineutraalisuus ja kiertotalous
Opiskelija

- ymmärtää hiilineutraalisuuden ja kiertotalouden periaatteet
- tunnistaa tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalitehokkuuden.

Toiminnan eettiset näkökulmat
Opiskelija

- tunnistaa työhön sisältyviä eettisiä valintoja
- arvioi omia ja muiden ratkaisuja eettisesti.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

Kestävän kehityksen arviointi
Opiskelija

- perehtyy työpaikan tai alan toimintaan kestävän kehityksen näkökulmista
- arvioi työpaikan tai alan kestävään kehitykseen vaikuttavia tekijöitä
- tekee ehdotuksia kestävän kehityksen kehittämiskohteista.

Kestävän kehityksen toimintatapojen suunnittelu
Opiskelija

- määrittelee tavoitteet kestävän kehityksen edistämiseen ja ongelmien ratkaisemiseen työpaikallaan tai alallaan
- valitsee kestävää kehitystä edistävät keinot ja toimintatavat
- aikatauluttaa tehtävät ja määrittää resurssit
- suunnittelee tarvittavan yhteistyön.

Kestävän kehityksen aktiivisena toimijana toimiminen
Opiskelija

- toteuttaa kestävän kehityksen toimintatapoja työpaikallaan tai alallaan
- toimii kestävän kehityksen esimerkkinä ja kannustaa muita kestävän kehityksen toimintaan
- viestii toimintatapojen muutostarpeista.

Kestävän kehityksen toiminnan onnistumisen arvioiminen
Opiskelija

- arvioi toimintatapojen tai tuotosten muuttumista työpaikallaan tai alallaan
- esittää kehittämistarpeita kestävän kehityksen edistämiseen tulevaisuudessa.

Arviointi

Opiskelija	
Tyydyttävä 1	• tarvitsee ajoittain tukea rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti • tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja • käyttää perustietoa kaavamaisesti • arvioi suoriutumistaan
Tyydyttävä 2	• toimii pääosin omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti • arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Hyvä 3	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti • ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita • hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot • käyttää tietoa monipuolisesti • arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
Hyvä 4	• toimii omatoimisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä • soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti • arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
Kiitettävä 5	• toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiininomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa • toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti • ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämisehdotuksia • hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti • soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti • arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

4. Osaamisen arviointi

Ammatilliset tutkinnon osat arvioidaan asteikolla 1–5 tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteerien mukaisesti. Opiskelijan osaaminen arvioidaan tutkinnon osittain. Tutkinnon osan arvosana määräytyy sen mukaan, mille arviointiasteikon tasolle opiskelijan osaaminen kokonaisuutena parhaiten sijoittuu.

Niissä ammatillisissa tutkinnon osissa, joissa ei ole kriteereitä arvosanoille 2 ja 4:

- Tyydyttävä 2 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi tyydyttävä 1-tason, mutta ei yllä hyvä 3-tasolle.
- Hyvä 4 = Opiskelijan osaamisen taso ylittää selkeästi hyvä 3-tason, mutta ei yllä kiitettävä 5-tasolle.

Yhteiset tutkinnon osat arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueet arvioidaan asteikolla 1–5 osa-alueen osaamistavoitteiden ja arviointikriteerien mukaisesti. Yhteisen tutkinnon osan osa-alueen arvosana määräytyy sen mukaan, mille arviointiasteikon tasolle opiskelijan osaaminen kokonaisuutena parhaiten sijoittuu.

5. Mukauttaminen ja poikkeaminen

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnossa ei voida mukauttaa asiakasturvallisuuteen liittyvää osaamisen arviointia eikä poiketa asiakasturvallisuuteen liittyvistä ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista.

6. Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala

Lastenohjaaja työskentelee varhaiskasvatuksen tehtävissä huolehtimalla lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Hän voi työskennellä myös erilaisten perheiden ja kouluikäisten lasten kanssa. Lastenohjaajan työ on kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa.

7. Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala

Nuoriso- ja yhteisöohjaaja suunnittelee, järjestää ja ohjaa eri-ikäisten ihmisten toimintaa. Työ on eri ikäisten ohjaus-, opastus- ja tukityötä, jonka painopiste on osallisuuden lisääminen, kansalaistoiminta ja monikulttuurinen työ. Alalla painottuvat harrastus- ja toimintamahdollisuuksien ohella nuorten elinolojen kehittäminen sekä yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen ja laajentaminen.

8. Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala

Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja toimii viittomakielisten, kuulo- ja näkövammaisten, kielihäiriöisten sekä puhevammaisten ohjaus-, kasvatus- ja avustamistehtävissä

9. Liite 1. Arvoperusta

Ammatillisen koulutuksen tuottama osaaminen uudistaa ja kehittää yksilöitä, työelämää ja yhteiskuntaa. Ammatillinen koulutus antaa valmiuksia yksilöille ja yhteisöille tehdä ratkaisuja eettisen ja kriittisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Osallisuus, aktiivinen toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat ammatillisen koulutuksen toiminnassa.

Ammatillinen koulutus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suvaitsevaisuus, erilaisuus ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja ne toteutuvat koulutuksessa. Avoimuus luo turvallisuutta ja luottamusta.

Ammatillinen koulutus perustuu työelämän osaamistarpeisiin ja tarjoaa opiskelijan tavoitteisiin ja elämäntilanteeseen sopivia osaamisen kehittämisen tapoja. Toimintaympäristöjen muuttuessa ammatit muuttuvat ja jokaisen vastuu osaamisensa kehittämisestä korostuu. Ammatillinen koulutus vastaa yksilöiden, työelämän ja yhteiskunnan osaamistarpeiden muutoksiin joustavasti ja vaikuttavasti.

Ammatillisessa koulutuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys ja rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Ammatillinen koulutus lisää ymmärrystä luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä. Turvallinen työskentely, yrittäjämäinen asenne ja talouden hallinta ovat osa ammattitaitoa. Kansainvälistyminen ja globaali vastuu vahvistuvat.

Arvoperusta toteutuu ammatillisen koulutuksen toimintakulttuurissa, osaamisen hankkimisessa ja osoittamisessa sekä oppimisympäristöissä.

10. Liite 2. Luvat ja pätevyydet

Tutkinnossa edellytyksenä on, että opiskelija suorittaa säädösperusteiset sekä työelämän edellyttämät luvat ja pätevyydet, jotka ovat välttämättömiä ammattitaitovaatimuksissa ja osaamistavoitteissa edellytetyn osaamisen osoittamiseksi.